450

Luis Alemany

INSULA LUI CIRCE

nu reprezintă falimentul unui anumit grup, nici al unei generaţii, nici al unei societăţi, ci este falimentul unei lumi închise. Este falimentul unui sistem existenţial. Citind romanul, ne gîndim la boala epocii, cancerul, care crede, poate, că se substituie organismului in care apare, intinzîndu-se fără măsură, distrugînd omul, fără să lase în locul lui altceva decit putreziciune.
Acest roman este expresia unei personalităţi viguroase şi strălucitoare, de o sensibilitate care acuză aspru asfixierea spirituală din vremea noastră.

ABEL DE LA CRUZ

GLOBUS
EDITURA UNIVERS

Lei 19,50

6

INSULA LUI CIRCE LUIS ALEMANY

1983

LUIS ALEMANY

INSULA LUI CIRCE

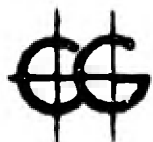
Colecţia GLOBUS / Editura Univers

COPERTA COLECȚIEI DE ION STATE
Grafica : Mircea Dumitrescu. Ilustrația : Vasile Socoliuc

Luis Alemany, *Los puercos de Circe*,
Editorial Interinsular Canaria, S.A., 1983

GLOBUS

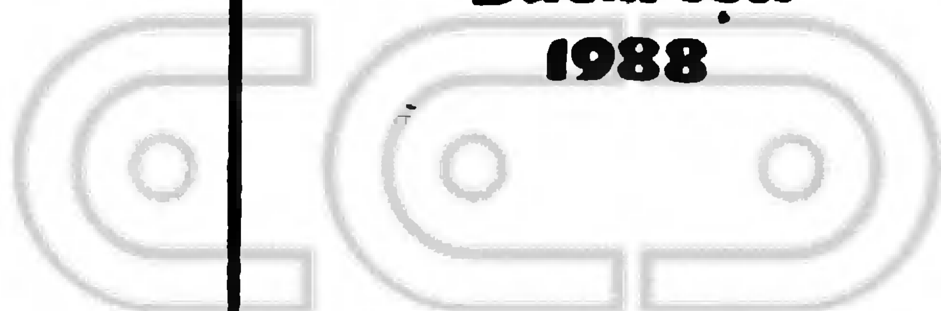
Luis Alemany

Insula lui Circe

Traducere și note de
COMAN LUPU
Prefață de
ANDREEA VLĂDESCU

EDITURA UNIVERS

București
1988

PREFAȚĂ

Conceput ca o negare a conceptului tradițional de roman, *Insula lui Circe* * nu poate fi abordat altfel decît ca „o problemă". Datele „problemei", ipoteza de la care pornește autorul în demonstrația sa scriitoricească sînt tocmai trama romanului : un week-end și un început de săptămînă petrecute în insulele Canare.

---

* Autorul, Luis Alemany Colomé, s-a născut în Barcelona la 14 mai 1944. Este absolvent al Facultății de Litere și Filozofie a Universității La Laguna (Canare), unde, din 1968, funcționează ca profesor de literatură spaniolă. Romancier, nuvelist, eseist, dramaturg și regizor, Luis Alemany este un asiduu colaborator al mai multor periodice din Spania insulară și continentală.

Abordînd cu aceeași acuratețe atît literatura cît și istoria și teoria ei, Luis Alemany creează o operă unitară. Volumele de nuvele — *El indulto (Grațierea*, 1964), *Oscura relación (Obscura relație*, 1984) —, romanul *Los puercos de Circe* (scris între 1966—1970) și culegerea de dramaturgie *Tiempo muerto (Timp mort*, 1966), precum și numeroasele eseuri — dedicate cu predilecție teatrului și publicate mai ales în periodice din capitala insulară Santa Cruz de Tenerife — sau sinteza consacrată literelor hispanoamericane, *Una aproximación a la moderna literatura hispanoamericana (O istorie a literaturii hispanoamericane moderne*, 1974), constituie cartea de vizită a unui prozator total.

Personajele circumscriu de fapt unul singur: insularul în cele două ipostaze ale sale violent contrastante și totodată complementare: aceea de boem — tînăr universitar și artist, fie el și ratat — și de matur plasat în vîrful ierarhiei financiare, sociale și mondene. PERSONAJUL este însă INSULA, cu efectul metamorfozant, înșelător, dar sigur, stabil și constant al lui Circe. Realitatea insulei își estompează în roman contururile chiar pe măsură ce sînt trasate, menținînd o fidelitate secundă a imaginii, aceea a răsfrîngerii prin cristalul paharului.

Insula nu are natură, ci o faună psihologică. Ea este plasată pe cîteva repere geo-turistice sumar schițate, înscrise în prospecte și pliante, fixate în amintire, prezentate Notabilului Poet sau unui nesfîrșit lanț de alte notabile personalități trecute în revistă pe un ton și într-un context acidulat. Insula are în schimb baruri: în Districtul universitar La Laguna, în Santa Cruz de Tenerife, în Puerto sau în împrejurimile capitalei; baruri unde alcoolul îneacă toate conștiințele, oamenii se „etilizează", dialogul se prelinge în conversația cu sensul diluat la simplul schimb de cuvinte sau la plasarea aluziei livrești în contexte parodice, prin aburii unei lichefiate lucidități, și ea de ordin secund

„Demonstrația" lui Alemany, enunțată în termeni matematici, începe încă din formularea titlului. Romanul se dezvoltă astfel pe axa semnificației metaforei-titlu.

Semnul lui Circe sub a cărui (pre)dominare sînt puse destinele oamenilor și devenirea Insulei, este semnul civilizației crepusculare, al societății de consum. Istoviți de o experiență istorică tragică („de supraviețuire, de ură, de neliniște, de ură, de nevoi,

de ură, de dragoste și de duioșie și de tandrețe și de familie și de ură“), istovindu-se pe sine în goana pentru mai mult, mai mare, mai... altfel opulent („să justifici stabilitatea ascendentă a familiei, cele două costume pe an, bijuteriile Candelariei, jucăriile regești ale copiilor, călătoriile pe continent, casa de la țară...“), oamenii și-au pierdut omenescul, s-au metamorfozat, și-au lăsat în urmă aspirațiile și idealurile individualizatoare. Toți au ajuns sau se orientează vertiginos spre numitorul comun al irosirii de sine. Pe insula lui Circe nu există nici un Ulise; „arma“ spiritualității nu apare decît ca poză cabotină (Clubul) ori ca trimitere livresc-parodică (Carlos și Eduardo) sau creație total/vremelnic părăsită (Alberto/Eduardo). Umanitatea (din lumea finanțelor, a artei și literelor, a spațiului universitar sau al existenței muncitorești) este de fapt pe deplin unitară și egală cu sine : lumea din jurul barului. *Barul* este punctul de plecare (pentru tinerii de la Clubul Nautic sau pentru cei din Districtul universitar ca și pentru tînărul muncitor) și punctul terminus al oricărui demers. Sub semnul lui Circe se conturează o umanitate „lichidă“, plasată în LOCUL unde se bea și se vorbește fără a se dialoga, unde fiecare reușește să scape de/din sine însuși prin beție. *Beția* nu este pe insula lui Circe, așa cum nu este nici în mitul homeric, o simplă ingerare de băutură. Ea este soluția existențială — de autoapărare față de propriile aspirații trădate, față de propriile acțiuni din trecut — pentru José Luis, Manolo, Ricardo și Rafa, de manifestare a blazării (Eduardo și Carlos), de disimulare a propriei ratări (Alberto) sau de apărare — pasivă — a propriei stări de automulțumire confortabilă (muncitorul).

Insula lui Circe este deci spațiul închiderii absolute într-o spirală a existenței cu două niveluri. Fiecare personaj este mai întîi prizonierul propriului eu. Nimeni nu poate evada din sine altfel decît bînd. Pe insulă se bea pentru a ieși din timpul acțiunii, al realului. Paharul de whisky consumă prezentul : inutil, monoton, egal : „Lichid care ne înconjoară, ne învăluie, ne amenință și care trebuie consumat, ingurgitat, băut, înghițit, ingerat cu desperare, pentru a evita astfel ca nivelul lui să urce iar și iar și iar și iar și iar, pînă ce insula devine whisky, marea devine și ea whisky, iar soarele ajunge să reflecte pe o suprafață gălbuie, opalescentă strălucitoare, care servește drept neașteptată oglindă : whiskyul. Fără ca nimeni să știe de cînd, cînd, pînă cînd ; înecați în whisky sau uiski sau visiki." Totodată, whiskyul dizolvă trecutul („Cum te mai face alcoolul să uiți de toate !") și anulează întrebările legate de un viitor inexistent. Agățat de paharul său de whisky, individul se automistifică la toate nivelele sale existențiale. Lumea de pe insulă apare astfel ca un univers al realității imuabile și hotărît acceptate, o lume a compromisurilor (Rafa, Manolo, José Luis), a ratării (Alberto), a parodicului (Eduardo, Carlos), a irosirii de sine într-o existență de *passe-temps* (muncitorul).

Insula însăși devine spațiul protector față de sine (labirintul automistificărilor conjugale, erotice, artistice, spirituale și sociale), dar și față de responsabilități, istorie și devenire, de care este izolată și protejată prin marea de whisky. Forța transformatoare a lui Circe este deci *acceptarea* mării de whisky, semn al stabilității pentru unii, modalitate de (auto)devorare a energiilor pentru ceilalți. Pe

insulă nu există deci devenire, ci numai *stare*. Temporal, starea de beţie aparţine week-end-ului, dar şi începutului de săptămînă, şi concentrează semnificaţiile metamorfozei operate în spaţiul lui Circe.

Starea de adolescenţă şi de dragoste incipientă, cu un reuşit exerciţiu anterior în naraţiunea *Sfîrşit de săptămînă* din volumul *Obscura relaţie*, notează momentul contradictoriu construit pe opoziţii între ce sîntem şi ce/cum ar trebui să arătăm; este un rafinat joc al aparenţelor, al curatului răsfăţ adolescentin din timpul somnului alungat, timp şi vîrstă a disimulării refuzate. Starea de adolescenţă şi starea de dragoste dominate de imaginea Anei Mari conturează o anumită psihologie a vîrstei, cu candoarea şi puritatea dinaintea intrării în sistemul social sau universitar. Tot o nuanţată psihologie a vîrstelor, cu teribilismele experienţelor adolescentine „absolute" — în plan erotic (José Antonio) sau spiritual (Carlos şi Eduardo) —, este schiţată şi prin portretele de grup din Districtul universitar. Microunivers social, Districtul universitar — „bîntuit" de tipuri pregnante sau de o foarte dinamică şi decorativă faună feminină — este în esenţă un spaţiu al convenţiilor intelectuale şi al frondei convenţionalizate: „În rest, după cum am mai spus, ambianţa nu s-a schimbat prea mult. Cei de la Politehnică poartă aceleaşi jersee alpine, pe sub halatul (alb?) al celor ce fac practica la Biologie se văd aceiaşi pantaloni de flanelă, cu carouri mari, în culori ţipătoare, în aulele de la Drept apar aceleaşi jachete de pluş, la fel şi în aulele de la Filozofie, în cele de la Ştiinţe, aceleaşi cravate, aceleaşi sărmane cravate, la fel în orele — cu obligatoriile cravate pentru cursuri — de Drept Penal, aceiaşi ochelari în barul de la Uni-

versitate, aceleași perechi statornice pe coridoarele Facultăților, aceleași eventuale cupluri pe rîndurile discrete ale cinematografelor sau din barurile cu unghere strategice, din serile întunecoase..." Psihologia vîrstelor este astfel subtil proiectată pe fundalul psihologiei sociale, una dintre dimensiunile majore ale romanului. Deși în structura *Insulei lui Circe* este evident ambițiosul proiect de frescă socială integrală, accentul se pune îndeosebi pe psihologic. Socialul apare ca reflex al individualului, al psihologiei unor contururi, simple voci în conversație, în deja trăit și cunoscut, și nu al unor personaje pregnante sau destine urmărite în evoluție.

Pe insulă toate experiențele sînt consumate și... comentate. Starea de beție (masculină) are drept complement *starea de bîrfă* (feminină). Aceasta e prilej pentru autor de radiografiere în profunzime a relațiilor interumane, de pătrundere în spațiul intim al familiei, în universul cuplului, al vieții cotidiene văzute ca lentă vegetare, ca „imagine a lumii care se mișcă între Clubul Nautic, Cazinou și terasa restaurantului Atlantic"

Printr-o întreagă categorie de personaje — José Luis, Rafa, Manolo, Aurora, Marta, Cristina și chiar Fernando Castro —, o linie tematică majoră a romanului o reprezintă disconfortul opulenței. Din perspectiva „lor", mitul lui Circe devine expresia cea mai sublimată a socialului. Mitul homeric — al depășirii forței malefice a iubirii-ură — se convertește, în cazul cuplului Jose Luis/Aurora, într-un mit al posesiunii. Pe insula lui Circe, o dată cu trezirea din visul matrimonial (Aurora) sau cu plictiseala monotoniei auster convenționale a căminului (José Luis), oamenii nu mai au ce-și comunica. Ei

caută noul, ineditul, alți oameni, atrag și cunosc pe alții în scurtul interval senzual al întîlnirilor întîmplătoare din week-end : José Antonio o cucerește pe Andrée, José Luis pe fata de la bar... Ușoarele aventuri sentimentale provocate de plictis, începute în spațiul barului de lux sau studențesc cu ritualul cuceririi, mereu același nu reprezintă pentru nici unul dintre eroi o modalitate de ieșire din existența cotidiană, organizată ca un ceremonial, ci o reiterare — după mereu același tipic — a unui alt ceremonial, cel al cunoștințelor de o noapte. Asimilată decorului, femeia este pentru spațiul insulei un factor al repetabilității prin cele trei ipostaze ale sale, mereu aceleași : adolescentă, cu iubirea ei castă (Ana Mari), tînără soție burgheză (Aurora, Marta, Cristina) sau profesionistă a propriului farmec dintr-o adevărată industrie a plăcerii.

De fapt, ipostazele feminității din insulă sînt reductibile la femeia care investește și se investește și, în spiritul mitului homeric, la femeia-Nausicaa, care este Ana Mari. Prima ipostază reprezintă o formă modernă de demitizare a femeii în societatea de consum, la toate nivelele sociale. Pe de o parte, le întîlnim pe Aurora și Candelaria, cu evoluții paralele, privite însă, din prezent, în diacronie. Aurora investește pe termen lung — în căsnicie — averea, poziția socială și propriul său nume : „Se gîndește la toate astea, în vreme ce-și privește chipul în oglindă, un chip pe care ea îl știe frumos, pe care l-a știut frumos cînd l-a oferit, cînd l-a investit, cînd l-a ipotecat în clipa în care a trebuit să decidă... Investirea unui chip, a unor sîni... în schimbul liniștii, al unui cămin și al unei integrări perfect stabile în angrenajul social antropofag și rece.“ Ea

optează pentru prizonieratul în lumea sufocantă a confortului cotidian și pentru pierderea propriei individualități în labirintul convențiilor sociale: „Își plînge cei treizeci și ceva de ani absurzi, copilăria netrăită, tinerețea pierdută, căsătoria, călătoria de nuntă, dragostea călcată în picioare, marginalizată, uitată, înlocuită; plînge fiindcă a acceptat totul, confortul care îi impune anumite obligații, trista demnitate care o leagă de lux, nu de cămin, de bijuterii, dar nu de copii, de aparatele electrocasnice, însă nu și de principiile ei, de locul pe care îl are în societate, nu și de soț, de obiceiurile ei, nu ale lui". Candelaria urmează și stimulează ascensiunea socială a lui Fernando Castro, umplerea treptată a vidului existențial prin aglomerarea de obiecte, care, ca și în cazul Aurorei, îi vor înăbuși existența pînă la a deveni o obsesie teama de reîntoarcere, de revenire la un alt mod de viață.

De cealaltă parte se află fauna feminină a barurilor, care ilustrează, indiferent de ipostază, fațeta investirii de sine în cea mai rafinată formă de posesiune: posesiunea trupului. Dincolo de prizonieratul în lumea obiectelor, oamenii devin ei înșiși *obiecte*; metamorfoza este dezumanizarea, prin înscrierea pe traiectoria nesfîrșitei repetabilități a stării fără devenire, a existenței senzuale. Metamorfoza este deci coborîrea la senzorial, la ritualul înecării aspirației în băutură și carnal. Practic, avînd puterea conferită de poziție socială și avere, unii dintre insulari și-au pierdut aspirațiile. Alții, putrefiați de cultură, se consumă în blazare. Unii trudesc „să ajungă", alții se mulțumesc cu călduța lor bunăstare, tineri sau adulți se pierd cu toții în jocul erotic.

Criza individului capătă amploarea crizei unui întreg sistem economic, social și spiritual, înecat în propria suficiență, care metamorfozează omul în prizonierul unei existențe perfect închise, egale, monotone și stabile. Semnul insulei pare astfel a fi nu numai cel al perfectei închideri, dar și al imuabilei stabilități.

Repetarea rapsodică a capitolelor despre „culmile albăstrui, violete și maronii" și concentrarea evenimențialului spre finalul romanului demistifică însă ideea de stabilitate. Existența culmilor, contemplarea lor din perspectiva unei conștiințe treze, frămîntate, sugerează existența chiar în insulă a realității exterioare, terifiante și distructive pentru spațiul psihosocial al convențiilor acceptate. „Culmile" apar în roman ca „hotar sau carceră", „demarcînd marginea orașului", „totodată și umbre apăsătoare de care ți-e imposibil să scapi și paznici zeloși care veghează tot ceea ce facem în incinta unde-și exercită jurisdicția", „singurele care să aibă dreptul de fapt de a cere explicații", „înălțîndu-se dincolo de limita reală la care sfîrșesc de fapt..." „contraforturile unei fortărețe". Ele sînt un spațiu interiorizat, ca reper spiritual pierdut de toți ceilalți, în afară de Fernando Castro, căruia, în final, i se va ralia, prin „cădere", și José Luis. Capitolele despre culmi fixează însemnele unui spațiu-timp trădat de generația matură, care a acaparat — după războiul civil din Spania — principalele poziții politico-economice. Prin amintirile unui individ, Fernando Castro, trecutul — trăit de toți ceilalți ca eveniment — este proiectat pe fundalul istoriei. Fernando. Castro devine astfel o voce exponențială dintr-o dublă perspectivă : a responsabilității individuale — față de propriul destin

— și sociale, față de istorie. În jurul capitolelor despre culmi se sedimentează esența romanului : tema *responsabilității* care raliază *toate* personajele. Sentimentul de insecuritate se acumulează gradat tocmai în aceste capitole. Culmile pot fi înălțimile pierdute ale aspirației, îndepărtate față de toți și perceptibile doar pentru cel care a depășit starea de miraj a automulțumirii. Ele sînt vizibile doar din perspectiva celui treaz, bolnav de spectaculoasa re-/de-cădere socială și materială. Pe insulă deci nu există stabilitate, sistemul este doar aparent pașnic și imuabil. Un „agrimensor K." pîndește din umbră, consolidează și întreține sentimentul de insecuritate (vezi dialogul cu omul fără identitate, cu „informatorul", dar și mărturia-document de viață socială a muncitorului). Opozițiile, surde, devin o evidență la toate nivelele : în plan psihologic, ele marchează puternic eroii sfîșiați între aspirație și realitatea pe care însă și-o asumă sau care sînt înlănțuiți în condiția specifică unei generații (a vîrstnicilor — trădători ai idealurilor de tinerețe, a tinerilor — moștenitori ai unei poziții sociale căreia i-au devenit prizonieri). Prin Manolo și Ricardo, prin Alberto și José Luis se sugerează opoziții sociale nuanțate, opoziții profunde, de ierarhie, urmărită în ipostaza mai voalată a complexului social. Între marea finanță și Districtul universitar se conturează opoziția spirituală care se prelinge în complementaritate, aceea dintre convenție și nonconformismul convenționalizat al instituției care, în formula sa imuabilă, cu aparenta sa deschidere democratică (vezi întîlnirea cu decanul și proiectata seară culturală), pregătește de fapt viitoarele vîrfuri ale ierarhiei, apărătoare ale acelorași valori și din aceeași perspectivă.

Replica individului la contrastele profunde ale existenţei insulare este resemnarea. Pe insula lui Circe se manifestă mai curînd forme pasive ale rezistenţei atît la nivelul conştiinţei individuale (a omului sfărîmat de angrenajul pentru care a rămas o rotiţă măruntă — Ricardo sau Alberto), cît şi la acela al conştiinţei sociale, în anumite ipostaze ale sale, cum este cazul tinerilor organizatori ai unei seri culturale cu conţinut politic-protestatar şi al activistului sindical. Singura formă activă a protestului înregistrată în spaţiul insulei o constituie creaţia, modalitate de negare a convenţionalului prin meditaţie şi comunicare. *Insula lui Circe* devine astfel un roman total al comunicării în ipostazele de comunicare-confesiune (dialogul fără autocenzură din bar), comunicarea-revelatoare pentru raporturile interumane sociale, conjugale, amicale, comunicarea-informativă, flash în evenimenţial. Romanul dialog(at)-ului este însă şi un roman al creaţiei, în sensul comunicării despre comunicare (prin inserţiile din opera personajelor).

Un al treilea centru de interes al romanului (după scenele dialogate şi capitolele liric-reflexive despre culmi) îl reprezintă *Intervalele*, cărora le asociem capitolele 16 şi 18 din prima parte (despre conferinţa şi discursul Notabilului Poet) şi capitolul 6 din partea a treia (cu Alberto surprins în atelierul său). În romanul proteiform şi, tematic, atotcuprinzător al lui Luis Alemany, aceste secţiuni circumscriu imaginea creatorului prin Eduardo, Alberto şi Notabilul Poet. Prin acest triptic, creaţia este văzută ca reflex al poziţiei (Alberto şi Notabilul Poet) şi opoziţiei spirituale (Eduardo). Simbolice în esenţă, fiecare dintre cele trei personaje ilustrează un termen

al relației creatorului cu lumea / realitatea. Eduardo pare a fi în structura romanului creatorul autentic și, în această ipostază, purtătorul de cuvînt al scriitorului însuși. Opiniile sale din *Primul interval* pot constitui o definire a creației în accepția lui Alemany. Pentru Eduardo-Alemany opera (romanescă) este formula atotcuprinzătoare (a literarului), creatoare a unei realități în sine, dispensată de ilustrativ (narativ), depășind prin amploare și profunzime ierarhizările ferme, delimitările teoretice (ale genurilor sau speciilor). Creația autentică își este propriul obiect, este deci căutare întoarsă în sine a surselor originare (pentru lirism, armonia spirituală — „povara liniștii" —, temă distonantă față de durerea retoric „inoportună" și „plină de grimă" a lui Manolito Trujillo; pentru epică, anularea anecdoticului și a descriptivului în favoarea esenței; pentru critică, menținerea „demnității" prin originalitatea analizei).

Raportate la viziunea amplu integratoare a lui Eduardo asupra creației, celelalte ipostaze ale artistului apar ca imagini emblematice ale ratării, prin închiderea în sferele extraesteticului. Închiderii sociale (circumscrisă prin toate celelalte personaje) îi corespunde în planul insulei închiderea spirituală.

Prin Alberto este pusă cu acuitate problema impactului societății asupra creatorului. Alberto este artistul pentru care dilatarea existenței individuale și marginalizarea socială duc la plasarea creației într-un plan secund al vieții personale. El este pictorul învins de existențial, pentru care propria operă plastică se reduce la o dimensiune a conștiinței sale autocenzurate, înăbușite o dată cu vechile aspirații și iluzii sociale. Creația lui Alberto este opera su-

focată prin amînarea căutărilor formale, suport al ideii sale plastice ; este eșecul său spiritual, dialogul cu publicul întrerupt o dată cu acceptarea eșecului său social ; este reprimarea autenticității eului.

La polul opus lui Alberto se plasează Notabilul Poet, care ilustrează ipostaza convenționalizată a creației. Pentru el, opera apare ca o trambulină socială, ca un alt mijloc de propulsare într-o ierarhie complementară celei sociale, în ierarhia spirituală. Notabilul Poet reprezintă platitudinea sacralizată. În cazul său, spectacolul ideilor este înlocuit cu spectacularul convențional al manifestării culturale cu program fix. Personajul propune totodată și un alt mod de a recepta insula : turismul cultural. Prin Notabilul Poet insula nu este pusă în relație cu spiritualitatea unui continent — printr-o reală mișcare a ideilor —, ci cu persoane care vehiculează cu labilitate între spații geografice. Pentru conformismul lui comod, dar și ca model existențial și posibilă relație, Notabilul Poet este cultivat de poetaștri patetici în onestitatea aspirațiilor lor, ca Manolito Trujillo, variantă a pașnicului veleitarism literar.

Poetul estetizant La Felipa este o altă mască a conformismului. El aduce imaginea grotesc-caricaturală a condeierului. El nu scrie pentru a comunica, ci pentru sine, oferindu-și un volum al cărui tiraj îl achiziționează integral, pentru a-l dărui apoi personalităților cunoscute. Prin el este astfel caricaturizată nu numai grafomania, ipostază de un ridicol extrem a scriitorului, ci și deturnarea literaturii de la autentica sa misiune, prin reducerea funcției ei sociale la simplul act de recomandare.

Semnificațiile social-demascatoare și tipologia personajelor evidențiază aspectul de amplă parabolă sa-

tirică a romanului. Pornind de la titlu, *Insula lui Circe* — sau *Los puercos de Circe*, după expresia autorului — este de fapt o demitizare satirică a epocii homerice. Cartea lui Alemany nu propune astfel, în sensul mitului homeric, o aventură a spiritului, ci tocmai regăsirea spiritualității de către o umanitate metamorfozată de conformism și automulțumire.

Citat din *Odiseea*, motoul epilogului („Și porci erau cu fața și cu glasul, / Cu părul și cu trupul, dar la minte / Erau întregi întocmai ca-nainte") oferă imaginea simbol a unei lumi falsificate, care trăiește comedia deplinului mimetism al libertății. *Insula lui Circe* se revelează astfel a fi în structura ei intimă o comedie în care sarabanda măștilor nu reușește însă să ascundă contrastele profunde și nici să acopere realitatea apăsătoare a vidului existențial. Intens teatrală prin plasarea permanentă în spațiile închise ale dialogului — artificial circulare (barul, sala de cursuri, camera) sau natural circulare (peisajul montan-maritim al insulei) —, „comedia" lui Alemany este gravă prin însăși esența ei. Ea pune problema influenței insulei asupra insularilor. Acțiunea alienantă, procustian-limitativă și metamorfozantă a lui Circe este de fapt aceea a psihismului insulei asupra psihologiei individuale. Peisajul insulei care reunește verticalitatea aspirației (culmile albăstrui) și orizontalitatea aplatizantă a mării neutralizează — prin închidere — conștiințele. Amprenta insulei devine o matrice a insularității în care se mulează conștiințele prizoniere. Verticalitatea conștiinței, perspectiva asupra culmilor este — după cum am mai arătat — pierdută pentru toți insularii, cu excepția „îngerului" căzut. Comedia gravă axată pe motivul închiderii absolute a insulei — spațiu edenic uni-

formizator — devine tragică prin finalul marcat de cădere. Dacă în mitul homeric conştiinţa activă înfrîngea paradisul artificial al uitării de sine, al renunţării la spirit în favoarea senzorialului, romanul lui Alemany nu propune şi nici nu sugerează soluţii. Conştiinţa (con)damnată destinului insularităţii îşi depăşeşte criza tocmai intrînd *în* criză. Prin lumea din insulă, comicul se dizolvă în tragicul întors de la opoziţie, de la dinamica firească a contrariilor la letargica acceptare. *Insula lui Circe* nu este deci nici romanul epic-personagial, nici epopeea spiritual-eroică. Spre deosebire de Ulise, omul lui Alemany îşi ajunge sieşi: „Dacă le-avem pe astea, de ce să mai schimbăm? Tu nu ştii oare că ce-i în mînă nu-i minciună? De fapt, ar trebui să ne simţim bine în viaţa asta de destrăbălare, prostie şi risipă cînd ne afundăm atît de des în ea." Regăsirea dimensiunii umane nu este rezultatul unei căutări, al unui drum iniţiatic, pentru că „vocile" la Alemany sînt unidimensionale şi, în planul evoluţiei, amorfe. „Trezirea" din zori şi „căderea" lui Fernando Castro sînt efectul unei acţiuni exterioare. Dialectica realului se opune staticului structurii interioare a personajelor.

Maturul (Fernando Castro), „încă" tînărul (Rafa şi José Luis), „mai" tînărul (Jorge Domínguez) sînt scoşi cu brutalitate din timpul convenţiei, din scurgerea monotonă a vieţii ca senzaţie şi propulsaţi în prezentul evenimentului. În secvenţa accidentului sînt deci reunite toate personajele puse sub semnul compromisului. Istoria individuală leagă destinele disparate, salvîndu-le prin întîmplarea criminală, care le scoate din letargie. Artistul (Eduardo, Carlos, Alberto, Manolito) lipseşte din acest moment, punct

de confluență a destinelor. El se salvează prin creație, prin lumea spirituală căreia îi aparține. Indiferent de ipostază — pare a conchide autorul —, creatorul nu are nevoie de crima expiatoare, de evenimențialul exterior, pentru că el face parte din lumea interioară, de dincolo de concretul și materialitatea compromisului social. Accidentul marchează înfrîngerea orizontalității insulei, a nivelului senzorial al existenței, prin (re)descoperirea verticalității neliniștii, a îndoielii. Orizontalitatea insulei, nivelul existenței epidermice este asociat unui triptic al feminității devorante și posesive, completat abia în final: Candelaria, personaj tipic al clasei medii, Aurora, simbol al aristocrației insulare, Ana Mari, feminitatea zdrobită înainte de a deveni malefică. Ana Mari este, ca și Nausicaa, victima salvatoare pentru ceilalți și, prin moarte, salvată de la inevitabila maculare în contact cu rutina cotidianului. Accidentul înseamnă deci, pentru ei, necesitate, trezire, răspuns și reflecție, care reunesc în simultaneitatea reacției perspectivele paralele: a Insulei (articolul din ziarul „El Día") și a martorilor-actori, voci care capătă consistență prin autenticul trăirii. Prin final, romanul lui Alemany își circumscrie sfera integrală a semnificațiilor: (re)descoperirea umanului în multitudinea de voci cu timbru distinct și variabil.

Reconstituirea dimensiunii complexe a umanului prin asamblarea caleidoscopică a secvențelor disparate face din romanul lui Luis Alemany o aventură de tehnică narativă în care accentul este pus pe limbaj. Unitatea operei este dată de varietate, iar tonalitatea fundamentală provine din absorbția nuanțelor comicului (de la umor și ironie sceptică, la satiră și parodie cu tente grotești), grefate pe fun-

dalul tragicului absurd, aflat dincolo de „comedia cea de obște".

La Alemany, umorul constituie cea mai eficientă armă a criticii și urmărește cu consecvență pierderea sensului ca reflex imediat al trădării esenței. Semnificativ, din acest punct de vedere, este scenariul secvențelor de bar. Statice și monotone, dialogurile dintre Rafa și José Luis sugerează rutina la nivelul lor existențial, închiderea absolută în convențional. Încercînd să se salveze de viața ceremonial-cotidiană, José Luis și Rafa instituie un alt ceremonial: cel al escapadelor ocazionale, cu întîlnirile întîmplătoare, dar previzibile, cu relațiile de-o noapte repetate la infinit, cu gesturile, replicile și mișcările cunoscute pînă la sațietate, cu inevitabila reacție a Aurorei și cu gustul sălciu, mereu același, al trezirii din zori, cu mahmureala și cenușiul inevitabil al începutului de săptămînă. Dialogul lor este de fapt schimbul banal de replici a cărui coerență se pierde pe măsură ce un ceremonial este înlocuit cu un altul, tot așa cum cuvîntul își estompează forța denotativă, devenind expresie a senzației, afectului, trăirii. Scenele de bar, de dialog imposibil se continuă prin scenele de alcov, de dialog inutil (între José Antonio și Andrée, între José Luis și femeia roșcată). Cuvîntul-trăire depășește pentru ei frontierele limbii sau ale comunicării.

În episoadele avîndu-i pe Eduardo și Carlos ca protagoniști, dialogul este dinamic. El se întoarce împotriva realității pe care o incriminează. Cuvîntul devine o armă distructivă, dizolvantă, creîndu-și propria realitate de tip dramatic. Teatralitatea replicii la Alamany are o dublă sursă: conturarea unui scenariu lingvistic și structurarea specifică a replicii.

Scenariul lingvistic este rezultatul glosării umoristice și al acumulării de indicații scenice aparținînd aceluiași registru stilistic cu al personajelor: „Recunosc că băutura își are importanța ei, dar *primum vivere:* adică, în traducere literală, mai întîi păpica... / Traducere publicată la editura Losada, îl completează Carlos, prăbușit peste al nu știu cîtelea pahar de whisky." Ritmul alert al schimbului de replici dintre Eduardo și Carlos este conferit de savoarea parodierii oricărui tip de emfază, de la cea mitologică („Ignorantule, ăsta e un citat, un citat mitologic. Frumoasa lebădă și lîna de aur: Leda și Medeea mînă în mînă. Trăiască mitologia!"), trecînd prin cea contestatară („Nu mai ții minte că tu însuți ai adus portretul albastru al unui domn cu bască, răscumpărat din mîinile cine știe cărui prieten burghez din acel bar burghez în care am agățat niște larve de femele burgheze?"), pînă la aceea a oricărui soi de misticism cultural („dacă crezi — așa cum îmi închipui eu că tu crezi — că trebuie să lăsăm în urma noastră ceva care să ne justifice, o formă de misticism ca oricare alta, nu eu te-am scos din casă, de la hîrțoagele tale, de la poezelele, sonetele sau de la proiectele tale de nătîng însăilate... Dar să adopți o poză sceptică după..., nu, nu!") sau de metafizică spirituală: „Totul este metafizică. Sau cel puțin putem strămuta totul pe terenul metafizicii. / Și sexul? îl sfidează Carlos. În primul rînd, răspunde Eduardo. El a devenit metafizic prin opera și harul lui Sigmund Freud, André Breton, Henry Miller, *Ananga Ranga*... Nimic nu scapă metafizicii, *mon petit*..."

În organizarea enunțului din aceste scene, dominante sînt tehnica ambiguității și aluziei, savant

dozate şi axate pe preponderenţa mijloacelor lingvistice. Repetiţiile, figurile etimologice, cuvintele neseparate unele de altele — reproducînd astfel fluxul gîndirii/vorbirii —, recursul la stilurile individuale puternic marcate diferenţiază spaţiul spiritual al locutorilor (Carlos şi Eduardo) de cel al contextului (fauna barurilor).

Dincolo de umorul savuros şi de seducătorul spirit dizolvant al dialogului construit după tehnica *boule de neige*, prin înlănţuiri de asociaţii-şoc, transpare însă o semnificaţie gravă a personajelor: revolta în spirit, revolta în genunchi, singura posibilă în Insulă — sau în (pen)insula epocii? —, revolta fără soluţii şi fără viitor, dar unică modalitate de salvare de / din compromis.

Umorul se converteşte astfel în ironia sceptică, vitriolantă, care îmbracă haina satirei în evocarea demascatoare a Districtului universitar. Dacă pe insulă, barul este o instituţie în care se reunesc reprezentanţii tuturor categoriilor sociale, Districtul universitar constituie cadrul instituţionalizat de pătrundere, „purgatoriul" sistemului social. Universitatea aparţine astfel în cel mai înalt grad insulei, pînă la identificarea cu aceasta. Ca şi insula, ea este marcată de monotonie şi închidere absolută; este un spaţiu atemporal, fără devenire („Ambianţa nu s-a schimbat prea mult de la o zi la alta."), fără trecut şi fără viitor. Cadru static şi perfect circular, Universitatea, element aplatizant şi uniformizator pentru conştiinţă, este fixată pe coordonatele ei fundamentale printr-o rafinată tehnică a inventarierii, a trecerii în revistă, gen „tablă de materii": „Ambianţa nu s-a schimbat prea mult de la o zi la alta. Cel puţin ambianţa tejghelelor din baruri, a meselor din

baruri,... Sigur că în orice cinematograf... poţi întîlni aceeaşi lume... Şi aceleaşi discuţii de la o masă la alta..."

Universitatea înseamnă pretenţia unui stil, surprins prin cîteva secvenţe revelatoare : cursurile cu automatismul dictării şi luării notiţelor ; farsa petrecerilor studenţeşti cu veleităţi politice sau orgiace, fanfaronada discuţiilor din baruri, eternele revendicări la Decan. Fiecare dintre aceste episoade propune cîte un „tip" de student : „studiosul" tradiţionalist (Jorge Domínguez), libertinul (César sau José Antonio), contestatarul (Paco José), intelectualul creator (Eduardo şi Carlos), toate, măşti ale cabotinismului unei vîrste care a optat deja pentru integrarea în sistem sau pentru salvarea prin creaţie.

Exponenţială pentru atmosfera Districtului universitar este însă scena de la Decan, reprezentativă în cel mai înalt grad şi pentru mimarea libertăţii absolute din insulă. Aici, delegaţia studenţească revendică, dar nu ştie ce, reia de fapt mimetic gestul revendicării contestatare, dar lipsit de conţinut, Decanul oferă, dar nu are ce, pentru că, practic, nu i se cere nimic, reiterînd astfel actul profund „democratic" al satisfacerii revendicării. Umorul savuros, demascator, parodic-grotesc al scenei provine din umplerea golului din dialog cu indicaţia scenică, alternanţa stilului direct cu cel indirect, care reliefează de fapt vidul comunicării, absenţa mesajului, existenţa unor falşi interlocutori : „de fapt voiam, chiar chipul decanului care, indiferent, cu privirea pierdută pe petele de umezeală, evorbadeochestiunedeprincipiu, de pe tavan, îşi freacă mîinile din obişnuinţă, uitîndu-se cu coada ochiului la băiatul cu jerseu verde, eu v-am mai rugat, hm !... mai concret...

hm !... care-i adevăratul... hm !... motiv... hm !... al..., care stă lîngă spînul contestatar, hm !..."

Pregnanța analizei sociopsihologice conferă capitolelor dedicate Districtului universitar caracterul unei ample fresce sociale. În structurarea acesteia se distinge evident tehnica romanescă a „îndepărtării fațadelor", prin sondajul umoristic demascator pe verticală (tipuri și relații sociale) și pe orizontală (conturarea în profunzime a unui mediu eterogen), care sugerează înregimentarea tinerilor, caracterul de ciclu închis, absența devenirii. Jorge Domínguez, César, José Antonio urmează fatalmente drumul succesului social al lui Rafa sau José Luis, în timp ce Eduardo și Carlos optează pentru cel sinuos al creației (al lui Alberto). Istoria individuală este astfel proiectată pe coordonatele celei colective nu numai din perspectiva trecutului retrăit cu acuitate prin neliniștile lui Fernando Castro, dar și a viitorului, el însuși înscris în tipare ferme, fără alternative. Acțiunea și reacția sînt deci anihilate. Singurul dialog real pare a fi acela subînțeles dintre variantele aceleiași ipostaze : între Jorge Domínguez și José Luis sau între Eduardo/Carlos și Alberto. Mai complex, ultimul dintre ele sugerează imaginea intelectualului ca înfrînt de / în sine : Eduardo nu poate să scrie, nu-și poate înfrînge beția (culturală ?), iar Alberto nu (mai) poate picta, nu-și poate depăși, ci doar își perpetuează oboseala.

Conturînd tipuri, medii, relații sociale cu subtilele lor interdependențe, *Insula lui Circe* realizează de fapt imaginea discontinuă a două realități psihologice : Insula(ritatea) și insularii. Lumea exterioară este pusă între paranteze (aparține capitolelor astfel marcate grafic sau reportajului „pe

viu" : consemnarea de către Carlos a conferinței Notabilului Poet și corespondența din ziarul „El Día" asupra accidentului). Prezentă la toate nivelele scriiturii, discontinuitatea sugerează tocmai discursivitatea, fragmentariul realității psihologice. Conturarea întregului din secvențe aparent disparate surprinde tocmai varietatea și complementaritatea ipostazelor, reunite în realitate sub semnul unificator al aposiopezei. Mutația operată de Alemany din planul figurilor de construcție ale ambiguității în cel al structurii de ansamblu oferă un nebănuit cîmp de investigare a umanului, prin pluriperspectivismul pe care și-l asociază, rezultantă și a reducției personajelor la „voci".

Insula devine astfel un spațiu psihologic cu o largă deschidere metaforică ; este cadrul unei întregi culturi — cea occidentală, dintr-o întreagă epocă, adică din perioada contemporană. Metaforizarea spațiului subiectivizează și timpul, care devine ritm psihologic, pură durată a trăirii, cu vagi repere cronologice. Dilatat ca interval al afectului, ca moment al existenței senzoriale, timpul insulei se dezvoltă pe două coordonate majore, în flagrantă opoziție cu o altă secvență temporală. Pe insulă, unitățile temporale distincte sînt timpul barului și timpul creației, intervale subiective ale conștiinței pasive și, respectiv, active. Timpul barului este acela al dialogului steril, de maximă relevanță pentru o anume tipologie. Timpul creației este concentrat în sine, aparține spațiului activ al conștiinței, este timpul revoltei : amînat (Alberto), respins sau negat (Eduardo) ori materializat parodic (Manolito Trujillo, La Felipa, Notabilul Poet). Aceste intervale temporale sînt permanent plasate într-un confict subteran cu timpul

real, acuzator : istoric (colectiv) şi individual. Timpul colectiv aparţine tradiţiei pitoresc-istorice, evocat cu nostalgie îndeosebi de Fernando Castro, ca o îndepărtată şi pierdută epocă de aur. În egală măsură el este un trecut apropiat şi necruţător (cel al franquismului cu dezlănţuirea cămăşilor albastre, cu dictatura şi teroarea, cu emfaza reacţionară oficială a epocii) şi un prezent al compromisurilor, bazat pe unitatea de interese dintre burghezie şi armată şi pe claustrarea individului în cercul închis al existenţei burgheze. Timpul individual, cu variantele sale existenţiale, este absorbit în invarianta temporală a insulei, variante şi invariante subliniate în roman prin simbolismul grafic care sugerează totodată fluenţa gîndului, mobilitatea stărilor, incertitudinea crescîndă, iar în final, simultaneitatea creaţiei.

Cu o maximă deschidere parabolic-pamfletară, *Insula lui Circe* rămîne „un roman în care să nu se întîmple nimic. Dar nimic, nimic, nimic : absolut nimic" — în afara finalului ! —, dar în care se spune TOTUL despre un anumit spaţiu, nu neapărat geografic, în orice caz, social şi spiritual.

Andreea VLĂDESCU

Părinților mei,
alături de care am trăit acest roman
timp de douăzeci și șase de ani.

O dovadă a faptului că adesea călătorii botează locurile pe care le descoperă, stăpîniți doar de iluzie, este epitetul de Insulă a Infernului sub care Tenerife a fost cunoscută în întreaga lume înainte de cucerirea ei [...] Era firesc ca acest epitet oribil, care suna îngrozitor în urechile fine, să nu se păstreze prea multă vreme; astfel se explică de ce conchistadorii l-au dat repede uitării și l-au înlocuit cu numele Tenerife, cuvînt mai sonor și despre al cărui sens și origine știau poate mai multe decît noi.

(JOSÉ DE VIERA Y CLAVIJO,
Istoria Canarelor)

1

Tenerife e sigură de soare.

(MORELL Y CERRATO, *Omul timpului.* Premiat la cel de al III-lea Festival al Cîntecului Atlanticului)

Pata de grăsime, umedă încă, de pe cămașa șifonată din cale afară a chelnerului îi aduce aminte de paharele de whisky răsturnate cu cîteva clipe mai înainte în cabaret; și se gîndește că de fapt n-au trecut doar cîteva clipe, ci destul de mult timp, multă, multă vreme, fiindcă asta s-a întîmplat cam pe la începutul nopții, pe la unu și jumătate sau cam așa ceva, cînd încă nu era cu ei parașuta cu părul roșcat, care deschide larg ochii de fiecare dată cînd înghite cîte o îmbucătură, de parcă cine știe de cînd n-ar mai fi văzut un biftec sau cartofi prăjiți, nici frunzulițe de lăptucă ori felioare de roșii, care lui Alberto îi lasă impresia că trebuie să fie mereu aceleași și că probabil sînt luate din farfuriile din care s-a mîncat și puse în altele noi, pentru că niciodată n-a văzut pe nimeni mîncîndu-le, deoarece nu crede să existe cineva care să le mănînce, fiindcă singura funcție logică pe care le-o găsește este aceea de a servi drept garnitură, ca să nu sară cumva în ochi că biftecurile sînt mici, iar farfuriile cam mari. Dar se gîndește că la ora asta nimeni nu-și mai dă seama că biftecurile sînt mici, nici că-s tari ori că au zgîrciuri, și se uită la José Luis cum,

așezat de cealaltă parte a mesei, lîngă roșcată, își taie cu lăcomie biftecul, avînd o umbră de barbă pe obraji, gulerul de la cămașă mototolit și cravata răsucită. În ușă apare iarăși chelnerul, cu cinci farfurii dispuse ca prin minune, cum numai ospătarii Casei Felisa știu s-o facă. Poate că unul dintre biftecurile alea este pentru el ! Dar nu, trece mai departe, se îndreaptă spre masa din colț și le așază în fața celor cinci băieți cu înfățișare de iberopeninsulari, care fumează și rîd tare, tulburînd liniștea din încăpătorul salon pardosit cu ciment, cu pereții scorojiți, cu pervazurile nevopsite, cu grinzi de lemn și cu plante verzi ivindu-se din niște ghivece enorme. Fumul care vine din bucătărie îl face să-și țină ochii întredeschiși și să stea așa, în vreme ce o pală de aer urît mirositor trece prin spatele lui, anunțîndu-l că biftecul dumneavoastră vine imediat, domnule, într-o clipă, pe cînd din bucătărie un hohot de rîs al Felisei îl readuce la realitate și-i amintește că-i este somn, că e cinci dimineața și că s-ar putea duce să se culce și fără să-și mănînce biftecul, fiindcă stomacul lui, atunci cînd bea ceva mai mult decît trebuie, nu se mai sinchisește de mîncare, și chiar dacă n-ar lua absolut nimic la cină, cum se întîmplase și în noaptea asta, nu i-ar păsa, nici măcar nu și-ar da seama. Lui José Luis îi place însă să facă totul cum se cuvine, iar lui José Luis i se pare că o noapte de chef fără să mergi în zori la Casa Felisa, ca să mănînci un biftec cu o tîrfă, și fără să bați pe furiș la ușa dinspre străduță, de parcă ar fi

nişte conspiratori de operetă, nu e o noapte de chef pe cinste. De fapt José Luis a rămas tot copil. Deschide ochii în lumina stînjenitoare, neplăcută, care vine de la becurile gălbui agăţate de tavan. Nu înţelege de ce Felisa nu a reparat încăperea cu banii mulţi pe care îi cîştigă, deşi e posibil ca lumii să-i placă chiar aşa, ca şerveţelele să fie din hîrtie, ca ospătarii să umble în cămaşă ori să aducă paharele băgîndu-şi degetele înăuntru ; şi îşi mai aduce aminte că prima oară cînd a venit aici avea nouăsprezece ani, că era cherchelit zdravăn şi că mai erau cu el Ricardo şi fratele mai mare şi băiatul ăla din Miliţiile Universitare ; şi că pentru a-şi ascunde beţia a mai băut un pahar şi a mîncat nişte tocăniţă cu mazăre, iar la plecare, în piaţeta de lîngă teatru, pe scările de piatră, a vomitat puţina mîncare şi multa băutură pe care le consumase în acea noapte. Faţă de cum se aştepta el, biftecul e destul de fraged, iar în timp ce-l mănîncă, cu o foame mai mare decît bănuia, îşi plimbă privirea prin sala încăpătoare, cu cinci mese mici şi una mare, neocupată. Doar două dintre ele sînt ocupate : la prima, băieţii fumează şi fredonează, în timp ce unul dintre ei, care se vede clar că-i pederast, povesteşte ceva care trebuie să fie teribil de amuzant, întrucît doi dintre tovarăşii lui îl tot bat cu palma pe umăr şi rîd ; la cea de a doua, beau vin roşu şi mănîncă supă două perechi : toţi patru sînt graşi şi par a fi cupluri din mica burghezie, care tăifăsuiesc în tihnă despre treburile lor. În schimb ei stau tăcuţi, deşi roşcata a terminat

de mîncat, ştergîndu-şi sosul cu o bucată mare de pîine. Alberto nu pricepe ce-o fi putut vedea José Luis la ea ca s-o invite la trei sticle de whisky şi s-o ia apoi cu el şi să-i plătească tot ceea ce cere, pentru că deşi e îngrozitor de vulgară pare că se crede o femeie fatală, fiindcă n-a zis nimic cînd, la urcarea în maşină, i-a tras o palmă peste fund, dar a luat o figură care nu i se potrivea deloc cu faţa aia de marionetă boită, nu-l duce ea de nas, din partea lui poate s-o facă pe demna cît o vrea, că nu-i merge cu el..., că atunci cînd vine la cabaret aşa, într-o doară, numai ca să-şi omoare timpul, ca în noaptea asta, vine ca să se simtă bine, chiar dacă nu are mai mult de douăzeci de duros în buzunar. Şi-şi aminteşte cu tristeţe că nu poate să mai aibă cine ştie ce bani la el, îşi pipăie buzunarul de la haină şi îşi dă seama că nu i-a mai rămas decît ceva mărunţiş ; şi scoate repede monedele şi le numără în podul palmei şi aude glasul autoritar şi sigur al lui José Luis făcîndu-i observaţie, atrăgîndu-i atenţia, ordonîndu-i, nu, nu, lasă asta, lasă, ospătar, ascultă, ospătar ; şi în vreme ce chelnerul zice domnule şi José Luis spune cît îţi datorez, îşi numără monedele, care sînt şaizeci şi cinci, şi de-abia atunci îşi aduce aminte de paharele pe care le-a plătit înainte de a intra în cabaret şi că avea două sute de pesete şi că le-a schimbat şi că nu-i rămîne mai nimic. José Luis a scos din buzunar o bancnotă albastră împăturită în patru pe care o pune, ruşinat parcă de averea lui, drept în mîna chelnerului, care se grăbeşte să-i dea restul.

În vreme ce bancnotele maro ajung în mîna lui José Luis, se gîndește că cele două sute de pesete pe care le avusese la el erau tot ce-i mai rămăsese pînă la sfîrșitul lunii, or pînă atunci mai e o săptămînă... Va trebui să facă alt bon de casă pentru plată anticipată, iar nenorocirea e că luna viitoare va face altul, și tot așa mereu, pentru că nu poate să tot întindă de cele douăsprezece mii de pesete, nici să facă minuni cu ele, nici măcar să trăiască nu poate, mai ales că trebuie să-i dea lunar și mamei o mie, pentru că deși ea nu-i cere nimic, lui i-ar fi rușine să nu-i dea deloc ; și se gîndește că a da o mie de pesete ori a nu da nimic... Își strînge mîinile cu putere uitîndu-se la José Luis care își termina paharul de whisky, așezat în fața lui ; și se gîndește că ăsta chiar că nu are asemenea probleme, nici pe departe, și socotește fără să-și coboare privirea cîți bani trebuie să fi cheltuit în noaptea asta și cîți va mai cheltui încă, pentru că roșcata n-o să se culce cu el doar pentru atîta. Aproape că-l ia prin surprindere vocea lui José Luis cînd îl întreabă dacă mai vrea să bea ceva, că s-a întors ospătarul să-i ia farfuria ; răspunde că nu, nu, nimic altceva, e de ajuns, continuînd să-și frămînte mîinile, iar José Luis mai cere un whisky îmbrățișînd-o pe roșcată cam ostentativ, un whisky, da, domnule, imediat, și ea zîmbește dezvelindu-și o măsea de aur și bea o gură de vin, pătînd paharul cu ruj. Alberto simte din nou că-l doboară somnul care îi provoacă usturime la ochi ; îi ține întredeschiși și-i freacă scoțîndu-și ochelarii,

iar pentru o clipă, în obscuritate, parfumul tîrfei îl destinde și-l ridică în aer, pierdut în mirosul acela dulceag, feminin și lasciv ; dar un hohot de la masa vecină îi reamintește de Casa Felisa, cu uleiul sfîrîind în bucătărie, cu mirosul de dezinfectant de prin colțuri, cu lumina gălbuie care se insinuează printre pleoapele strînse, cu femei roșcate care lucrează în cabarete și care, în noaptea asta, n-or să se culce cu el.

Tensiunea și nervozitatea asta sînt o pacoste. Nu fiindcă îmi alungă somnul, totuși am mai dormit ceva, dar mă fac să fiu neliniștită și să mă tot zvîrcolesc în pat, iar cînd dorm am impresia că mi-e capul greu și că trebuie să fac ceva important, încep să mă sucesc de pe o parte pe alta și iar mă trezesc, ca acum, cînd văd că mă dor toate oasele și-i mai rău așa, fiindcă pe urmă mă simt mai obosită decît dacă n-aș fi dormit deloc. Trebuie să se lumineze de ziuă, pentru că pe fereastră vine destulă lumină ; ochii mi-s umflați de nesomn, iar mîine, mă rog, azi, o să arăt îngrozitor, cu cearcăne prostești, din cauza acestei frămîntări care m-a cuprins din senin. Treaba e că de cîte ori mă scol am impresia că sînt foarte mulțumită de ceva minunat și că trebuie să prind viață ; și imediat îmi aduc aminte de lucrul acela. Dar e o prostie să fiu mulțumită de așa ceva, nu trebuie să fiu nici măcar entuziasmată, dar nici să nu închid ochii toată noaptea din pricina lui Antonio, pentru că de fapt nici nu mi-a trecut prin minte

să-i dau vreo importanță, pentru că nu are importanță, nu mă interesează absolut deloc, se prea poate să nu mai ies cu el multă vreme de-acum încolo, mă rog, nu chiar multă vreme, doar cîteva zile, și cînd o să ies iarăși cu el, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic, n-o să mai fiu îngrijorată cîtuși de puțin. Dar adevărul este că sînt totuși nervoasă tocmai din cauza asta, știu bine că-i o prostie și că eu sînt vinovată, pentru că-s așa de copilăroasă, pentru că adesea mi-e rușine să ies, deși sînt invitată, și încep cu minciuni și alte chestii, la vîrsta mea trebuia să fi ieșit deja de mai multe ori, sînt furioasă cînd aud ce lucruri povestesc ceilalți, mai ales Lali, care crede că are foarte multă experiență și de fapt e o idioată, dar atunci și eu m-apuc să povestesc fel de fel de lucruri, chiar dacă nu-s adevărate. Dar acum chiar că-i adevărat și cînd o să le spun, o s-o fac cu lux de amănunte ; ba nu, o să le-o spun ca și cînd ar fi ceva obișnuit, de parcă n-ar avea mai multă importanță decît celelalte povești pe care le-am mai spus, dar zău că are importanță, deși n-ar trebui să aibă, și vina-i a mea, că-s o proastă și copilă, asta-i, că mi-ar fi și rușine să afle că azi mi s-a întîmplat pentru prima oară și-s furioasă că n-am mai ieșit pînă acum cu băieți la plimbare, cel puțin să văd cum e, măcar cu ibericul ăla care mă suna în fiecare seară, mă rog, nu chiar în fiecare seară, dar m-a sunat totuși de vreo trei ori. Puteam să ies cu el de probă, să văd cum e, nu cred că e nevoie să fii îndrăgostită sau să-ți placă un băiat ca să ieși cu el, ba

chiar e mai bine așa, pentru că numai așa poți s-o faci pe interesanta cît vrei și să te antrenezi pentru viitor, şi nu te ruşinezi, nici nu te zăpăcești. Și-s furioasă că tocmai azi am ieșit cu un băiat care chiar că-mi place și care cred că și-a dat seama că-s tulburată, leșinată după el, că păream uneori o toantă, de mă revoltam pînă și eu văzîndu-l așa de calm și de sigur pe el, obișnuit, firește, să iasă mereu cu fete, și-mi era teamă să nu observe că mi-e rușine, fiindcă n-aveam nici un chef să se vadă asta, de fapt nici n-aveam vreun motiv să-mi fie rușine. Nu din cauză că băiatul e frumușel și-mi place, că eu de multe ori, la Club sau la dans ori în excursii, am stat vreme îndelungată cu băieți drăguți și care-mi plăceau ; dar nu-i tot aia, pentru că acolo nu eram numai noi doi, ca ieri, și puteai să nu mai dansezi cu el, să vorbești cu o prietenă, să faci orice, dar cum ieri ieşisem cu el, a trebuit să stau numai cu el toată seara. Și eram furioasă cînd el îmi vorbea despre Universitate, fiindcă mă pricep și eu la multe dintre lucrurile pe care mi le spunea și aş fi putut să discut despre ele, nu să stau ca proasta, pentru că atunci cînd tăceam amîndoi, nu mai știam ce să-i spun. Cearșafurile astea-s mototolite rău de tot, pe geam vine tot mai multă lumină, trebuie să fie deja ora... ; nu vreau s-aprind lumina, pentru că atunci o să mă trezesc de-a binelea, iar mîine o să arăt groaznic și o să par adormită, o să fiu prost dispusă toată ziua, că scap devreme de la liceu și pot să mă duc la Club să fac baie, dacă-i timp frumos. Și mă înfurie că-s

așa de nervoasă dintr-o prostie, la care nici măcar nu mă gîndesc, dar mă obsedează, nu-mi iese din cap, de parcă ar fi cel mai important lucru din lume ; pînă adorm, mă tot răsucesc în pat și dorm prost și mă doare capul. Dar nu pentru că i-aș fi părut o proastă, deși de multe ori n-am știut ce să-i spun, fiindcă el, la sfîrșit, a fost nemaipomenit și mi-a zis toate lucrurile alea care m-au înfuriat tocmai pentru că n-am știut să-i răspund la fel cum făcea el, cam în glumă, ca și cînd ar fi șovăit, și totodată cu un zîmbet pe jumătate ironic, pe jumătate serios, trist parcă. Și de-aia am rămas blocată, fiindcă m-a luat prin surprindere. Dar dacă i-aș fi părut proastă, nu mi-ar fi povestit atîtea, nici n-ar fi devenit așa de serios, puțin în glumă, dar totuși serios, spunîndu-mi și întrebîndu-mă atîtea lucruri. Pentru că de fapt nu m-am purtat chiar ca o proastă, am vorbit cu el pînă și despre liceu și-l interesa ceea ce-i spuneam. Iar dacă persoana mea nu l-ar fi interesat, n-ar mai fi vrut să mă sărute, că-s furioasă și c-am rămas așa cum am rămas, ca interzisă, în loc să-i răspund într-un mod hotărît, ca și cînd aș fi fost obișnuită ca bărbații să vrea să mă sărute. Dar cum era pentru prima oară, m-am zăpăcit și mi s-a părut ceva colosal, mi-a fost mai curînd teamă și i-am zis că nu, de parcă aș fi fost speriată, și tocmai asta mă înfurie. Mai c-aș putea să mă scol de-acum din pat ; dar mai bine să văd, poate mai dorm un pic, deși mi se pare că la ora asta... Și-apoi, cel puțin aici e mai bine, e mai cald, dar mă enervează tot mai tare să

mă răsucesc de pe o parte pe alta, la nesfîrșit. I-am părut pesemne neroadă, o copilă prostuță și foarte rușinoasă ; și nu pentru că nu l-am lăsat să mă sărute, oricum nu i-aș fi îngăduit, nici gînd, ce tupeu ! că era doar prima oară..., chiar dacă-mi place mult, chiar dacă-i drăguț ! Dar puteam să reacționez și eu altfel, mai dur, sau de parcă aș fi fost ofensată, mă rog, nu din cale-afară, ci doar puțin, ca să-și dea și el seama ; și nu trebuia să-mi feresc capul și-apoi să-i spun nu și să nu știu cum să mă mai port după asta, că el a stat o clipă cam supărat, eram la cinema și ne uitam la film, iar eu eram furioasă, nervoasă, foarte nervoasă. Bine că după aia am început să vorbim și să ne purtăm ca mai înainte, deși el a devenit cam sentimental, că s-a apucat să-mi spună iar toate chestiile alea și atunci eu am început să am remușcări că nu l-am lăsat să mă sărute și-s sigură că l-aș fi lăsat dacă ar mai fi încercat o dată și asta m-a neliniștit. Dar e o prostie, că doar era pentru prima oară cînd ieșeam împreună și-i o obrăznicie să vrea să mă sărute, iar eu trebuia să-i spun nu ; pe urmă mi-am adus aminte de ceea ce-mi zicea Mari Carmen, că mai întîi trebuie să te prefaci speriată de nu te mai poți clinti din loc şi că apoi să te superi pe el că te-a sărutat. De fapt, sînt furioasă fiindcă e posibil ca Antonio să nu mai aibă curajul să mai încerce o dată să mă sărute sau o să devină timid și n-o să mă mai sune, deși el mi-a zis că o să mă mai caute, iar eu i-am spus că bine. În realitate, i-am zis că nu știu dacă o să mai pot ieși cu

el. Dar trebuia să-i spun asta, așa se zice întotdeauna și doar n-o să se dezumfle pentru atîta lucru. E o prostie să fiu neliniștită, că el tot o să mă mai sune, ai să vezi, și atunci va fi altfel. Dar sînt furioasă că m-am enervat numai pentru atîta lucru, pentru că zău că-i o neghiobie să te tot trezești și să te zvîrcolești în pat ca o tîmpită ; și vina e numai a mea, că n-am mai ieșit pînă acum cu un băiat, numai eu, și-s furioasă că asta a fost prima oară pentru mine și mi-ar fi teribil de rușine dacă ar afla cineva. Fiindcă aș fi putut ieși de multe ori, dar niciodată n-am vrut să ies cu ibericul, de exemplu, sau cu vărul lui Lali, și n-ar fi fost decît de probă, în loc s-o fac taman acum, la vîrsta asta, că doar la sfîrșitul anului împlinesc șaptesprezece ani.

(A zis bună, cum merge, în spaniolă, încet, întorcînd capul, zîmbind, privind prin ochelarii de soare, mari, enormi, cu ramă albă. Iar el s-a mai apropiat un pic, *bon jur*, tot zîmbind. Sosise cu o clipă mai înainte și încă de pe scări, cu biletul de intrare tot în mînă, a cercetat piscina privind în toate părțile, mai, mai c-ar vrea să n-o găsească sau s-o descopere însoțită sau orice altceva ; dîndu-și seama chiar în acea clipă de absurdul unei călătorii atît de lungi cu autobuzul doar pentru a vedea dacă..., fiindcă-i sigur, aproa-

pe sigur... Deși e îmbrăcat, s-a așezat pe vine, simțindu-și pantalonii întinși, întinși de presiunea genunchilor. Tu estí pesté tot, da ? buzele roșii, strălucitoare, foarte roșii, foarte strălucitoare, îi tot zîmbesc de cînd s-a apropiat, dinainte de a se apropia, de cînd l-a văzut apărînd, tu eștí... cu noapteá, fără a uita vreo clipă să zîmbească, zîmbind cu gura, cu dinții, cu cuvintele, eștí... de dimineața, cu trupul, cu bikinii, cu sînii, cu sexul, eștí mereu, așa-i ? *Me uí, bian sir, je suí tujur u ti eté.* Din capul scărilor, sub soarele plăcut, în briza dulce, sub norii nesiguri, nu credea c-o s-o găsească atît de repede sau poate nu dorea s-o găsească așa de repede ori se temea că n-o să dea de ea atît de repede, iar acum sta lîngă ea, pe vine — și tu vii singúr... ací ? —, îmbrăcat încă, sub norii călători, în bătaia brizei, a soarelui, *uí, uí, tut sel,* fără să-și mai amintească deloc cei treizeci de kilometri în autobuz, *il y a an jur tre jolí, nes pa ?* fără a se mai gîndi că toate acestea sînt copilării, lucruri ridicole, absurde, care nu merită osteneala, oh, da, desigur, o zi foarte frumoasă..., ci considerînd cît se poate de firești și piscina și pe cei care fac baie, avînd pielea albă ca laptele și șoldurile pline, dar și fata în bi-

kini care zîmbea lîngă el, tu nu facé baiá? *si, si, uí, tu dabor, mentenán meme.)*

În vreme ce Alberto se gîndește că de fapt nu mai are nici un rost să se culce, închide ușurel ușa de la intrare și aprinde becul de pe hol, cu toate că lumina care vine prin fereastra dinspre curte o face inutilă pe aceea a becurilor. Își privește fața în oglinda de la cuier și vede că de fapt cravata nu este doar răsucită, ci că are și nodul lăsat, atîrnînd la trei sau patru centimetri de gît; și, mirat, își dă seama că numai cînd se duce la chefuri își neglijează îmbrăcămintea, care de obicei este deosebit de elegantă: cămașa are gulerul destul de ros și n-o mai poate purta și își aduce aminte că dimineață era curată, gîndindu-se că se prea poate să nu mai aibă nici una călcată, cu care să o schimbe pe asta, și că de mult se hotărîse să-și mai cumpere vreo două, întrucît cu trei nu e chip să umbli curat, mai ales cînd trăiești în aceeași casă cu părinții și nu le poți pretinde nimic, nici milă. Lumina alburie de pe hol îi miroase a pîine caldă, a untură, a lapte fiert și a cafea, deși nu se sculase încă nimeni. Patul alb îi pare proaspăt și îmbietor; Alberto își scoate haina, se trîntește peste cuvertură și se minunează cît de șifonat îi este sacoul, dîndu-și seama că o să arate cumplit toată ziua, și cînd te gîndești că haina este din stofă de lînă de bună calitate și de culoare închisă, totuși...; și își amintește

că trebuie să se uite dacă i-a mai rămas vreo cămașă călcată, dar n-are nici un chef să se scoale acum și, oricum, dacă o să se uite chiar în acea clipă nu înseamnă că o să găsească mai multe cămăși ; pe de altă parte simte cum îi cad pleoapele și că acum atîrnă greu atîtea ore pierdute prostește cu José Luis, care cine știe cîte mii de pesete o fi fost nevoit să-i plătească roșcatei ăleia, după cele cheltuite în cabaret și în celelalte localuri pe unde au trecut cît a fost noaptea de lungă, socotind însă că de fapt toate acestea îl preocupă probabil din invidie, pentru că el nu are banii pe care îi are José Luis, nici libertatea lui, deși José Luis e însurat și director pe undeva, și că, desigur, la ora asta, deja doarme și o să tot doarmă încă multă vreme, poate chiar pînă la prînz. Lumina pe care o ghicea printre obloanele întredeschise ale ferestrei crește cu fiecare clipă, iar Alberto se gîndește cînd anume o fi început să se crape de ziuă, după cum își aduce el aminte, crede că la plecarea de la Casa Felisa mai era încă întuneric și totuși cînd mergeau cu mașina se vedea deja destul de bine și socotește că acum trebuie să fie..., simte cum i se închid ochii, în vreme ce se gîndește din nou că de fapt nu are nici un sens să se mai culce și își întinde cu voluptate picioarele, amintindu-și că la nouă fix trebuie să fie la birou, își dă seama că-l strîng, îl strîng tare pantofii... ; se ridică pentru a și-i scoate și-i aruncă la nimereală, de partea cealaltă a patului, și, profitînd de ocazie, se uită și la deșteptător : e deja șase și jumătate ; trebuie să-și cumpere

şi o pereche de pantofi, se gîndeşte el, dar acum treburile nu merg prea bine, în noaptea asta n-a făcut cinste decît o dată, pentru că José Luis le-o fi avînd el pe ale lui, dar la chefuri nu-i nimeni mai generos ca el ; să vezi numai ce de bănet trebuie să fi cheltuit azi-noapte, ca şi în multe, multe alte nopţi. Că ce naiba, doar el şi José Luis au fost colegi de Facultate şi s-au îmbătat criţă amîndoi în ziua în care Carrasco i-a trîntit la examenul de Drept Internaţional şi doar pentru asta îi împrumuta el lui José Luis notiţele de la cursul de Drept Civil şi tocmai de aceea José Luis şi-a terminat studiile, în şase ani, dar le-a terminat, pe cînd el a trebuit să le întrerupă în anul al treilea, de fapt n-a fost silit să le abandoneze, dar le-a abandonat totuşi, şi de aceea José Luis ştie foarte bine care este situaţia lui, că dacă nu, să nu cumva să-l scoată pe el din sărite, hai, dragă amice, hai să mai luăm un rînd şi gata, încă o dată ultimul rînd, acum iar ultimul, şi gata chefuleţul, aşa cum se întîmplă cînd ai deplina siguranţă că treaba o să ţină mult, o să se întindă, dar nu prea mai contează cînd e trecut de miezul nopţii şi nu ai altceva de făcut, iar pe de altă parte ţi-e totuna unde eşti. Alberto se gîndeşte iarăşi că la ora asta nu mai face să te culci, altfel o să-i fie şi mai greu să se scoale la opt, simte că îl cam doare capul, ba-l doare destul de tare, chiar foarte tare, şi îşi dă seama că-i stupid să te ţii de chefuri fără nici un motiv, aşa, copilăreşte, numai ca să pierzi din orele de somn,

să te ostenești inutil și apoi să fii morocănos toată ziua următoare, fără vreo altă răsplată decît o noapte albă asemănătoare cu cea de ieri sau cu cele din săptămîna trecută sau de acum două săptămîni sau cu orice zi în care se întîlnește în vreun bar cu José Luis sau cu Manolo sau cu Rafa sau în care el este cel care trage de vreun alt prieten, dorind să întîmpine iarăși noaptea în același mod, fără a vrea să-și amintească faptul că fiecare noapte e la fel în ultimii ani, fiindcă variantele sînt minime și toate combinațiile posibile au fost de mult epuizate. Alberto își deschide cu greu ochii lipiți de somn și vede că lumina năvălește tot mai tare în cameră, simțind că îl doboară somnul, clipește și se hotărăște să nu se culce, pentru că nu are nici un rost. Simte că-l străbate un fior, nu reușește să se împace cu ideea că la vîrsta lui, treizeci și opt, treizeci și nouă peste o lună, e foarte greu, foarte, foarte greu ca lucrurile să-ți mai apară sub forme nebănuite, sub forme inedite, feciorelnice. De data asta își deschide ochii cu un efort mai mare, aproape inconștient stinge veioza de pe noptieră și se decide să aștepte întins pe pat ora de sculare : ochii i se închid, mușchii se destind, robinetul de la baie sparge liniștea care domnea în curtea vecină ; Alberto se gîndește vag că poate mamă-sa are dreptate, desigur, ar fi trebuit să se însoare și el, așa cum au făcut, rînd pe rînd, și toți ceilalți, în vreme ce un fior, de data asta plăcut, urcă dinspre genunchi către pleoape.

LA LAGUNA, DISTRICT UNIVERSITAR

Trebuie să stîlcești cumplit literele, să prescurtezi fantastic cuvintele, trebuie să folosești o întreagă serie de semne convenționale, unele universal admise, altele imaginate ca potrivite, cele mai multe improvizate din mers, descifrarea lor depinzînd de intervalul mai mare sau mai mic de timp scurs între momentul în care ai luat notițele și momentul în care le treci pe curat, ca să-ți justifici prezența în aulele universitare. Foile blocnotesului cu pătrățele defilează pe sub nasul lui pline cu cîte șapte sau opt rînduri de semne elefantiazice și, profitînd de momentul în care dă pagina, Antonio aruncă în treacăt o privire la ceasul de mînă, constată că mai sînt încă douăzeci de minute pînă la sfîrșitul orei, în vreme ce durerea de la încheietura mîinii se întețește de nesuportat, iar cele douăzeci de minute devin, clipă de clipă, tot mai dureroase, o durere fizică foarte diferită de durerea produsă de plictisul de la liceu, cînd părintele Bernardo le explica anul trecut, cu un glas fonfăit și pițigăiat, caracteristicile fundamentale ale nefastei Generații de la '98 [1], care n-a fost în stare să

[1] Sub această denumire e cunoscut un grup neomogen de scriitori (Unamuno, Azorín, Pío Baroja, Maeztu, A. Machado, Valle-Inclán, Benavente etc.) care, după dezastrul militar din 1898, cînd Spania pierde ultimele colonii de peste mări (Cuba și Filipine), au inițiat o amplă mișcare ideologică și estetică, cu profunde rezonanțe în cultura spaniolă, integrîndu-se astfel protestului general contra guvernului.

găsească în valorile ancestrale ale tradiției spaniole mîngîierea necesară pentru falimentul istoric în care se scufundase țara noastră și care putea fi depășit numai printr-o întoarcere la principiile creștine prin care întotdeauna s-a distins națiunea noastră, Lumina de la Trento și Spada de la Lepanto [1]. Profesorul López de la Calleja vorbește totuși despre cavalerie în general, ca fapt real sau posibil, și adaugă apoi că alături de *res mancipi* [2] figurează și *res nec mancipi*, dar nu-i de ajuns să-i asculți cuvintele așezat comod în bancă și notînd cel mult două sau trei fraze scurte, cu creionul, pe marginea cărții legate în coperte albastre, în timp ce

---

[1] În original, *Luz de Trento y Espada de Lepanto*. Punctul de vedere critic al lui Antonio se referă la educația religioasă din școlile spaniole în anii '70, în timpul dictaturii franchiste. Represivă și demagogică, biserica exalta ideologia reacționară și conservatoare a regimului lui Franco. Prin „Luz de Trento y Espada de Lepanto", ziarele oficiale, de orientare reacționară, defineau Spania în perspectivă istorică : Spania este „Lumina de la Trento" prin contribuția importantă avută în cadrul Conciliului ecumenic care, între 1545 și 1563, s-a reunit în Italia septentrională, la Trento, și a operat marea reformă catolică, ca urmare a Reformei protestante. Este totodată „Spada de la Lepanto", prin participarea decisivă la una dintre marile victorii ale creștinătății asupra Islamului : în strîmtoarea Lepanto, care unește golful Patras cu golful Corint, flota vențiano-spaniolă, condusă de don Juan de Austria (1545—1578), cîștigă bătălia navală cu turcii conduși de Ali-pașa, la 7 octombrie 1571. (La această încleștare participă, ca soldat, și Cervantes. În timpul luptei, el este rănit la mîna stîngă și rămîne ciung.)

[2] Lucru asupra căruia ai deplină proprietate (lat.).

glasul pițigăiat și fonfăit se oprește pentru o clipă, ca să dea răgazul necesar ca notițele să fie luate în liniște, apoi își drege vocea și continuă, iar Antonio simte la un moment dat, în vreme ce dă din nou pagina blocnotesului — mai sînt încă cincisprezece minute și a intrat la și un sfert ! —, că-i e dor de orele cu părintele Bernardo, de cele cu părintele José Luis sau cu părintele Faustino, zis Curulete, la care nu te dureau nici un pic încheieturile de la mînă, iar cu mintea puteai urmări expunerea, în general de nivel nu prea ridicat, sau chiar să te pierzi în elucubrații vagi și prolixe legate de ceaiul din duminica următoare, de modul în care o s-o conducă pe Carmen Luisa la petrecere și de pericolul ca ea să vrea să iasă iarăși cu sublocotenentul de miliție, ochelaristul cu care a fost văzută sîmbăta trecută. Glasurile minorității feminine din sală se aud șoptind, bolborosind, protestînd ; cele mai hotărîte dintre ele, care consideră nedreaptă viteza cu care vorbește profesorul, îl întrerup ca să-l roage, să-l implore, să-i ceară, vă rugăm, don Cecilio, vai, n-ați putea, noi nu prididim, dacă ați vorbi ceva mai rar, nu mai dictați așa de repede, nu e chip, nu se poate să notăm totul, domnule Gil, să notăm corect, domnule Calleja, să transcriem notițele. Profesorul don Cecilio López de la Calleja își drege glasul și dă impresia că acum cuvintele lui ajung pînă în cele mai îndepărtate colțuri ale amfiteatrului cu o rapiditate parcă mai mare decît adineauri, ca și cum aceasta îi era forma de a răspunde indirect la cererile stu-

dentelor, care par a se crede încă la colegiul de maici şi nu-şi dau seama că un curs nu se dictează, că nu poţi nota totul, ci doar o schemă de la care porneşti să înveţi şi în care trebuie să incluzi doar elementele necesare pentru a înţelege materia, desigur, completate adecvat cu cărţile din bibliografie, după cum se gîndeşte Antonio, mai însufleţit acum de exemplul negativ dat de fete, care l-au ajutat, dar numai pentru cîteva clipe, să uite de durerea de la încheietură, fiindcă a te osteni să înregistrezi toate cuvintele profesorului înseamnă că nu eşti încă integrat în structurile universitare după care tînjesc atîţia înainte de a le cunoaşte şi pe care nu le poţi stăpîni decît prin experienţă, e nevoie deci să te organizezi, să încerci toate mijloacele posibile, să munceşti continuu şi să nu iroseşti avantajele pe care o Universitate, chiar dacă-i provincială, ţi le oferă printre care liberalitatea obiceiurilor, convieţuirea heterosexuală, pînă acum neobişnuită, nu sînt cele mai neînsemnate, trebuie să recunoaştem ; şi de aici, posibilităţile fantastice de a face cuceriri, oriunde, pe coridoare, la bar, prin parcuri, la bar, în autobuz, la bar şi chiar în amfiteatre, unde, cu puţin noroc, poţi prinde un loc lîngă Maribel Peña, care-i nemaipomenită, sau lîngă blonda aia din Las Palmas, pe care Antonio încă n-a aflat cum o cheamă ; chiar dacă faptul că eşti student doar în primul an nu este un lucru prea favorabil pentru erotismul considerat ca digresiune în transcendent, ca relaţie întîmplătoare, ca aventură trecătoare, îşi aminteşte de timiditatea Anei Mari,

de ieri seară, la film, cînd a încercat să se apropie de ea, să o îmbrățișeze cu blîndețe, să o sărute dezinvolt, ca unul cu experiență, dar au rămas amîndoi tăcuți, fără a ști ce să-și mai spună, iar acum ezită dacă să-i mai dea telefon sau nu, gîndindu-se că fata-i drăguță, cam stîngace, dar drăguță, și poate că, la urma urmei, ar merita să o curteze, chiar dacă apropierea va veni cu timpul, va începe prin a o ține de mînă. Iar mîna i se mișcă pe hîrtie, mîzgălind, notînd, stîlcind, creînd semne cu o grafie indescifrabilă, dar, paradoxal, folositoare, și dînd foile blocnotesului și privind ceasul — aproape-i gata ora, of, cît de tare dor încheieturile astea ! — și începînd o nouă pagină, încă netedă și rigidă, în spate se aprinde lumina, clipește, șovăie, devine atent, în timp ce profesorul López de la Calleja tușește, se scarpină la nas și își începe ultima frază pentru a-și încheia lecția.

Deoarece culmile albăstrui, violete și maronii știu multe lucruri despre noi : ne cunosc momentele bune și momentele proaste, întîmplările capricios pozitive și sumbrele neliniști apăsătoare care urmează, s-au petrecut — și vor mai veni ? —, încît nu ne mai rămîne altceva de făcut decît să le acceptăm ca atare, dacă vrem să mai intrăm în joc cu vreo șansă. Așa cum am intrat în joc cînd a trebuit, cînd n-am avut încotro, cînd a fost absolută nevoie să înfruntăm vremurile grele care veneau după

altele nu prea grozave și nu aveam mai mult de douăzeci și opt de ani, dar multă teamă și o poftă nebună de a ne agăța oricum de viața redobîndită, nimeni nu știe prea bine de ce, așa cum nimeni nu știe niciodată exact de ce am fost pe punctul de a o pierde și așa cum presimțim — după cum și Candelaria îl presimțise pe Rafaelito în pîntece, dînd din picioare în ritmuri tot mai febrile — posibilitatea identică (și cu mai mari șanse?) de a o pierde din nou, acum cînd nemții și italienii — și nu peste multă vreme, chiar americanii — ne înfricoșează, ne țin într-o teamă permanentă, tot mai mare, teamă pe care am mai trăit-o, înghețîndu-ne sîngele în vine așa cum niciodată n-am fi crezut că se poate întîmpla în realitate, așa cum s-a întîmplat pe 17 iulie[1]*, la apusul soarelui, și apoi în săptămînile următoare, zi de zi, ceas de ceas, noapte de noapte, seară de seară și chiar în plină zi, la prînz, cu neașteptatele cămăși albastre*[2] *mergînd pe străzi bine cunoscute pînă ieri; dar această frică era cu*

---

[1] Pe 17 iulie 1936, generalul Franco — care era pe atunci căpitan general al Canarelor — părăsește, împreună cu suita lui, insula Tenerife, unde își avea reședința, și ajunge în insula Gran Canaria, unde, pe 18 iulie, ora zero, proclamă insurecția care a dat naștere războiului civil din Spania.

[2] „Cămașa albastră" făcea parte din uniforma falangiștilor spanioli, membri ai unei mișcări politice de extremă dreapta, inspirată de ideologia fascistă și întemeiată de José Antonio Primo de Rivera. Falangiștii s-au alăturat primii insurecției și au inițiat un lung șir de represalii sîngeroase în spatele frontului.

totul diferită, era o spaimă care ne încolțea dinspre flancul necunoscutului, al viitorului necunoscut, al paternității necunoscute, al mizeriei necunoscute, al formei care începea să se facă simțită. Nu, nu mai poți da înapoi cînd ai izbutit să scapi din infernul pe care îl credeai sigur și cînd unica ta bucurie pe care o mai ai este să știi că ai ieșit din el și că nu toți pot spune la fel : trebuie să mergi înainte, desigur, înainte, o dată cu întreprinderile despre care nu se știe prea bine la ce servesc, luîndu-ți răspunderea unor afaceri despre care nu se știe prea bine la ce pot duce, închiriind primele șalupe, primind primele mărfuri, efectuînd primele livrări, introducînd în contul curent primele dividende, schimbînd casa cu un singur cat, moștenită de Candelaria de la părinți, cu un apartament cu trei camere, care apoi, după nașterea lui Lali, se va dovedi neîncăpător, schimbînd cele două costume gri, în dungi și în carouri, cu altul mai închis la culoare și cu o haină sport, albă, și un pantalon din flanelă și cu smoching (cumpărat la nunta lui Juan) și cu șase cămăși de mătase și cu un alt costum bej, schimbînd autobuzul cu o mașină de mîna a doua, un 5.082, și contemplînd permanentul Candelariei și cele două mantouri noi, despăturind ziarul „La Tarde" în camera de zi, în vremea ce Rafaelito se joacă de-a v-ați ascunselea, iar la radio se aud bolerouri și o muzică despre care mai tîrziu am aflat că se numește jazz, iar Lali începuse să dea din picioare în pîntecele mamei ; privind acum, ca la o fotografie îngălbenită de lumina

amintirilor, totul complet nemișcat acum, nu spre acele luni, nici spre acei ani plini de grija că mărfurile întîrzie, de grija polițelor, a șalupelor rapide, a banilor nedepuși în bancă și nici în altă parte, dar se pot vedea în mașina de mîna a doua, în smoching, în apartamentul închiriat cu patru sute de pesete pe lună, în acei ani cu facturile mereu de plătit și cu teama crescînd cu fiecare clipă, clătinînd siguranța incipientă... Dar nu se putea face altceva, fiindcă mai rău era cu slujba nesigură de la birou și cu cele nouă sute de pesete pe lună și mai rău era să nu ai o diplomă universitară care să-ți garanteze un minimum de existență și mai rău era cu spaima față de incertitudinea vremii, ca acum, o desăvîrșită spaimă de nimicul absolut care ar fi survenit dacă n-am fi luat o hotărîre la momentul potrivit, singurul moment în care puteam să ne angajăm pe un drum, cînd nu ne trebuiau bani ca să facem bani, ci doar să ne riscăm viața redobîndită cînd nu mai aveam nici o speranță sigură, la fel cum, cu ani înainte, ni se înapoiaseră centura, ceasul, actele și portofelul cu cele optsprezece pesete pe care le aveam asupra mea cînd au bătut la ușă după atîtea nopți de spaimă, de speranță, de îndoială, de viață fără deplina siguranță că vor bate de fapt vreodată.

Ah, nu, dragă, nu, asta nu! Eu, uneori..., cîteodată, nu-ți spun, dar din principiu..., în nici un caz. Ah, da, da, da...! Eu una nu mă

împac cu asemenea treburi. Dragă, nu asta voiam să-ți zic, și nici nu sîntem în secolul cincisprezece, dar un lucru e ceva, celălalt e altceva, și eu nu le amestec din principiu... Da, dragă, da, din principiu... Într-o seară sau într-alta. Ah, păi ea trebuie să știe, mie, o să vezi, puțin îmi pasă, dar mă revoltă s-o văd așa de mîndră, de parcă nu s-ar întîmpla nimic. N-ai văzut-o ? Slabă, slabă de tot..., dacă lucrurile astea te-ar face să slăbești, eu aș fi prima care l-aș încuraja pe-al meu. Cu ea se întîmplă că-i lipsește tocmai de ce are nevoie. Ah, bineînțeles, bineînțeles, eu da ! Eu, pentru asemenea lucruri... Nu, asta nu, nici asta, mă rog... lumea, și-apoi copiii, nimeni nu trebuie să afle nimic, dar ai multe mijloace la îndemînă : mai întîi, să-i faci viața imposibilă, că ăsta-i un lucru hotărîtor, altfel cu mine s-ar fi sfîrșit de-a binelea. Ah, da, da ! Eu, da ! Uneori, chiar așa am și procedat, chiar așa, n-o să-ți vină să crezi. Nu, dragă, nu, nu rîde, că vorbesc serios. Păi zău, că eu... mi-aș găsi eu pe cineva, că mai sînt și alți bărbați, ce, tu crezi că-i greu să-ți găsești pe unu... Asta în primul rînd ! Uneori ai chef de altcineva așa, fără motiv..., darămite cînd... Nu rîde, dragă, că așa-i ! Nu, nimic, nimic, nu mi-a spus nimic, știi că ea nu vorbește despre așa ceva ; înainte, da, îmi povestea multe și apoi îi dădea cu bocitul pînă se sătura... Ca să nu-ți mai spun că-i zicea exact ce-ți spun eu acum. Da, desigur, cele patru perechi : Rosa Mary și Ricardo, ei, voi și noi. Dragă, pe la nouă, ...opt și jumătate, ...oricum, o să te sune ea. Eu o

să mă duc, firește, ceva mai devreme, cam pe la șapte, șapte și jumătate, ca s-o ajut să pregătească totul ; știi bine că la chestii din astea, chiar dacă nu faci tu nimic, ai destulă bătaie de cap, și cum servitoarea Aurorei pleacă pe la prînz... Vai, da, dragă ! Nu zic să vii și tu, fiindcă-mi închipui că nu-ți mai vezi capul de atîtea treburi cu călătoria de luni... Ah, minunat ! Atunci mergem împreună și așa o să fim toate. Nu, de Rosa Mary nu știu nimic : te sun după masă, pe la trei, trei și jumătate și stabilim atunci, da, da... Dragă, sîmbătă, dacă îți lași fata din casă singură, o să doarmă. Cumplit, cumplit, o să-ți spun eu. Dacă ai ști de cînd n-am mai fost dimineața la Club..., dacă aş putea da azi o fuguță pînă acolo, dar nici vorbă, nici gînd... Bine, dar el mi-a zis că trebuie să-l vadă la Club pe bărbatul tău, pe la prînz, să vorbească ceva în legătură cu încurcătura tipului ăluia... Doamne, cum se numește ? ! Directorul de la întreprinderea aia unde a lucrat Manolo... Nu, dragă, aia de construcții, aia cu scandalul... Dragă, da' toată lumea știe că a fost un scandal cu niște polițe sau cu nu știu ce. Unul slăbuț, scund, însurat cu o grăsană foarte urîtă... Nu, dragă, ăsta-i Menéndez... Vai, uite că nu-mi aduc aminte deloc, mor de ciudă... ; dar tu îl cunoști foarte bine, are o fată logodită cu un peninsular care-și petrece mai tot timpul la Club, joacă tenis... Ăla ! Bine, păi tatăl ei... Nu știai ? ! Credeam că Rafa ți-a povestit... Da, se pare că Manolo, la început, înainte de a ne căsători, a lucrat cu el, cu ăsta cu scandalul, iar băr-

batul tău vrea să afle niște date, să-i ceară niște informații, să vadă dacă nu-l poate ajuta cumva. Eu despre asta habar n-am, dar se zice că-i ceva foarte grav, că nu mai rămîne cu nimic... Nici măcar ce-i pe el nu mai e al lui... Da, dragă, da, chiar așa ! Se pare că azi treaba cu construcțiile merge rău de tot ; sînt multe probleme și cum nu ești o clipă atent, gata, ai încurcat-o... Manolo zice că asta se repercutează și asupra lor... Și cînd te gîndești că el are atelierul lui de arhitectură ! Independent. Mă rog, cu Ricardo ca arhitect ajutor, dar independent... Dar și așa, tot se resimte criza din... Nu cred că pot..., aș vrea să fac o baie la piscina Clubului, dar pe urmă se face prea tîrziu ; și, în plus, dacă sînteți și voi cu Rafa, apoi ne mai întîlnim cu careva..., și uite-așa, ajung acasă cine știe cînd și o să fiu înghesuită de treburi toată după-amiaza, ce mai, nici vorbă, nici pomeneală... Da, da, te sun eu, pe la trei, trei și jumătate... Nu, dragă, nu, nici un fel de insistență. Dacă ea nu zice nimic, eu o să mă port ca și cînd n-aș ști nimic. Fiecare cu-ale lui ! Ah, desigur, desigur, așa-i, eu, bineînțeles... Sînt foarte liniștită. Nu, nu, dimpotrivă. José Luis e foarte simpatic, iar cînd bea, și mai și ! Cu mine a fost întotdeauna încîntător, bineînțeles. Ce-i între ei e treaba lor... Bine, bine... Pe curînd, scumpo ! Pa, Pa !

E cumplit să stai așezat la o masă metalică, să simți că ochii ți se închid prostește, că nu mai scapi de gustul de cafea dulceagă ce stă-

ruie încă pe cerul gurii şi că trebuie, cu orice preţ, să-ţi limpezeşti mintea de emoţiile care năvălesc clipă de clipă. Alberto îşi dă seama că-i este imposibil, fatalmente imposibil, cu desăvîrşire imposibil să mai stea la birou, cu atîtea facturi în faţă, printre atîtea zgomote, în acel birou de fiecare zi, pînă la orele două, şi se uită iarăşi la ceas şi constată speriat că de-abia e zece şi un sfert, îşi duce încheietura mîinii la ureche, ca de atîtea alte ori în cursul dimineţii, o dimineaţă în care ceasul de-abia se mişcă, deşi tic-tacul îi arată limpede că merge bine, că e ora care trebuie să fie, că mai are încă..., îl trece un fior, deşi nu şi-a scos haina, are sentimentul că orele n-or să se mai scurgă deloc, nu-şi explică de ce într-o dimineaţă ca asta el nu se poate duce acasă, cînd, aflîndu-se în starea în care se află, nu e capabil să facă nimic ca lumea. Nu din cauza mahmurelii, că n-are aşa ceva, dar pleoapele-i cad de oboseala pe care o simte pînă şi în gură şi în braţe ; deodată îşi aduce aminte de deşteptătorul care suna strident, de plecarea din cabaret împreună cu tîrfa roşcată pe care José Luis s-a încăpăţînat s-o ducă Dumnezeu ştie unde, blestemîndu-l acum şi pe José Luis şi pe pasărea de noapte şi ceasul în care i-a venit ideea să se apropie de barul obişnuit şi în care a acceptat să se urce în maşina lui José Luis, după cele trei partide de zaruri şi după cele trei pahare de whisky, gîndindu-se acum — în vreme ce se străduieşte să-i zîmbească aşa cum se cuvine lui Ramos care îi întinde nişte solduri, dîndu-i de înţeles că

știe el prea bine despre ce e vorba — că însuflețirea de peste noapte i-a venit de la faptul că a cîștigat cele trei partide, două le-a pierdut José Luis, care-și poate permite să le piardă, iar pe cealaltă a pierdut-o Manolo, care a plecat spunînd că-i grăbit, fiindcă ori de cîte ori e vorba de plată, Manolo se schimbă la față, și cînd te gîndești că... Ramoncito trece sprinten pe lîngă el, fapt pentru care Alberto îl bombăne, din invidie, și, mînios, își înfundă capul în hîrțoage, apucînd un pix la întîmplare ; dar așa e și mai rău, își simte pleoapele ca de plumb. Mă rog, apatic și obosit, mai treacă meargă, dar să stai cu ochii închiși..., observă toată lumea și are și așa destule belele pe cap... Dacă tot Fernández ar conduce biroul, Alberto și-ar lua haina, pe care n-a mai dat-o jos de cînd a ieșit din casă, și pînă luni, saluti ! s-ar face nevăzut, n-ar fi pentru prima oară, sub orice pretext, dar în ultima vreme a avut destule discuții pe tema asta ; și Alberto își înjură printre dinți soarta nedreaptă, pe Peña, scandalurile, pînă ce țîrîitul telefonului îl face să închidă ochii pe neașteptate și să-i deschidă buimac, trezindu-se în față cu chipul proaspăt ras — își pipăie instinctiv obrajii cu mîna : bine că niciodată n-a avut barba prea mare, fiindcă o altă manie de-a măgarului de Peña este ținuta elegantă și... — al lui Ramos privindu-l cu înțeles și comentînd ce noapte ai petrecut, amice, iar telefonul continuă să sune pînă ce Alberto ridică receptorul și se uită din nou la ceasul care arată aceeași oră : zece și... La celălalt capăt al firului, o voce

cunoscută, cunoscuta voce a lui... Ce dracu o fi vrînd Manolito la ora...? Instinctiv, privește iar ceasul, oprindu-și gestul la jumătate, resemnat să-și petreacă dimineață cum o putea, eroic, nemișcat, obligat să suporte trecerea timpului înțepenit la masa metalică, scotocind printre hîrtiile lui..., da, da, da, mormăie el, răspunzînd glasului care insistă la telefon.

— Ești surd? întreabă ironic Manolito Trujillo din... De unde o fi sunînd Manolito la ora asta? Sau cui i-o fi trecînd prin minte că la ora asta se poate...?

— Ce dracu vrei?

— Ascultă, ieri n-am putut să dau de tine pe nicăieri. Am tot așteptat să mă suni, după cum ne-am înțeles...

— Să te sun? și imediat mai întreabă, prostește: Unde ești acum?

— Ce spui? întreabă la rîndu-i Manolito, uluit parcă.

— Unde ești în clipa asta?

— Se vede treaba că ieri ai tras o beție de pomină, așa-i? După cum spui tu, acum sînt de o oră la cabinet; iar Alberto și-l imaginează pe Manolito Trujillo îmbrăcat în halat alb închis pînă la gît și așezat la un birou imens, cu o asistentă blondă alături. Ce ți s-a întîmplat ieri?

— Nimic deosebit, explică el spontan, fără să înțeleagă de fapt ceea ce îl întreabă celălalt. José Luis, care-i un măgar... Cum el nu se scoală de dimineață, fiindcă-i un...

— Ascultă, măi băiete! spune Manolito la celălalt capăt al firului. Nu te întreb despre viața ta destrăbălată, ci de ce n-ai sunat ieri...

— Dar de ce trebuia să te sun?

— Ascultă, Alberto, pentru Dumnezeu, pune-ți repede capul sub robinetul de la chiuvetă, că am o groază de lume în sala de așteptare: ne-am înțeles ca aseară să-mi dai un telefon ca să punem la punct detaliile pentru programul din seara asta.

— Și ce dracu se întîmplă în seara asta? întreabă Alberto țîfnos și făcîndu-i pe toți să întoarcă iute capul spre el. Însuși Peña, care tocmai ieșea din birou, îl privește foarte grav, iar Alberto își apăsa ochii cu degetele, de o parte și de cealaltă a nasului, improvizînd un gest prin care voia astfel să sugereze că telefonul primit este istovitor, de neînțeles, capabil chiar să justifice asemenea ieșiri în timpul serviciului.

— În seara asta este programată conferința la Cenaclu, spune Manolito, supărat.

— Nu mai spune..., bolborosește Alberto copleșit și amintindu-și imediat de sosirea Notabilului Poet, de conferința la Cenaclul de Bele-Arte, de funcția lui de secretar al Cenaclului. Ascultă, pe cuvînt că mi-a fost... La ce oră vine?

— După masă, băiete. A rămas că...

— Ascultă, dragule..., încearcă Alberto s-o dreagă din mers, aducîndu-și aminte dintr-o dată că în seara asta, la dracu, chiar în seara asta, peste cîteva ceasuri, fir-ar să fie, pe naiba... Știi, eu, în dimineața asta, sîmbăta...

— Da, da, dar... (Alberto dă din cap, învins, sigur că da, sigur, toate deodată, în seara asta, chiar în seara asta, tocmai acum, din cauza lui José Luis, care..., iar el trebuie să dea telefon la sediul Cenaclului sau să rezerve o masă la restaurant, dacă nu cumva o să se ocupe Manolito de treaba asta, că altfel...) Da, da, la șapte și jumătate, dar e mai bine să ne vedem înainte, după prînz. Te sun eu, da ? Bine, atunci așa rămîne.

Şi închide telefonul, fără a-şi lua degetele de la ochi, apăsînd în acelaşi timp și rădăcina nasului, gîndindu-se că toate aceste conferințe ar trebui interzise în zilele ce urmează după întîlnirile lui cu José Luis, blestemînd siesta de care nu va profita — o fi avînd vreo cămașă curată ? Că azi-noapte... — și conferința deja anunțată și de care știa de zile întregi și mereu, mereu se întîmplă cîte ceva...

Nu-i acelaşi lucru să deschizi ochii în fața unui dulap cu trei corpuri, deasupra căruia se află un vas mare de porțelan, cu a-i deschide în fața unei ferestre cu rama cam deteriorată și cu perdele pe care sînt imprimate flori și care acoperă vederea spre o curte pe care o ghicești după zgomotele care vin dinspre ea sau se pierd într-acolo. Nu-i acelaşi lucru să întinzi mîna dreaptă și să dai de întrerupătorul din perete, conectat cu veioza de pe noptieră, cu a o întinde în gol, fără nici un element material care să servească drept reper și care să-ţi stîrnească un sentiment de neputinţă sfî-

șietoare. Nu-i același lucru să te întinzi printre cearșafuri mototolite și să te întorci de pe o parte pe alta pînă îți dai seama că patul se sfîrșește lîngă un covor gri și moale și care ajunge pînă la celălalt pat în care doarme soția, tovarășă de viață și nu servitoare, mamă a copiilor tăi, sprijin și ajutor la greu, susținătoare a familiei ca element de bază al municipiului și al sindicatului, femelă în anumite împrejurări, un surogat de cele mai multe ori, o mîngîiere în celelalte ocazii, cu a-ți da seama, tot rostogolindu-te și agitîndu-te, că patul nu se termină în locul unde ar trebui să se termine, ci că e lat, foarte încăpător, neobișnuit de încăpător, și că-i ocupat de un trup de femeie, necunoscut, la atingerea căruia îți amintești pe dată întreaga noapte, cheful, desfrîul, durerea de cap, durerea din oase, gustul cumplit din gură, miile de pesete cheltuite. Lumina care se strecoară prin fereastra acoperită de perdele cu flori imprimate arată că azi soarele e mai sus ca de obicei, că e mai multă lumină decît este atunci cînd José Luis se trezește în mod obișnuit, la orele opt dimineața, fiindcă a fi director la o întreprindere cu ceva pretenții nu presupune obligatoriu să fii apatic, ci dimpotrivă, chiar s-ar putea spune că e de datoria lui să deschidă ochii la opt, să lenevească în pat pînă pe la opt și cinci, să facă un duș pînă la opt și zece, să fie gata îmbrăcat la opt și jumătate, să părăsească apartamentul — nouă sute de mii de pesete cînd l-a cumpărat, patru camere, sufragerie, ascensor, ușă de serviciu —

la nouă fără un sfert, să-și ia micul dejun cu puțin înainte de orele nouă, să se urce în mașină cu un minut înainte sau după nouă, să se așeze la birou îndată ce ajunge la întreprindere și ca portarul de la bloc sau cei de la serviciu să-l salute ca pe un cineva, ca personalul administrativ să-l salute ca pe un cineva și ca secretara însăși să-l salute ca pe un cineva. Masa lui de lucru e austeră și lipsită de orice podoabă, fără nici un element ostentativ sau brîuri, fără ornamente și zorzoane de birou sau figurine din bronz, prespapierMuri ori călimări ; o masă din metal strălucitor, de la care trebuie să dea telefoane sau să răspundă, să dicteze corespondența sau să o citească, să primească vizite sau să se descotorosească de vizitatori, aici lucrează patru ore sau trei ori două ore și jumătate, fiindcă e normal să aibă o întîlnire undeva în oraș, mai importantă decît cotidiana rutină, probleme obișnuite pe care le rezolvă ușor secretara sau Montesinos, și pleacă de la birou cu conștiința datoriei împlinite. Lumina care se strecoară prin fereastra acoperită cu perdele înflorate și care îi arată că soarele este astăzi mai sus decît de obicei îl face pe José Luis să creadă că trebuie să fie cel puțin zece și că Aurora e deja în picioare, deși nu-i chiar atît de sigur, fiindcă de multe ori a fost nevoit să o sune la cîteva clipe după ce a ajuns la birou, iar servitoarea să-i spună că tot mai doarme încă, iar el a zis că nu-i nimic, n-o deranja, iar servitoarea l-a întrebat dacă vrea să-i transmită vreun mesaj, iar el i-a răspuns

că nu, nimic, că să-l caute ea cînd s-o scula, iar servitoarea i-a zis bine, conașule. De aceea, dacă nu s-a trezit încă, se prea poate ca ea să nu-și fi dat seama că patul e nedesfăcut, iar pijamaua neatinsă. Dar dacă s-a sculat deja, înseamnă că și-a luat poza aceea a ei de regină ofensată, pe care o adoptă doar femeile crescute într-un colegiu de măicuțe, care costă trei sute de pesete pe lună — la vremea respectivă —, și al căror soț a lipsit noaptea de acasă fără a-și anunța soția în prealabil. Iar José Luis se gîndește, în timp ce se tot întinde, lovind-o cu cotul pe roșcata care doarme alături, dacă acum mai are vreun sens să o sune de la birou și să o întrebe supărat ce s-a întîmplat azi-noapte cu telefonul, că a tot încercat să dea telefon de la unsprezece și pînă la unu, dar n-a răspuns nimeni, ce, ori nu mai aude bine, că din cauza asta a fost tot timpul nu numai îngrijorat, ci și furios la culme. Și în vreme ce remarcă freamătul unui trup care se trezește — cît e ceasul, iubitule ? —, se hotărăște să lase lucrurile exact așa cum sînt şi întinde instinctiv mîna pe noptieră, căutîndu-și ceasul ca în fiecare dimineață, ca și în celelalte dimineți, clipind din cauza șuvoiului de lumină care se revarsă prin fereastra acoperită de perdele cu flori imprimate, dar nu dă de ceas și se agită îngrijorat.

— Nu știu unde mi-am pus ceasul. Dar e tîrziu.

— Dar îl ai la mînă !

— Ce ?

— Ceasul, dragule! E la mînă!

Şi, într-adevăr, îl avea pus la mînă, cu toate că niciodată nu se culcă cu ceasul la mînă: şi-l scoate mai întîi, cu grijă, apoi îl întoarce şi-l pune pe noptieră, cît mai departe posibil, ca nu cumva să-l atingă în somn. Dar cum de data aceasta nu se culcase ca să doarmă, e adevărat, ridică braţul stîng, pe jumătate adormit încă, împăcîndu-se astfel cu o situaţie ciudată, tot aşa cum se împacă şi cu faptul că s-a trezit într-un mod ciudat, într-un pat bizar dintr-o casă stranie, necunoscută, cu totul necunoscută, îmbrăţişat de o femeie străină, care se scoală cu ochii umflaţi, cu fardul şters, cu gura cleioasă, învăluit de o lumină neobişnuită şi cu dîre de amintiri fugare despre noaptea trecută, despre cabaret, despre cabarete, despre whiskyuri şi Alberto, despre biftecul mîncat la Casa Felisa, cu roşcata absurdă care zace lîngă el şi de care îşi aduce acum perfect aminte, în vreme ce îşi ridică braţul în dreptul ochilor ca să vadă cît e ceasul, iar ea, sprijinită de umărul lui, la naiba, scumpule, ce noapte!, şi rîde ca o necioplită, în hohote, cu o gură mare, roşie, întredeschisă şi care a devenit un nimic de la ieşirea din cabaret, estompîndu-şi conturul pe măsură ce se revărsau zorii, pierzîndu-şi farmecul trivial la lumina zilei, aproape că nu mai părea a fi o femeie de cabaret, nici nu mai vorbea ca o femeie de cabaret, nici nu mai mirosea ca o femeie de cabaret. Şi cînd cadranul ceasului ajunge în dreptul ochilor, sare atît de violent

în sus, încît ridică și cearșafurile, le răsucește, le dă la o parte și rămîne gol, într-o poziție grotescă.

— Dar ce ai, scumpule? Ești grăbit?

— Pe toți dracii! Cum să nu!

— E așa de tîrziu?

— Nu tîrziu, ci foarte tîrziu! Unsprezece și ceva.

Cade pe covor, ignorîndu-și goliciunea neliniștită, fiindcă nu-i totuna să crezi că-i tîrziu, în abstract, cu a ști că-i într-adevăr tîrziu, că-i dimineața unei zile care deja nu mai e vineri, că la birou e un zor nebun, nu numai pentru că după-amiaza nu se lucrează și nu se pot expedia scrisorile care ar trebui să fie neapărat expediate în dimineața asta, ci și fiindcă trebuie să dea telefon cutărui delegat, cu care trebuie să discute despre cutare problemă, uitînd pentru o clipă, în vreme ce se așază pe pat ca să-și pună șosetele pe care le-a descoperit mototolite pe spătarul scaunului dintr-un ungher al camerei, de întreaga noapte anterioară, începînd întîmplător cu atitudinea de regină ofensată — colegiul Asunción, pe atunci trei sute de pesete pe lună — a Aurorei, cu Alberto (care sigur se află la masa de lucru din birou), cu pijamaua neatinsă pe patul nedesfăcut, cu beția, cheful de peste noapte, petrecerea plănuită să aibă loc diseară chiar la ei acasă și la care, neavînd încotro, trebuie să ia parte, cu durerea de cap, gura cleioasă și roșcata, sprijinindu-se acum într-un cot și avînd ochii umflați și plini de urdoare, uitîndu-se la el fără să priceapă ni-

mic, în timp ce José Luis se îmbracă și se gîndește, privind-o chiorîș, dacă el a fost într-adevăr cel care a cules-o noaptea din cabaret, a urcat-o în mașină, a invitat-o la masă, i-a sărutat gura și s-a culcat cu ea, chiar în patul ăsta, cu cîteva ceasuri în urmă.

(Ori de cîte ori ușa de la apartament se deschide încetișor ai deplina siguranță că de după ea va apărea aceeași figură feminină gracilă, suplă, zveltă, cu pielea de culoare închisă și părul șaten, care te va privi în ochi ținîndu-și buzele arcuite într-un ușor zîmbet și avînd sînii artistic scoși în relief sub un jerseu de bumbac, sub o bluză de plajă sau sub un capot în culori proaspete. Iar cînd ea închide ușa, fără a-și părăsi zîmbetul, își privește pantalonii strînși pe talie, pantaloni ce ascund sinuozități care au în ele ceva lasciv și a căror vedere te întărîtă de fiecare dată, stîrnindu-ți un chef extraordinar, divin, de necuprins, fără a fi în stare atunci să faci vreo legătură, chiar dacă ai vrea, cu picioarele mîngîiate de mii de ori pe cearșafuri albe și unde te-ai scufundat blînd, supus, docil, pierzînd inițiativa de fiecare dată cînd te-ai lipit de trupul care nici gînd să te învingă, deși uneori

aşa ţi s-a părut, te-a acceptat, te-a proslăvit cu orgoliu, dar s-a lăsat cucerit de tine. Şi tocmai de aceea, în faţa plăcerii pe care ţi-o oferă îndatoritor, nu poţi decît să redevii blînd, respectuos, docil şi doreşti să rămîi aşa la infinit, pînă ce explozia finală te aruncă într-un pat, îmbrăţişat de o femeie. Şi exact atunci crezi din nou, cu toată tăria, că tu ai învins, că tu ai dominat-o, că tu ţi-ai păstrat trează conştiinţa, că tu ai condus ostilităţile, tu ai poruncit, tu ai fost stăpîn pe situaţie ; fiindcă altfel ţi-ar fi acum ruşine de sentimentul de supunere care te animă cu cîteva clipe mai înainte, iar aşa ceva ţi se pare insuportabil, nu ? De aceea te străduieşti mereu să prelungeşti cît mai mult posibil starea de supunere lîngă acei sîni micuţi care acum îţi zîmbesc cu buze roşii şi dinţi albi, de aceea încerci să joci un rol de stăpîn, de independent, ceea ce nu este altceva decît masca sub care se ascunde dependenţa aproape absolută de femeia care se apropie de tine fără cuvinte, cu braţele bronzate, cu picioarele provocatoare, cu ochii negri, plecaţi, cu părul şaten, cu fardul întins cu dibăcie şi cu parfumul care te încîntă nespus, te răscoleşte cu totul, te anihilează com-

plet, te relaxează cu desăvîrşire. De aceea te străduieşti să-ţi păstrezi superioritatea faţă de femeie, atîta timp cît creierul mai poate domina încă, în vreme ce desfătarea braţelor ce te cuprind, moleşeala degetelor care te mîngîie ar putea trăda victoria unei virilităţi aţîţate şi năruite grotesc de antropofagia sexuală care polarizează, subjugă, vampirizează şi devine, totuşi, de neînlocuit. Şi de aceea puterea ta nu slăbeşte niciodată, în timp ce ea îţi pune mîinile — cu unghii lungi, roşii şi feline — pe umeri şi simţi apăsarea venind prin jerseul de lînă şi prin cămaşa de aţică, iar parfumul ei te invadează tot mai tare, în vreme ce braţele se reduc la unul singur, gura roşie şi strălucitoare se contopeşte cu a ta, într-o îmbrăţişare lungă, vertiginoasă, învîrtindu-te în jurul parfumului care pune neiertător stăpînire pe tine, pătrunzîndu-ţi în nas, gură, sărut, mîini, degete, picioare, şi infiltrîndu-se pînă şi în propria-ţi voinţă.)

În vreme ce duşul călduţ i se prelinge peste cap, peste umeri, sîni şi pîntece, se gîndeşte iarăşi că asta nu mai poate continua chiar aşa, că trebuie să se termine într-un fel sau altul, că trebuie găsită o soluţie defini-

tivă, odată pentru totdeauna. Strînge din dinți și-și mîngîie brațele, ca și cînd ar vrea să-și întindă apa pe tot trupul, apoi se freacă cu buretele, mai întîi ușor, apoi tot mai tare și în cele din urmă chiar cu furie, cu lacrimi în ochi, fără a se gîndi la ceva anume, nici la umilință, nici la singurătate, nici la neputință, nici măcar la cumplita-i tristețe ; frecîndu-se cu mînie, vrînd parcă să mustre un trup inutil, invalid, nefolositor. Țîrîitul telefonului o face să stea o clipă nemișcată, cu buretele în aer, cu apa căzîndu-i pe tot trupul. Coniță, pașii servitoarei s-au oprit de cealaltă parte a ușii, mama dumneavoastră, să-i spun că sînteți în baie ? Da, da, că o sun eu după, bine, remarcînd tristețea sporită de starea-i de neliniște, de dorința de a primi vești, deși e ferm hotărîtă să nu le dorească, să uite totul, să se adune în tristețea ei, în ura ei, în necazul ei. Și punîndu-și halatul de baie, se simte mai liniștită, odihnită, excelent fizic, poate datorită băii călduțe ; se uită la ceasul din perete, care arată unsprezece și jumătate, își dă seama că acum totul e diferit, că, după ce-și usucă părul și se îmbracă, n-o să-și mai sune mama sau, dacă o să-i telefoneze, or să sporovăiască despre fleacuri, despre copii, rochii și servitoare, nu despre infidelitate, ticăloșii, divorț, fiindcă asta a ajuns un obicei, obiceiul care îi absoarbe demnitatea, înmormîntînd-o în televizor, în mașina de spălat rufe, în frigider, bucătăria electrică, în apartamentul de nouă sute de mii de pesete, în Opel, în confortul cotidian, necesar, imperceptibil, vampi-

rizant. Se gîndește la toate astea, în vreme ce-și privește chipul în oglindă, un chip pe care ea îl știe frumos, pe care l-a știut frumos cînd l-a oferit, cînd l-a investit, cînd l-a ipotecat în clipa în care ea a trebuit să decidă, fără s-o știe încă, prin anii cincizeci și cînd colegiul, măicuțele, exercițiile spirituale, cărțile legate în coperte albastre, examenele la liceu au fost înlocuite cu imaginea lumii care se mișcă între Clubul Nautic, Cazinou, terasa restaurantului Atlantic, ieșirea în lume, pentru prima oară într-o splendidă rochie lungă, petrecerile din timpul carnavalului, aperitivul în barurile la modă, ceaiurile, sublocotenenții de miliție, curiozitatea, vanitatea și emanciparea stil secolul al nouăsprezecelea, singura permisă elitei sociale feminine : cecuri la purtător, legea cererii și a ofertei, operații comerciale pe termen scurt — lung ? —, investirea unui chip, a unor sîni, în schimbul liniștii, al unui cămin și al unei integrări perfect stabile în angrenajul social antropofag și rece. Iar acum plînge chiar în fața oglinzii, neîndurîndu-se să-și îndepărteze privirea de la ea, complăcîndu-se bolnăvicios să-și vadă chipul cu trăsăturile deformate, cu frumusețea năruită de suspine, cu brațele crispate deasupra chiuvetei, cu halatul desfăcut, lăsînd descoperit un trup și niște sîni mișcîndu-se convulsiv. Își plînge cei treizeci și ceva de ani absurzi, copilăria netrăită, tinerețea pierdută, căsătoria, călătoria de nuntă, dragostea călcată în picioare, marginalizată, uitată, înlocuită ; plînge fiindcă a acceptat totul, confortul care îi impune a-

numite obligații, trista demnitate care o leagă de lux, nu de cămin, de bijuterii, dar nu de copii, de aparatele electrocasnice, însă nu și de principiile ei, de locul pe care îl are în societate, nu și de soț, de obiceiurile ei, nu ale lui. Coniță! de această dată, n-a auzit nici telefonul, nici pașii apropiindu-se de ea, conașul e la telefon. Prin geamurile mate ale ferestrei înalte pătrunde o rază de soare care luminează imaginea-i impunătoare, cu maxilarele strînse și cu privirea, acum senină, reflectată în oglindă. Spune-i că vin îndată.

LA LAGUNA, DISTRICT UNIVERSITAR

— Zău, dar eu ce zic, niciodată nu știi, drace, cum se termină lucrurile astea, zău! Să mergi pînă în Puerto ca să-ți pierzi toată noaptea, numai așa, pe naiba, ca s-aștepți într-un colț și să vezi dacă nu cumva printr-o parșivă de întîmplare ai norocul să dansezi...

— Printr-o parșivă de întîmplare...? César își întinde gîtul și face un gest ironic, lăsîndu-și totodată toți dinții la vedere: Printr-o parșivă de întîmplare zici...?!

— Scuzămăoclipă! Zic s-aștepți toată noaptea ca să vezi dacă nu cumva, printr-o parșivă de întîmplare, ai norocul să dansezi și...

— Printr-o parșivă de întîmplare...?! César își întinde și mai mult gîtul și-și descoperă dinții încă și mai tare decît adineauri. Apoi gesticulează cu mîna dreaptă, agitînd-o pe verticală, de sus în jos, cu degetul mare

și cu arătătorul unite într-o afirmație dogmatică, convingătoare : Scuză-mă că-ți spun...

— Zăuașteaptăoclipăzic ! mîna lui Miguel Angel se așază peste aceea a lui César, împiedicîndu-l pentru cîteva secunde să mai gesticuleze. Ziceam că să stai toată noaptea așteptînd să vezi dacă se poate cumva dansa, din întîmplare, chiar dacă nu-i parșivă și chiar dacă reușești să dansezi, pe la trei și un sfert faci rost de o copilă, cu totul blondă și străină, străină cu țoalele și sînii ei și așa mai departe, iar cînd rămîi doar cu ea, îi zici, fetiță scumpă, e cam cald aici înăuntru, nu-i așa ? Iar ea te privește ofensată parcă și-ți răspunde *yuspikinglis*, iar tu îi zici *amsoring*, iar ea îți zice tot *amsoring* și se cară ca să se giugiulească în văzul lumii cu un tip blond, pe toți dracii ! care vorbește englezește, zău, și care arată mult mai bine decît tine și are casă, fir-ar să fie... O porcărie !...

— Scuză-mă că-ți spun — César pare a fi rămas la același punct de mai înainte, fără ca tirada lui Miguel Angel să-l fi tulburat cîtuși de puțin — că greșești cu totul. Și știi de ce greșești ? Păi fiindcă fetiței ăleia blonde și cu sînii și cu toate celelalte, așa cum zici tu, îi e totuna dacă dansează cu tine sau cu tipul blond și în plus o doare în cot dacă știi sau nu englezește, pentru că ea nu vrea decît să-și facă de cap, căci la dans puțin îi pasă dacă taci sau vorbești englezește ori spaniolește.

— Darzăucésarnufisecătură !...

— Așa-i ! vocea lui Eduardo vibrează acoperind-o pe cea a lui Miguel Angel : Și n-o să dansezi atunci decît un dans.

— Doar unul ? !... César își întinde iarăși gîtul ironic și își afișează dantura în întregime.

— Sau două. Ori trei. Sau patru ori cinci sau șase. Dar cum rezistența fizică are și ea o limită, iar ființele umane trebuie să mai stea și jos, să admitem că după ce ai dansat juma de oră întruna...

— Juma de oră ? !... (Gîtul întins, dinții la vedere.) Iartă-mă, dar eu odată la un...

— Pedracucésarnufiplicticos... Glasul lui Miguel Angel îl înăbușă pe cel al lui César.

— ...de două ore și un sfert încontinuu.

— În regulă ! — Eduardo e așezat tot pe un taburet, mișcîndu-și paharul cu mîna dreaptă și ținîndu-și țigara cu stînga. În spatele lui, profesorul de Drept Internațional ține o disertație despre problemele universitare unuia dintre liderii marxiști de la Litere și Filozofie : profesorul de Internațional e un om cu idei înaintate. Liderul de la Filozofie îl tot aprobă și din cînd în cînd zice da, da, bineînțeles și desigur. Profesorul de Internațional este un bărbat deschis dialogului. — Atunci e în regulă ! Tu ești în stare să dansezi vreo trei ore sau chiar mai mult, dacă te afli în pericol de moarte sau trebuie să te împărtășești. Dar cum sîntem obligați să presupunem că blonda englezoaică cu sîni și toate cele e o făptură umană și nu un Fred Astaire cu vagin, după patruzeci de minute o să-ți

zică *pliz*, o să-ți zîmbească amical și o să se așeze într-un colț ca să bea Cuba libre.

— Și-atunci eu o să mă așez lîngă ea...

— Și vă puneți pe supt ceai, ciocolată și cafea, pentru că altfel, cum n-o să vă înțelegeți în esperanto, nu știu ce naiba o să faceți voi în colț.

— Păi... César zîmbește surprins și se silește să glumească. Păi... tocmai asta-i !

— Da ! Miguel Angel umple din nou tot barul cu glasul lui : O să fie așa de îndrăgostită de tine, la naiba, că fără doar și poate, după ce-ați dansat de trei ori, zău, o să te ia de mînă și-o să-ți spună oh, *dear*, oh, *lof*, o să te ducă la ea acasă, o să-ți desfacă cravata, o să te dezbrace de tot, apoi o să-ți pună în brațe un roman porno ca să te excițí, zău așa ! Hai și mai du-te la dracu !

— Păi eu ce vă spuneam ? !... César nu mai îndrăznește nici măcar să-și întindă gîtul.

— Ceea ce spui tu, îl lămurește Eduardo iritat, este că englezoaicele sînt un fel de prostituate, dar cu ceață și pe gratis.

— Ceea ce spun — César se încumetă să-și întindă iarăși gîtul la adăpostul ipoteticelor experiențe personale — este că eu odată, în Puerto, am agățat o străină, care era englezoaică, și că m-am culcat cu ea.

— Darnufimăgar, insistă Miguel Angel, aruncîndu-și capul pe spate, că în Puerto n-a mai agățat nimeni vreo cucoană de pe vremea lui Humboldt.

— Și te-ai culcat cu ea ! adaugă Eduardo, în vreme ce în spatele lui profesorul de In-

ternațional dă garanții că el niciodată n-a jucat pe două fronturi și că de aceea la concursul din șaizeci... Și ai întrebat-o prin semne.

— M-am culcat cu ea, subliniază César sarcastic, în franceză.

— Zăucésarcegrozavești ! intervine cu un rîs de stentor Miguel Angel, făcîndu-l pe profesor să întoarcă surprins capul. Două fete care stau la una dintre mese copiind notițe și fumînd L & M întorc și ele capul spre ei : Și cum dracu te-ai culcat cu ea în franceză ?

— O fi fost ea deasupra și el dedesubt, lămurește Eduardo.

— Mă rog, răspunde César, făcînd un gest de renunțare, eu unul nu mai discut despre asta. Dacă voi nu vreți să mergeți noaptea asta în Puerto, eu mă duc singur !

— Nimeni n-a zis așa ceva, se arată interesat Eduardo.

— Uitecegrozavești ! exclamația lui Miguel Angel este zgomotoasă și teribilă. Profesorul de Internațional se uită din nou spre grupul lor. Barmanul privește și el grupul. Numai cele două fete de mai înainte n-au băgat de seamă sau n-au vrut s-o facă : Uitecegrozavești, César ! repetă Miguel Angel. Păi chiar eu te-am sunat și ți-am zis că dacă vrei să vii noaptea asta cu Eduardo și cu mine și că...

— Nu, nu... César zîmbește întinzînd iarăși gîtul și arătîndu-și din nou, pentru o clipă doar, toți dinții : Cum voi spuneți că așa și pe dincolo...

— Eu unul zic, îi lămurește Eduardo, insist și repet că nimeni nu poate pescui nimic în Puerto și cu atît mai puțin sîmbăta seara...

— Sigurcănusepescuiește, îl susține și Miguel Angel.

— Dar accept propunerea lui Miguel Angel, nu din altă pricină, dar sîmbăta e o zi cumplit de plicticoasă și dacă nu mă duc cu el, profitînd de faptul că tată-su îi dă mașina, o să mă las tîrît de Carlos la vreo conferință nesărată la care un tip nesărat se va încăpățîna să ne explice, presupun că într-un mod cît se poate de nesărat, diverse chestii despre Góngora, ca și cum nimeni n-ar fi citit *Las Soledades* la vremea cuvenită.

— Atunci, insistă Miguel Angel, pe care problemele gongorine nu-l interesează cine știe ce, ne vedem pe la nouă...

— Mai bine la opt, corijă César, fiindcă trebuie să ajungem mai devreme în Puerto, altfel nu mai găsim gagicuțe libere...

— César, îl mustră Eduardo, Miguel Angel și cu mine am hotărît odată pentru totdeauna că în Puerto este absolut imposibil să agăți vreo străină. Dacă ne mai faci teorii abracadabrante, te lăsăm pe jos. Nu-i așa, Miguel Angel ?

— Așa-i, răspunde acesta, amuzat la culme.

— Bine, bine,... spune César cu un alt gest de renunțare, indiferent dacă se agață sau nu, gîndiți-vă la José Antonio, cu tipesa aia pe care o tot frămîntă de o lună. O frămîntă sau nu ? Și e străină sau nu ? Măritată au ba ? !

— Zăucésarcemăgarești ! îi răspunde Miguel Angel. Povestea cu José Antonio e cu totul altceva...

— Dar eu vă zic numai ca să ne lămurim odată dacă se agață sau nu, insistă César. Eu eram cu el cînd s-au cunoscut...

— Atunci la opt, cum zice ăsta..., precizează Miguel Angel, arătîndu-l pe César. De acord ?

— Din partea mea, e perfect ! consimte Eduardo.

— Păi e limpede că se agață ! repetă César, în timp ce sînt coborîte taburetele, iar Miguel Angel îl cheamă pe ospătar ca să-l întrebe cît fac două beri, un vermut... : Adevărul e însă că voi... Gîndiți-vă la José Antonio și pe urmă să-mi ziceți voi mie dacă se agață sau nu... Gîndiți-vă la José Antonio...

Deoarece culmile albăstrui, violete și maronii pot fi și hotar sau carceră, obstacol cumplit care ne claustrează în propria noastră casă, care ne-a fost dată fără a o alege noi anume și din care nu este chiar așa de ușor să ne desprindem, deși știm în orice clipă — în orice clipă în care facem un popas ca să ne mai aducem aminte și acest lucru — că ele se află aici, că sînt, au fost și vor fi, vor continua să fie și sînt dintotdeauna în fața și deasupra noastră, cum erau pretutindeni rețelele metalice și zidurile de piatră și prelatele spoite și porțile din scînduri groase și foișoarele santinelelor, cînd nu le vedeam încă,

cînd ne aflam încă în interiorul clădirii confiscate de falangiști de la Compania Fyffes sau stînd pe latrine ori pe salteluțe, cu ochii închiși, fumînd o țigară la umbră, imaginîndu-ne, amintindu-ne, cumpănind, calculînd uneori posibilitățile ca această carceră să mai dăinuiască și pînă cînd, cîntărind vina, răspunderea care se poate atribui unei ideologii, modului de a aborda faptele, formei de a înfrunta viața, identificării cu lucrurile care n-au fost niciodată, nici nu sînt, nici nu erau prea limpezi, tînjind, atunci, după vremea cămășilor albe, curate, purtate cu indiferență, chiar cu ignoranță, ducînd dorul adevăratei valori, tînjind după mîncarea din casa părintească și după discuțiile — așa de nevinovate și atît de departe acum — de prin cîrciumi, al căror interes major îl reprezenta jocul de șah, amintindu-ne neliniștea din seara zilei de șaptesprezece iulie și privirea întunecată a doctorului monarhist din casa de vizavi și, în sfîrșit, loviturile din ușă în puterea nopții și neliniștea din zilele anterioare și îngrijorarea din atîtea dimineți însorite de peste vară, în care plaja se afla departe, foarte departe, și nu se știa nimic sigur, nici măcar despre Enrique, care cu o săptămînă mai înainte zicea că-i absurd să te gîndești, să-ți închipui cum s-au putut întîmpla toate acestea, ce i s-a putut întîmpla lui Enrique acum cîteva săptămîni, întrebîndu-ne, fără a ne încumeta să ne răspundem cu adevărat, ce s-a ales de unii care au intrat o dată cu noi în „saloanele“ de la Fyffes și apoi au fost duși nu se știe unde în cursul nopții;

fumînd ţigări cînd se putea fuma, dorind singurătatea absolută pentru a putea cugeta la confuzia produsă de loviturile neaşteptate, evitînd taifasul ooscen al bătrînilor luptători, premonitoriu nostalgici şi descoperiţi aproape cu bucurie în dimi.ıeaţa acelui început de septembrie care a urmat după noaptea cu loviturile în uşă, cu cămăşile albastre şi cu maşina parcată pe trotuarul din faţă, cu ochii vecinului monarhist care se ghiceau pe după jaluzelele luminate, cu gemetele mamei; evitînd vizitele familiei înăuntrul reţelei metalice unde ţi-era teamă să vorbeşti ca să nu o întristezi şi-ţi era teamă să asculţi ca să nu te întristezi, vizitele în grup, bănuitoare, lugubre, evitînd slăbiciunile produse de duioşie, refugiindu-ne constant în singurătate, încercînd, fără să reuşim vreodată cu adevărat, niciodată complet, niciodată definitiv, să ne identificăm cu cauzele inevitabil apărate la Fyffes în curte, cu întîlnirile din localul trist, cu partidele de şah, cu mitingurile nevinovate, cu mediocritatea, cu deruta, singurul lucru care ne mai rămînea în acele momente de nelinişte, cînd întunericul nu mai era necesar pentru a simţi o continuă nelinişte ce devine firească şi care adoarme o dată cu noi, mănîncă cu noi odată, se deşartă împreună cu noi, deschide ochii cu noi odată, se trezeşte în fiecare, în fiecare, în fiecare dimineaţă o dată cu noi şi care de acum încolo n-o să ne mai părăsească niciodată, nici măcar după ce, peste cîteva săptămîni, vom trece dincolo de poarta din scîn-

duri groase, sub privirea neîncrezătoare a santinelei.

Cînd José Luis intră în barul Clubului Nautic, nu era prea multă lume la tejghea: Fernández, Rómulo, El Petirri, un grup de băieți de șaptesprezece sau optsprezece ani tulburînd cumplit liniștea la una dintre extreme. Prin geamurile enorme care dau spre terasă năvălește lumina unei zile cu cer albastru, fără nori, sub care cîteva fete în bikini fac baie și stau la soare. La una dintre mese, obișnuiții localului joacă zaruri înconjurați de pahare, pachete de țigări, salut! cum e? cum merge? încă o mînă? eu m-am retras, m-am retras, zîmbește, simte că-l doare rău capul, amintindu-și brusca deșteptare din dimineața asta, de fapt acum cîteva clipe, drace! ce grabă! zicea roșcata, zău că ești cam ciudat, iubitule, amintindu-și telefonul dat Aurorei, infernală dimineață, închide ochii sprijinindu-se de tejghea și aprinzîndu-și o țigară, în vreme ce de afară, de pe terasa însorită, sosesc Martínez și Rafa, rîzînd cu toată gura.

— Ce mutră ai! îl salută Martínez, fără a se opri din rîs. Nici măcar nu te-ai ras...

— Azi-noapte, după ce-am plecat eu, ați avut vreo petrecere folclorică? îl întreabă Rafa, cercetîndu-l cu privirea.

— Ce petrecere, nici vorbă,... parează José Luis, coborîndu-și capul. De unde pînă unde petrecere folclorică? Am avut o dimineață... Voi ce beți?

De cealaltă parte a tejghelei, barmanul le întinde berea cerută, care să fie rece, da? foarte rece, un whisky, încă un whisky, José Luis își simte ochii umflați, își trece mîna peste față, ai niște cearcăne... ! insistă Martínez continuînd să zîmbească, își descheie gulerul de la cămașă, pe care l-a simțit slinos toată dimineața, dar n-a avut ce face decît să-și îmbrace iar cămașa, pe naiba, unsprezece și ceva, zicea sărind din pat sub privirea uimită a roșcatei, fiindcă mai avea vreme doar cît să ajungă la birou, să afle noutățile și să plece în fugă ca să se întîlnească cu..., bineînțeles, bineînțeles, în legătură cu investițiile de la..., dar am vrea să precizăm în legătură cu..., iar José Luis se lasă cuprins de moțăială, costumul îi e șifonat, cămașa, pe care n-a avut cînd să și-o schimbe, e murdară, nu credeți totuși că valorile amortizabile... ? nu prea avea chef să dea pe acasă, să vorbească cu Aurora, a fost de ajuns telefonul, uite, vocea serioasă de la celălalt capăt al firului e gata să izbucnească, s-o lăsăm baltă, nu-mi spune nimic. Își bea berea aproape dintr-o înghițitură, rece, se duce pe gît în jos și îl scapă încă o dată de dimineața asta, de coșmarul deșteptării, de noapte, de Casa Felisa, ce-o fi cu Alberto? i-o fi tot așa de rău și lui? simte senzația de rece dinăuntrul trupului și respiră apoi satisfăcut.

— Lingi halbele, așa-i? glumește Martínez, cu obișnuitul lui zîmbet strîmb, bătîndu-l cu palma pe umăr.

— S-a pus iar pe căldură, comentează el, cu gîndul aiurea.

— În partea asta blestemată de țară, protestează Rafa, căldura e insuportabilă tot timpul anului, trei sute șaizeci și cinci de zile pe an.

— Peninsularii ăștia, spune Martínez uitîndu-se la Rafa, se cred stăpînii insulelor noastre. Dar nimeni nu v-a chemat pe-aici, nesuferiților !...

— Nu știu ce s-ar alege de voi fără noi, peninsularii, zice Rafa bînd o gură de whisky și privind fetele care vin de pe terasa luminoasă, strălucitoare, cu pantalonii lipiți pe formele care încep să se rotunjească și cu părul lung, ud încă după baie și căzîndu-le pe umeri.

Rafa vine la Club aproape în fiecare zi la prînz, cînd pleacă de la birou, de la unul dintre birouri, chiar dacă ora unu, unu fără un sfert, unu și zece, unu și jumătate îl prinde mai mereu prin depozitele sau încăperile Societății de Navigație, discutînd cu Suárez sau corectînd, stînd în picioare și strigînd cît poate de tare la contabil care sînt greșelile din cursul dimineții, dar, don Rafael, nu-i chiar așa, sau din după-amiaza anterioară ori de acum două zile, ei, drăcia dracului, dar eu nu pot să fiu peste tot, știți și voi asta, apoi coboară scările cu Suárez, care, invariabil, îi spune aceeași poveste, foarte rar, trăgînd de cuvinte, reluîndu-le de la o zi la alta, necontenit, bine, păi asta-i, începînd în fiecare zi, aproape în fiecare zi, aceeași ceremonie de a se descotorosi,

zîmbind politicos, de consilieri, se știe cum, mai ales de anumiți consilieri. Rar se întîmplă ca pe la unu și jumătate să nu fie la Club, în hol, la bar, pe terasă, la bar, în saloane, la bar, rareori singur, mai mereu cu un pahar de whisky în mînă, cum poți să bei whisky la ora asta ? îl întreabă José Luis ori de cîte ori dă de el, la aceeași oră, discutînd cu Martínez, evitîndu-l pe El Petirri, omul cel mai plictisitor din lume, după părerea lui Alberto, de ce i s-o fi zicînd El Petirri ? s-a tot întrebat Rafa de cînd a ajuns în oraș, pe insulă, de dinainte de a se însura, în timp ce juca zaruri, se plimba pe terasă cu paharul în mînă sau cu mîinile în buzunar ori cu Martínez alături.

— Voi sînteți nelipsiți pe-aici, spune José Luis, întorcînd capul ca să se uite la Rafa și la Martínez. Nu v-ați săturat de panorama asta ?

— Pe mine mă miră să te văd pe tine pe-aici, spune Martínez. Tu ești dușmanul iodului, al oxigenului și al oricărui lucru de genul ăsta, nu ?

— Vă anunț, intervine Rafa bînd o înghițitură, că dacă n-aș fi fost cu Martínez, care-i un alt mare solitar, probabil ar fi pus laba pe mine El Petirri, care-mi arunca niște priviri...

— Trebuie să fie cumplit să începi o sîmbătă cu El Petirri, se pronunță José Luis.

— Mai rău e s-o termini împreună cu el, adaugă Rafa zîmbind. Nu m-am dumirit însă de ce i se zice El Pitirri.

— Păi, dragă, spune José Luis zîmbind ușor, pentru prima oară de cînd s-au întîlnit.

Întîmplarea asta o povestește cu mult haz numai Alberto. Povestea datează sigur din vremea studenției noastre, cînd eu și Alberto urmam Dreptul, eram în primii ani, ca să vezi cît a trecut de atunci. După cît se pare, dar, așa cum v-am mai spus, Alberto le povestește frumos, au venit în vizită pe aici niște profesori din Franța, care nu știau boabă de spaniolă, și cînd le-a fost prezentat El Petirri, care, pe atunci, de-abia începuse să lucreze ca profesor la facultate, nu înțelegeau deloc cum îl cheamă. Tu știi că el se numește López de la Calleja : ei, bine, se pare că a făcut pe istețul, voi îl știți cît este el de căpos, că a încercat chiar să-și traducă numele și le-a zis că el se numește López de la Petite Rue, și cum el pronunță o franceză de baltă, îți dai seama... A doua zi, a aflat toată facultatea și așa a rămas pentru totdeauna.

Prin geamurile enorme care dau spre terasă continuă să pătrundă lumina și soarele de afară, acum se deschide iar ușa și apar două fete, mai degrabă două copile, una cu șosete și minijupă, cealaltă cu pantaloni colanți, ambele cu părul lung, prost pieptănat, din care le picura apa pe umeri. José Luis, clipind din cauza fluxului de lumină și a vîntului care pătrunsese pe ușă, le contemplă pe cele două fete, cîți ani or fi avînd ? gîndindu-se în același timp la Inesita, care are deja opt ani, și la ceea ce-i spusese Manolo cînd se aflau pe terasa de la Atlantic, că îmbătrînește, fiindcă, zicea el, cu fiecare zi îi plac tot mai mult copilele de doisprezece ani, iar

între timp prin fața lor treceau grupuri și grupulețe de fete nubile profilîndu-se în zarea și mai strălucitoare a după-amiezii, ascultă, măi, protestase Manolito Trujillo, care întîmplător — dar de ce oare ? — se afla cu ei, păi doisprezece ani are și fie-mea, bine, i-a răspuns bestia de Manolo, fără a înceta să le privească, atunci îmi plac cele de treisprezece.

— M-a sunat Marta, zice Rafa, netezindu-și părul ciufulit de o rafală de vînt.

— Da ? Și ?

— Zice că i-a telefonat nevastă-ta în cursul dimineții, ca să-i confirme întîlnirea de diseară. A rămas ca după-masă să se ducă s-o ajute la pregătiri. Le-au anunțat și pe Cristina și Rosa Mary.

— Ah, da, minte José Luis, da, da, mi-a zis și mie.

— Băiete, ascultă, băiete, mai adu un rînd, strigă Rafa, în timp ce-și golește paharul dintr-o înghițitură. Mă bucur că ai venit, fiindcă m-a sunat Manolo la birou și ne-am înțeles să ne întîlnim aici.

— Ah, bine, minunat, recunoaște José Luis. Așa o să punem la punct detaliile pentru seara asta. Dar o să ne vedem ceva mai tîrziu, da ? Fiindcă aș vrea să dorm după-masă și în plus...

— Dar se vede, se vede bine, zîmbește Martínez, întinzînd mîna după noul său pahar. Ai o mutră care cere odihnă.

— E sîmbătă, nu ? spune José Luis ridicînd din umeri. Am și eu dreptul, nu ?

— Bine, omule, bine !

Locurile de la bar și de la mese sînt aproape toate ocupate. Din cînd în cînd, se deschide ușa tăiată în geamurile care dau spre terasa însorită și iese cîte un chelner cu tava în mînă sau intră vreun grup de turiști, băieți și fete, mai toți cu părul ud, sau pleacă vreun cuplu mai în vîrstă ori vreo pereche mai tînără. La mese, cei care se aflau acolo, obișnuiții localului, joacă mai departe zaruri, înconjurați de pahare, de pachete de țigări, brichete, cutii de chibrituri, Julio González se ridică în acel moment și își ia rămas bun privind ceasul, ceilalți bat cu degetele în păhărele făcînd un zgomot care acoperă, pentru o clipă, susurul discuțiilor, făcîndu-i pe unii să întoarcă brusc capul, apoi totul revine la normal, la murmurele confuze : cupluri la una dintre mese, băieți de șaptesprezece sau optsprezece ani care s-au apropiat de un grup de fete, chelneri într-un capăt al salonului, atenți la comenzi. Martínez, în picioare, în eternul său costum negru, cu gura veșnic strîmbată într-un fel de grimasă care îi este caracteristică, se întoarce cu spatele la tejghea și stă de vorbă cu Rafa fără a-l privi, fiind atent la mesele, lumea și murmurele din jur ; Rafa, care îl găsește în fiecare zi, la această oră, stînd în picioare lîngă bara de la tejghea, cu paharul de whisky în mînă, nu știe cînd lucrează și dacă lucrează, la ce oră se duce la slujbă ; gîndindu-se puțin, nu-și amintește să-l fi văzut vreodată într-alt loc decît la barul Clubului, pe terasa Clubului, cu gura ușor strîmbă, îmbrăcat în negru, cu un pahar de whisky —

mereu același — în mînă. José Luis, care și-a scos ochelarii ca să-și frece ochii înroșiți de oboseală, de alcool, de noaptea aproape albă, de violenta deșteptare, drace ! ce grabă ! zău că ești ciudat ! ce ciudat ! clipește înainte de a și-i pune din nou și mai cere o bere, a treia, cu un gest pe care chelnerul nu-l sesizează, ascultă, băiete, ascultă, pssst ! își scutură capul, ca să nu se mai gîndească la prînz, la chipul Aurorei, hai s-o lăsăm baltă, i-a zis la telefon, hai s-o lăsăm baltă, da ? gîndindu-se că nu s-ar duce la masă dacă n-ar fi la mijloc petrecerea de diseară de care Rafa tocmai i-a adus aminte, nu s-ar duce pentru că i-ar plăcea să doarmă acum, cîteva ceasuri necesare ca să se odihnească, simțind în mîna cu care își ține acum paharul cît de rece e berea. Prin ferestrele enorme care dau spre terasă pătrunde aceeași lumină a amiezii care strălucește sub cerul senin, fără nori.

(Sta singură la o masă aflată în penumbră, dar curînd a sosit un cuplu mai în vîrstă care s-a așezat lîngă ea de parcă ar fi venit împreună ; și chiar dacă Jorge spusese hai, nu te mai codi atîta, că aici nu-i ca în Spania, dacă o femeie este însoțită și vrei să dansezi cu ea, o inviți și gata, șovăi o clipă în timp ce s-a uitat la ea și apoi s-a dus la bar să ceară un whisky, gîndindu-se că-l costă alte șaizeci

de pesete și că nu-i mai rămîn decît o sută zece, fiindcă în Puerto toate au fost întotdeauna mai scumpe. Lumina roșie îl făcea să lăcrimeze și-l deranja teribil, în vreme ce-și bea whiskyul se gîndea că după ce-l termină, chiar dacă mai e încă la masă, o invită la dans, ce dracu, doar de-aia am venit, că dacă nu insista César, tu n-ai fi venit niciodată, e-adevărat că pînă acum n-a frecventat decît *night clubs,* de trei sau patru ori, pe cele din Puerto, și tocmai azi, cînd era loc și pentru el în mașină, ce să facă ? a venit cu ei, făcînd pe atotștiutorul, la Puerto este o viermuială, apoi e foarte departe și nu merită... ; hai, măi omule, ne mai omorîm și noi timpul, zicea Jorge în timp ce conducea mașina ; da, da, să ne mai omorîm vremea, zîmbea César, hai, nu fi tîmpit, de parcă eu n-aș ști nimic despre toate astea, o să vedem dacă tu crezi că tot ce zboară se mănîncă. Lumina roșie îl jena și acum, îl deranjase de la început și l-a tot sîcîit și cînd și-a băut whiskyul, și cînd s-a dus s-o invite la dans, înclinîndu-se ușor, dansezi ? mai mult cu gestul decît cu glasul, da, chiar așa, mai degrabă cu expresia feței decît cu vorba, pentru că, într-adevăr, ase-

menea locuri îl stingherau deși sînt foarte plăcute și foarte elegante și, în general, te relaxează sau întărîtă ori te plictisesc sau te remontează ori te demoralizează sau... Încă din prima clipă s-a lăsat îmbrățișată ușor, și-a lăsat trupul să alunece în brațele lui, zîmbind parcă obișnuită cu asemenea situații, cu buzele roșii și strălucitoare, iar cînd a vorbit, *parlez-vous français?* dădea impresia că parfumul vine exclusiv din gură, voluptuoasă și îmbătătoare, *me uí, an petí pe: selemán pur me fer comprandre,* amintindu-și de anii de liceu, de sutana profesorului, de Tatăl nostru în franceză, de „Paris Match" ; iar ea adăugă imediat *c'est que je connais l'espagnol, mais pas pour pouvoir le parler, parce que j'aurais honte alors: c'est la première fois que je suis à l'Espagne,* zîmbind și privindu-l în ochi, în vreme ce brațele lui își găseau locul cel mai bun pe trupul tînăr, dar împlinit, minunat și atrăgător ; iar cascada de sunete se sparge în timpanele lor, risipindu-se apoi prin toată sala ; deschide larg ochii, *comán?* iar ea îl privește și repetă încetișor, amuzată, că eu... nu vorbesc foarte bine spaniola, dar o ...o înțe... eu o pricep puțin. Cum puțin ? Cel puțin mult mai bine decît mine

în franceză, privindu-se ochi în ochi și zîmbind, cu brațele care înlănțuie, cu senzualitatea care se erijează în protagonistă ; cum ? mai rare, ...nu am priceput bine ; tot zîmbitor, sigur pe sine, s-a crezut obligat să mai încerce o dată, *je di que votrespaniol e pli meier que mon fransé*, căutîndu-și cuvintele și sintaxa în amintiri, *mon fransé e selemán an fransé delef : delef movê*, cu bucuria pe care o încerca văzîndu-se că îl ascultă rîzînd, măgulindu-i orgoliul și virilitatea, *mais non*, dar... nu : eu am pricepută la tine destulă de bine, dar tu... la mine ? La bar, Jorge îl urmărește cu coada ochiului și discută cu César ; deși au dansat pînă mai adineauri, păreau plictisiți, lucrurile astea se știu bine, spunea Jorge pe drum, niciodată nu ești sigur de nimic ; de-aia zic eu, domnule, de-aia zic — și făcu un gest de aparentă experiență — că nu merită să trăiești în funcție de asta ; Jorge dă acum peste cap un pahar cu un lichid negru, nu, domnule, dar din cînd în cînd să trăiești și în raport de asta, o zi ca astăzi ; iar muzica răsună de jur împrejur, cuvintele nu erau clare nici în franceză, nici în spaniolă, bine, da, cu condescendență, de aceea vin azi cu

vòi, o dată, nu mereu... ; nu, sigur că nu, chiar merèu... ; încetul cu încetul, trupurile se contopesc într-o îmbrățișare din care răzbate doar roşul buzelor, parfumul vine nu numai dinspre gură, ci și din părul care se sprijină în revărsarea lui, revărsîndu-se tot mai mult, peste umeri, peste obraji, cu firescul cu care doar azi, aici, în acest loc, la această oră, în aceste împrejurări, se poate întîmpla așa ceva.)

Cînd Notabilul Poet, arătîndu-și bustul gri închis în spatele tribunei la care fusese plasat, tușește ca să-și dreagă glasul, lasă cu deosebită grijă foaia terminată în dreapta și îndepărtează șervețelul care acoperea cana cu apă, Alberto își scoate ochelarii, își freacă ochii, apoi își pipăie rădăcina nasului și își dă seama că, ajutat de plăcuta liniște din sala de festivități, somnul îi dă iarăși tîrcoale : se gîndeşte că dacă Manolito Trujillo nu s-ar fi încăpățînat să îl ia cu el la aeroportul Los Rodeos ca să-l întîmpine pe individul ăsta, precis că ar fi putut dormi după-amiază, cel puțin două sau trei ore, ceea ce i-ar fi prins tare bine. Risipite prin sală, patruzeci sau cincizeci de persoane, cam aceleași dintotdeauna, urmăresc cu un aparent interes cuvîntul — însoțit ba de un scîrțîit, ba de o tuse —, acum reluat, al Notabilului Poet care comentează reținut dificila relație simbolică a

metaforei gongorine, metaforă pe care m-aș încumeta s-o definesc, și-o să vă spun îndată de ce, ca inițiere într-o etapă singulară în creația poetică a barocului, în măsura în care constituie o primă aventură independentă a unui intelectual în căutarea unor norme rigide de frumusețe și, odată ajuns la acest punct și la acest paragraf, își ridică privirea din foile pe care le citește, ca să verifice, prin strălucirea lentilelor lui, impresia pe care cuvintele sale au produs-o asupra auditoriului. Carlos, așezat mai spre jumătatea sălii, în capătul aflat la umbră al unui rînd, îl contemplă cu atitudinea unui om posac, tot plimbîndu-și degetul arătător pe nas, cu maxilarele încleștate, prăvălit pe unul dintre brațele fotoliului, răspunzînd cu bombăneli la comentariile pe care i le adresează, cînd și cînd, Tomasito, care, strîns în obișnuita lui haină albastră, cu umerii albiți de nelipsita-i mătreață, s-a apropiat de el în holul Cenaclului, la cîteva clipe după plecarea lui Eduardo, și nu s-a mai putut descotorosi de el, a trebuit să urce scările împreună, să se resemneze că se așază alături, că uneori i se adresează cu întrebări răgușite și presante, terminate cu un „eh". Pe ușa din fund, mascat de penumbră, apare, cu veșnicul său teanc de hîrtii mototolite („Figaro Littéraire", „Triunfo", „Primer Acto", „Insula") sub braț, La Felipa, spilcuitul poet estetizant, care își consultă ceasul surprins parcă de faptul că Notabilul Poet a început așa de repede și, mergînd pe vîrfuri, încercînd să amortizeze zgomotul pașilor săi

mici pe mocheta albastră, se îndreaptă hotărît spre rîndul din față, așezîndu-se lîngă bătrînul casier al Cenaclului de Bele-Arte, pe care îl salută cu un zîmbet onctuos. Manolito Trujillo, aflat pe un fotoliu ceva mai la dreapta, aprobă în întregime, cu un impresionant aer de seriozitate, multitudinea de nuanțe pe care o remarcăm în această ticăloasă mulțime de păsări de noapte, vers în care nu numai aliterația abruptă creează atmosfera de teroare spre care năzuia cordobezul, ci, și tocmai acest lucru mi se pare mie mult mai important..., amintindu-și de amabilitatea cu care Notabilul Poet i-a salutat — pe el și pe Alberto — la aeroport și de cît de simpatic a fost în timp ce-i duceau bagajul, îl urcau în mașină și beau whisky la barul Hotelului Mencey, uitîndu-se acum la Alberto, plasat cu cîteva fotolii mai în spate, lîngă Linares, în vreme ce se gîndește că a doua zi, duminică, ar putea face o excursie, plecînd de dimineață sau cu puțin înainte de prînz, la Teide, de exemplu, dar fără multă lume, ca să poată discuta cu el în voie, fiindcă are impresia că-i un tip foarte simpatic, mult mai simpatic decît pare din cărțile lui ; și întoarce capul ca să se uite iarăși la Alberto, care acum vorbește cu Linares, amintindu-și comentariile răutăcioase pe care le-a făcut pe seama Notabilului Poet cînd îl așteptau în barul Mencey, socotind că a exagerat cînd a zis că tipul ăsta e un pedant insuportabil care vine în insulă ca într-un teritoriu deja cucerit, pentru că Alberto e un defetist, Alberto ăsta, care acum nu mai vor-

bește cu Linares, își aprinde o țigară și simte cum i se închid ochii, temîndu-se ca după terminarea conferinței — și se uită la ceas ca să vadă în mare cît mai e pînă atunci — să nu trebuiască să participe la conversație și că apoi va urma o repriză de whiskyuri, deja pregătite la etaj, că Notabilul Poet, care n-a avut încă prilejul să vorbească cu nimeni, fiindcă a sosit în ultimul moment, o să-i salute pe toți intelectualii ăștia, pe Felipa, care îi va spune, ca de obicei, ești fantastic, domnule, fan-tas-tic, cu coatele lipite de coaste, mișcîndu-și doar antebrațele cu efeminata lui expresivitate și îi va dărui un exemplar din singura-i carte, publicată în o mie nouă sute cincizeci și șase, despre care e adevărat ce se spune, că n-a pus-o în vînzare atunci, la apariție, dar a păstrat întreaga ediție acasă, pentru a o distribui personalităților pe care avea să le cunoască, după cum spune cu răutate Carlos, tînărul poet student, cu acea agresivitate proprie tuturor tinerilor artiști, provinciali sau nu, care acum, făcînd zgomot, se frămîntă în fotoliu, schimbîndu-și poziția, în vreme ce Tomasito, tăind aerul dens din sala de festivități cu profilul lui ascuțit, de pasăre, îi spune ceva foarte însuflețit, „eh ? eh ?". Carlos îi răspunde brusc, pe un ton destul de ridicat, suficient ca însuși conferențiarul să ridice capul, oarecum surprins, crezînd că mojicia, dezaprobată printr-un prelung psssst ! de către Manolito Trujillo din fotoliul lui de președinte, se datorește vreunui protest față de afirmația lui că *Polifem* presupune ceva

deosebit, și anume faptul că poetul devine conștient de criza limbajului care... ; Carlos, uitîndu-se încă cu coada ochiului, încruntat, la Tomasito, se ghemuiește în fotoliu, șovăind dacă să rămînă sau nu după terminarea conferinței, pentru că mai înainte, în hol, Manolito Trujillo i-a zis ceva despre o cină nu știu unde, ca întotdeauna ; abstracție făcînd de Alberto, Linares, profesorul de la Institut, și de don Roque, bătrînul republican veșnic nemulțumit de orice, mecena al artiștilor, băutor și neobosit amator de conversație, nu i se pare o perspectivă prea agreabilă, gîndindu-se că — în timp ce Notabilul Poet își încheie conferința — poate avea dreptate Eduardo să se ducă în Puerto cu Miguel Angel, deși i-ar fi plăcut să fie cu el aici, pentru că atunci zău că ar fi meritat să suporte compania generală de la masă, cel puțin așa sîmbăta n-ar fi cu totul irosită ; aplaudă și el acuma, alăturîndu-se celorlalte aplauze, în timp ce, unul cîte unul, se ridică toți în picioare și, cu excepția a șase sau șapte persoane care nu aparțin elitei intelectuale și care pleacă în grabă, ceilalți își încheie haina, își aprind încă o țigară, se bat cu palma pe umăr, își adresează cîte un cuvînt mai deocheat, apropiindu-se încetul cu încetul de tribună, unde Manolito Trujillo îl ține pe Notabilul Poet strîns de braț, felicitîndu-l pentru claritatea expunerii, care a fost, după părerea lui, profundă, foarte profundă, mi-ar plăcea s-o citesc în liniște. Carlos tot mai stă pe gînduri dacă merită efortul de a merge la cină și azi cu aceleași persoane ca

și în alte rînduri, ca și în cazul celorlalți conferențiari, ca la toți conferențiarii, chiar dacă ar fi numai ca să treacă și sîmbăta asta, hotărîndu-se să scrie poate o notă pentru ziar despre conferința individului. Alberto, care ajunge la tribună — zîmbind cordial încă de cînd se afla departe — cînd Manolito Trujillo i-l prezintă Notabilului Poet pe Felipa, înțelege că n-are încotro și va trebui să meargă la masă și că cina se va prelungi cine știe pînă cînd, barem de s-ar descotorosi odată pentru totdeauna de toată babilonia asta. În jurul Notabilului Poet, Manolito Trujillo, Alberto, Carlos, don Roque, asurzind sala cu vocea lui groasă și puternică, Felipa, mișcîndu-și precipitat brațele, fantastic, v-am mai zis, fan-tas-tic, fără a-și dezlipi coatele de trup, Linares, întinzînd mîna cu obișnuitul lui gest de umilă așteptare a prezentării, obligație care îi revine lui Manolito Trujillo, Mesa, ziaristul, mestecînd o havană — aceeași? —, mereu trăgîndu-se de mîneci, comentează conferința, o laudă politicos, glumesc între ei, aprobă, dînd din cap, judecățile categorice ale lui Manolito Trujillo, elogiile nemăsurate ale lui Felipa, comentariile referitoare la centenarul Góngora, da, în '27, cu Primo de Rivera [1], îmi aduc aminte că..., ori privitoare la glasul zgomotos al lui don Roque, sau păstrează o tăcere afabilă, ca Alberto, prost dispus, sau Carlos, care se gîndește vag

[1] José Antonio Primo de Rivera (1902—1936), politician și scriitor spaniol, care aparține, spiritual, generației franchiste.

la whiskyurile pe care le vor bea în curînd și la cina care va urma după.

Risipiți prin sufrageria și camera de zi a apartamentului lui José Luis, stau toți de vorbă, grupuri-grupuri. Așezate pe sofaua de lîngă fereastră, tapisată în albastru, sau pe fotolii, cele trei femei beau : Marta — gin, Cristina — whisky, iar Rosa Mary — coca-cola, am niște zile cumplite, a spus îndată ce a apărut, cu niște dureri de cap că, dacă beau ceva, crăp sigur, cred că am o figură..., nu, draga mea, arăți minunat, cum minunat ?! excelent, nemaipomenit, a intervenit Rafa, care stă ceva mai retras, dar a auzit discuția, lăsați-vă de bancuri, trec prin niște clipe... ; Aurora, care a dispărut cîteva momente la bucătărie ca să aducă sifon sau apă ori gheață pentru paharele lui Rafa și Manolo, stă în picioare, sub arcada ce leagă cele două încăperi, vorbește cu ei și rîde cu poftă. Ricardo și José Luis stau tot în picioare, lîngă rafturile bibliotecii care acoperă tot peretele din fund. De cînd a venit Ricardo, iar José Luis s-a apropiat pentru a-l saluta, nu s-au mai așezat jos nici o clipă, iar cu ceilalți dacă au schimbat cîteva cuvinte, s-au ținut tot deoparte, uitîndu-se la cărțile din bibliotecă, zău, tu habar n-ai de ceea ce se află în bibliotecă, îmi vine să-ți iau cîteva volume, spune Ricardo, atras de o veche ediție la *Réquiem por un campesino español* [1], trebuie să îmi aduc aminte să ți-o cer într-una din zilele astea.

---

[1] *Recviem pentru un țăran spaniol* (1953), volum de Ramón J. Sender.

Primii sosiţi au fost Rafa, Manolo şi José Luis, toţi trei odată. Rosa Mary şi Ricardo au venit mai pe urmă, cam cu o jumătate de oră mai tîrziu, în jur de nouă sau ceva mai devreme, iertare, băieţi, dar mi-e greu să-mi urnesc nevasta din casă, se scuza Ricardo, cu veşnicul lui zîmbet, în timp ce strîngea mîini şi lovea cu palma peste umeri, credeam că n-o să mai veniţi, vai, draga mea, dacă aţi şti în ce situaţie sînt, a spus Rosa Mary, am nişte zile cumplite, cu nişte dureri de cap... Cristina şi Marta veniseră împreună pe la începutul serii, şapte şi jumătate, opt fără un sfert, ca să o ajute pe Aurora la prepararea sandvişurilor, e minunat să ne vedem, dar mereu intervine cîte ceva, se plîngea Aurora înainte ca totul să fie gata, dacă ar fi după mine, ca să mai schimb aerul, ar trebui să ne vedem zilnic, dar măcar sîmbăta s-o facem, o dată la una, apoi acasă la alta, şi aşa, munca se împarte egal, a precizat Cristina. José Luis, Rafa şi Manolo s-au înţeles la prînz, la Club, să se întîlnească toţi trei seara, să bea un păhărel sau două de whisky şi pe urmă să vină împreună încoace.

— Sîmbăta — comentează Aurora, luînd de pe o măsuţă un platou cu crochete şi oferindu-le bărbaţilor —, nu poţi să te duci nicăieri, peste tot e aglomeraţie, totul e îngrozitor, chiar şi servitul este mai prost ca în restul zilelor...

— Şi pe deasupra — spune Rafa, mestecînd cu lăcomie —, peste tot dai de aceleaşi figuri plicticoase.

— Noi — subliniază Manolo — a trebuit să ieșim acum cîteva săptămîni cu o prietenă de-a Cristinei, care era cu bărbatul ei în trecere pe aici, și am reușit să mîncăm de-abia pe la unsprezece și jumătate noaptea, undeva pe lîngă Puerto, fiindcă peste tot era înghesuială, ceva cumplit.

— E preferabil să ne vedem așa, nu ? spune Aurora : în liniște, fără probleme. Important este să fim împreună, fiindcă nu e nici o scofală să-ți petreci sîmbăta uitîndu-te la televizor.

— Dar nici vinerea, zîmbește Manolo, nici joia, nici lunea, desigur... Niciodată nu găsești nimic deosebit uitîndu-te la televizor, n-am dreptate ? Cel puțin cu emisiunile de la televiziunea spaniolă...

Salonul din apartamentul lui José Luis este destul de spațios. Cele patru cupluri au loc berechet și se pot mișca în voie printre mobile, fără a se împiedica unii de alții. Prin fereastra cea mare se văd terase și antene de televizor, ușa întredeschisă a cîte unui balcon, vreo fereastră luminată prin care se profilează camere frumos aranjate, iar jos se ghicește zgomotul îndepărtat al străzii : traficul rutier, ultimele strigăte ale copiilor care vînd „La Tarde“. În fața bibliotecii enorme, cu rafturi atent ordonate, unde își continuă taifasul, cu paharele de whisky în mînă, stau José Luis și Ricardo ; masa din sufragerie, destul de mică, cu una dintre laturi lipită pe perete, ca să se cîștige mai mult loc în încăpere, e acoperită de o față de masă albă, aproape ascunsă de farfurii, castroane, platouri, pahare,

sticle, din care se mînca și se bea, poftim? spusese Aurora, cînd i-a dat Cristina telefon, fără masă, fără osteneală, desigur, draga mea, nimeni nu mai întinde masa la asemenea întîlniri; alte pahare, sticle, farfurioare, platouri risipite pe deasupra altor mobile: pe măsuța joasă, în jurul căreia stau Marta, Cristina și Rosa Mary, pe bufetul din sufragerie, care e din aceeași garnitură cu masa plasată în fața ferestrei, pe unul dintre rafturile bibliotecii, ocupat doar pe jumătate cu cărți, vă las aici cîrnații ăștia, că voi v-ați pus pe vorbit și văd că uitați cu totul de mîncare, de băutură nu uitați, aveți voi grijă, da? Ricardo zîmbește amabil, uite și un platou cu arahide și migdale, măslinele sînt pe televizor, nu se strică televizorul dacă punem astea deasupra? Pune-le, a zis José Luis, mai bine așa, pune-le, poate avem noroc și se... În dreapta ușii, două portrete în pastel ale copiilor, Josele și Inesita, ce vîrstă au copiii aici? vai, dragă, habar n-am, eu stau cam prost cu datele, dominînd peretele, deasupra micului bar unde sînt tot farfurii, tăvi, castroane, pahare, sticle, cuburile de gheață încep să se topească, e cald, nu? spune Cristina, în încăperea plină de murmure și de fum.

— Treaba-i groasă de tot, e încurcată rău.

— Pe naiba, spune Ricardo fără a-și părăsi zîmbetul. Zău, pe naiba, habar n-aveam.

— Dar pe tine, de la o vreme, nu te mai interesează asemenea lucruri, exclamă José Luis. Nici nu mai știu de cînd nu te-am mai văzut la față.

— Ştii, am foarte mult de lucru.

— Ei, drăcie, dar nu mai mult decît mine, protestează José Luis.

— Nu, nu, bineînţeles, dar mai sînt la mijloc şi casa, copiii..., sînt veşnic prins, înţelegi ? veşnic ! Practic, nu ies decît sîmbăta. Îţi aduci aminte cînd îţi spuneam că sîmbăta şi duminica sînt zile pentru ţărani şi nu voiam să ies nicăieri, petrecîndu-le închis în casă ? Acum, singura zi cînd mai plecăm şi noi undeva e sîmbăta, uneori mergem la film, alteori avem vreo întîlnire... Şi pe deasupra, în ultima vreme, Rosa Mary e cam necăjită, din cauza durerilor de cap... Adevărul este că trec luni întregi şi nu ajungem să ne mai vedem.

— Şi noi ieşim rareori sîmbăta. Întîlnirea de azi e şi pentru noi un eveniment, dar face să ne mai vedem, să mai schimbăm cîte o vorbă, nu ?

— Desigur, amice, desigur, zîmbeşte Ricardo cu amabilitate, sigur că merită osteneala.

Rafa şi Manolo au ajuns la bar aproape în acelaşi timp; iar la venirea lui José Luis erau pe punctul de a mai comanda cîte un whisky, ia te uită, punctualitate spaniolă ! Nu ? Ne-am dat întîlnire aici pentru şapte şi jumătate, mai vorbim, mai bem un whisky sau două, în ce mă priveşte, spunea Manolo, de-acum şi pînă luni la nouă sînt liber, aşa că, dacă vreţi, putem lua chiar şi prînzul împreună, ne adunăm toţi şi gata, dar Rafa şi José Luis nu puteau, nu puteţi sau nu vreţi ? insista Manolo ; astfel au hotărît să se vadă toţi pe seară şi să vină apoi împreună, nu ? că femeile vin

ele și singure, ne întîlnim la noi, zău că vin și singure, se descurcă ele. José Luis avea o mină obosită cînd s-a așezat pe taburet, și-a scos pachetul de țigări, a luat una, și-a aprins-o, a întins mîna să-și ia paharul gol, pe care tocmai începuse să-l umple chelnerul, dacă ați ști ce după-amiază am petrecut, fraților, scoate o gură de fum parfumat, în vreme ce întreaga atmosferă e inundată de o muzică foarte plăcută, sudamericană ; Manolo și José Luis erau îmbrăcați foarte elegant, costum, cămașă albă, cravată de culoare închisă, Rafa era în ținută sport, ascultă, i-a zis el lui José Luis, desigur, în glumă, cînd au ieșit din bar ca să-și ia fiecare mașina, dacă ții neapărat, mă schimb, și eu, mă pun la țol festiv, zău, la smoching, au plecat toți trei odată, dar s-au suit în mașina lui Rafa, ca să se ducă undeva, să mai bea un păhărel, ce oră e ? devreme, amice, devreme, și dacă eu mai beau ceva, cred că vă stric toată seara, dar ce ți s-a întîmplat ? Rafa deschide portiera, încurcături, ce dracu, încurcături, nu v-am zis la prînz ? José Luis se așază pe bancheta încăpătoare din spate. Bani ? Manolo a coborît geamul, mai rău, zău, ceva mai rău decît banii : fabrica, mormăie José Luis, în vreme ce Rafa scoate cu grijă mașina din parcaj, dacă aș fi știut, nu mai făceam Dreptul, ci medicina veterinară ; Rafa pornește mașina, se duc să mai ia încă un păhărel pe undeva, două pahare și gata, ne întoarcem să ne luăm mașinile și mergem toți trei acasă la José Luis — care, pe drum, își mai uitase păsul —, unde

ne așteaptă nevestele, cu toate pregătirile terminate, luminile aprinse, paharele în mîini, toți foarte însuflețiți acum, la ora unsprezece, cînd nu mai e nimeni de venit.

— Să călătorești este o problemă, totuși, din cauza copiilor, insistă Marta, sorbind o gură de gin. Sau îi luăm și pe ei cu noi, sau ne ducem să ne distrăm noi, că amîndoi nu...

— Nu, dragă, spune Cristina, din fotoliul de vizavi, pe copii îi putem lăsa și aici. Pentru o lună...

— Tu ai putea să-l lași, insistă Marta. Cum îi spun mamei că-i las plozii, pe toți trei odată, face o mutră... Bine, în ce vă privește, da, dar dacă eu și Rafa apărem la Madrid fără nepoți, bunicii or să facă infarct...

— Păi să nu trecem prin Madrid, sugerează Rosa Mary.

— Da, desigur, spune Marta, luînd o felie de șuncă. Dar dacă află părinții lui Rafa că venim pe continent și nu trecem prin Madrid, să vezi atunci discuții...

— Oricum, ar fi grozav să putem merge împreună..., zîmbește Rosa Mary.

— Dacă mă gîndesc bine, sigur că putem, dragă. Niciodată n-am călătorit pînă acum împreună, spune Cristina, adresîndu-se Martei. Tu ce zici ? continuă ea, privind-o pe Rosa Mary.

— Dinspre mine..., ridică din umeri Rosa Mary, închipuie-ți că..., nu, nu știu...

— Cum nu știi ? insistă Cristina.

— Am impresia că bărbatul tău și al meu nu pot lua concediu în același timp, explică Rosa Mary.

— Asta-i altă poveste, spune Marta ridicînd și ea din umeri. Nu ? !

— Da, draga mea, dar...

Aurora s-a dus iarăși la bucătărie să caute ceva ori să lase ceva sau, mă duc chiar eu, dragă, nu te deranja, lasă, lasă, răule, tu ești invitat, bine, invitați, dar dacă începi cu eticheta..., protestează Rafa. Aurora este singura din grup care nu vorbește dialectal, spune „tu“ în loc de „mata“ și pronunță deseori pe *s* diferit de *z*, deși se mai păcălește uneori și le confundă, dar cum toți s-au obișnuit de mult cu ea, nu-și mai aduc aminte cînd a început să vorbească așa sau dacă vorbea astfel înainte de a o fi cunoscut ; singurul care se mai supără pe ea este Manolo, care a tăcut mai tot timpul, de parcă n-ar fi remarcat acel „tu ești invitat“ rostit înainte de a dispărea pe holul dinspre bucătărie, și-a lăsat paharul gol pe o consolă și s-a apropiat cu mîinile în buzunare de colțul cucoanelor, așezîndu-se cu grijă pe unul dintre brațele fotoliului în care sta Rosa Mary ; alteori, Manolo, cum aude acel „tu“ pe care Aurora îl folosește în mod deosebit la despărțire, în loc de „mata“, se supără rău de tot și îi zice că-i sofisticată și că se răsfață, unde ai învățat tu să vorbești așa, dacă te-ai născut în cartierul Toscal ? Iar uneori discuția se lungește, fiindcă se amestecă și Rafa, ca scandalul să fie și mai mare, spunînd că la urma urmei corect este să se

spună „tu“ și nu „mneata“ și că nu pricepe ce au ei cu singura persoană din grup care vorbește bine, cu excepția mea, iar atunci sare ca arsă Marta, numindu-l peninsular scîrbos și totul se termină întotdeauna bînd încă un pahar de whisky și rîzînd, în afară de o noapte cînd, din cauza unor asemenea discuții, Marta și Aurora au fost pe punctul de a se certa rău de tot. Rămînînd singur, Rafa s-a apropiat de bar ca să-și mai pună un whisky.

— Ne pui și nouă? întreabă José Luis, apropiindu-se cu paharul în mînă.

— *Yes, it is*, consimte el, turnînd cu generozitate whisky celor doi, nefericitule, se vede că nu-i al tău, iar Ricardo zîmbește, ajunge, gata, își retrage paharul, lăsînd să cadă cîțiva stropi pe mochetă; și, adresîndu-se lui José Luis: Ți-a trecut amarul?

— Să zicem că m-a mai lăsat. Tocmai asta îi povesteam lui Ricardo adineauri.

— Habar n-aveam că lucrurile merg așa de prost, comentează Ricardo.

— Nu merg prost, ridică José Luis din umeri; așa merg ele, iar noi, cei care am avut norocul să ne naștem directori de întreprinderi amenințate de greve, nu ne putem odihni nici măcar sîmbăta noaptea, ziua pe care nimeni n-o contestă nici ultimului amărît de pe lume.

— Nu fi demagog, ce naiba! rîde Ricardo, sorbind o gură din pahar.

— E melodramatic, îl definește Rafa.

— Pe dracu, sînt director!

Și se strîng toți trei în jurul sofalei și al fotoliilor tapisate în albastru, unde mănîncă, sporovăie și beau Marta, Cristina, Rosa Mary şi Manolo. José Luis își aduce aminte că el e amfitrionul și o ține una și bună umplînd paharele femeilor, gin, whisky și coca-cola, cum coca-cola! Rosa Mary zîmbește, capul, José Luis, dacă te-ar durea ca pe mine, punînd muzică, dar o deranjează pe Rosa Mary, spune Cristina, nu, nu, muzica n-are nici o legătură, adunînd farfuriile goale și punînd pe măsuța joasă, care a devenit centrul petrecerii, alte farfurii, alte castroane, alte platouri, împarte lovituri cu palma în umărul bărbaților și pe genunchii femeilor, hei, tu! Manolo e gelos; cu atît mai rău pentru el, iar cînd Aurora se întoarce de la bucătărie, unde lăsase ceea ce dusese sau de unde luase ceea ce căutase, îl găsește pe José Luis dansînd cu Cristina, ca să-l lecuiesc de gelozie pe tîmpitul ăsta, pe Rafa dansînd cu Rosa Mary, dacă nu te doare capul, hai, iar pe Ricardo, zîmbitor, stînd lîngă Manolo, în picioare și sprijinindu-se de spătarul unui fotoliu și al sofalei tapisate în albastru. Aurora îi privește cu coada ochiului cînd trece pe lîngă ei ca să se așeze lîngă Marta, care a rămas pe sofa bînd al treilea gin, fiindcă știe că Ricardo și Manolo evită, în mod conștient sau inconștient, să stea prea mult timp singuri împreună și că, poate fără să-și dea seama, se simt stingheri unul lîngă celălalt, dar nu-i vorba de asta, dragă, protestează José Luis

ori de cîte ori i-o spune nevastă-sa, ce are a face una cu alta, doar au fost colegi de liceu, păi gîndește-te că ăsta este un motiv serios ca Manolo să se simtă stînjenit, ca șef al lui Ricardo, iar Ricardo zîmbeşte puțin cam sfios ştiindu-se subordonat, ce vorbe, Doamne, mormăie José Luis ori de cîte ori o aude, parcă ai fi Sautier Casaseca [1], păi e funcționar, nu? mă rog, e funcționar, funcționarul lui Manolo, bombăne iarăși José Luis, sînt prieteni, în fine... Dar el știe că pe Ricardo îl necăjește faptul că e inferiorul lui Manolo și că el cîștigă doar jumătate din cît cîștigă Manolo, o știe și Manolo și tocmai de aceea evită discuțiile prea intime cu el, bine, nevastă, dar tu le vezi pe toate ca-n filme, da, da, ca-n filme, adu-ți aminte că la Crăciun, cînd..., acum José Luis dansează cu Cristina ca un îndrăgostit și scoate limba la Manolo, iar Manolo zîmbește, ridicînd din umeri și spunîndu-i ceva lui Ricardo, care zîmbește și el, ca întotdeauna, Ricardo zîmbește mereu, aproape mereu, iar Aurora, ascultînd ceea ce îi spune Marta despre copii, se gîndește că nu știe dacă ușa de la camera Inesitei e închisă, fiindcă muzica..., ba da, chiar ea a închis-o, cînd s-a întors adineauri de la bucătărie, întinde un platou spre Ricardo, mai întîi spre Ricardo, și spre Manolo, uitîndu-se la ceasul de la mînă, care arată ora douăsprezece a unei nopți de sîmbătă.

---

[1] Scriitor din Canare, celebru în Spania anilor '50, prin romanele sale sentimental-lacrimogene.

Dragi prieteni, ştiu că obiceiul este ca în asemenea momente, cînd s-a terminat masa *(Mîngîindu-şi cu degetele paharul de vin pe jumătate plin, Alberto se gîndeşte că singurul lucru care le mai lipsea era tocmai un discurs,)*, cînd apar primele pahare de lichior şi havanele *(Doamne Dumnezeule, nu, nu un discurs, nu !)*, cînd atmosfera începe să se încarce de fum şi murmure *(şi încruntă tare din sprîncene, privind printre steluţele şi globuleţele care scînteiază în lumină, la păhăruţele pline ochi cu coniac,)*, să se rostească astfel cîteva cuvinte, care să dea sens întîlnirii. Eu vreau să vă mai spun *(de cointreau, de băuturi din pivniţele călugărilor benedictini,)*, deşi poate o să fiţi surprinşi *(şi la poza pe care fiecare şi-o profilează în spatele paharelor, urmărind cu atenţie, cu deosebită seriozitate,)*, că în ciuda faptului că eu sînt un străin printre voi *(Doamne, ce indivizi, ce indivizi, tot unul şi unul,)*, un străin care niciodată pînă în seara asta n-a mai stat la masa voastră şi nici nu s-a mai bucurat de simpatia voastră, şi eu sînt *(la gesturile Notabilului Poet, care zîmbeşte fericit din costumul lui gri închis şi pe după ochelari,)* cel care mă opun *(se opune, zice el, se opune, idiotul !)* ca vreunul dintre voi să mai ia cuvîntul acum, la sfîrşitul acestei mese atît de reuşite *(la ce se opune...? are tupeu individul !)*, şi vă cer să-mi îngăduiţi să vorbesc eu, dacă n-o fi să fiu unicul *(după ce că te-am invitat la noi, te-am adus aici şi te-am lăsat să spui ce ţi-a trăsnit prin minte despre Góngora)*, barem să fiu primul *(şi te-am*

aplaudat şi ţi-am dat să crăpi în tine), întrucît consider că e necesar s-o fac, date fiind circumstanţele. Şi spun *(fără a plăti nici un sfanţ, Doamne, ce păcăleala dracului,)* că e necesar *(e necesar, pe dracu, şi Alberto calculează că...)*, fiindcă pentru mine este o datorie de onoare să vă felicit pe voi toţi : nu pentru că sînteţi un grup de intelectuali *(Îşi scoate uşurel ţigările din buzunarul de la haină)*, un grup de artişti, un grup de poeţi *(şi îşi aprinde una, în timp ce Notabilul Poet)*, de pictori, de scriitori *(cu părul cam nepieptănat şi cu ochii strălucitori,)*, de ziarişti, de oameni de litere *(deschide braţele într-un gest indefinibil, gîndindu-se că)* în stare să se întîlnească *(dacă nu s-a magnetizat încă, o să se ameţească serios dintr-o clipă într-alta,)* în jurul unei mese, iar mai înainte *(ce zice acum despre masă şi despre întîlnire şi despre... ? Doamne... !)*, ceea ce este mult mai greu, în jurul unei tribune, dar nu, nu, de fapt, e nepotrivit să spun că vă felicit. *(oare discursul ăsta nu s-a mai auzit şi la alte mese asemănătoare,)* Mai degrabă mă felicit pe mine *(la aceeaşi masă la care am luat toţi parte)*, fiindcă am avut bucuria, şi vă asigur că în aceste clipe sînt absolut sincer *(în fiecare sîmbătă de pe lume, exact în ziua)*, de a vă fi cunoscut personal pe toţi... PE TOŢI. Pînă ieri *(în care eşti mahmur)*, dar de ce spun eu pînă ieri ? *(şi ai stat pînă la cîntatul cocoşilor cu José Luis, cel mai înrăit dintre...)*, pînă acum cîteva ceasuri *(Alberto bea o gură*

de vîn și se strîmbă nemulțumit,), voi nu e-rați pentru mine altceva decît un simplu bilet de avion *(îl ustură ochii din cauza aerului rarefiat,)*, niște fișe pe care trebuia să le citesc *(și ce fișe! pe puțin cincizeci)* și singurătatea — vă jur că pe mine mă sperie cumplit singurătatea — unei camere *(cu pleoapele căzîndu-i tot timpul și...)* de hotel. Dar acum *(de cele trei mii de pesete nu zici nimic, bombăne Alberto aproape cu glas tare,)*, de cîteva minute, de cînd ne-am așezat la această masă sau mai înainte *(asta eram și asta sîntem noi toți pentru tine în realitate,)*, voi — sau alde matale *(nici despre cele trei mii de pesete de luni)*, după cum se spune pe aici, cu o expresie caracteristică și, paradoxal, atît de caldă —, voi *(și nici despre cele trei mii de marți, și-am încălecat pe-o șa și v-am spus povestea-așa;)* sînteți un grup nemaipomenit *(face un gest spre Alberto, spre Linares, profesorul de literatură)*, un grup ce nu pare izolat pe o insulă *(ce pare serios interesat de cuvintele Notabilului Poet,)*, care nu pare a fi străin de teritoriul spaniol..., de peninsulă voiam să zic *(cine s-o fi crezînd tipul ăsta? se uită instinctiv la Carlos, așteptînd să sară în sus de la un moment la altul, țipînd:)*: N-aș fi putut bănui vreodată omenia voastră *(peninsular scîrbos! și pe bună dreptate, se gîndește Alberto, individului ăstuia de...)*, simpatica voastră omenie sau omeneasca voastră simpatie, cum doriți; nu mi-aș fi închipuit niciodată nici faptul, și trebuie să vă mărturisesc cu sfială *(dar cum e posibil? oare-i deja pilit?*

dar cum... Alberto isprăvește vinul din pahar, fără a renunța să bombăne), că aici ar fi o mînă — mai bine zis o legiune ! — de oameni cu preocupări *(oare tipul ăsta, știe ce spune)*, care se strîng în jurul Artei și al Culturii *(și cu cine stă de vorbă ? e cumplit)*, cu entuziasmul vostru dezinteresat *(ceea ce începe să simtă Alberto deodată)*, cu acel entuziasm dezinteresat *(față de acest respectabil domn care a vorbit despre Góngora, nu prea mult, dar despre insule,)* la care trebuie să ajungem în prealabil toți cei care dorim să ne dedicăm *(despre această insulă, mamma mia !)* acestei dificile, dar scumpe profesii literare, artistice în general, care ne creează atîtea iluzii *(Mesa, ziaristul, în colțul lui, mușcă din havană, iar Alberto își plimbă privirea) :* voi, în insulă, în izolarea voastră, în singurătate, în activitatea voastră de provinciali *(de la Mesa la Notabilul Poet, de la Notabil la Mesa, le contrast ! Mesa e bun să...)*, noi, la Madrid, efectuînd aceeași muncă, mai publică, dacă vreți *(Miguel Hernández, fii cuminte !... Dar tipul ăsta...)*, dar mai ingrată, vă asigur *(și Alberto zîmbește și mai tare,)*, fiindcă după ce am pășit pe acest pămînt — care, pe bună dreptate, se numește Afortunadas [1] — *(nu știe prea bine dacă să privească mișcătoarea seriozitate a lui Linares, peninsularii ăștia..., se știe că...,)*, știm că în Cafeneaua Gijón [2] nu putem avea cerul

[1] „Insulele Fericite“, nume pe care l-au dat romanii Canarelor.
[2] Cafeneaua artiștilor madrileni.

vostru *(sau să urmărească iritarea progresivă a lui Carlos,)*, nici lumina voastră, nici liniștea insulară, care vă face extraordinari, care vă face extraordinară arta *(ce și-o fi închipuind tipul ăsta că e Tenerife? Alberto bolborosește cu ochii îndreptați spre)*, literatura, pictura *(Manolito Trujillo care, aflat în fața lui,)*, versurile, acele versuri atît de frumoase *(pare că urmărește cuvintele oratorului,)*, minunata artă pe care numai insula o poate zămisli *(nici chiar așa, drace, înseamnă că eu pictez natură moartă,)*, fiindcă nu voi o creați *(în loc de abstracțiuni, deși, la cîte foloase am tras, ar fi fost mai bine să nu fi pictat nimic niciodată)*, ci insula însăși; iar frumusețea, liniștea *(și să nu mă fi culcat ieri la șase și jumătate, să nu-l fi cunoscut vreodată pe José Luis, un șmecher dat naibii,)*, minunile pentru care nu am cuvinte să le descriu și printre care eu m-am trezit pe neașteptate *(unde dracu o fi în momentele astea tragice în care noi)* vă răsplătesc pentru izolarea voastră *(răbdăm impasibli ca individul ăsta să ne insulte, crezînd că ne elogiază,)*, fiindcă astfel sînteți mult mai aproape, dacă nu de Cafeneaua Gijón, pe care o blestem pentru ceea ce înseamnă, atunci de adevărata frumusețe *(pentru că acum se înțelege, și Alberto se uită la Notabil, la Mesa și la Linares,)*, care este singurul lucru ce îl poate interesa *(că tablourile mele n-au fost pictate de mine, ci de un drago [1],)* pe un ade-

[1] Denumirea populară a unui arbore tipic pentru Canare.

vărat artist, iar voi sînteți niște artiști adevărați. *(iar poemele lui Manolito n-au fost scrise de el, ci de Las Cañadas, așa reiese... ; chelnerul apare în ușă, făcînd mult zgomot, cu ultimele cafele și cu ultimul rînd de băuturi, în vreme ce Alberto se gîndește că se prea poate ca individul ăsta să se mai aștepte și la aplauze.)*

— Aiureaeduardo, spune Miguel Angel, punînd o mînă pe brațul acestuia, le-ai văzut pe tipele alea două, blondele de la masa din colț ? Drace, ce țepene sînt !

— Da, ai dreptate, recunoaște Eduardo, jucîndu-se cu paharul de whisky ; nu vreau să fac pe grozavul, dar realmente le-am văzut de cum am intrat aici. Dar i-am remarcat și pe cei... trei..., patru..., șase ! armăsari care le dau tîrcoale, așteptînd ca vreuna dintre cele două să coboare steagul ca să se năpustească asupra lor.

— Dar ce i-am zis eu lui César, azi la prînz ? se plînge Miguel Angel, sprijinindu-se de tejghea alături de Eduardo și aprinzîndu-și o țigară. Să vii în Puerto sîmbătă noaptea e ca la loto, totul depinde de parșiva de întîmplare...

— Totuși, uită-te la César, zîmbește Eduardo, arătînd înspre îngusta pistă de dans. Cum am sosit, s-a și lipit de cetățeanca aia și nu i-a mai dat drumul.

— Zăudraceeduardo, exclamă Miguel Angel, întorcîndu-și capul ca să-l vadă pe César.

Cețapmareești ! Eu unul n-aș dansa nici plătit cu meseriașa aia a lui César, tu ce zici, bătrîne ?

— Mă rog, zîmbește Eduardo iarăși, ridicînd din umeri, n-am căzut noi doi de acord, azi-dimineață, că s-a demonstrat științific că în Puerto nu poți agăța nimic, nici măcar din întîmplare ? !

— Stai, amice,... cel mult din întîmplare.

— Dar noaptea asta, nici măcar din întîmplare. Am foarte limpede impresia asta.

César, în mijlocul îngustei piste de dans din salonul de petreceri, înconjurat, înghesuit, strivit de perechile care se mișcă în jurul lui, îmbrățișează liniștit o femeie cu pielea înroșită de un soare neobișnuit, o femeie care se menține într-o atitudine neutră, inexpresivă, de cînd s-a apropiat de ea, cu bărbia ieșită puțin în afară și cu dinții descoperiți, iar ea s-a ridicat de pe scaun pentru a se lăsa îmbrățișată. Muzica îmbietoare care plutea pe deasupra pistei, protejînd blînd perechile, a devenit acum o melodică stridență care ricoșează în tavan, în coloane, în tejghea, în chelnerii cu cămăși lila sub lumina stranie a becurilor, obligîndu-i pe dansatori să slăbească strînsoarea, îmbrățișarea și să se zvîrcolească ritual, cu o voluptate asexuată care luminează, pentru prima oară în cursul acestei nopți, chipul inexpresiv al europencei — suedeză sau finlandeză ? — care dansează cu César de foarte multă vreme. Eduardo, sprijinindu-se într-un cot de tejghea, zîmbește cu dinții strînși și se uită la César, care se strîmbă stîngaci,

într-un mod care vrea să fie degajat, şi trage cu coada ochiului la mişcările celorlalţi, pentru a încerca să-i imite „din mers“, lovindu-se cu spatele, cu braţele, cu picioarele, recent multiplicate într-un spaţiu vital care a devenit prea strîmt, înghesuit în sine însuşi. Luminile schimbătoare de pe pistă transformă vertiginos chipuri, gesturi, mişcări şi trasează pe dată noi decoruri, alte colorituri, noi arhitecturi, alţi turişti cu pielea albă sau roşiatică şi alţi autohtoni cu tenul cam oacheş, destul de oacheş, foarte oacheş, cu cămăşi în culori ţipătoare, de o cromatică stranie, mişcîndu-se greoi printre mese, statici, vag contopiţi cu decorul, cu întreaga ambianţă, cu amintirea despre ei înşişi, artistic fosilizată în atmosfera sălii de dans. De la una din mese, aproape invizibilă, de lîngă tejgheaua barului, se ridică José Antonio îmbrăţişînd o femeie cu părul negru, cu o figură rece, în faţa căreia se contorsionează cu o anume stîngăcie, dar fără poticneli ; Eduardo, urmărindu-l cu privirea, îşi aduce aminte de relatarea de acum cîteva zile a lui César, în barul Universităţii, despre lipitura lui José Antonio într-o noapte cînd au mers — ba nu, au venit — împreună în Puerto şi a agăţat o pipiţă mortală, fatală, l-am văzut cu ochii mei, zău, şi-o ţine şi-acuma numa-n bucurii, ei, ce mai ziceţi ? şi-i măritată, zău, zîmbeşte aducîndu-şi aminte — şi-l caută acum degeaba cu privirea — de mişcările lui exagerate cu braţele, încercînd să-şi convingă interlocutorul, ca azi-dimineaţă, şi se uită acum, printre bruştele sclipiri ale lu-

minii mereu schimbătoare, la masa unde cele două june blonde și zvelte — mortale, a zis Miguel Angel, și avea deplină dreptate — fumează cu nonșalanță, ducînd din cînd în cînd paharul la gură și aruncînd fumul ca niște turcoaice, ca acum, de pildă, peste sporadicii curtezani care fac plecăciuni în fața mesei lor. Miguel Angel, care a stat ceva mai departe, iscodind în jur, poate cu calmul pe care ți-l dă plictiseala, se întoarce acum spre Eduardo învăluit de norii de fum pe care extractoarele de aer nu izbutesc să-i îndepărteze cu totul.

— Pe toți dracii ! exclamă Miguel Angel, desfăcînd pachetul de țigări al lui Eduardo ca să-și ia una. Pe-aici mișună tot felul de vînători, care stau să vadă ce le pică...

— Și tu ? !

— Heieueueu ! protestează Miguel Angel. Păi nu am căzut noi de acord mai înainte de a veni aici, nu ne-am convins că în Puerto e imposibil de agățat ceva, nici măcar în glumă ? ! Sau...

— Desiiiiigur, se maimuțărește Eduardo, cum ar zice Jooorge Domínguez. În seara asta, noi sîntem dincolo de orice, dincolo de bine și de rău. Sau, adaugă el, hai să sărbătorim asta bînd încă un whisky.

— Eu, coniac, îl corectează Miguel Angel, căutîndu-l cu privirea pe barman.

— Nu prea pricep cum de poți bea coniac oricînd, pe insula asta și pe o asemenea căldură !

— Fiindcă mă aflu dincolo de bine și de rău, nu ne-am înțeles așa, bătrîne ? !

— Așa-i, așa-i, recunoscu Eduardo. Noi sîntem niște ființe fericite care se află dincolo de bine sau de rău, iar sărmanii care n-au atins încă starea asta, cum e José Antonio, nu ? sînt cei care din cînd în cînd se culcă cu cîte-o belgiancă. Băiete, un coniac (deși nu pricep cum naiba...) și un whisky.

Deoarece culmile albăstrui, violete și maronii se află aici dintotdeauna, de cînd memoria le poate cuprinde, demarcînd marginea orașului, o margine care nu oferă nici cea mai mică posibilitate de extindere dacă nu se sapă în rocă, nu se dărîmă stînci, nu se escaladează culmi, o margine care înainte era delimitată de clădirea ridicolă a Clubului Nautic, iar mai tîrziu de armătura Școlii de Navigație, apoi de turnul silozului și peste tot, aiurea, de restaurantele de pe stînga șoselei, unde ajung să-și ia cina clienți neașteptați, prietenoși și simpatici, o cină cu crevete și scoici, raci și midii, sardine și calmari, caracatițe și... Marginea în fața căreia ne pomenim ori de cîte ori ridicăm privirea, din Piața Spaniei, în timpul după-amiezii, sau cînd o apucăm cu mașina pe strada Méndez Núñez, îndreptîndu-ne spre Casa Sindicatelor pentru a ne întîlni cu..., sau cînd coborîm pe șoseaua principală, iar soarele începe să se ascundă după alți munți, cei care se află în spatele nostru, și marea strălucește de-ți ia ochii, din Rafinărie se împrăștie fum pestilențial peste ora-

şul pătat cu verde din loc în loc, oprindu-se direct în mare, păstrînd aceeaşi structură verticală de pe vremea lui Nelson, aceleaşi coaste, pe unde au umblat poate — ar fi trebuit, desigur, să umble — Viera y Clavijo[1], *îmbrăcat în sutană, Humboldt, aşteptînd momentul potrivit pentru a pleca cu trăsura care trebuia să-l ducă în La Orotava*[2] *şi gîndindu-se dinainte la vreo frază mai deosebită pe care să o rostească în asemenea ocazii, Iriarte*[3], *cu puţin înainte de a lua brigantina care îl ducea la Madrid să scrie despre greieri şi furnici, despre corbi şi vulpi, Alonso Fernández de Lugo*[4], *cu un pieptar uzat atîrnîndu-i peste pantalonii prăfuiţi şi cu cizmele — după atîtea şi atîtea săptămîni de navigaţie — scofîlcite de soare, de apa mării şi de salpetru, tînărul Alfonso XIII*[5], *privind trist, cu faţa lui de om bolnăvicios, suferind, purtînd sigur o elegantă bonetă marinărească la acest port ridicol, ţinta unei călătorii deosebit de plicticoase, pe un vas de război, probabil incomod; şi Bertrand Russel, uitîndu-se neîncrezător în jur, André Breton, uluit de peisajele pe care*

---

[1] José de Viera y Clavijo (1731—1813), unul dintre cei mai importanţi scriitori spanioli din epoca sa. Autor al primei istorii despre arhipelagul Canare.

[2] Oraş din insula Tenerife.

[3] Tomás de Iriarte (1750—1791), scriitor spaniol născut în Tenerife, autor, printre altele, al unor cunoscute *Fabule literare* (1782).

[4] Conchistadorul Tenerifelor (1492).

[5] Rege al Spaniei între anii 1902 şi 1931.

le-a considerat onirice, menceyes *și* quibeyes[1] *umblînd prudenți pe cărările — abrupte, tot mai abrupte, mereu abrupte — nepotrivite pentru cizmele rotunde ale soldaților spanioli, murmurînd confuze proiecte de alianță prin căsătorie care le-ar îngădui să-i salute pe oștenii cu căști metalice, iar soldaților cu căști metalice să le răspundă la salut; și don Nicolás Estévanez*[2], *cu mîinile la spate și ochelarii pe nas, gîndindu-se la vreun amendament pe care să-l propună celor din Madrid, și mai multe generații de străbunici și bunici și înseși fantasmele noastre înotînd în pantaloni prea largi și cu haine pe talie, în costum marinăresc, cu pantaloni bufanți și bonetă mare, mergînd pe aceleași străzi verticale pe cînd nu se numeau încă așa cum se numesc astăzi sau cînd nu existau încă străzi și nici nu erau călcate de pneurile automobilelor, cînd erau străbătute stăruitor de șinele de tramvai, cînd bulevardul era Ulița Trăsurilor, iar în fața mării se înălța vetusta Cetate, iar tramvaiele gîfîiau, urcînd pînă în La Cuesta sau în La Laguna, pline de lăptărese, de studenți și țărani ținînd în gură chiștoace de țigări stinse, cu pălării cu borurile lăsate, costum bleumarin și cravată neagră. Oraș cu case din lut, cu case cu două nivele, cu case împodobite cu balcoane în stilul din Canare, cu*

---

[1] Sp. *mencey (pl. menceyes)*, „rege", este un termen împrumutat de la populațiile prehispanice din Canare; *quibey* (pl. *quibeyes)* este primul născut al unui *mencey*.

[2] Politician, ziarist și scriitor spaniol (1838—1914).

pietre tăiate neregulat pavînd coastele, nesfîrșitele coaste, inevitabilele coaste, aceleași coaste pe unde se circulă și astăzi la bordul unui Taunus și care se tot continuă, urcînd mereu, prelungind orașul, orașul acesta, același oraș dintotdeauna, pînă în La Cuesta, trecînd dincolo de ea, urcînd pînă în La Laguna, urcînd întruna, urcînd peste tot ceea ce aparține muntelui, lăsînd în urmă, jos, tot mai jos, tot mai în urmă, conturul culmilor de la Anaga care se estompează, se tot estompează, s-au estompat dintotdeauna, în culori albăstrui, violete și maronii.

Acum Rafa e așezat pe un braț al fotoliului unde stă Rosa Mary, lîngă pick-up, ținîndu-și mîna dreaptă pe umărul ei, în timp ce José Luis și Marta dansează în mijlocul încăperii. Aurora și Cristina vorbesc între ele și adună farfuriile goale răspîndite pe toate mobilele din jur, dar bine, n-ai zis chiar tu că doar o să ciugulim cîte ceva ? cînd a apărut Aurora în cadrul ușii ridicînd spectacular deasupra capului platoul mare cu pulpa de porc înotînd în sos, da, dragă, dar una e să nu iei cina și alta să rabzi de foame, nu ? în vreme ce îl pune pe masa din sufragerie, faceți-mi loc, vreți ? iar Cristina, Marta și Rosa Mary adună sticlele, paharele, platourile de lîngă canapele, resturile de sandvișuri, măslinele, și împart bucăți de carne în farfuriile pe care Marta le întinde Aurorei, o să mîncăm în picioare, da ? fiecare își ia farfuria și mănîncă

după cum poate, desigur, desigur, fu de acord Ricardo, așa, zîmbi Manolo, fără formalism, iar José Luis și Ricardo își mănîncă porția sprijinindu-se de unul dintre rafturile goale ale bibliotecii, în picioare, cine vrea bere ? continuînd să vorbească ; Marta, Rosa Mary, Cristina și Manolo, așezați pe fotoliile și pe canapeaua, eu, whisky, da, ca să nu schimb, spunea Manolo, tapisate în albastru ; Rafa și Aurora, pe un colț al mesei din sufragerie, dar ăsta-i un banchet, drăguță, mai bine decît în La Posada, repeta Manolo bînd din paharul cu whisky, același whisky pe care îl tot bea de la început, pe care l-a băut, pe care îl băuse dinainte de lăsarea serii ; acum e cam beat, destul de beat, sprijinit cu coatele de pervazul ferestrei pe care au deschis-o în jur de ora unu, nu-i deranjăm pe vecini ? a întrebat, prudentă, Cristina, ca să mai învioreze atmosfera îmbîcsită de fum, să nu se supere ; Ricardo, cu un pahar în mînă, se plimbă fără nici un chef de-a lungul bibliotecii, aplecîndu-se, uneori la dreapta, alteori la stînga, de ce editorii ăștia nu s-or fi punînd odată de acord — l-a întrebat el mai înainte pe José Luis —, ca să tipărească titlurile pe cotor în același sens ? citind titluri, învăluit de muzica de la pick-up, care se revărsa prin toată camera și se suprapunea peste murmurele Aurorei și Cristinei, peste rîsul lui Rafa și al Rosei Mary, așezați tot împreună, pe același fotoliu.

— Ricardo, mai vrei un whisky ? îl întreabă Aurora, trecînd pe lîngă el, în drum spre bucătărie.

— Nu, nu, zîmbește el, mai am încă.

— Stai cuminte, intelectualule, mormăie Manolo de lîngă fereastră. Ți-ai petrecut toată serata...

— Of, serată ! rîde Marta, continuînd să danseze. Ce demodat !

— Ți-ai petrecut serata lipit de bibliotecă.

— Vino și tu la hărmălaie, îl invită José Luis, dîndu-și exagerat ochii peste cap la un acord din *Străini în noapte ;* nu-l lăsa pe porcul de Rafa să-ți seducă nevasta.

— Dar tu n-o seduci pe-a mea ? răspunde Rafa, fără a-și ridica mîna de pe spatele Rosei Mary.

— Ba da, răspunde Manolo cam împleticit, dar bietul Ricardo n-are nici o vină.

Și izbucnesc toți într-un rîs zgomotos, ceva mai zgomotos decît se cuvine, pînă și Ricardo își convertește zîmbetul în hohot, îndreptîndu-se spre celălalt capăt al încăperii, iar Aurora, vă rog, vecinii, și Cristina, ce s-a întîmplat ? ce s-a întîmplat ? care se întorc de la bucătărie, zîmbesc și ele, uitîndu-se cînd la unii, cînd la alții, ca să afle care-i poanta, Ricardo a lăsat paharul, plin încă, pe una dintre măsuțe, s-a apropiat de José Luis, l-a lovit ușor pe umăr, i-a făcut o reverență, însoțită de obișnuitul lui zîmbet, iarăși cam timid, a prins-o în brațe pe Marta, schimbarea partenerului, amice, și dansează cu ea ultimele acorduri din *Străini în noapte*, sub privirea ironică a Cristinei, care s-a așezat pe canapea, în fața Rosei Mary, ochi pentru ochi, hai ? strigă

Rafa de pe brațul fotoliului, Ricardo ridică din umeri, adulter pentru adulter, amice, așa-i drept. Aurora stă acum cu spatele la fereastră, lîngă Manolo, care stă sprijinit în coate și contemplă strada Méndez Núñez, încruntat, supărat parcă, cu gura strîmbă, părul, rar și încărunțit, ciufulit, te-ai și afumat ? eu, afumat ? se bîlbîie el, iar Aurora rîde lîngă el, nu, ascultă, măi, că mi s-a pus un nod în gît, rîde Aurora da, da, m-am înecat, rîsul umple toată camera, înăbușindu-l chiar și pe Frank Sinatra și pe ceilalți, Ricardo, Cristina, Rafa, ridică toți capul, da, așa-i, ai dreptate, acum rîde chiar și Manolo. La ora mesei, cînd s-a adus pulpa de porc, dar ăsta-i un adevărat banchet, zău, Aurora, ăsta-i un banchet, Manolo s-a încăpățînat să tot bea whisky, nu vrei bere ? nu, nu, nu, ca și aseară, ca toată noaptea, whisky, whisky, ca să nu mai schimb, și a mai băut încă trei, în noaptea asta te-ai magnetizat bine, rîdea Aurora, în timp ce-i mai punea gheață, nu, draga mea, merge, că eu, cu mîncarea..., și mai trage o dușcă, pileala cu pileală se drege, ce mai banchet, măi, măi, ce banchet ! Aurora rîde de supărarea Cristinei, care spune că parcă nu ți-aș da să mănînci acasă, băiete, iar el mai bea o gură de whisky, este prea gras, dacă l-aș lăsa să mănînce cît..., explică Cristina, ăsta ar mînca orice ; iar cînd și-a terminat fiecare porția din pulpa de porc, mai vrea cineva ? mai este, el a continuat să bea, tot whisky, înțelegi ? îi spunea el lui Ricardo cînd au rămas singuri lîngă fereastra de care Manolo nu s-a mai

dezlipit, unicul mod de a putea bea whisky după masă este o cină de whisky, înțelegi ? se adresează el lui Ricardo, care zîmbește, mereu același, politicos, sub privirea Aurorei, care alege discuri în celălalt capăt al camerei, gîndindu-se că, în ciuda a ceea ce spune José Luis ori de cîte ori atacă această problemă, Ricardo și Manolo nu se simt în largul lor, cînd rămîn singuri, dar Manolo e acum în vervă, au stat multișor cu coatele sprijinite de geam bînd, întruna, Manolo, cu înghițituri mari, iar Ricardo, zîmbitor, cu chef de taifas, cu scobituri mici.

— Ce-ar fi să luăm mîine prînzul împreună ? întreabă Marta, care acum nu mai dansează cu Ricardo și stă lîngă Cristina.

— De-abia ai mîncat, mormăie Manolo de la fereastră, și te și gîndești la masa următoare.

— Tu să taci, și Cristina scoate limba la el, că ești și mai rău.

— Am putea ieși undeva, insistă Marta, și să mîncăm acolo. Totul e să fim împreună.

— Da, dar copiii..., spune Rosa Mary.

— Luăm și copiii, se aprinde Rafa.

— Aoleu, să vezi atunci tămbălău ! protestează José Luis.

— Tată denaturat ce ești ! îl incriminează Manolo cu o voce groasă.

— Dacă ai avea și tu doi ca mine, ai vedea ce înseamnă denatu...

— E abțiguit, abțiguit ! aplaudă strident Aurora. I se împleticește limba, pînă și ea i s-a abțiguit !

— Noi n-avem decît unu, răspunde Manolo, pentru că sîntem un cuplu cast.

— Castolic, apostolic şi romanic, spune Rafa.

— Hei, băieţi, mai mult respect, îi apostrofează Rosa Mary, pe jumătate în glumă, pe jumătate în serios.

— Atunci, ce facem ? Mergem ? insistă Marta, privindu-i pe toţi.

— Noi nu putem, nu-i aşa ? spune Ricardo, adresîndu-se Rosei Mary.

— Nu, nu putem, confirmă ea.

— Of, ce nesuferiţi sînteţi ! strigă Marta.

— Eu, dacă-i vorba să mergem cu copiii, nu, bineînţeles, spune José Luis. Şi-apoi, eu unul vreau să dorm pînă mai tîrziu.

— După aia, îi explică Manolo, în timp ce Aurora îşi săgeta soţul cu privirea. Dragule, plecăm după ora douăsprezece. Eu mă înscriu, nu, Cris ?

— Cum să nu, aş fi chiar încîntată, spune Cristina, ridicîndu-şi umerii.

Discul cu Sinatra tocmai s-a terminat, dar nimeni nu s-a grăbit să pună altul ; nici măcar n-au oprit mecanismul, care se învîrteşte neobservat, din cauza discuţiei. José Luis, care s-a ridicat ca să-i ofere o scrumieră Cristinei, opreşte pick-upul şi se amuză scotocind printre policromele albume cu discuri, mai punem un Sinatra ? lăsîndu-le de-a valma, nu deranjăm ? la ora asta ? îl previne Rosa Mary, păi n-au decît să se supere, fată dragă, mormăie Manolo, rezemat mai departe cu spatele de fereastră, încruntat, ciufulit, cu un smoc de păr grizonat

căzut peste sprîncene, puțin cam sau poate destul de cherchelit. Ideea de a se aduna toți sîmbătă seara, toate cele patru cupluri, le-a venit cu zile în urmă, marți sau miercuri, întîmplător, desigur, și de atunci au pus totul la cale, cînd José Luis și Ricardo s-au întîlnit pe la prînz în ușa Cazinoului, trecuse multă, foarte multă vreme, pe puțin două luni, nu ? de cînd nu se mai văzuseră și au început să vorbească, s-au urcat în mașina lui José Luis și s-au dus să bea o bere, eu, amice, după ce se înserează, beau orice, dar la prînz nu suport decît berea, undeva într-un loc liniștit dar nu la Club, nu, numai dacă n-am încotro, și pe cînd erau la a doua bere, și niște calmari ? sprijiniți de bara de lîngă tejghea, vorbind fără să-și spună nimic de fapt, nici nu mai știu cît e de cînd n-am mai văzut-o pe Rosa Mary, fir-ar să fie, dar Aurora ? hai să ne vedem într-una din zilele astea, ce naiba, a spus, rupînd o bucată dintr-un calmar, bînd o gură de bere, și a apărut, mii de draci, dar ce cauți tu pe-aici ? Rafa, împreună cu un client din Valencia, și au mai luat cîte o bere, dar Marta ? și Rosa Mary ? dar Aurora ? în timp ce clientul valencian zîmbea politicos, cam distant, domnul Lledó, încîntat, privindu-i de la înălțimea măruntei sale staturi, dar n-am mai văzut pe nimeni de secole, Ricardo zîmbea ușor, chiar așa-i, pe cuvînt, s-ar zice că nu trăim pe o insulă, și s-au înțeles pe loc să se vadă într-o zi, sîmbăta e cea mai potrivită, nu ? îl anunțăm și pe Manolo, veniți toți la noi acasă, mai bem un păhărel, se aud aplauze,

bine, bine, perfect, iar atunci cînd Manolo, José Luis și Rafa s-au întîlnit la prînz la Club, treburile erau deja aranjate, dacă ar fi după mine, mormăia José Luis golind un pahar mare dintr-o răsuflare, nu mai pot, de-abia mă mai țin pe picioare, și pe deasupra toată dimineața a trebuit să-l suport pe idiotul ăla de... ; întîlnirea fusese fixată deja, Aurora telefonase Cristinei, Martei și Rosei Mary, iar în cursul dimineții, pînă și Manolo se apropiase de Ricardo, în atelierul lor de proiectare, și i-a reamintit, da, desigur, cum să nu-mi aduc aminte, da, da, spunîndu-i că ar putea merge după aceea să ia aperitivul împreună, bine, bine, dar eu, uite, Ricardo zîmbea, sînt puțin cam grăbit, știi ? oricum ne vedem diseară, nu, da, desigur, o să ne vedem ; și tot la Club s-au înțeles să se întîlnească toți mai înainte, după-amiază, mai spre seară, totuși, nu ? precizä José Luis, poate dorm și eu un ceas sau două, ca să bea mai întîi cîteva păhărele de whisky și apoi să se ducă împreună acasă la José Luis.

— Bea-ți whiskyul, domnule, îl îndeamnă Marta, apropiindu-se de Manolo cu un pahar în mînă, dar să știi că nu-mi asum nici o răspundere.

— Fii liniștită, mormăie Manolo, schițînd un zîmbet ; ăsta-i ultimul.

— Și cîte ultime ai la activ ? zîmbește Rafa, ridicîndu-se din fotoliu.

— Ultimele nu se pun niciodată la socoteală, spune Manolo, mai bînd o gură de

whisky ; cît mai multe ultime și gata, ești un om făcut.

— Adunate, înseamnă o chercheleală de zile mari, conchide Rafa.

— Nici o grijă, abstinentule ! exclamă Manolo, lăsînd paharul pe pervaz, ca să-și aprindă o țigară. Dacă vrei să știi, Manolito Trujillo, pe care l-am văzut ieri la Club, mi-a spus că medicii americani au descoperit că o beție zdravănă în fiecare sîmbătă e mai puțin periculoasă decît trei sau patru păhărele în fiecare zi.

— Dar tu, cum bei trei sau patru păhărele pe zi, insistă Rafa, și mai tragi și o beție mortală sîmbăta !...

— Lasă-mă în pace, spune Manolo, făcînd un gest cu mîna, încît era cît pe ce să arunce paharul în stradă.

— Fii atent ! strigă Marta, acoperind o *Temă de Lara*, care se revarsă acum prin cameră.

— Lasă-mă în pace, repetă Manolo, cu paharul în mînă, că mîine nu mă duc la lucru, și asta se sărbătorește !

— Cum vă merg treburile ? întreabă Rafa cordial, scoțîndu-și pachetul de țigări.

— Pînă acum, bine, dar în lumea asta de nebuni niciodată nu știi de unde...

— Te joci de-a cobea ? comentează zîmbitoare Marta.

— Cobe ? mormăie Manolo încruntat. Uită-te la Castro, nu...

— Bine, intervine Rafa, dar situația lui Castro e cu totul alta, nici nu se compară.

— Nu se compară ? ! Manolo se cam bîlbîie, mai sare peste cîte o silabă. Aș vrea să am eu acum jumătate din ceea ce avea Castro acum trei luni.

— Iar Castro ar vrea să aibă acum, adaugă Rafa, a patra parte din ceea ce ai tu astăzi.

— Cine-i Castro ăsta ? intervine Marta.

— Ăla însurat cu cumnata lui Fernández, lămurește Rafa, ăla de la întreprinderea de construcții.

— Și ce-i cu el ? insistă Marta.

— E băgat pînă-n gît într-o încurcătură, explică Rafa, de mai multe milioane.

— Ah, da, își amintește Marta, mi-a mai spus și Cristina azi-dimineață...

— Așa-i în afaceri..., mormăie surd Manolo, rezemîndu-se și mai sigur de fereastră. De-aia zic eu că...

Rosa Mary și Ricardo se ridică : ea își pune pardesiul, e foarte drăguț, nu ți l-am mai văzut, spune Aurora ajutînd-o, de unde l-ai cumpărat ? el își potrivește, zîmbitor, nodul de la cravată ; la pick-up cîntă tot *Tema de Lara*, ușor, ca fundal de rămas bun, cînd s-a deschis ușa dinspre hol, pe fereastră pătrunde un curent de aer rece, care aduce în încăpere ultimele zgomote, crîmpeie de discuții, frîne, o țeavă de eșapament, rumoarea nocturnă a străzii, plecăm și noi, da, desigur, dar tu, doar după ce se termină whiskyul, atacă Manolo, ascultă, am cîteva sticle de whisky Chivas Regal. Cînd s-a aprins lumina în vestibul, fiecare avea impresia că totul a căpătat o altă înfățișare, parcă și chipurile aveau o altă ex-

presie, ca și cum temperatura devenise mai moderată, fără ca nimeni să înțeleagă de ce, nu, mai bine plecăm, zău, dacă mîine vrem să luăm masa în oraș sau prin împrejurimi, vai, așa-i, chiar că trebuie să mai și mîncăm, și grupurile se încrucișează iarăși, sărutîndu-se, bătîndu-se cu palma pe umeri, schimbînd glume, să vedem cît de curînd o s-o repetăm, da, da, cum să nu, de ce nu, da, și apoi ce mai, zice Marta, desigur, nu? Manolo și Rafa, rămași ceva mai în urmă, vorbesc cu seriozitate, mai ales Manolo, coborînd vocea, gesticulînd mult, dar uite, Manolo, dacă..., Rosa Mary se sărută cu Aurora în ușă, copiii sună deșteptarea la opt, și cu capul meu, José Luis își mai pune un whisky, nu, nu, ăsta și gata, la culcare, pe cuvînt, în timp ce Ricardo zîmbește cu haina deja încheiată, azi n-am dormit nici după-masă și sînt..., fumul se îndreaptă spre fereastră, spre vestibul, spre scară. Încă se mai aude, ca fundal, *Tema de Lara*, iar pendula din vestibul, e de la părinții lui José Luis, nu-i așa că-i frumoasă? arată două fără un sfert.

Primul interval

Să scriu un roman în care să nu se întîmple nimic. Dar nimic, nimic, nimic : absolut nimic. Un roman dincolo de orice anecdotică, de orice descriere (ca și cum asta ar fi suficient ! de unde o fi apărut ideea că a scrie un roman înseamnă a spune o poveste ?), de orice amestec al ideologiei personale a autorului, împărțită pe bucățele în dialogurile personajelor-pion. Să restitui odată pentru totdeauna romancierului categoria lui primordială de demiurg, dar fără a-i da voie să abuzeze cîtuși de puțin de ea. Dar caracteristicile psihologice ale personajelor, dincolo de anecdotică, sînt mai mult decît suficiente pentru ca autorul să nu trebuiască să se deranjeze să inventeze nimic ! Iar pe de altă parte, pe care cititor îl interesează, avînd în vedere toate astea, să i se spună o poveste ? Să fim serioși !

Panteismul implantat pe tărîmul literaturii, depășind limitele obișnu-

ite ale romanului. Cine ar putea să facă delimitarea genurilor literare, să inventeze acel hotar în virtutea căruia poezia (evocare, rememorare, plăsmuire subiectivă de elemente obiective sau viceversa) n-ar putea oare, într-un mod anume, să facă și ea parte din roman? Trebuie să încercăm și cu poezia! Totul e valabil, cu condiția să nu ne frîngem încontinuu mîinile ori de cîte ori narăm, crezînd că a nara înseamnă a povesti ceva: în primul rînd e necesar să privim cartea ca pe o problemă, ca o ecuație pe care trebuie să o dezlegăm încetul cu încetul, nu să o improvizăm, pentru că astfel o să suportăm generații de improvizatori, înșiruiți pe mai multe secole, mai mult sau mai puțin norocoși, care nici n-au realizat nimic, nici nu și-au propus să o facă.

Dacă s-ar putea scrie un astfel de roman, ar merita să încercăm să reconsiderăm literatura, ca fenomen relativ serios; s-ar putea crede că don Miguel (ciungul)[1] *nu s-a înșelat întru totul în această privință și că n-a fost o întîmplare că a nimerit-o și apoi s-a oprit, fără putința de a mai continua, de a mai evolua, de a mai*

[1] Este vorba de Cervantes.

face ceva; s-ar putea chiar crede că Proust știa el ce știa. Dacă s-ar putea scrie acest roman, în cel mai bun caz ar fi de dorit o reconciliere cu literatura.

(Scrise de Eduardo
în ultimele pagini din *Vremea tăcerii)*

Uite, frate, mie să nu-mi vii acum cu povești și chestii d-astea. Țe dracu ți-a căşunat? Eu o duc mai liniștit ca oriține și singuru lucru care nu-mi trebuie sînt încurcăturile și problemele: eu, cu munca mea, dimineața, iar după-masa, fac cîte o tură cu gadzica cînd ies în oraș, mai merdzem pe la cîte un film, pe iți, pe colo, mă mai văd chiar cu cîte unu de la atelier, cu Tomás, peștele, sau cu Nemesio, și luăm mașinuța lui și gadzicuțele și ne punem toți patru pe colindat cîrțiumile, cît se poate de mulțumiți, sau la San Andrés ca să fațem o piatră, nu? Iar sîmbăta, înțeledzi? la prînz, cîte o berică cu băieții, nu? în cîrțiumile de pe Rambla, niște scoiți de la cutie, moluște, și pe urmă, măi fratele meu, un dușuleț mișto, o haleală în tihnă, nu? fără să mă mai grăbesc ca să mă duc la slujbă, ca-n zilele țelelalte, sau alte treburi d-astea. Un pui de somn pînă la șase sau șase și jumătate, nu? liniștiiit... țe te doare? cămășuța curățică, că ți-a spălat-o bătrîna, și te mai învîrți... Păi țe? Duminica ieși cu puștoaica, care-i mortală. Țe te doare, măi? Sîmbăta e ca să ieși singur la agățat,

să bei cîte un păhărel de whisky cu prietenii, cîrțiuma..., eu sîmbăta îi spun lu bătrîna să-mi lase halleala în cuptor în caz că mi se fațe foame, auzi ? și să-mi facă patul dacă vin machit... Păi nu ? Țe, n-am dreptul să vin băut sîmbăta, după țe-am tras toată săptămîna ca un bou ? Ei, pe dracu, nu o pileală d-aia împuțită, niți o matoleală d-aia de să crăpi, ți o beție în toată regula, bă frate, ca să mă-nveselesc, că doar d-aia e sîmbătă și ai chef de petrețere. Bă, mie să mi te lași de povești și chestii d-astea, țe mă-sa ! Eu n-am chef de-ncurcături, niți să mă ledze ăștia. Țe ziți, tu, ă ? Că astea nu-s încurcături ? Da țe-s, mă ? Te leagă ăștia cînd ți-e lumea mai dragă ! Eu cu munca mea toată săptămîna, duminica cu gadzica ca să merg la plajă, la Teresitas, pe iți, pe colo, iar sîmbăta, de hoinăreală, nu ? după dziudziuleală și amor, și țe mai vrei ? ! Da eu de încurcături, îți zic, n-am chef, că toate chestiile astea cu sindicatele și cu scandalurile, țe dracu mă privesc pe mine, că eu nu vreau decît să mă lase-n pațe. Că n-am chef să ajung la mititica ca bătrînu. Ca țe chestie ? Cu ăștia ca tine ar trebui să vorbești, țe dracu, că eu cînd îți zic țe-ți zic, mă rog, treaba cu agățatul și țe urmează după..., asta este, mă frate... că d-aia te îmbeți. Da m-auzi ? cînd îți zic chestiile astea, mă apucă, cum s-ar zițe, pandaliile ; și eu, frate, ca țe chestie ? Țe-mi trebuie mie ? Ca să mi se-ntîmple țe i s-a întîmplat și lui și țe-o să ți se întîmple și ție, dacă o să te mai badzi în chestiile astea cu sindicatu ? Ca țe chestie ? Eu ți-o zic că mi-ești

prieten, că chestiile astea pe mine nu mă privesc. M-ai auzit? Eu nu știu nimic, pe mine nu mă interesează, toate chestiile astea cu delegați și încurcături nu sînt decît de la o adunătură de tîmpiți, auzi? Și dacă nu-s tîmpiți, sînt niște nenorociți ca tine, care or s-o termine urît de tot... Păi nu? Dacă nu crezi întreabă-l pe babacu lu gadzică-mea, ca să vezi..., și chiar dacă ar fi de acord cu tine, oricum nu m-aș mira, că lui tipu îi plac încurcăturile, frate, că nu poate să fie mai amărît decît e, că de cîtva timp încoațe stau pe capul lui, că pînă și gadzica mă-nnebunește cînd ies cu ea, fir-ar a dracu să fie, că deunăzi s-a pus pe plîns că m-au apucat drații. Așa bă, țe crezi tu? Că-s fleacuri? Pe naiba! Tipu e chinuit ca naiba. Mie să mi te lași de aiureli și porcării d-astea, că nu mă interesează treaba asta, m-auzi? Și-ți zic pentru că mi-ești prieten, că dacă ar fi fost Mende sau oricare altu, te-aș fi băgat imediat în... în mă-ta, că chestiile astea... eu cu munca mea, cu treburile mele, cu gadzica, păi nu? Țe, ai înnebunit?

Poate că este prea simplu să rezumi ansamblul de idei estetice spunînd că poezia se explică prin ea însăși, dar de asemenea poate apărea pericolul — același sau mai mare decît cel anterior — de a accepta ca poezia să ne fie explicată de ceilalți prin teorii speciale de interpretare, susținute de un prestigiu indis-

cutabil și baricadate pe o măsuță, lîngă un sfeșnic, un vraf de hîrtiuțe și un pahar cu apă. Nu mă îndoiesc că în acest fel unii pot deveni strălucitori; ajung să fie chiar foarte strălucitori și, ceea ce mă îngrijorează, pot ajunge să ne orbească cu strălucirea lor explicativă, cum de fapt s-a și întîmplat (sau cred că s-a întîmplat, întrucît nimeni n-a fost înclinat vreodată să orbească în mod dialectic pe cineva) în după-amiaza de sîmbătă, în timpul conferinței la care am avut prilejul să asistăm.

Se întîmplă, totuși, ca unii să pună înainte de aceasta îndoiala în ceea ce privește utilitatea unor asemenea evaluări critice subiective, ca și neîncrederea în aceste metode de evaluare a unei opere literare, așa cum este aceea a lui don Luis de Góngora y Argote, care pînă acum ar fi trebuit să fie perfect studiată, clasificată, disecată, fărămițată și analizată milimetru cu milimetru, fără posibilitatea — sau aproape fără posibilitatea — de a putea scoate la lumină nuanțe inedite într-o octavă oarecare (ariciul este coaja cu țepi a castanei) *din* Polifemo : *uimește — și nu este vorba, de data aceasta, de vreo hiperbolă — faptul că o operă poetică de atari dimensiuni poate fi*

încă susceptibilă de interpretări personale, mai mult sau mai puțin fericite, oricît de strălucitoare ar fi ele și oricît de încîntătoare s-ar dovedi. Uimește din două motive : primul, de factură erudită, atrage după sine renunțarea critică, care, de-a lungul secolelor, s-a văzut obligată să abordeze literatura din toate unghiurile științifice posibile și care a avut timp, în toți acești ani, decenii, secole (se spune răspicat, s-e-c-o-l-e) să se fixeze definitiv. Al doilea motiv, de natură științifică, ar fi ineficacitatea demonstrată — de la Madame de Staël la Lukács, de la Hauser la Sainte-Beuve — a unui mod subiectiv de abordare a calităților literare ale oricărui autor. Să ne amintim de gluma lui Eugène Ionesco, cînd, în același ziar românesc, a publicat două comentarii critice cu privire la un important poet național, contrazicînd într-al doilea — cu toată seriozitatea expozitivă — tot ce afirmase în primul. Soluția nu este să ne lipsim de critică, ci să o facem mai demnă.

De aceea nu putem, în nici un caz, să contestăm evidenta strălucire a conferențiarului cînd, cu tot curajul, năvălește în Las Soledades *și în* Polifemo, *răsucește versurile, fărîmițează endecasilabii, fiind preocupat*

mai degrabă să spună despre don Luis lucruri care n-au mai fost spuse pînă acum decît să ajungă la don Luis; iar o asemenea perspectivă, după modesta mea părere și cu toate scuzele cuvenite celor ce continuă să fie orbiți de după-amiaza de sîmbătă, se dovedește a fi total nejustificată pentru noi. Nejustificată, pentru că, dacă într-adevăr ar mai exista ceva nou de spus, ar însemna că întreaga critică anterioară este foarte prost făcută; și în cazul în care critica anterioară — dacă îmi este permisă o nuanță ipotetică — este relativ bine făcută, eforturile conferențiarului se dovedesc a fi cu totul fără sens. Rămîne să alegeți dumneavoastră între cele două soluții.

(Articol al lui Carlos, scris în vederea publicării în pagina literară a ziarului „La Tarde" din Santa Cruz de Tenerife)

2

Să mi se spună Guanche[1].
Fiu al vulcanilor și al lavei.
Să am o inimă din doruri de libertate,
Să țin fruntea sus.

. . . .

Să pot avea marea care mă desparte
Și mă înlănțuie
De tot ce nu iubesc.

(CARLOS PINTO GROTE,
Mereu s-a întîmplat ceva)

[1] Numele populației primitive care locuia în arhipelagul Canare.

— Aștepți de mult? întreabă Carlos, așezîndu-se pe scaunul vopsit în verde.

— Hmm!..., spune Eduardo, dînd din umeri și ridicînd mîna ca să cheme ospătarul. Oricum, pînă mîine n-am nici o treabă.

— Am scris niște note referitoare la cele de ieri, ca să public un articol critic despre conferință. Și a trecut timpul fără să-mi dau seama.

— Eu, spune Eduardo, fără să se întoarcă spre Carlos, tocmai o dezbrăcam, adică o dezbrac conștiincios cu privirea pe englezoaica nubilă de la masa din colț. Și cînd te gîndești că Julio Camba [1] a îndrăznit să spună că Anglia e țara cu cele mai urîte femei!

— Nu e prea drăguță, spune Carlos cu aer critic.

— Nu fi eunuc! strigă Eduardo. Despre o femeie nu se spune că e drăguță: se spune că e frumoasă, elegantă, atrăgătoare, încîntătoare, senzuală, că are *sex-appeal*, șarm, farmec sau ce-o fi... Drăguță! insistă el, în silă. Exact ca

[1] Ziarist și umorist spaniol (1882—1962), autor al mai multor cărți de călătorii, dintre care una consacrată Londrei.

într-o discuție de cucuoane la menopauză, care își beau ceaiul !

— Hai, du-te naibii !

— *Tout à l'heure, mon petit. Nous sommes déjà là. Tous les deux.*

— În orice caz, zîmbește Carlos uitîndu-se împrejur, e chiar încurajator ca doi bărbați să se insulte pentru o femeie.

— Și e descurajator să te gîndești că după-masa de duminică de-abia începe, nu ? Te rog, schimbă tonul cînd îl vede pe ospătar apropiindu-se, tu ce iei ?

— Un coniac, spune Carlos.

— Două coniacuri, confirmă Eduardo.

— Dar nu veniserăm să bem doar o cafea ? întreabă Carlos, în timp ce ospătarul se îndepărtează pe sub copacii din piață.

— E un eufemism.

— Ce anume ? Cafeaua ? zîmbește Carlos.

— Nu, te rog, fără glume gen anii patruzeci-și-foamete : „La Codorniz"[1] e plină de ele, ce naiba ! bombăne Eduardo uitînd o clipă de umorul lui. Ai observat ce mod de a se așeza picior peste picior ? ! Fantastic ! Învață de mititele, phii ! Știu să și le arate, au o agilitate fabuloasă, bestială ; le e de ajuns o mișcare, atît ! (Eduardo se maimuțărește ca un efeminat contemplînd-o extaziat pe englezoaică). Și-și potrivesc fusta exact unde vor : la milimetru.

— Dar și spanioloaicele stau picior peste picior, observă Carlos.

---

[1] Cunoscută revistă satirică spaniolă.

— Dar e altceva, ce naiba ! i-o taie Eduardo, zîmbind politicos privirii întîmplătoare a englezoaicei. Lăsînd la o parte că există o întreagă teorie a valorilor pe care spanioloaicele o disprețuiesc suveran, în timp ce saxonele o urmează orbește.

— Teorii vulgare, apreciază Carlos.

— O să vezi tu, continuă Eduardo, adresîndu-i o înjurătură lui Carlos printr-un gest făcut cu degetul mijlociu. A sta picior peste picior sau a-și legăna șoldurile ori a-și arăta sînii este ceva la fel de serios ca și limbajul evantaiului : dacă o fată, să zicem, își arată picioarele pînă într-un anumit loc și te privește într-un anume fel înseamnă că are chef să aibă de-a face cu tine.

— Sau cu tine.

— Tot aia e, răspunse concesiv Eduardo.

— Măcar de-ar fi așa !

— Dacă își arată picioarele, să zicem, pînă undeva, mai sus, și te privește cu înțeles, înseamnă că poți s-o iei la dans, s-o strîngi puțin, s-o săruți și să-i mîngîi un sîn (dreptul sau stîngul, după caz). Iar dacă își arată picioarele și mai sus, te poți culca cu ea și chiar să te destrăbălezi, cum te taie capul.

— Asta intră cu totul în domeniul semioticii, punctează Carlos, ducînd la gură bolul de coniac abia adus de chelner.

— Da, da, serios : e vorba de o cheie absolut serioasă și universal admisă. Ca să nu mai vorbim despre aprobarea definitivă obținută de la UNESCO în acest sens, în 1966, cu

numai două voturi împotrivă : comisiile iordaniană și scoțiană. Primul, datorită inferiorității condițiilor impuse femeilor din Iordania, dată fiind lungimea fustelor, iar al doilea, datorită imoralității pe care ar presupune-o utilizarea acestui cod de către pederaști. Cu toate acestea, codul a fost popularizat pe scară largă, tradus în 24 de limbi (inclusiv în alfabetul Braille) și e cunoscut în toate țările civilizate.

— Și-n Spania ? întreabă Carlos, cu adevărat(?) interesat.

— Am spus țări civilizate, precizează Eduardo, zîmbind din nou acelei îndepărtate descendente a lui Nelson, care fumează cu voluptate. Totuși, traducerea spaniolă s-a publicat nu de mult în editura „Sexo y Barral“ [1], cu o fotocopertă de Oriol Maspons, bineînțeles.

— Bineînțeles !

— De asta îți zic, continuă Eduardo, țintindu-l pe Carlos cu arătătorul, respectul pentru acest cod universal valabil este singura diferență între sexy-ul englezesc și cel hispanic. Ai să vezi, și se întoarce din nou spre englezoaică, observînd poziția picior peste picior, scoți Codul, îl consulți și afli dacă te poți culca cu fiica Marii Britanii fără nici un fel de probleme. Totuși, femela spaniolă, moștenitoare directă a marilor noastre dihotomii sexuale :

---

[1] Joc de cuvinte avînd ca punct de plecare numele unei cunoscute edituri din Barcelona, Seix Barral.

Isabel la Católica[1] / Teresa de Jesús[2] sau Doña María de Molina[3] / La Chata, ca să dau doar două exemple,

— De fapt, singurele care îți vin în minte, precizează Carlos pe loc.

— e capabilă — același semn cu degetul mijlociu — să stea picior peste picior și în ipostaze mai puțin prevăzute de Cod. Cu toate astea, la ora adevărului, devin rigide, grave, serioase... și nu te mai culci cu ele nici cu toate insistențele din lume. Moarte ipocriziei ! De fapt și de drept, îți spun că acest „vreau și nu pot" sexual ne creează mult mai multe neajunsuri în ce privește Piața Comună decît devalorizarea pesetei.

— Toate astea le-ai scornit acum, bineînțeles.

— Desigur, *dear*, încuviințează Eduardo cu capul.

— De ce nu scrii toate astea ?

— Fleacuri ! mormăie Eduardo, isprăvindu-și paharul de coniac. A și vorbit scriitorul din tine.

---

[1] Sau Isabel I de Castilia (1451—1504), prin a cărei căsătorie cu regele Fernando II de Aragon se pun bazele unirii politice a celor două regate.

[2] Călugăriță și scriitoare mistică spaniolă (1515—1582).

[3] María de Molina (1265—1321), regină a Castiliei, soție a regelui Sancho IV al Castiliei. Din viața ei s-a inspirat Tirso de Molina pentru a scrie opera dramatică *La prudencia en la mujer*.

— Vorbesc serios, ce naiba : am citit povestiri de-ale tale care nu erau atît de bune ca asta pe care mi-ai spus-o.

— De asta m-am și lăsat de scris. Într-o bună zi, am ajuns la concluzia că știu mai bine să vorbesc decît să scriu și că trebuie să aleg între cele două. Și te avertizez — englezoaica se depărtează cu pași mari și traversează pe la semafor — că asta poate fi tema unei povești foarte frumoase. A lui Arreola[1], spre exemplu.

— Sau a lui Cortázar.

— Da, dar mai degrabă a lui Arreola : e o fabulație pentru uzul tipilor inhibați care i se potrivește de minune geniului mexican... Sau ție, de exemplu — schimbă tonul evocator cu unul agresiv. De ce n-o scrii tu ? Tu iubești literatura !

— Tot atît cît o iubești și tu, conchide Carlos, zîmbind și învîrtind bolul de coniac pe piciorul de cristal. Serios, n-ai început să scrii iarăși ?

— Scrisori.

— Nu-mi explic, zîmbește suav Carlos.

— Ah ! exclamă Eduardo lăsîndu-se pe spate și trăgînd o gură bună din aerul însorit al după-amiezii. Sînt atîtea lucruri pe care nu ni le putem explica niciodată. Și din cauza asta să renunțăm să mai fim fericiți, să urmăm cu disperare fantasmele pe care Viața (cu majusculă) se străduiește să ni le pună dinainte ?

---

[1] Juan José Arreola (n. 1918), prozator și dramaturg mexican.

Omul este singurul animal care crede de două ori în același vis. Freud. Și de ce n-am fi fericiți ? Mai ales că nu-i decît patru după masa și sîntem de-abia la primul pahar, pe o vreme superbă, care te îmbie să tragi aer în piept cu toată puterea,

— și să privești printre gene de pe terasa unui bar,

— și să admiri puștoaicele de 16 ani cînd vin să-și vadă logodnicul care e sergent de miliție,

— și să-ți ții mîinile în buzunare...

— Și una și alta... Dacă n-ar fi toate astea, ți-aș demonstra că tu, ca om care creează și studiază în mod constant fenomenul literar, îți frîngi mîinile în mod inutil, pentru că te afli pe un drum închis, care (e clar că) nu duce nicăieri. Și ca să scapi de el, nu poți face decît un singur lucru ! (Eduardo arată cu degetul mare de la mîna stîngă spre piept :) Să te oprești din mers și să te așezi într-un colț. Restul, mon chéri, vine de la sine.

— Ce minunat, ce deosebit e totul ! spune încet Notabilul Poet, în vreme ce Alfa Romeo a lui Manolito Trujillo coboară pe serpentinele șoselei dinspre Las Cañadas, aproape vertical, peste un ocean de nori și flancată de grozame rahitice. Știți unde mă trimite cu gîndul peisajul ăsta ? Îmi amintește de Jaén.

Alberto, rezemat de una din portierele din spate, scoate un mîrîit ciudat. Îl ia cu fiori, e cuprins de piroteală și de o stare proastă,

iar Notabilul Poet i se pare de cîtva timp absolut insuportabil. În fiecare clipă blestemă ceasul în care Manolito l-a adus la el acasă în noaptea trecută, după cină, și paharele în plus pe care Manolito le băuse deja cînd a propus excursia asta ; și nu se dumirește defel cum poate Manolito să mai fie atît de vesel și de vioi după o asemenea noapte.

— De Jaén ? întreabă Alberto cu ochii aproape închiși. Pe dracu, dar ce, ai văzut tu oare vreodată grozame la Jaén ?

— Dar stai, omule, intervine Manolito Trujillo, sărind în apărarea Notabilului Poet. În parte, Pepe are dreptate. (Manolito și Alberto îl tutuiesc pe Notabilul Poet încă de la primul păhărel din barul Mencey ; și au început să-i zică Pepe de la prînz.) Peisajele astea din Teide seamănă întrucîtva cu mai multe peisaje în același timp ; de fapt, insula noastră are cîte ceva din toată Spania, nu ți se pare ?

— Totul e minunat, e deosebit, recunoaște Notabilul Poet, cu ochii întredeschiși ; îmi aduce bine aminte de Jaén, v-am mai spus ; voi știți Jaénul ? Eu am fost acolo în șaizeci și patru, am dat niște recitaluri lirice și am ținut cîteva conferințe care au avut mare succes, zău.

Alberto stă tot ghemuit pe bancheta din spate ; se gîndește că azi-noapte dacă a dormit cinci ceasuri, iar cu restanța pe care o are la capitolul somn, ce mai !... Nu se mai vede ajuns în Santa Cruz, ca să se bage în pat pînă luni, chiar pînă marți, dacă s-ar putea ! Doamne, și ce nesuferit e tipul ăsta ! Bombăne la

gîndul că s-ar putea ca Manolito Trujillo să propună să bea ceva în vreun bar sau să-i dea prin minte să-i mai arate cine știe ce loc, fiindcă nu-i decît patru și... și e posibil să-i vină ideea să-i mai arate și Pico del Inglés sau Puerto de la Cruz sau...

— Nevastă-mea avea și ea un chef nebun să vină cu mine încoace. Era foarte, foarte încîntată, v-am spus că totu-i nemaipomenit aici, e formidabil... Să știți, eu am venit pentru Tenerife, că dacă era să mă duc altundeva, nici gînd, nu m-aș fi dus, dacă ați ști cît am acum de lucru la Madrid..., dar mi s-a vorbit așa de frumos despre locurile astea... Vicente — Notabilul Poet îi spune Vicente lui don Vicente Aleixandre — mi-a vorbit atît de frumos, deosebit de frumos despre insula asta, despre prietenii pe care-i are aici, despre cît de minunat e totul, despre oameni, că... Foarte frumos e peisajul ăsta, repetă Notabilul Poet, plimbîndu-și distrat privirea peste prăpastia acoperită în întregime de nori, foarte frumos, are ceva trist și totodată un farmec aparte...

Alberto se uită cu coada ochiului la Manolito Trujillo, ca să vadă dacă rîde, și are impresia de necrezut că ia în serios cuvintele Notabilului Poet, fiindcă își mișcă uneori capul cu solemnitate, ca și cînd i-ar da întru totul dreptate. Se gîndește că mai sînt trei sferturi de ceas pînă îl lasă pe individ la Hotelul Mencey și rememorează noaptea trecută, cu mediocra conferință despre Góngora, cina, plimbarea de azi-dimineață, prînzul terminat nu cu multă vreme în urmă, discuția din timpul mesei

dintre Manolito și Notabil, în care el a preferat să nu intervină. Mașina continuă coborîrea, luînd cu abilitate curbele, cu farurile de ceață aprinse și mergînd destul de încet, iar Alberto tînjește după patul de acasă, încăpător, alb, moale, și după liniștea duminicală din jur, de fapt, din partea lui, pot să cînte și zarzuele în patio...

— Păcat că trebuie să plec așa degrabă, atît de repede... Dacă aș fi știut, dacă știam că voi sînteți atît de drăguți..., aș fi putut să-mi mai prelungesc șederea..., să mai țin o conferință în vreun sat... Pe țărani îi interesează poezia ? Eu prefer publicul satelor, pe săteni, știți ? ei sînt deosebit de mișcați cînd le vorbești, se însuflețesc, înțeleg versurile mai ușor decît universitarii, și le fac ale lor, vibrează o dată cu poezia, știți ? Zău, ce păcat că trebuie să plec atît de repede..., barem să nu uit să cumpăr cîteva lucruri înainte de plecare... Sînt scumpe magnetofoanele în Santa Cruz ? E greu să treci cu ele la vamă ? !

Manolito Trujillo spune că nu, că magnetofoanele nu sînt scumpe și că, cu puțină grijă, poți scoate unul fără a plăti nimic, că o să încerce el să aranjeze ceva, totul depinde de... Cu ochii înroșiți de nesomn, de oboseală, de proastă dispoziție și de mahmureala de după două nopți succesive de beție și cine știe cum va fi cea care vine, Alberto privește în ceafa Notabilului Poet, iar mașina coboară încet cei trei kilometri de altitudine la care se află, suspendată pe un ocean de nori, mărginită de grozame, alunecînd pe sub cerul plumburiu de

la Las Cañadas și pe sub picăturile de ploaie care stropesc parbrizul, încrucișîndu-se din cînd în cînd, dar numai din cînd în cînd, cu alte mașini care merg ușor și cu farurile de ceață aprinse, ceea ce te surprinde în marea de singurătate în care te afli.

— Cît de deosebit e totul, ce minunat! spune încetișor Notabilul Poet, cu privirea pierdută în zarea neprecizată dintre nori. Îmi aduce bine aminte de Jaén, înțelegeți? Și de Oviedo îmi aduce aminte prin cîte ceva... Voi ați fost vreodată la Oviedo?

LA LAGUNA, DISTRICT UNIVERSITAR

„Palatele din piatră de culoare închisă și cu fațade austere înnobilează străzile. Pe buiandrugi se disting steme nobiliare. În zilele ploioase, din jgheaburi se scurge apa de-a lungul străzilor pustii. Clopotele răsună în ceață. Aerul miroase a munte.“ „Într-o simplă plimbare pe străzile sale, vizitatorul își dă seama imediat că se află într-un oraș medieval.“ „Oraș episcopal, în La Laguna se ivește la tot pasul cîte un templu încărcat de istorie.“ „În jurul templelor, pe străzile drepte, mărginite de ziduri albe sau de fațade închise la culoare de nobila patină a timpului, recunoști, înghețat parcă, timpul.“

•

Dacă astfel descriu orașul condeiele autorilor chemați să o facă, aleși de birourile de

reclamă turistică, de case editoriale provinciale specializate în publicarea de manuale destinate cunoașterii insulei și farmecului ei, de societățile culturale cu o solvabilitate recunoscută și a căror misiune este protejarea frumuseților insulare și studierea lor riguroasă și detaliată, ar fi mai degrabă un act de abominabilă suspiciune decît de nobilă dialectică lămuritoare să-i contrazici printr-o glumă ireverențioasă, asemenea unei dezmințiri grosolane din paginele scrise sub garanția studiului, a cercetării, a consultării și iar a consultării și încă o dată a consultării, a muncii în tihnă, desfășurată la birouri cu meandre pe margini și cu garnituri din piele, dispuse simetric ; muncă însoțită poate de ingurgitarea mai multor cești de cafea neagră aburindă sau chiar a unor pahare de whisky. Și tocmai de aceea informațiile despre orașul La Laguna ar trebui să fie neapărat cele scrise în cărțile ale căror titluri sînt recomandate în bibliografiile pe teme insulare ; și numai aceste descrieri, nu altele, ar trebui să fie cele care definesc hotărîtor acest oraș cu un edificiu universitar cenușiu, cu aspect de necropolă, izolat de restul lumii civilizate printr-un perimetru de mai multe sute de metri de jur împrejur, străjuit de un șir de chiparoși care dau o înfățișare de mausoleu Facultății de Litere și Filozofie, cu un institut pedagogic urît și decolorat de necontenitele ploi ; o Universitate cenușie, care nu pare să fi avut vreodată altă culoare, care pare să fi fost construită cu ciment cenușiu, cu cărămizi cenușii, cu schele cenușii, cu scri-

peți cenușii, cu bîrne cenușii, cu ziduri cenușii, cu șefi de echipă cenușii, cu pontatori cenușii, cu șoferi de camioane cenușii, cu șomeri cenușii care se uită la munca celorlalți cenușii ; Universitate construită pe gustul unui secol neinventat încă, dar care va fi mereu anterior celui în care trăim ; Universitate care prin rezistența, tăria, soliditatea structurii sale supuse tuturor încercărilor pare să sfideze trecerea peste ea a vremii, a elementelor naturii, a accidentelor ; și (în virtutea masivității sale) pare să ceară pierderea oricărei speranțe care s-ar mai putea nutri în legătură cu posibila sa prăbușire, suport al dorinței estetice de a ridica pe ruinele sale o altă Universitate, care să nu fie cenușie, să nu aibă aspect de mausoleu, să nu miroasă a acid clorhidric prin toate cotloanele, să nu mai aibă pereții veșnic umezi, să nu-i mai fie inundat ultimul etaj o dată cu primele ploi autumnale, obligîndu-ne astfel să părăsim amfiteatrul de la acest nivel, împodobit cu un crucifix cam ciudat, pe care pedelii îl acoperă, poate tocmai de aceea, cu hărți, ori de cîte ori le vine la îndemînă să o facă. Și ar trebui să fie autorizate doar descrierile care vorbesc de acest oraș cu numai șaptezeci de mii de locuitori (inclusiv cei din zonele limitrofe sau din cartierele mărginașe, desigur), care se plimbă zilnic pe străzile prost pietruite, flancate de clădiri cu două nivele, ultimul, nu prea înalt, ridicat din lemnărie de o rară frumusețe, bine cunoscute datorită numeroaselor reproduceri pe cărți poștale, diapozitive, reportaje grafice și a cîte unui docu-

mentar realizat de turiştii din ţară sau din străinătate; locuitori care văd în fiecare zi şiruri, aparent nedesluşite, de perechi de studenţi sau liceeni, universitari de la diferite facultăţi, profesori şi conferenţiari, canonici de la catedrală, preoţi fără funcţii suplimentare; pe străzile pavate cu pietre tăiate neregulat, studenţi (contestatari sau nu) cu bărbi respectabile sau incipiente se încrucişează cu sacerdoţii care se plimbă pe străzile Carrera, Herradores, Agua, sau prin pieţe — Cristo, Concepción —, îmbrăcaţi cu pardesiu cînd timpul o cere şi rareori avînd umbrela în mînă, orice ar fi zis — dacă o fi zis — don Miguel pe vremea lui; se plimbă cu destulă discreţie şi doar din cînd în cînd, numai din cînd în cînd, sînt stînjeniţi de copii, care se apleacă pentru a le săruta dreapta, ceea ce pare că-i deranjează teribil pe clericii cu chelie sau cu părul nins, dar îi lasă indiferenţi — sau măcar resemnaţi — pe cei tineri, care ştiu că după Conciliu lucrurile n-or să rămînă la fel şi că a trăi la umbra unui episcopat nu le dă alt drept decît acela de a cînta la slujbele de după-amiază, cînd se poartă sutana cu nasturi coloraţi, dar nu şi la cele unde se poartă sutana cu nasturi negri.

— Încă un coniac? întreabă Carlos, întorcînd capul spre Eduardo.

— Bineînţeles! Doar ştii că, din principiu, nu refuz niciodată alcoolul.

— Micuțule, știam că tu nu refuzi niciodată alcoolul. Te-am întrebat doar ca să văd dacă nu cumva vrei să schimbi tăria.

— Încă nu, spune Eduardo, în vreme ce ospătarul se apropie iarăși de masa lor. Patru și jumătate după-masă e o oră potrivită pentru a continua cu coniac... E timp să ajungem și în whisky.

— „În" sau „la" ? zîmbește Carlos.

— Tot aia e. Stabilirea diferențelor e sarcina voastră, a lingviștilor, nu ? Iată și un subiect pentru lucrarea ta de diplomă : *Folosirea prepozițiilor în cîmpul semantic al alcoolului*. Dezvoltînd-o, o poți susține apoi ca teză de doctorat pe care, cu puțin noroc, ți-o poate conduce chiar Alarcos Llorach [1].

— Nici profesia mea n-o iei în serios ? întreabă Carlos amuzat.

— Sigur că o iau în serios, protestează Eduardo, în timp ce ramurile dafinului sub care se află așezată masa lor freamătă ușor, iar soarele strălucește pe fațada Căpităniei ; pe stradă trec grupuri de fetițe mîncînd dulciuri : singurul lucru care mă cam sperie este ca literatura să nu se complice cu toate problemele astea, înțelegi ?

— Dar de ce ? Carlos se agită, tulburat de o anume neliniște profesională. Literatura se face cu cuvinte, nu ? Ce poate fi mai firesc decît să încercăm să studiem această materie primă dintr-un punct de vedere sau... ?

---

[1] Lingvist de seamă, autor al unor lucrări fundamentale de lingvistică generală și pentru domeniul spaniol.

— Carlos, pe mamă-ta, nu mă încurca ! i-o retează Eduardo cu un gest hotărît. Eu nu-s decît un amărît de avocățel care n-a obținut încă brevetul de clănțău ca să poată lua cuvîntul în fața instanței. Vreau doar să-ți spun că nu știu prea bine ce e mai rău : ca critica literară să curme părerile personale ale fiecărui ins sau să se străduiască să dobîndească o indiscutabilă rigoare științifică, prin care să împiedice orice tentativă de a mai adăuga ceva pe o temă ori alta ? !

— Uite, Eduardo, insistă Carlos, foindu-se pe scaun, tu mai pricepi cîte ceva din literatură...

— Ce onoare îmi faci, îl împunge Eduardo.

— și trebuie să înțelegi că critica structuralistă este constructivă. Te-ai gîndit vreodată să citești pe două coloane critica la *Mutter Curage* făcută de Lukács și, respectiv, Maurois ?

— Dar tu te-ai gîndit la o critică despre Breton, semnată de Coseriu, încît pornind de la ea, să nu se mai poată spune nici un cuvințel măcar despre divinul André ? Zău că-i kafkian !

— Breton sau Coseriu ?

— Tată-tu ! bombàne Eduardo, înghițind o gură de coniac.

— Păi cam așa e, să nu crezi că ești prea departe de adevăr, recunoaște Carlos mîhnit. Dacă ți-aș spune...

— Rîzi tu, rîzi, dar îți repet : de fapt nu știu ce e mai rău : să renunți de la bun început la orice dogmatism (abluțiune pilatiană) sau să scrii, să tot scrii, pentru a nu știu cîta

oară, regulile fixe ale frumuseții (Du Bellay redivivus). Iar pe tine, tinere romanist, te văd cufundat în structuralismul incipient.

— Dar e știința viitorului! afirmă Carlos, deschizînd emfatic brațele. Pottier a înmormîntat deja cadavrul urît mirositor al lui Madame de Staël : structuralismul îl convertește pe critic în omul de știință căruia nu-i mai poate scăpa nimic.

— Iar cititorului nu-i rămîne decît să se ducă la naiba, murmură Eduardo, urmărind cu privirea un cuplu care trece strada : de fapt, el se ține după ea, dar cum merg împreună... Voi, ăştia de meserie, sînteți fenomenali : dictați reguli, iar noi ceilalți trebuie să le suportăm. Cred c-ar trebui să vă mai aruncați nițel privirea și peste *Opera deschisă* a lui Umberto Eco, ca să vă puteți gîndi astfel și la ceilalți, cum s-ar spune la televiziunea spaniolă.

— Păi o răsfoiesc, protestează Carlos.

— Cu ochiul sau cu degetul ? !

— Eu cred că-i o cale interesantă, spune Carlos, fără să țină seama de Eduardo. Cît despre luarea în considerație a cititorului, a beneficiarului, în evaluarea autentică a operei...

— Păi nu așa, s-o răsfoiești !... Citește-o ! îi poruncește Eduardo cu o voce aspră. Poate așa o și înveți cum se cuvine, că ai mare nevoie. Și să vedem, poate cu timpul devii un Eco al Canarelor.

— Du-te la dracu ! rîde Carlos, punînd punct discuției. Cu tine toate se termină la fel.

— E o după-amiază prea plăcută, ridică din umeri Eduardo, satisfăcut, ca s-o irosesc

vorbind despre asemenea lucruri. Nu ți-a ajuns seara de ieri, cu conferința și toată elita intelectuală, încununată glorios de o agapă ? !

— Tu n-ai fost, așa-i ?

— Nu, n-am fost. Manolito Trujillo mi-a împuiat capul cu cartea pe care o pregătește și din care va publica mai înainte nu știu ce, pe nu știu unde. În orice caz, eu unul nu pot suporta un poet cu halenă, nici măcar pentru cele două whiskyuri care ți se dau la orgiile astea. M-am dus în Puerto de la Cruz, ca să mă plictisesc zdravăn.

— Și cum a fost ? întreabă Carlos, fără prea mare interes.

— Ca întotdeauna : rău. Eu nu știu cînd o fi fost epoca aia de aur în care Puerto era paradisul armăsarilor, de era suficient să te sprijini de tejgheaua barului Cintra, că îndată te copleșeau suedezele...

— Poate că n-a fost niciodată, spune Carlos, ridicînd din umeri.

— Nu m-ar mira deloc, consimte Eduardo. Poate că totul e o legendă inventată de Luis Diego Cuscoy [1].

— Fără mai mult temei decît cea despre Dácil [2] sau Tinguaro [3], nu ?

— Uite ! spune Eduardo, întinzînd brusc brațul drept.

— Ce ?

---

[1] Istoric și arheolog, interesat de epoca prehispanică a Canarelor, actualmente director la Museo Arqueológico del Cabildo Insular de Tenerife.

[2], [3] Personaje legendare autohtone, care apar mai întîi în cronicile despre conquistă.

— Păi tocmai trece pe aici singurul bărbat din insulă care s-a culcat cu o străină în Puerto.

— Cine ? spune Carlos, întinzîndu-și gîtul. José Antonio ?

— Chiar el, afirmă Eduardo, uitîndu-se încă la colțul pe unde a dispărut José Antonio. Sînt sigur că e singurul, cel puțin din anul nostru, care a reușit performanța asta.

— Statistic demonstrat ? întreabă zîmbitor Carlos.

— Gallup și cu mine.

— O să i se aducă un omagiu pentru asta.

— Și-l vor numai fiul adoptiv al insulei.

— Dar s-a născut aici, îl corectează Carlos.

— Nu contează, protestează Eduardo. Pentru un simplu accident geografic, îl privezi pe băiat de o asemenea cinste ? De fapt, tu ești invidios...

(Și să știi că nu trebuie să te cherchelești din cauza asta, că dragostea trebuie înțeleasă doar în raport cu sexul, că această după-amiază de duminică, ca și cea de ieri, ca și cea de marțea trecută, ca toate nopțile albe petrecute în eden, în paradisul recucerit, întîlnit, dobîndit fără să fi vrut, nu are, nu poate avea nicidecum-în-nici-un-caz-deloc-absolut-deloc nici cea mai mică importanță, trebuie să depășești limitele strictelor relații animalice, re-

laţii care tot se vor rupe la un moment dat, fiindcă asta, şi nu alta, este condiția principală, condiția sine qua non care guvernează relaţiile între sexe atunci cînd le europenizăm, cînd le situăm în planul plăcerii şi nu în acela al datoriei, cînd obţinem de la ele ceea ce am urmărit, că despre asta şi nu despre altceva este vorba de fapt : să ajungem la acea stare de destindere, ca stare ultimă, ca repaus binemeritat, ca saţietate fizică în care trupul gol se odihneşte în cele din urmă lîngă noi, definitiv, neiertător, o dată ce misiunea ei a fost complet îndeplinită, misiunea pentru care ai căutat-o, misiune pe care i-ai cerut-o, misiune pe care i-ai impus-o, misiune pentru care ai solicitat-o, misiune pentru care ai folosit-o, misiune de epiderme în contact, de buze experte, în sfîrşit, descătuşate, după ce-ai dorit-o atîta amar de vreme, misiune care nu trebuie nicidecum confundată, care trebuie să ştie cînd, pînă cînd, în ce moment anume, posedînd suficientă putere, ai s-o pui la încercare, oricînd, ori de cîte ori e nevoie, chiar acum, dacă trebuie, nu ! acum nu ! dar de ce acuma nu ? Şi asta-i arma cu două tăişuri, vam-

pirismul amazoanei, eternul dezechilibru, poţi verifica îndată, întins pe cearşafurile şifonate că nu-i nici o deosebire între aşa ceva şi relaţiile mai nevinovate, că nu e nici o diferenţă între domeniul recent trăit al plăcerii animalice şi domeniul sufocant al sentimentelor, domenii care nu au decît un singur punct comun — numeşte-l fidelitate, numeşte-l iubire, numeşte-l continuitate, numeşte-l oricum —, dar rămîi uimit constatînd cîte interrelaţii se degajă de aici ; chiar şi durere, fizică, profundă, sfîşietoare, neliniştitoare, înăbuşindu-ţi respiraţia, apăsîndu-te pe piept, cu supărări pînă şi-n oase numai gîndindu-te, închipuindu-ţi, temîndu-te, avînddeplinacertitudine că vrînd-nevrînd urmează, de la o clipă la alta, separarea, lucru pe care îl ştiam — amîndoi, sigur că amîndoi [şi asta te doare şi mai tare], dar ea e mai senină, mai lucidă, mai elegantă — din primul moment, de la prima tulburare de pe ringul de dans, de la prima atingere a obrazului parfumat, de la prima privire în lumina roşie din sala de petreceri, de la prima suflare a brizei care a pătruns prin ferestruica de la Austinul lui Jorge, la definitiva acceptare a unei posibile nopţi de aventuri în

Puerto, care presupune totul, totul, totul,... din prima clipă în care nu mai are rost scuza, nici justificarea, nici ridicatul din umeri, nici invocarea naivă a ignoranței, pentru că totul face parte din „protocol", și noaptea asta opacă de duminică, și spasmele inefabile care ne vin din depărtare, și destinderea din trupuri, și tăcerea de la urmă, a liniștii, a odihnei, a repausului..., fără a fi în stare să te decizi, să te convingi că urmează ruptura, incapabil să-i pui această problemă cu suficientă luciditate, să evaluezi fiecare lucru cu dreptate şi să faci abstracție de momentul prezent, în care ne cufundăm în parfumul roșu al acestei guri care ne-a devenit deja familiară, separîndu-l de realitatea imediată, care te împinge, îți cere, te obligă să proiectezi temporal eventuala dragoste : înstrăinare, asprime, răceală, evadarea din sine, războiul sexelor, Bernard Shaw a spus-o, ar trebui să știi, și poate că atunci... Dar la ce-i bună teoria ? Să te ştii prizonierul unui laț, prins în capcana pe care ai păzit-o cu drag, pe care am înălțat-o cu propriile noastre mîini și ale cărei resorturi le cunoaștem la perfecţie, pe care le-am uns, despre care știam unde urmau să se declanșeze, puterea pe care sînt ca-

pabile s-o dezvolte, fermitatea cu care aveau să ne înlănțuie, iar noi ne credeam vînători — și continuăm să fim încă! oare nu realitatea fizică este aceea care contează ?! lîngă mine, în dreapta mea, pe patul răvășit, nu se odihnește un trup de femeie ?! nu mîna mea îi mîngîie spatele, brațul, îi atinge ușor, fără chef parcă, sînul ?! nu e oare un fior de plăcere totală, deplină, desăvîrșit obținut, ceea ce mi se transmite prin această femeie ?! la urma urmei, oare nu e ea prizoniera mea, orice-ar fi și orice s-ar spune și orice s-ar întîmpla ?! — și într-adevăr sîntem vînători, desigur, pentru că prizoniera — dacă este, într-adevăr, o prizonieră (dar este, de ce nu ?!) — a căzut în resortul prevăzut, în situația prevăzută, conform previziunilor prevăzute pe care le-am putut prevedea, îndeplinindu-și misiunea prevăzută, îndeplinind-o și acum..., dar..., dar..., dar... Mereu rămîne cîte o durere neprevăzută, o neliniște a sufletului neprevăzută, o tulburare neprevăzută, o teamă de a nu fi dominați, fără a ști prea bine în ce măsură, dar terorizîndu-ne în această după-amiază de duminică, într-un vesel apartament din Puerto la Cruz.)

Chelnerul aduce paharele comandate de Manolo, mai luăm un rînd, Rafa? bine, da, servindu-le coniacul, Carlos III, Cointreau, şi, înainte de a se retrage, curăţă masa de firimituri, adună ceştile de cafea, acum goale, farfuria plină de scrum de la havanele pe care Rafa şi Manolo le fumează tolăniţi pe scaune, în cămaşă, cu hainele atîrnate pe spătare, cam umflaţi de mîncare şi de căldură.

— Voi nu vreţi nimic? întreabă Manolo, înainte ca ospătarul să plece. Marta, tu?!

— Nu, eu nimica, răspunde Marta.

— Iar voi aveţi grijă, spune Cristina, uitîndu-se la cei doi bărbaţi, că pe urmă trebuie să conduceţi...

— Nu fi proastă, femeie! bombăne Rafa zîmbind. Tu nu ştii că Manolo conduce mai bine cînd e beat?

— Ba da, mă rog, dar lasă-te de poante. N-are decît să se omoare singur, treaba lui, dar pe mine şi pe copil să ne lase în pace, că n-avem nici o vină.

Pe terasa care dă înspre imensa vale Güímar, Manolito, Irene, Ana Mary şi Rafaelito se urmăresc unii pe alţii, fără prea mare convingere, omorîndu-şi astfel timpul de siestă duminicală, mulţumiţi că au scăpat de sufrageria casei, şi se fugăresc pe terasa întinsă, fără să se ia nimeni de ei, fără să le poarte cineva de grijă şi fără ca ei să se sinchisească de ceva la cei opt, nouă, şase şi patru ani, singura pacoste, spusese Marta în noaptea trecută, acasă la José Luis, cînd stăteau de vorbă la ultimul păhărel, ultimul păhărel, a insistat Manolo,

este că trebuie să ne ocupăm tot timpul de copii, în vreme ce José Luis umplea paharele, iar pe stradă se auzea motorul unei maşini, probabil a lui Ricardo, care a demarat în liniștea zorilor ; lasă, dragă, că nu-i chiar aşa de greu, spunea Cristina, da, desigur, uite ce bine arată ! cum tu n-ai decît unul, iar Aurora, stați o clipă, și pleacă din încăpere, ca să mai aducă gheață ; ah ! exclamă Manolo, puțin cam ambalat, deci noi sîntem caști, așa-i, *my love*, José Luis, cu o mînă în buzunarul de la pantaloni și cu ochii înroșiți de nesomn, pe dracu, dacă ai ști la ce oră..., se plimba printre scaune, sofa, bar, masa din sufragerie, sprijinindu-se din cînd în cînd de fereastra deschisă, cum făcea Manolo mai înainte, zîmbind satisfăcut. Acum au rămas doar ei în enorma sală a restaurantului, cu mese perfect aliniate, și hohotele de rîs ale lui Manolo, comentariile lui Rafa, protestele Martei și ale Cristinei ; strigătele, supărările şi discuțiile celor patru copii răsună scandalos prin tot restaurantul, contrastînd cu liniştea cerului albastru, senin, care se zărește prin ferestrele enorme care dau spre terasa în care copiii se tot fugăresc, contrastînd cu verdele inegal al uimitoarei văi, cu calmul albastrului, mai strălucitor decît cel al cerului și mai puțin șters, al mării din depărtare, reverberînd sub razele fierbinți ale soarelui care te îmbie la somnul de la orele cinci... cinci şi... ? ale după-amiezii de duminică.

— Ce păcat că trebuie să ne ridicăm acum ! spune Manolo, căscînd zgomotos şi dezmorțin-

du-și picioarele pe sub masă. Ce bine e aici, cu soarele ăsta, cu căldura asta plăcută, cu liniștea de după masă !...

— Dar nu te obligă nimeni să pleci, îi spune Rafa.

— Da, adevărul e că nu-mi pare rău că părăsesc Güímar-ul, ci masa, sala asta,... dar tipul de colo ne aruncă niște priviri..., răspunde Manolo, încruntînd din sprîncene și pocnind din degete, ca să-i atragă atenția ospătarului, care se uită la ei cruciș, sprijinit de ușorul ușii din fundul sălii, făcîndu-i semn cu mîna să aducă nota de plată.

— Ascultă, de ce n-am merge acasă să mai bem cîte ceva ? propune Rafa, privindu-și ceasul.

— Dinspre mine..., spune Manolo căscînd iarăși.

— Voi ce ziceți ? insistă Rafa, uitîndu-se la femei. Hai, dacă șefa nu e contra..., fiindcă ea e cea care...

— Ba nu, protestează Marta zîmbind, parcă ții tu seama de mine cînd aduci lume în casă. Și-acum mi-aduc aminte, spune ea, adresîndu-se Cristinei, de spaima pe care am tras-o, la două sau trei luni de la căsătorie, cînd ăsta s-a prezentat acasă pe la unsprezece și jumătate noaptea, cu trei sau patru prieteni foarte ciudați, aproape toți beți...

— Toți beți criță, o corectează pe dată Rafa, iar printre ei și Manolo.

— Da, așa-i, toți erau beți, dar, știi ? niște tipi stranii, pe care eu nu-i mai văzusem niciodată, cum e individul ăla bizar, care-i tot

timpul la Club, îmbrăcat în doliu, și Alberto, pictorul ăla care-i prieten cu voi. Închipuie-ți, dragă, eu, la nici cei două-zeci și patru de ani ai mei, plină de naivitate și așa mai departe, ce față de groază trebuie să fi avut, dacă tipul ăla în doliu și-a petrecut noaptea, că, să știi, au plecat pe la două și jumătate, spunîndu-mi : Asta-i o invazie, doamnă, o invazie, asta nu-i drept, și pac ! încă un whisky... Așa că, acum, poți să-ți dai seama cît sînt de obișnuită cu petrecerile improvizate acasă, la cele mai neașteptate ore...

Soarele care intră prin ferestrele dinspre terasă cade din plin pe masă, desenînd romburi de lumină gălbuie pe fața de masă albă. Cristina, care o ascultă pe Marta zîmbind, cu ochii plecați, își deschide geanta, își scoate ochelarii de soare și și-i pune ; Rafa se lasă cu scaunul pe spate, întinzîndu-se cu voluptate, iar Manolo își golește paharul de coniac dintr-o înghițitură, da, așa-i, spune, e-adevărat, acum, că o povestește Marta, mi-aduc și eu aminte, s-a întîmplat în ziua în care ne-am întîlnit toți la barul Atlántico, nu ? Rafa dă din umeri, într-un gest de îndoială, da, da, s-a întîmplat la Atlántico, pe vremea cînd mergeam acolo, cînd Alberto s-a încăpățînat să ne invite pe toți, nu mai țin minte cu ce prilej ; pe terasă, copiii se săturaseră de joacă și numai Rafaelito mai alerga de la un capăt la celălalt ; fetițele și Manolito admirau verdele, ocrul și albastrul panoramei, clipind din ochi din cauza luminii intense a după-amiezii ; chelnerul de mai înainte, cel care sta sprijinit

de tocul ușii din fundul salonului, se apropie de masă, domnule, și Manolo o ia înainte și scoate banii, aproape că nici nu bagă în seamă gestul, lasă, lasă, al lui Rafa, care nu insistă şi se sprijină bine de spătar, zău, aşa-i, îi spune Martei, dacă nu povesteai, aş fi uitat cu totul, închipuie-ți cît e de atunci, băgîndu-și mîna, fără să se uite, în buzunarul de la pantaloni, că eu pe atunci eram neînsurat încă, scoțînd un pumn de bacnote, verzi, maro, una albastră, iar cu cealaltă mînă ridică nota de plată și îi aruncă repede o privire, crezi că se mănîncă bine aici ? a întrebat Cristina în ușa casei lui Rafa, stînd în picioare lîngă maşini, cînd hotărau, pe neaşteptate, după cum le plăcea să facă aproape totul, planul pentru duminică, da, domnule, spusese Manolo noaptea trecută, acasă la José Luis, cînd își luau rămas bun, trecem pe la douăsprezece să vă luăm şi hotărîm atunci : putem să luăm aperitivul pe undeva pe aici, agitînd paharul de whisky, ultimul, da ? și apoi acasă, pe care i-l umpluse José Luis după plecarea lui Ricardo și a Rosei Mary, ăștia s-au cărat cam devreme, nu ? a comentat Cristina, se pare că Rosa Mary are necazuri, a spus Aurora, aaa, bine ! Cînd Marta se duce pe terasă să ia copiii, hai, veniți, veniți, că plecăm, haide, îl găsește pe Rafaelito ostenit de alergătura de la o extremă la alta şi aşezat într-un colț, scîncind şi cu salivă la gură, în vreme ce surorile lui şi Manolito vorbesc încet, nu vreau, așa nu mă mai joc, aprins la față, și rîd agățați de balustrada care coboară spre vale ; Rafa și Manolo își pun hainele, iar

ospătarul, mulţumesc, domnule, îi întinde farfuria cu nişte monede pe ea lui Manolo, care de-abia le zăreşte cu coada ochiului şi face un gest de plictiseală cu mîna stîngă, pe jumătate băgată pe mîneca hainei, care oscilează grotesc, oriunde, domnule, oriunde, spusese Rafa, învîrtind cheile de la maşină, în timp ce Cristina şi Marta discutau cu Manolo unde ar putea merge să ia prînzul, duminica, ştiţi, repeta Manolo, iar copiii, Manolito !... se fugăreau pe trotuar, ascunzîndu-se pe după maşini, oriunde, insista Rafa, o să ne hotărîm pe drum, îndreptîndu-se spre autoturismul său, parcat pe trotuarul de vizavi, dar barem, ridica Manolo glasul, cu portiera de la Triumph deschisă, să stabilim dacă o luăm spre sud sau spre nord, nu ? iar Marta îi lua de mînă pe Ana Mary şi pe Rafaelito ca să treacă strada, îndreptîndu-se spre maşina pe care Rafa o deschidea tocmai în acea clipă.

— Atunci mergem acasă, da ? insistă Rafa în uşa restaurantului, micşorînd pasul, ca să le aştepte şi pe femei, care vin, încet, aranjînd îmbrăcămintea, uite în ce hal sînt, a copiilor.

— În ceea ce mă priveşte, răspunde Manolo, dînd din umeri, eu ţi-am zis deja...

— Hei, voi, repetă el, ridicînd glasul, pentru Marta şi Cristina, o continuăm la *our home*...

— Ah, bine, splendid, spune Marta.

— Dar tu nu trebuie să te duci mîine la Las Palmas ? îşi aminteşte Manolo deodată.

— Ba da, dar..., spune Marta, neacordînd nici un fel de importanţă subiectului. Cît să bem un păhărel... Ce zici, Cristina ?

— Nu, eu nu..., decide ea, din cauza lui Manolito, fiindcă știu eu, pe urmă ne lungim...

— Nu, nu, draga mea, o întrerupe Manolo, doar pentru cîteva clipe, da ?

— Lasă, că te cunosc eu ; bietul copil, nu mai poate, pică de somn !

— Păi o să doarmă acasă la noi — da ! da ! sare Manolito, trăgîndu-l pe Rafa de haină, în semn că e de acord —, cu ai noștri.

— Da, desigur, protestează Cristina, dar mîine ce face cu școala ? !

— Dar bine, dragă, spune Rafa, ridicînd din umeri și deschizîndu-și brațele, dar asta se rezolvă văzînd și făcînd, e de-abia șase...

— Asta le rezolvă pe toate văzînd și făcînd, comentează Marta surîzătoare, luîndu-și bărbatul de braț. După el, nu trebuie hotărît nimic...

— Nu iau destule hotărîri toată săptămîna ? mormăie Rafa, deschizînd portiera de la mașină. Și, întorcîndu-se spre Cristina și Manolo : Atunci mergem la noi, da ?

— Bine, frate, bine, spune Manolo, dinspre noi, ți-am zis...

Copiii se așază pe bancheta din spate a Mercedesului lui Rafa, mamă, mamă, eu merg cu mașina Irenei, bine, bine, spune Cristina, închizînd portiera, ăsta vrea să scape de privirea părinților, și Manolito aleargă nebunește spre mașina lui Rafa, în vreme ce motorul Triumphului e pus în mișcare, iar verdele, ocrul și albastrul șoselei rămîn tot mai în urmă, derulîndu-se același peisaj pe care l-au străbătut în sens invers cu cîteva ore mai înainte, cu Mercedesul lui Rafa prins bine în oglinda

retrovizoare, repetînd mișcările pe care i le arată Manolo, moțăind la volan, pe care de-abia îl ține, cu mîna dreaptă, în timp ce stînga se leagănă sprijinită de fereastră și ținînd chiștocul trabucului aprins după masă. Înainte, la venire, mașina lui Rafa mergea în față, arătîndu-și tot drumul placa de înmatriculare : literele T și F, pentru Santa Cruz de Tenerife, și cele cinci numere, ieșind în relief pe caroseria strălucitoare, acum urmați-ne voi, a zis, fluturînd cheile deasupra capului, la plecarea din restaurantul unde s-au oprit ca să bea vin, să mănînce cîrnați, brînză, șuncă nu aveți ? rasol ; nu, rasol nu ; copiii fac pipi, iar Rafa și Manolo comentează, înecîndu-se în hohote de rîs, ceva publicat în pagina a treia a ziarului „El Día" ; și Rafa a mers înaintea lui Manolo pe tot traseul, la toate curbele, la toate curbele de pe tot traseul, Cristina și-a pus ochelarii de soare, nu suport soarele ăsta în ochi, Manolo fluieră *Romanța pentru un necunoscut*, cu cotul stîng, eu nu pot conduce cu fereastra închisă, sprijinit de fereastră, vai de mine, dar groaznic mai fluieri, băiete ! ce știi tu despre muzică..., profitînd că intră în linie dreaptă, ține ușor volanul cu mîna stîngă și o ciupește pe Cristina de coapsă, ah ! necioplitule ! nu fi brută, mereu îmi faci asta, nu te mai da la mine, că ne facem țăndări, Manolo hohotește. Acum, Mercedesul, cu T și F și cu cele cinci numere reflectate invers în oglinda mișcătoare a retrovizorului, repetă, rînd pe rînd, toate curbele, nenumăratele curbe, pe care Manolo le atacă de la volanul său, cu o-

chii întredeschiși, împovărat de piroteala după-amiezii, în aerul încins și somnolent care pătrunde pe fereastră și, să vedem acum dacă n-o să adormi și tu, îl învăluie cu totul.

— Dacă e să stăm mai mult, spune Cristina, aprinzîndu-și o țigară, e mai bine să-l ducem mai întîi acasă și să-l culcăm.

— Vorbești prostii. N-o să stăm decît cîteva clipe, nu vezi ce față ostenită are Rafa ? După două whiskyuri, o să cadă buștean...

— Mă rog, asta o spui acum, că-i doar șase, dar eu nu știu cum vă aranjați voi, că oricît ați fi de obosiți, vă pomeniți că-i douăsprezece noaptea și parcă n-ați mai termina niciodată...

— Hai, hai, protestatară afurisită ce ești, o întrerupe Manolo cu privirea vag pierdută în Mercedesul lui Rafa, mimetic în retrovizor, asta ești, o protestatară, mereu bombăni, *rundinando* [1], cum zicea Solá, colegul meu de la Facultatea de Arhitectură, cînd eu îmi lăsam examenul de rezistența materialelor pentru toamnă, *rondinaire, kue estás fet un rondinaire, collons...* [2] Și pe urmă ne duceam la Molino [3] să bem apă minerală și să strigăm la Frank Johnson că-i pederast...

— Ascultă, spune Cristina deodată, după niște curbe parcurse în liniște, n-ar trebui să

---

[1] Gerunziu de la vb. cat. *rondinar*, „a bombăni".

[2] Ursuz, ce naiba, ai devenit un ursuz (în catalană).

[3] *El Molino* este un celebru music-hall popular din Barcelona, iar Frank Johnson a fost una dintre stelele lui.

sunăm la Aurora şi să-i spunem să vină şi ei cu noi, cîteva clipe ? !

— Nu-i prudent, *my darling*, nu-i prudent.

— De ce nu-i prudent ? Cristina întoarce capul, interogîndu-şi bărbatul cu privirea.

— După cum spunea Marsillach [1] în *Tartuffe*, din diverse motive : A, fiindcă a suporta binomul Aurora — José Luis, José Luis — Aurora, mai mult de o dată pe săptămînă, devine periculos pentru stabilitatea relaţiilor mutuale dintre noi ; B, fiindcă la ora asta José Luis doarme buştean, le sforăie puternic, cu gura deschisă, şi dacă-l suni, o să-ţi răspundă cu înjurături ; C, fiindcă, dacă se întîmplă să vină Aurora la telefon, sînt aproape sigur c-o să-ţi spună că o doare în-gro-zi-tor capul ; şi D, fiindcă mi-a mirosit că treaba scîrţîie cumplit între ei, de la beţia de pomină pe care a tras-o dulcele José Luis vineri noaptea, ca paliativ ireverenţios al postului şi abstinenţei...

— Şi tu ce ştii ? Cristina stă cu capul tot într-o parte, întrebîndu-şi bărbatul din privire.

— Ştiu, spune Manolo, cu veşnicul lui moţ de păr grizonat agitîndu-se în vîntul cald încă, ce intră pe fereastră, că pe vremea cînd tu mai purtai încă şosetuţe şi te îmbrăcai cu pudica uniformă de elevă a Liceului La Asunción, eu îl văzusem deja pe José Luis beat mort de mai multe ori, dar ochii înroşiţi de azi-noapte şi repetatele lui „sînt foarte, foarte obosit“, zîmbetele mînzeşti ale Aurorei şi at-

---

[1] Adolfo Marsillach, mare regizor şi actor spaniol ; în stagiunea 1969/70 a pus în scenă o versiune foarte politizată a comediei *Tartuffe* de Molière.

mosfera petrecerii noastre mi-au mirosit clar a beție prelungită și a scandal conjugal pe măsură.

Cristina își lasă capul pe spate, mă rog, eu nu știu, se poate, dragă, dă afară o gură de fum și-și sprijină cotul de fereastra din dreapta, avînd încă în minte glasul îndurerat al Aurorei din timpul discuției telefonice de ieri dimineața. Se gîndește că or să ajungă la Rafa pe la șapte și că tot o să se aleagă și ea cu ceva, nu va trebui să mai poarte și grija cinei, fiindcă vor ciuguli cîte ceva la Marta, o să scoată ea ceva, hai, copii, niște măsline, hamsii, moluște, vreți ? și iar or să se culce tîrziu, problema este Manolito, care dacă nu se culcă la ora lui, fir-ar să fie, să rabde, strigă Manolo de fiecare dată cînd îi amintește de asta, n-oi fi vrînd să-mi stric plăcerea de a sta de vorbă cu prietenii din cauza mucosului, nu ? n-o să i se întîmple nimic dacă nu mănîncă o seară : la vîrsta lui, eu mîncam pe cartele, și zîmbește, privind distrată la copacii care alunecă pe lîngă ea, în direcție opusă, gîndindu-se la ceea ce trebuie să fi însemnat cartelele pentru Manolo, care trage un ultim fum de țigară, înainte de a o arunca pe fereastră, scoțînd scîntei, dispărînd, desigur, sub roțile Mercedesului lui Rafa, care continuă să fie încadrat în mijlocul retrovizorului, repetînd ascultător nenumăratele rotiri de volan făcute de Manolo pe șoseaua care începe să se desprindă de ultimul soare al înserării, în drum spre Santa Cruz.

— Pe naiba, ce căutați voi pe-aici ? întreabă Jorge Domínguez, întorcînd capul spre ușa încăpătoare a barului.

— Păi uite, răspunde Eduardo așezîndu-se lîngă el, așteptăm să ne inviți la un păhărel.

— Du-te măi dra-a-acului !

— Bine, adaugă Carlos, atunci două : unul pentru ăsta, altul pentru mine. Ospătar !

— Drace, n-am nici un sfanț !

— Cum n-ai nici un sfanț, ticălosule ? îl mustră Eduardo. Dar tu cum de te alcoolizezi ? Invită-ne, domnule, că o să găsești o droaie de satisfacții în prietenie, nu-i așa, Carlos ?

— Ufff !

— Ospătar, două coniacuri, comandă Eduardo în grabă, că ne-a invitat domnul acesta.

— La naiba, Eduardo, o săăă mă lași le-e-efter, și pe urmă eu cum mă mai du-u-uc cu păpuși-i-ica...

— Ei, poftim ! Îți drămuiești banii cu prietenii și-i risipești pe urmă cu femeile, care nu-ți pot oferi în schimb decît dragoste și atît. Oi fi vreun denaturat !

— Și poate, adaugă Carlos, că nici măcar nu-și dă seama că de fapt îi facem o favoare cu invitația asta cam neașteptată : noi facem tot posibilul ca banii să i se termine înainte de a se întîlni cu logodnica lui, nu-i așa ?

— Cam așa ceva, aprobă Eduardo.

— Drept care nu va putea s-o invite nicăieri, ea o să se supere, se vor certa zdravăn și poate, poate, cine știe ? cu un pic de noroc, o vor rupe pentru totdeauna,...

— Ar fi nemaipomenit, proslăvește Eduardo.

— iar el va redeveni un om liber, un om liber așa cum era cînd s-a născut, ca pe vremea cînd zburda pe cîmpiile verzi din Adeje.

— Adeje nu e verde, Carlos, rectifică Eduardo foarte serios, în timp ce își savurează coniacul.

— Nu e verde ? întreabă Carlos.

— Nu, nu e verde, insistă Eduardo. Adeje este mostra flagrantă a bărăganului sudic, contrastul umilitor cu abundența Nordului, dihotomia insulară în stare să unească exuberanța strălucitoare a pădurilor noastre de pini cu impresionanta singurătate a pustiurilor din sud, locuri stîncoase, prăpăstii, întinderi triste, nisipoase, călcate doar de hoardele de excursioniști duminicali și de pneurile cărucioarelor pentru invalizi *made in* Suedia. Ah ! se înflăcărează Eduardo sub ochiul zeflemitor al lui Carlos și privirea sceptică a ospătarului. Jo-o-orge Domínguez nu știe dacă trebuie să se uite sau nu : Singurătatea din Sud ! A mai spus-o și Padorno : insulă, sete, Sudul le are pe toate...

— Padorno e din Las Palmas, îl corectează Carlos.

— Iar Rainer Maria Rilke din Boemia, spune Eduardo, întorcînd capul cam supărat. Cînd un poet spune așa ceva despre Sud, el are în vedere o-bli-ga-to-riu sudul insulei Tenerife.

— Chiar dacă e din Cuenca ?

— În Cuenca nu sînt poeți, ignorantule ! În Cuenca sînt case suspendate, pictori, orașe fer-

mecate, pictori, apartamente pentru a-ți petrece week-end-urile, pictori, muzee de artă contemporană, pictori, consiliul diriguitor al grupului El Paso, pictori, critici de artă, pictori, sculptori, pictori, artiști care lucrează în email, pictori. Și José María Moreno Galván.

— Tu a-a-ai fost în Cue-e-enca? întreabă Jorge Domínguez, întorcîndu-se la realitate pentru o clipă.

— Nu, dar am o deosebită capacitate de a sintetiza locurile comune. Zi-mi José Luis Martín Vigil.

— De ce? întreabă Jorge Domínguez, începînd să se încurce în raționamentele (?) lui Eduardo.

— Deoarece s-a format într-un sănătos spirit creștin, se grăbește Carlos să-l lămurească. (Se observă că discuția începe să-l amuze pe Carlos. Chelnerul nu și-a dat seama, bineînțeles, și nici Jo-o-orge Domínguez n-a remarcat. Nu și-a dat seama nici perechea care joacă popice în cealaltă extremă a localului. Însă parcă se simțea acest lucru.) Eduardo a studiat într-o școală de popi, unde au învățat, printre altele, și importanța spiritualității pentru a se descurca cu viața materială, necesitatea cursurilor de creștinism pentru a se salva, cu exemple zdrobitoare despre imensa biiilă de oțel inoxidabil, despre minuscula furnicuță, despre micuța pasăre care, în fiecare an, ia în cioc o picătură de apă și, foarte probabil, exemplul cu tînărul evlavios și cu tînărul pervers.

— Într-adevăr, asta m-au învățat, recunoaște cu seriozitate Eduardo.

— De asemenea, l-au mai învățat să asiste la slujba de la șapte dimineața..., continuă Carlos.

— Cu riscul de a pica la examenul de filozofie din acea săptămînă, precizează Eduardo.

— Drept care Eduardo — Carlos s-a ambalat cam tare în discuție și-i vine greu să se mai oprească — asista la toate...

— Și în fiecare săptămînă pierdeam examenul de filozofie, îl întrerupe Eduardo, terminîndu-și coniacul.

— Mii de dra-a-aci, întreabă Jorge Domínguez cam confuz, și ce legătură are asta cu... ?

— Ce legătură, ce legătură, explică Eduardo foarte serios, n-are nici o legătură, bineînțeles. Ori tu ai rămas încă în preistoria gîndirii, în catacombele raționaliste care cer explicații pentru orice ? Rupe-o o dată pentru totdeauna cu dialectica și vei fi un om liber ! Ce dracu, trăim doar în era culturii ludice, Jorge.

— Așa-i ! insistă Carlos, care se distrează de minune. Fii ludic și vei fi fericit ! Hotărăște-te și vei fi primul om ludic din Adeje.

— Duceți-vă naibii ! îi bombăne Jorge Domínguez, cam ofuscat. Aveți un stil de a mă sî-î-îcîi diabo-o-olic... Cam de la ce oră le be-e-eți ? !

— De-abia ne-am apucat, se vaită Carlos, dîndu-și ochii peste cap. Nu-i așa, Eduardo ?

— Așa-i. Dar noi sîntem dispuși să bem cu tine cît o fi nevoie. Ești de acord, Carlos ?

— De acord, declară Carlos. Mai invită-ne deci la un păhărel și nu mai vorbim despre asta.

— Sufletul ! protestează Jorge Domínguez, făcînd ochii mari. Voi chiar vreți să mă ruinați sau ce dracu ? !

— În cazul ăsta — gestul lui Carlos seamănă teribil cu cel al lui Guzmán cel Bun înainte de a-și arunca pumnalul, al lui Maldonado în fața capetelor lui Padilla și Bravo, al lui Cristofor Columb cînd și-a dat seama că tezaurul reginei Isabel nu-i ajunge nici măcar pentru a-și lua un ochean —, mă văd obligat să vă invit eu la un pahar, într-un bar mai cu firmă.

— Da, mai de soi, întărește Eduardo, îndreptîndu-se spre ușă.

— Mai cu tradiție..., încheie Carlos.

— Dar plă-ă-ătiți voi, da ? precizează Jorge Domínguez, luîndu-și, din prudență, restul la cele o sută de pesete.

— Fato, ce, ești proastă... ? !

— Eu nici măcar nu l-aș mai băga în seamă, să vină el și să se supere sau pur și simplu să se care ; în locul tău, eu...

— Ah, nu vorbi așa...

— Auzi, îmi dai o țigară ?...

— Stai să văd dacă am... Vrei una slabă ?

— Of, duminicile astea sînt groaznice, groaznice,... sînt așa de plictisitoare...

— Eu, draga mea, duminica...

— Dacă ar fi după mine, n-aș ieși duminica din casă, zău !

— Ba da, ba da, lasă că știu eu pentru cine ieși tu duminica din casă.

— Cine ? Eu ? Fii serioasă, fată dragă !
— Auzi, asta zice că...
— Dragă, dacă eu...
— Ai un foc ?...
— Ascultă, Isa, asta are tupeul să spună că nu se ține după cine știm noi. Ai auzit-o ? Nu ne duci tu pe noi de nas, drăguță ! Ha, ha !...
— Dragă, dar eu...
În jurul mesei rotunde de la cafeneaua de lux, micul grup de fete de șaisprezece și șaptesprezece ani, cu pletele blonde, brune și șatene căzîndu-le pe umeri, luminate de ultimele și cele mai strălucitoare raze de soare ale după-amiezii care pătrund prin fereastra mare cu perdele de gaz, rezemate de spătarul scaunului, fumează și discută în rîsetele, strigătele, zîmbetele și țipetele din jur, beau coca-cola, cafea, ceai, răcoritoare, stînd picior peste picior, îmbrăcate în pantaloni cu o croială fistichie, cu fuste maxi țipător colorate, ridicîndu-se, traversînd localul ca să se ducă la toaletă, oprindu-se uneori lîngă tejghea ca să mai schimbe o vorbă cu cîte cineva, cu un oarecare, cu o oarecare. Ana Mari, îmbrăcată în pantaloni albaștri foarte largi, cu o bluză galbenă pe talie, fumează fără să zică nimic, ascultînd ceea ce-i spune Mari Carmen din cealaltă parte a mesei ; și privește distrată lumea care intră și iese continuu, salutînd unele grupuri, urmărind cu atenție, pentru o clipă, cuvintele amabile ale unui băiat blond, cu părul frumos pieptănat și cu o umbră de barbă ambițioasă în bărbia plină de coșuri. Se gîndește că Antonio n-a

mai căutat-o după-masă, întrebîndu-se dacă nu cumva s-ar fi putut s-o sune după ce-a plecat de acasă, deşi nu prea-i vine să creadă, fiindcă a stat acasă ceva mai mult, aşteptînd să vadă dacă n-o să-i dea cumva telefon, nu fiindcă ar fi ţinut neapărat, dar aşa, din curiozitate, pentru că vineri, cînd s-au despărţit, au stabilit, de fapt el a zis că o s-o mai caute, dar nimic sigur, n-a precizat cînd anume, scuturîndu-şi pletele şatene cînd a ajuns la concluzia că la urma urmei duminica e o zi plicticoasă şi că-i preferabil să stai singură, bine, sau cu fetele, cu prietenele, o s-o caute el, totuşi, nu că ar interesa-o cine ştie cît, dar oricum, săptămîna viitoare, într-o zi de lucru, cum amîndoi au după-amiezele libere, ar fi mult mai bine, şi aruncă o gură de fum, stingîndu-şi ţigara în scrumieră. Dincolo de geamurile care dau în stradă, zburdă grupuri de copii, urmărindu-se, bătîndu-se, copii care tocmai au ieşit de la filmul de la patru şi jumătate, strecurîndu-se printre maşini, obligîndu-i pe şoferi să frîneze, ciocnindu-se cu lumea care se plimbă pe trotuar, în lumina mai plăpîndă a amurgului. Acum iau loc la masa lor doi băieţi care de-abia au venit şi care au schimbat cîteva cuvinte cu Isa, lîngă tejgheaua barului ; Ana Mari, cu privirea pierdută parcă, zîmbind automat, se uită la ei încercînd să-şi aducă aminte de unde îi cunoaşte, mai ales pe cel mai scund, cu ochelari şi cravată înflorată, are senzaţia că-l ştie de undeva ; la o masă din celălalt capăt al localului, José Julio şi Merche vorbesc încetişor, ţinîndu-se de mînă, arătîndu-se ast-

fel pentru prima oară împreună ca logodnici, după ce s-au cunoscut în excursia la Las Mercedes, după care s-au dus la un ceai la casa de vară a părinților lui Lali, acum cîteva săptămîni sau poate, cel mult, o lună. Ana Mari clipește, simțind că o ustură ochii din cauza fumului și a aerului încărcat din jur, aplecîndu-și capul ca să audă mai bine ceea ce-i spune colegul băiatului cu ochelari, fără a putea să înțeleagă însă mare lucru, deoarece Mari Carmen îi întrerupe pe toți cu un strigăt de salut, atrăgînd astfel atenția tuturor, adresat lui Jorge, care apăruse tocmai atunci în cadrul ușii ; și se uită pe masă după un pachet de țigări, gîndindu-se dacă merită să mai stea aici, în cafenea, sau să-i zică peste cîteva clipe lui Mari Carmen că ar fi mai bine să se mai și plimbe deși duminicile sînt toate la fel, n-ai ce face mai nimic deosebit nicăieri și pînă la urmă tot te plictisești. Merche și José Julio, la masa din fund, își vorbesc în șoaptă, ținîndu-se de mînă, José Julio o mîngîie pe Merche și amîndoi par foarte fericiți ; Ana Mari zîmbește și acceptă țigara pe care i-o oferă colegul băiatului cu ochelari, cel care a sosit mai adineauri, aplecîndu-se peste masă ca să-i dea un foc și ca s-o întrebe o prostie, de parcă ar fi vrut s-o agațe, gîndindu-se că nu are nici un sens să pleci duminica de acasă, dar că e mult mai trist să stai închisă în casă, uitîndu-te de una singură la televizor, citind sau învățînd, dînd din umeri la ideea că e mai bine că n-a sunat-o Antonio, fiindcă așa o s-o caute altă dată și e mai bine să fie numai ei cînd vor ieși ; băiatul

care a venit cu ochelaristul se apleacă iar peste masă ca să-i spună ceva, încercînd să se facă simpatic, iar în jurul mesei, băieți și fete se tot mișcă, se salută, se bat cu palma pe umeri, vin și pleacă.

— Hei, care-mi dă o țigară ?

— Dar tu, aiurito, de ce nu-ți cumperi ? !

— Mi s-au terminat, fato ; Josele, îmi dai una ?

— Vrei trabuc ?

— La mine, dragă, poate să-mi vină cu mii de scuze, că eu tot nu-l bag în seamă...

— Dar, înțelege-mă, e așa de drăguț...

— Vai, uite, uite cine vine ! Fetelor, fetelor, uitați-vă colo !...

— Pe mine mă lasă rece.

— Vai, dragă, tocmai tu spui că nu-ți pasă...

— Pe-asta s-o zici știm noi cui...

— Bine, dragă, dar ce, tu crezi că eu... ?

— Da, da,... că ne tragi pe sfoară...

— Cine are o țigară ?

Deoarece culmile albăstrui, violete și maronii, pe care le vezi doar ridicînd capul, sînt totodată și umbre apăsătoare, de care ți-e imposibil să scapi, și paznici zeloși care veghează tot ceea ce facem în incinta unde își exercită jurisdicția. Și poate că, la ora adevărului, vor fi singurele care să aibă dreptul de a cere explicații, de a cere socoteală, de a trage la răspundere, de a interoga, de a cerceta, de a ne obliga să dăm înapoi — măcar de-am ajunge noi pînă acolo ! —, de a întoarce capul sau

de a privi în urmă ori de a recunoaște sau de a admite că așa a fost ori de a ne da un răspuns; ele și numai ele, fiindcă nimeni altcineva n-ar mai putea pretinde astăzi vreo justificare a vreunui lucru. Să justifici o mașină de mîna a doua, mai întîi un 5.082, apoi un Peugeot 403 din anul cincizeci și șase și Mercedesul din anul șaizeci și unu, în funcție de euforia operetistică a IMNULUI LUI RIEGO[1]*, de nostalgia partidelor de șah, de întîlnirile din localul dărăpănat în anii o mie nouă sute treizeci și doi, o mie nouă sute treizeci și trei, o mie nouă sute treizeci și patru și o mie nouă sute treizeci și cinci; să justifici stabilitatea ascendentă a familiei, cele două costume pe an, bijuteriile Candelariei, jucăriile regești ale copiilor, călătoriile pe continent, casa de la țară..., în funcție de gîndurile triste care te-au bîntuit în curtea de la Fyffes, pe salteaua de la Fyffes, în bucătăria de la Fyffes, între zidurile de la Fyffes, pe navetele companiei Fyffes, pe latrinele de la Fyffes, în obișnuita groază de la Fyffes, cugetînd clipă de clipă, sub soarele de septembrie, în nopțile cu vînt din octombrie și în amurgul plumburiu din noiembrie; să justifici șalupele rapide, contul curent din bancă, mărfurile cumpărate și vîndute, consiliile de administrație, acțiunile cîștigate cu multe riscuri, telefoanele date sau primite, po-*

---

[1] Rafael del Riego y Núñez (1785—1823), general spaniol, șef al unei revolte liberale (1820); a fost executat din ordinul regelui Fernando VII. Imnul care îi poartă numele, compus de Huerta, a fost imnul Spaniei în timpul celei de a doua Republici.

lițele, mandatele poștale, întrunirile de afaceri, întîlnirile cu directori generali, dividendele, în funcție de onestitatea strivită fără zgomot, înăbușită de teamă, de decepție, neliniște, furie și ură, simțite în gură, în fiecare strop de salivă, ură biologică, ură animalică, ură care nu mai avea nici o legătură cu clipele de taifas din cîrciumă sau cu plimbările prin Piața Constitución, comentînd știrile din „La Prensa" sau concepția despre lume pe care o aveai, pe care puteai s-o ai, pe care ai fi putut s-o ai, pe care ai avut-o ; ură care nu avea nici o legătură, dar absolut nici una, cu modul de a pune problemele, de a le aborda : toate acestea s-au estompat uimitor, uluitor, uimind, zăpăcind, nimicind. Să justifici dăruirea față de familie, disperata dăruire, dăruita disperare, obligatoriu accelerată, grăbit silită de teribilul viitor cenușiu care îți apare la orizont, bănuindu-l pe undeva dincolo de Pirinei, care te obliga să nu mai pierzi nici un minut dacă voiai într-adevăr să mai păstrezi ceva din speranța de a merge mai departe, dacă mai exista pe atunci vreun mai departe. Să justifici toate acestea din punct de vedere etic este o capcană, este un truc, este o eroare de perspectivă și nimic altceva, e o mașină a timpului, o oglindă deformantă care se complace în a-și alterna capricios diversele sale planuri : poate că ai îndoieli acum, în acest birou cenușiu cu mape, calendare, hîrtii, telefoane, fișiere, ani și culmile albăstrui, violete și maronii ivindu-se pe fereastra luminată de soarele de după-amiază, iar neliniștea iminentului faliment e-

conomic te strînge, inexorabil, ca un clește; acuma da, se profilează posibilitatea unor dubii, a unor retractări, a perspectivei ideologice asupra oricărui lucru care se abate asupra noastră; dar nu merge să ne bazăm pe acest plan, este ca și cînd ne-am lăsa prinși în capcană, ca și cînd am prezice o eclipsă care s-a produs deja, fiindcă nici una dintre cauzele care ne preocupă acum nu exista pe atunci: să vorbești de etică ar fi fost o glumă prea amară; se putea vorbi de supraviețuire, de ură, de neliniște, de ură, de nevoi, de ură, de dragoste și de duioșie și de tandrețe și de familie și de ură. Dar etica, cinstea, onoarea, cuvintele cu majusculă erau patrimoniul exclusiv al celor care nu s-au temut luni de-a rîndul trezindu-se pe neașteptate într-un oraș necunoscut, al celor care n-au cunoscut nici umbra fricii timp de trei luni la Fyffes, al celor care n-au știut ce-i teama de-a lungul unui întreg război tăcut, în care nu tunurile îi speriau, nici chiar bombardamentele, al celor care n-au avut teamă nici după, al celor care n-au simțit în ei spaima animalică de a putea supraviețui și de a nu putea apăra supraviețuirea celorlalți, patrimoniu al celor care puteau discuta în tihnă la măsuțele din cîrciumi și puteau vorbi despre vremea de după război, despre refacere, despre profiturile raționalizării, despre puterile Axei și despre Divizia Albastră, pentru că nu se îndoiau în timpul nopților, cînd se răsuceau transpirați în pat, cu stomacul cam nemulțumit, de cele nouă sute de pesete ale foamei amăgite a familiei sau de aventura care nu ademenea

încă la orizont cu ipoteticul 5.082 sau cu mai îndepărtatul 403 sau cu Mercedesul sau cu apartamentul sau cu călătoriile sau cu jucăriile sau cu permanentul nevestei sau cu costumele sau cu smochingul, ci de garanții și de familie, de nesiguranță și riscuri, de teama care a dăiunit mult, mult, foarte mult pînă a dispărut.

— Da, mă privea, dar se făcea că nu mă vede, voia să păstreze aparențele. Voia să mă oblige să mă transform într-un cuceritor, dar rolul ăsta nu mă prinde.

— Timiditatea te face incapabil pentru așa ceva, spune Carlos.

— Nu fi tîmpit! Marii cuceritori au fost niște mari timizi. Adu-ți aminte că Don Juan, ca s-o vrăjească pe o cretină fără experiență, a trebuit să scrie scrisori în versuri ca un licean și să-și pregătească terenul cu ajutorul unei babe... Ce amestec are acum timiditatea? (Eduardo își ia privirea de la ușa pe unde tocmai ieșiseră două puștoaice în mini și și-o ațintește asupra paharului abia adus, în care spuma albă de la sifon mai face încă bulbuci.) Așa sînt eu. Asta-i starea mea de spirit. Așa se manifestă nevoia mea imperioasă de a fi iubit. Și acum vorbim serios, bine? Eu reușesc întotdeauna să le fac pe femeile care mă caută, chiar dacă nu-mi plac în mod deosebit, să-mi cadă la picioare, mi-e cumplit de greu să mă fac iubit de o femeie care nu s-a apropiat de mine. Nu știu dacă mă fac înțeles, însă e un lucru atît de...

— Asta-i vanitate, afirmă Carlos scurt.

— Nu, nu, nici vorbă..., protestează Eduardo, luîndu-și mîinile de pe pahar ca să gesticuleze. Nu, nu-i asta, ci pur şi simplu nevoia de răsfăţ.

— Vanitate, Eduardo, repetă Carlos.

— Răsfăţ.

— Comoditate, gesticulează Jo-o-orge Domínguez, ciufulit, stîngaci, grotesc, prost bărbierit, îmbrăcat în costumul său negru cu dungi albe, șifonat şi plin de mătreață.

— Da, mă rog, comoditate, consimte Eduardo, fie și comoditate. Comoditate, în sensul că preferăm ceea ce ne vine de-a gata ; dar ceea ce susțin eu înseamnă ceva mai mult, e ceva de tip ontologic, înțelegi ? (Chelnerul, aflat în fața lor, mototoleşte o cîrpă şi o îndeasă mecanic în pahar.) Este răsfăț, e nevoia de a fi căutat şi dorit ; nu știai că, după pisică, omul este cel mai răsfățat animal ? E o problemă de hiperestezie : a fi hiperestezic sau a nu fi hiperestezic, iată întrebarea : la o hiperestezie mai mare, răsfățul e şi mai mare ; la un răsfăț mai mare, o și mai mare insatisfacţie ; la o mai mare insatisfacție, o şi mai mare nefericire. Of, Doamne, ce trist e totul ! conchide vocea în falset a lui Eduardo-Lewis, dublat pe ecranele spaniole.

— E vanitate, Eduardo, e vanitate, insistă Carlos, ridicîndu-şi paharul de whisky, în timp ce Jo-o-orge Domínguez zîmbeşte încă, iar chelnerul continuă să șteargă pahare.

— Pentru Dumnezeu, Carlos, vanitatea contează cel mai puțin, ce dracu, vanitatea nu con-

tează deloc, repetă Eduardo, strîngîndu-și degetele în jurul paharului, dar fără să-l atingă. Ceea ce îți spun eu e ceva dureros, în vreme ce vanitatea nu provoacă durere : eu vorbesc de un sentiment,... un sentiment de... de..., ei, drăcie ! dar ți-am mai spus-o ! un sentiment de... de necesitate. Preferăm dragostea care vine în întîmpinarea dragostei pe care o căutăm, dar întotdeauna la un anumit nivel intelectual, ce părere ai ? sex și creier sau, mai bine zis, spirit, minte și sex, totul dureros amestecat. (Domnul din colțul de la fereastră, bînd o înghițitură, își motivează privirea surprinsă, impertinentă, respectuoasă, pe care o adresează lui Eduardo, perorației, gestului, atitudinii lui, dînd impresia că vrea să-l aplaude la prima pauză.) Eu zic că-i o chestiune de terminologie : răsfățatul e un om trist, solitar, îndurerat, tarat, instabil, nesociabil. Iar la nivel sentimental, stă și mai prost. Nu știați că femeia este o ființă lipsită de senzualitate ? !

— Mă rog, ridică Jo-o-orge din umeri, ironic, bărbierit anapoda, gro-o-osolan.

— E lipsită de senzualitate la nivel epidermic ! (Strigătul ascuțit, dezacordat, îi impresionează pe ospătar, pe domnul din colțul de la fereastră, spectator mut al disertației, și cuplul de la măsuță.) Vorbesc de o senzualitate cu detalii constante, de senzualitatea de care are nevoie un bărbat, de senzualitatea la nivel de hurie inteligentă, la nivel de gheișă frumoasă, la nivel de răsfăț... Uite, pe fiecare ne-a căutat cîndva o femeie și aproape niciodată nu i-am zis nu, n-am dreptate ?

— Ce to-o-ot spui...

— Totuşi, cînd căutarea se mulţumeşte doar cu detalii erotice nu e bine, cel puţin pentru mine nu e de ajuns. Prefer femeia care mă caută şi mă vrea aşa cum sînt sau aproape..., pe aceea care ştie că eu sînt eu şi-mi apreciază şi inteligenţa...

— Femeia asta nu există, spune Carlos.

— Sau care îmi apreciază sufletul prin prisma sexului. Asta, da, există ! Şi e o reacţie foarte feminină, de femeie foarte îndrăgostită. Iar răsfăţatul (şi aici voiam să ajung) este incapabil să folosească violenţa ca să obţină dragoste...

— Cu toate că Bi-i-iblia po-o-orunceşte...

— Dar nici nu poate să reziste unei femei cu adevărat îndrăgostite : doar prin asta poţi supravieţui, prin sex şi inteligenţă, orice-ar zice Unamuno. Şi tocmai aici e punctul dureros, tragic. Să te laşi cucerit de mediocritate, în loc să cucereşti extraordinarul. Of, Doamne, cît sînt de trist ! În franceză, în original. Traducere publicată la Losada.

— Niciodată nu ştie omul unde vrei să ajungi, spune Carlos. Ce mai, eşti un om complex.

— Nu, *my love*, sînt un complex de om. Abil joc de cuvinte, din fericire intraductibil.

— De ce nu scrii toate astea ? Carlos vorbeşte jucîndu-se cu paharul pe tejghea. Apa din jurul cubului de gheaţă de pe fundul paharului devine tot mai albă, mai puţin galbenă ; seamănă din ce în ce mai puţin cu chihlimba-

rul : Totul este foarte interesant, nu crezi ? Poate fi literatură.

— Dar e literatură ! (Domnul din colț mai cere un pahar, făcînd un gest cu mîna. Lasă impresia că nu vrea să facă nici un zgomot, că e dispus să urmărească cu religiozitate perorația.) E deja literatură ! De aceea nu mai trebuie să fie scris. Și, în plus, eu nu scriu.

— Dar înainte scriai, spune Carlos.

— Și cu mult mai înainte sugeam la mama : ori te schimbi ori crăpi. Numai în schimbare, în înnoire se află adevărata libertate. De aceea prefer să las literatura în libertate.

— Asta e cu neputință ! (Scriitorul, intelectualul, artistul, estetul Carlos sare deodată de pe taburetul îmbrăcat în roșu.) Arta presupune creație, autor, voință.

— Minciună ! (Chelnerul cu cîrpa, cuplul de la masă, domnul cu un alt pahar în mînă nu mai sînt uimiți de strigătul dezagreabil al lui Eduardo. S-ar putea chiar spune că domnul cu alt pahar în mînă se aștepta la această izbucnire.) Întreaga discuție este un roman.

— Dar ar trebui să-l scrii, admite Carlos, chemînd chelnerul cu un gest.

— Însă nu se poate scrie. Pentru că discuția nu prezintă interes decît aici, acum, în aceste împrejurări : acum este un roman, și ca să fie și pe hîrtie — Carlos îi întinde chelnerului o bancnotă și arată cu degetul la cele trei pahare —, ar trebui să existe și toate astea : barul, chelnerul, duminica după-amiaza, cuplul de la acea masă, bîlbîiala lui Jo-o-orge, domnul acesta..., totul ! *Voici le roman !* Dis-

cuția asta are valoare doar în aceste condiții, intrînd în pielea noastră de acum. Restul e literatură. Dar cu literă mică.

Alberto știa că așa o să se întîmple, a știut încă de cînd mașina lui Manolito Trujillo a pornit-o pe șoseaua de la Las Cañadas în jos, de cînd Notabilul Poet s-a înviorat o dată cu discuția, cu peisajul, cu prietenia și cu cele două coniacuri pe care le-a băut după masa de prînz și de cînd și-au dat seama că e foarte devreme, mai era încă mult pînă seara, da, și e duminică, n-are nimic de făcut, ce frumos! ce minunat! n-o să uite niciodată lucrurile astea, și aproape că n-a mai fost deloc surprins cînd, lîngă El Portillo, mașina a luat-o spre stînga, știi, acum o să vezi un peisaj cu totul diferit, nordul insulei, îi explică Manolito strecurîndu-se printre hîrtoape, oh, da? magnific, domnule, magnific! și o să vezi și Puerto de la Cruz, care e un loc realmente aparte, înțelegi? iar mașina se hurducăie pe șoseaua periculoasă, care continua tot numai curbe, curbe și iar curbe și hîrtoape, hîrtoape și iar hîrtoape și margini verticale de unde pîndesc neștiute pericole, minunat, minunat, totul are un farmec deosebit, un calm aparte, nu-i așa? și pinii ăștia care coboară în fața noastră, ce frumos, e grozav! Alberto știa că așa o să se întîmple, iar acum se află toți trei așezați în jurul unei mese pe o elegantă terasă, sub cerul liber, înconjurați de nordici cu pielea albă ca laptele, înroșită acum de soarele de iarnă, lă-

sîndu-se învăluiți de primele umbre ale înserării, de umbrele care, pentru o clipă, oare de cît timp n-a mai simțit așa ceva? l-au făcut pe Alberto să tînjească după șevalet și după încăperea răvășită în care se închide uneori, rareori, iar duminica asta este cît se poate de sigur că n-o să mai ajungă nicidecum să se mai retragă.

— Știi, ăsta e turismul de iarnă, îi explică Manolito Trujillo, cel mai de lux și cu cîștigurile cele mai mari...

— E foarte frumos, nu? zîmbește placid Notabilul Poet, trăgînd cu coada ochiului la o walkirie impresionantă care îl însoțește (ca secretară, amantă sau secramantă?!) pe un bătrînel rotofei, cu părul alb și pielea arsă de soare: Varietatea uluitoare a peisajului pare ireală. Să te pomenești așa, deodată, de la vîrful Teide pe malul mării...

Alberto știa ce-o să răspundă Manolito Trujillo înainte ca acesta să deschidă gura și anume că în aceeași insulă sînt mai multe insule, că n-a cunoscut încă Sudul, Sudul este un pustiu, da, un deșert de o impresionantă frumusețe, acum e foarte greu de mers acolo, dar după ce va fi gata autostrada, se schimbă lucrurile, acolo sînt plaje, e impresionant, impresionant; Alberto își dă seama că devine tot mai posac și el știe că se vede prea bine cînd e indispus, începe să se frămînte pe scaun ca să-și schimbe gîndurile, poziția, să mai scape de oboseală, și scoate un pachet de țigări, își aprinde una, bea o gură de, de ce...? nu-și dă seama că bea Cuba libre și se hotărăște

serios să vorbească, dar despre ce anume, Doamne? despre ce s-ar putea oare vorbi cu un tip ca ăsta căruia totul i se pare frumos, minunat și nemaipomenit și care acum ascultă, cu zîmbetul pe buze, explicația lui Manolito Trujillo în legătură cu viitorul turistic al insulelor, și Lanzarote, desigur, e divină, ceva realmente ieșit din comun, ar trebui să vezi și insula asta, Pepe, n-o să-ți ierți niciodată că nu te-ai dus și aici, un peisaj selenar, într-adevăr selenar, iar Notabilul Poet dă din cap că da, gîndindu-se probabil la cu totul altceva, la conferința de mîine, la magnetofonul pe care vrea să-l cumpere, la Valea Ucanca pe care a văzut-o doar cu cîteva clipe mai înainte.

— La ce lucrezi acuma, Pepe? întreabă Alberto, și imediat i se face rușine, pentru că își dă seama că întrebarea asta, pe care se străduiește de cîteva clipe să o pună, este tot așa de ridicolă ca și comentariile lui Manolito Trujillo. Ai vreo carte sub tipar?

— Depinde, răspunde Notabilul Poet zîmbind și întorcînd capul spre Alberto, care își dă seama că a făcut bine întrebîndu-l, fiindcă de fapt chiar asta dorea să fie întrebat: Știi, aștept cam de multișor să-mi apară două cărți, ceva inedit, cu totul diferit de ce-am mai publicat pînă acum, mîine o să vă citesc cîteva poeme din cele două volume, mie mi se par interesante..., știi, foarte interesante..., dar se mai află încă tot la cenzură și nu știu dacă...

— Despre cenzură, te rog, să nu mai vorbim, îl întrerupe Manolito Trujillo ridicînd

mîna dreaptă. Cînd mi-am publicat ultima carte la Barcelona...

— Ai publicat de curînd vreo carte la Barcelona ? întreabă Notabilul Poet, cu o intonație din care se vede limpede că ceea ce îl surprinde nu este faptul că Manolito Trujillo ar fi scos vreo carte nu cu mult timp în urmă, ci că aceasta a apărut la Barcelona.

— Acum doi ani. E o carte destul de deosebită, *Răspuns tăcerilor*, poți să-ți faci o idee după titlu. (Notabilul Poet face un gest complice, dînd de înțeles că, într-adevăr, a priceput despre ce este vorba.) N-aș vrea să-ți spun ce tămbălău a fost din cauza unei poezii, manuscrisul a fost ținut șase luni pînă a intrat la tipar, iar în cele din urmă i-au dat drumul, dar fără poezia aia, o poezie foarte frumoasă, o să ți-o citesc.

— Cenzura e cumplită cînd e vorba de poezie,... și foarte periculoasă, se pronunță Notabilul Poet, cu privirea pierdută în zarea plină de nori. Pentru că poezia are nevoie de o absolută autonomie, care nu-i poate fi negată în nici un fel : este cam ceea ce am spus și în conferința de ieri cînd am vorbit despre Góngora. Proza, teatrul înseamnă cu totul altceva..., poți face înlocuiri, poți schimba, o mai poți aduce din condei, nu contează cine știe ce, nu ? dar o poezie nu se poate lipsi nici măcar de o literă, e un ansamblu constituit din părți strict interdependente, n-am dreptate ? !

Manolito Trujillo a fost categoric de acord — cu ochii pe jumătate închiși, cu buza de jos

ieșită în afară, cu capul plecat —, cam din momentul în care Notabilul Poet a început să vorbească, dînd de înțeles că este întru totul de acord cu ceea ce spune, că știe și el aceste lucruri de mai multă vreme, că doar și el e poet și a publicat cărți la Barcelona, iar una dintre ele i-a fost ținută la cenzură timp de șase luni. Peste tăcerea plină de respect care s-a așternut apoi plutește somnolența de după-masă, care contrastează cu veselia amurgului de pe Calea Colón, înțesată de îmbrăcăminte viu colorată, de pantaloni bărbătești și de damă, de cămăși sport, de jersee încheiate pe gît, de hohote în cinci sau șase limbi, de prologul nopții cosmopolite care pare — cel puțin pentru Alberto, care are ochii umflați de oboseală și nesomn — să aibă caracter de ritual și care trebuie pregătită cu grijă, pentru că aceasta înseamnă justificarea modului de a trăi, justificarea orașului și, de fapt, chiar a noastră, întrucît noi, mai mult sau mai puțin — cel care tace este de acord —, într-un fel sau altul, tot o acceptăm, ne trăim viața, nu ? ! Problema este ca ea să fie cît mai lungă, nu ?

(Coborî împreună cu ei, cu mașina, pentru că, îndreptîndu-se spre ieșire, s-a oprit o clipă strîngîndu-i brațul lui Jorge, nu fi idiot, ochii mici ai lui César căutau în jur, dacă așa v-ați înțeles, du-te cu ea, că noi plecăm ; și mai întîi a ajutat-o să-și pună pardesiul, care era foarte sub-

țire, Tenerife — primăvară eternă, vacanțe paradiziace, nu vorbi prostii, închizînd ochii, vă aștept în mașină, auzi, fă-o pentru noi. Și s-au plimbat pe bulevardul dinspre mare, luînd-o ușor de braț, din prima clipă, ușurel, ca un cavaler, delicat, iar ea, supusă, s-a lăsat condusă pînă în ușa blocului, aici ne despărțim, și asta a fost tot ; ai fost un idiot, ai fost un idiot, se frămînta pe locul lui din mașină, nu-i așa, Jorge, că a fost un idiot ? ei, știu eu, depinde... Sigur n-am fost un idiot, merseseră încet și chiar s-au oprit în cîteva rînduri lîngă balustrada dinspre stîncile unde se sparg valurile, dacă-i adevărat ce ne spui, ar fi trebuit să stai cu ea toată noaptea, și deși și-a petrecut brațul pe după umerii ei, cînd au traversat strada, tot cu delicatețe, retrăgîndu-l înainte ca gestul să fie greșit înțeles, mergînd aproape tot drumul în tăcere, cu trupurile lipite unul de altul, cu ochii mai tot timpul în ochii ei, *il-y-a de frua o nuits isi,* după un schimb de priviri și de mers încet, și dacă nu te-a invitat să urci în apartamentul ei este pentru că tu n-ai vrut ca ea să te invite ; spui tîmpenii, băiete, ori tu crezi că... ; da, noaptea e frig... mai mereu ; i-am spus totuși că mîine, dacă am timp, poate trec pe

la piscină, dar nu prea cred, pentru că... Cînd au ajuns lîngă intrare, s-a oprit în ușă, parfumul ei risipindu-se în aerul din jur, eu stau acum singură aici, se pare că-i măritată, dar bărbatul ei e în Belgia. Deci cu mersul mîine la piscină ai salvat situația, așa-i, Jorge? N-au mai dansat, au plecat din *night club*, s-au plimbat pe malul mării, unde valurile se sparg de stînci, și au ajuns la intrarea în bloc; cuplul mai în vîrstă le-a făcut de departe un semn de rămas bun, în timp ce ei dansau, și atunci s-a apropiat de ea, strîngînd-o ușor în brațe, ca și cînd ar fi vrut să danseze cu ea de parcă s-ar fi cunoscut de-o veșnicie; dar ți-a ieșit totul de minune, frate, în schimb noi...; lucrurile astea, spusese Jorge, ridicînd din umeri, uneori ies bine, alteori... Au dansat aproape o oră, iar cînd ea i-a cerut să se mai odihnească, perechea mai în vîrstă plecase și s-au așezat la masa lor, păstrînd liniștea impusă de dans, sex, comunicare, deși a întrebat-o *quel est ton prénom?* au stat tot timpul într-o liniște tulburată doar de sorbiturile din paharul plin încă, aproape plin, din fericire, pentru că dacă-ți iese figura, spusese Carlos la început, ca unul cu experiență, trebuie s-o inviți la un păhărel, o să te

coste o nimica toată, Andrée, a răspuns ea, trăgînd din țigară, aroma tutunului amestecîndu-se cu parfumul ei, strălucirea rujului de pe buze confundîndu-se cu lumina din jur, care făcea ochii să lăcrimeze. O să se ducă acolo mîine, dar se gîndește dacă o fi adevărat ceea ce zice Jorge, că a făcut-o pe prostul ca să nu se lase invitat de ea sus, în apartament, pînă mîine mai e, aiurea, du-te dracului... ; Dumnezeu dă nas cui n-are batistă ; deși ar fi fost cam deplasat ca el să-i propună fără ca ea să-l invite, biné..., cu mîna întinsă, pa, pa, nici măcar n-a îndrăznit să facă altceva decît să-i dea mîna, *bon nuit,* mai ales că de-abia trecuseră cinci minute de cînd îi vorbise de soțul ei, *o revuar ;* și cînd i-a strîns-o și i-a ținut-o cîteva clipe, dar ai dat-o gata, dragă, ai dat-o gata, fără ca ea să facă vreun gest de stînjeneală, ba dimpotrivă, *jatan que nu nu verrón otre fua,* a simțit atingerea verighetei de pe degetul ei inelar, *petetr demén,* și au continuat să se privească în ochi, fără ca ea să uite să zîmbească, pierduți, ținînd-o de mînă, în parfumul, zîmbetul, buzele ei, *ti será a la piscén a maten?* pe faleză, în bătaia vîntului dinspre mare, în vecinătatea valurilor spărgîndu-se de stînci, si-

gur că da, *presque...*, aproape sigur, da, da, pe pista de dans, în tăcere, în intimitate, chiar că ai fi un mare idiot, băiete, dacă nu te-ai duce mîine, în euforie, în voluptate, nu știu, fratele meu, nu știu dacă o să mă duc mîine..., în noapte, în trupurile care se caută și se găsesc din cînd în cînd pe ringul de dans al unui *night club*, trebuie să te duci, băiete, trebuie, a dat încetișor drumul la mînă.)

— Am ore de plictiseală, spune Carlos.

— Amorul e o plictiseală ? !

— Poftim ? Carlos întoarce cu mare greutate capul, uitîndu-se la Eduardo prin centimetrii cubi de alcool aflați acum în sîngele lui. Clipește și spune : După-amiezele de duminică sînt cumplite, mă îngrozesc, mă înspăimîntă. Tu n-ai băgat de seamă că pînă și aerul și lumina înserării sînt mai triste duminica decît în restul săptămînii ?

— *Peut-être, mon petit : ils sont des mystères de la Nature.*

— Nu, zău, eu vorbesc serios, duminica e o zi tristă, o zi rezervată copiilor, ca să se ducă la cinema și să mănînce semințe, să-și pună cravată și... și soldaților, ca să se bucure cu servitoarele. (Carlos vorbește cu vehemență, deschizînd larg ochii injectați de alcool.) E ceva mai trist ca un soldat smotocind la o servitoare ? !

— Da, doi soldați încălzind o singură servitoare.
— Ești imposibil, pe cuvînt, Eduardo, luate-ar dracu !
— Îmi vin multe idei după al zecelea whisky, iar eu am la activ..., cîte am stropit pînă acum ?
— Vreo..., vreo... două... trei... Cinci sau cam așa ceva, nu ? (Carlos își bagă mîna în buzunar și își zornăie mărunțișul, pesete și duros.) Tu mai ai bani ?
— De ce să te mint, mai am foarte puțini. Ar fi grozav dacă ai plăti tu rîndul ăsta.
— Și dacă eu îl plătesc pe ăsta — Carlos își mai zornăie o dată mărunțișul (ce fericite erau vremurile cînd mărunțișul era din monede de zece centime !) —, cine le plătește pe următoarele ?
— Domnul va avea grijă de noi, rostește Eduardo, fără să întoarcă deloc capul, atent doar să rupă în bucăți mici scobitorile de pe masă.
Barul, cu covoare pe jos, cu balcoane la stradă, cu draperii roșii, cu tablouri pe pereți, e pustiu, pustiu, într-un mod elegant, distins, pustiul de duminică.
— Și dacă Domnul uită de noi ? întreabă Carlos, vorbind rar și după o lungă pauză.
— Păgînule ! exclamă Eduardo. N-ai văzut că păsărelele din pădure nu fac nimic și totuși sînt mai bine îmbrăcate decît înțeleptul Solomon ? n-ai văzut ? trebuie să avem încredere în pronia cerească, spune Biblia. (Cu degetul arătător mîngîind buza paharului, cu ochii între-

deschiși, Eduardo păru pentru o clipă că o să-și revină din starea de decădere în care se află.) Iar dacă Domnul uită de noi, rămîn de veghe ajutoarele lui. O să fim un fel de sfîntul Pavel, căzuți de pe calul beției din cauza luminii orbitoare din buzunarul gol. Poate auzim și vreo voce care să spună : „Charlie, Charlie, why... ?" Cum se spune pe englezește „mă urmărești" ?

— Nu știu.

— Ei, cum o fi ! Și de pe jos, o să înțelegem că vocea e a lui Juan el Largo, Long John[1] care ne dojenește pentru excesele noastre, o să devină niște alcoolici anonimi, o să bem, cafea și o să fumăm țigări tari...

— De cît timp n-am mai ieșit împreună diminica după-amiază ? întreabă Carlos, ignorînd paragrafele anterioare. Cam de multișor, nu ?

— Da, de destul de multă vreme, și Eduardo își golește paharul.

— De cîteva luni eu nu mai ies duminica pe stradă : scriu, corectez lucrări, trec notițele pe curat, citesc... Isprava de azi e ceva cu totul nou. Dar plictiseala e la fel de mare.

— Duminica după-amiază eu o întîmpin bărbătește. Totul e să găsești o scuză pentru a duce la gură primul pahar de whisky. Celelalte vin de la sine.

— Și așa ajungi să bei, să bei și iar să bei, și Carlos gesticulează aplecat peste tejgheaua din lemn lustruit. E o formă de a-ți îneca plictisul, de a evada din realitate, de...

[1] Marcă de whisky.

— E o formă de a bea : dacă nu ți-ar plăcea whiskyul, nici măcar Jean-Paul Sartre n-ar putea să te facă să bei o picătură.

— Dar împrejurările, fratele meu, tristețea... reprezintă o justificare.

— A te justifica înseamnă a te autosatisface. Așa a spus Claude Vernier.

— Dar e discutabil. Ingenios, dar discutabil, spune Carlos, devenind grav.

— Sînt foarte încîntat că acum mi-a venit în minte propoziția asta. De cîte ori spun o prostie în public, o atribui lui Claude Vernier, un fel de Jusep Torres Campalans [1] pentru propria-mi folosință. Claude Vernier e bun pentru tipi ca tine, care idolatrizează literatura : tu ești dintre aceia care nu-s niciodată de acord cu o frază, dar care își scot întotdeauna pălăria în fața unui citat. Ăștia ca tine merită să fie luați peste picior cu literatura lor cu tot, pînă și literatura îi trădează. Deci, moarte literaturii ! La coș cu literatura !

— Du-te dracului, hai, ești beat mort, mormăie Carlos, fixîndu-și privirea în pahar.

— Bețivii spun întotdeauna adevărul. Adu-ți aminte de Allan Poe, de Verlaine, de Jarry, de Noe. De-asta lumea nu suportă bețivii.

— Pentru că se îmbată, bineînțeles, spune Carlos zîmbind.

---

[1] Personaj inventat de scriitorul spaniol Max Aub ; în romanul căruia îi dă și numele, Jusep Torres Campalans este pictor cubist, prieten cu Picasso. Mulți critici au vorbit despre J.T.C. ca despre un personaj real, susținînd chiar că l-au cunoscut atît pe pictor cît și opera acestuia.

— Nu, *mon petit. Pas du tout*: expresie franțuzească pe care, după cum spunea o prietenă de-a mea care a studiat limbi străine la Academia Berlitz, ar trebui tradusă prin „nu cu totul." (Eduardo își ridică ochii și se uită țintă la Carlos.) Traducătorii de la Losada or fi studiat limbi străine la Academia Berlitz?

— Ești un pedant, mormăie Carlos, aprinzîndu-și o țigară cu mîinile lipsite de reflexe. Și cu fiecare zi devii tot mai pedant. Înainte mai scriai cîte ceva. Și încă destul de bine, știu doar. Apoi i-o retează cu un gest: Te-ai lăsat de scris și acum te apuci să iei literatura peste picior, s-o reduci la zero pe căi absurde. Îți atrag serios atenția că un asemenea lucru e foarte ușor de făcut, la îndemîna oricărui nihilist...

— Nunununu..., Eduardo clatină din cap fără convingere; esste fals, falss. (S-urile au început să-i alunece împinse de alcool.) Nu-i chiar așa de ușor să rîzi de asemenea lucruri...

— Este foarte, foarte ușor.

— Pe toți dracii, nu-i chiar așa de ușor. Trebuie să cunoști foarte bine lucrurile ca apoi să rîzi de ele. Încearcă să rîzi de muzica concretă, încearcă să inventezi fraze iscusite referitoare la histologie... Eu rîd de ceea ce înțeleg pentru că înțeleg.

— Dar e mai onest să muncești așa cum fac ceilalți, cum facem noi ceilalți... Să înfrunți lumea, să semnezi hîrtiile și să le publici. (Carlos își scutură furios țigara în scrumieră.) Iar tu dai din umeri, te îndepărtezi de toate și lași să se ducă totul de rîpă... O să vină un

moment în care o să renunți și la citit și o să te mulțumești cu televiziunea.

— Oh, nu ! Eduardo lovește cu pumnul în tejghea, făcînd paharele să zăngăne : Oh, nu ! repetă el cu un glas nesigur. Sin... Singurul pedant ești tu, fătălău nenorocit ! Aiurea ! Cum dracu mă îndepărtez de toate ? Cum mă-sa abandonez totul ? ! Studiez tot ce mă interesează și, pornind de aici, muncesc de mă ia dracu, citesc mult, citesc foarte mult, încerc să asimilez temeinic tot ce citesc... Sînt cumva obligat să traduc aceste studii în șase foi bătute la două rînduri ? Eu unul prefer să trag cel mult o linie cu creionul pe marginea cărții. (Eduardo are ochii strălucitori, cămașa descheiată, venele gîtului umflate.) Blestemată pedanterie ! Voi credeți într-adevăr că e mai important să umpli treizeci de foi cu „absențe infinite cu distanțe“ sau „singurătăți goale de tristețe“ și apoi să le publici ? Aiurea ! repetă el, sfîrșit.

— Creația literară are valoare : este singura care te justifică.

— De acord, consimte Eduardo. Dar nu și pentru mine. Între a crea și a explica ceea ce au creat alții, eu prefer, bineînțeles, creația. Nu din alt motiv decît faptul că e o muncă independentă. Dar să creez pentru că mă simt obligat... Prefer să muncesc din afară, observînd totul, privind totul, aflînd totul...

— Domnule..., chelnerul se apropie la un gest abia schițat al lui Carlos. Și înainte de altul asemănător : ... face cincizeci de pesete.

Lac de sudoare, José Luis se răsucește în pat nehotărît încă să aprindă veioza de pe noptieră, încercînd să ghicească cam cît e ceasul, în timp ce observă fereastra dinspre patio întredeschisă, întunecată deja, un întuneric propriu cel puțin orei... ; întinzîndu-se cu voluptate, scoțîndu-și mîinile de sub așternut, începe să distingă formele din jur, dulapul, toaleta Aurorei, hainele de casă îngrămădite pe un scaun, totul luminat de razele cernute ale amurgului. Aprinde lumina, bîjbîie cu o mînă după pachetul de țigări, iar cu cealaltă se freacă la ochi, își aduce aminte, simțind parcă o amorțeală pe creier după neobișnuita siestă, de noaptea anterioară, de dimineața și de prînzul de azi, de tumultuoasa noapte de chef cu Alberto și cu roșcata care l-a costat patru mii cinci sute de pesete, cu tot tacîmul, cască, șovăie între a-și aprinde prima țigară din după-amiaza aceasta sau, mai bine zis, din această seară, și a mai sta puțin, doar cîteva clipe, în pat, acoperit de cearșaf, în penumbră, în semiobscuritatea care se revarsă prin fereastra întredeschisă, că poate i se face iar somn, că, oricum, duminica e pierdută, încruntîndu-se ca să zărească pe cadranul ceasului deșteptător ora... șapte fără... șapte și zece ! drace, nu ! se întinde cît poate, își scoate o țigară, șapte și zece, se gîndește, e foarte tîrziu, aprinzînd-o, așezîndu-se pe pat și îndepărtînd cearșaful de pe torsul gol, căscînd în timp ce-și pune picioarele desculțe pe covorul gri, calculează, ca într-o încercare de a-și justifica acest lung somn, că în total, de vineri și pînă azi, n-a

dormit mai mult de..., pentru că, ba cu una, ba cu alta, Manolo și Rafa nu s-au urnit pînă la..., hai, hai, ultimul pahar, ultimul și gata, insista Rafa, clătinîndu-și paharul, iar Manolo, cu smocul lui de păr grizonat agitîndu-se în vîntul răcoros al zorilor, se tot întorcea lîngă fereastra deschisă, ca să se sprijine de pervaz, să vedem dacă rămîn văduvă, *dear*, gemea cu blîndețe Cristina de pe sofa, și toți, chiar și Aurora, așezată lîngă ea, rîdeau în hohote ; hei, dar vecinii ? a întrebat deodată Marta, nu-i deranjăm cu fereastra deschisă ? în timp ce Aurora se ridica de pe sofa, zîmbind prietenos, ca să-l ajute pe el să servească, îi bag în... pe vecini, a bombănit Manolo căscînd, vai, vai, vai, ce bine crescut ești tu, băiete ! atunci, moașă-sa pe gheață, și José Luis se plimbă prin dormitor, aprinzînd lumina de la întrerupător, scotocind prin mormanul de haine motolite de pe scaun, cu pantalonul de la pijama deja în mînă, cu pîntecele gol revărsîndu-se în cute succesive peste chiloții căzuți, amintindu-și, azi-noapte, cînd toți au plecat, de liniștea paharelor goale, îngrămădite în chiuvetă și pe dulapul din bucătărie, cînd Manolo, Rafa, Cristina și Marta, deci voi nu mergeți mîine cu noi să luăm masa împreună ? au terminat în cele din urmă să-și ia rămas bun în vestibul, iar ușa, nu, nu, eu mîine o să le dorm ca la carte, a fost închisă, cînd lumina de pe scară s-a stins definitiv, iar fereastra de care se rezemase Manolo a fost și ea închisă, de ce n-o lași deschisă ca să se mai aerisească puțin casa ? în timp ce Aurora

o trîntea zgomotos, ca răspuns la propunerea lui de a o lăsa deschisă, fereastra închizîndu-se peste zgomotele portierelor de la mașinile lui Rafa și Manolo și peste rîsetele celor patru, întrerupte de un pssst! furios al lui López, ca de fiecare dată cînd întîlnirile lor se sfîrșeau noaptea tîrziu, căzînd în cele din urmă de acord, cînd erau pe trotuar, asupra excursiei de a doua zi; hai, măi omule, vino-ți în fire și hai cu noi! Iar José Luis se gîndește acum, încheindu-se la cămașă, scuturîndu-și pantalonii de in înainte de a și-i pune, că poate ar fi fost mai bine să se ducă undeva cu ei să mănînce, ca să încerce astfel să evite această ciudată duminică, plină de încordare. Acum stă în mijlocul camerei, străduindu-se să prindă vreun zgomot, închipuindu-și ce-o fi făcut Aurora toată după-amiaza, după ce el, pe la trei sau trei și jumătate, fără să-i adreseze nici un cuvînt, tîrîndu-și picioarele, s-a retras în dormitor, papi, vin și eu cu tine? lasă-l pe tata în pace, Inesita, cufundîndu-se într-o toropeală stranie, în care se suprapuneau Alberto, Rafa și Manolo, privirea agresivă a Aurorei, stînd în fața lui sîmbătă, la masa de prînz, Josele, termină-ți orezul și lasă prostiile, și la dejunul de duminică, Josele, nu-ți mai sîcîi sora, dar, mamă, ea nu mă lasă pe mine în pace, sau aceeași privire a Aurorei la alte prînzuri, în alte clipe, în alte zile, cu Josele și Inesita sau numai cu Josele, sau nopțile cînd mai erau încă necesare explicațiile și nu se limitau, ca acum, la acordul tacit de a da de înțeles că se știe totul, fără ca vreunul

dintre cei doi să fie cu adevărat sigur că e vorba realmente despre ceea ce știe sau despre ceea ce crede că știe sau despre ce își închipuie celălalt, despăturind pijamaua fără a-și ridica privirea, cînd toate paharele erau deja la bucătărie, cînd s-a închis ușa de la vestibul și s-a stins lumina de pe scară și nu s-au mai auzit glasurile lui Manolo și Rafa pe trotuar, stabilind programul pentru a doua zi ; desfăcîndu-și pijamaua cînd toate paharele erau deja la bucătărie, chiar José Luis a dus cîteva, tăcut, fără a-și mai ridica privirea cînd se întîlnea cu Aurora pe hol, justificîndu-se cu căscături zgomotoase, de parcă era frînt de oboseală, în timp ce-și despăturea pijamaua și și-o punea într-o înțelegere tacită la care ajunseseră deja, potrivit căreia explicațiile nu mai sînt necesare, pentru că se presupune că totul se explică, direct sau indirect, în atîtea momente asemănătoare, de fiecare dată, mereu, întorcîndu-și spatele în paturi, ca de obicei, fără a încerca să justifice cumva ceva. Prin fereastra acum complet deschisă, care dă înspre patio, se aude o voce de femeie chemîndu-și insistent copilul, o alta discută supărată, ah, da ? păi nu, domnule, nu, domnule, nici vorbă, nu, domnule, ce credeai, iar de la un televizor se aud aplauze, hohote de rîs, voci vesele care anunță că în continuare... ; José Luis închide ușa și stinge lumina, strigîndu-i pe Josele, pe Inesita, închipuindu-și, în întuneric, în tăcerea din casă, în ordinea imperceptibilă a lucrurilor, că nu mai e nimeni probabil acasă, că Aurora s-o fi dus pe undeva cu copiii sau că ei s-au

dus singuri la filmul de la patru, simțindu-se parcă ceva mai liniștit, dar tot se mai gîndește că etapa explicațiilor furtunoase a trecut — oare definitiv ? ! — oricum, explicații mult mai violente decît liniștea asta posomorîtă și încordată, de cîteva zile devenită obișnuință, explicații în care nu mai trebuie să înșeli, uneori chiar pe tine însuți, propria-ți oboseală, proasta-ți dispoziție, bunăvoința Aurorei, rareori la masă, mai mereu noaptea, în pat, uneori în salon, stînd unul în fața celuilalt, excitată, violentă, pusă pe plîns, izbucnind în cele din urmă, desfăcîndu-și pijamaua fără a-și ridica ochii, explicații absurde, acceptate din comoditate, comoditate la care acum, hai s-o lăsăm baltă, da ? mai bine s-o lăsăm, s-a ajuns de la sine, fără a mai recurge la ceremonia, la ritualul de la începuturi, cînd încă îi mai spunea, uite, draga mea, dar e absurd ; nu, José Luis, nu, tu ești un egoist, trebuie să înțelegi și lucrurile de care nu vrei să ții seamă ; uite, Aurora, cînd despăturirea pijamalei cu privirea absentă mai însemna încă ceartă, simțindu-se obligat, din interes, s-o mai înțeleagă încă pe Aurora, voi bărbații vreți ca lucrurile..., care era gata să izbucnească, mai mereu stîrnea, plînset, suspine de neliniște, mai întotdeauna hohote de plîns, mîngîieri automate, cîteva, destule, îmbrățișări, căldură, resurecție a dorinței într-o grotescă împăcare de o duioșie erotică, care dimineața se dovedea a fi fost fantomatică. Aprinzînd lumina de la baie, José Luis se gîndește că Aurora o fi ieșit cu copiii, poate pînă la părinții ei sau cu mașina, își

pipăie mecanic buzunarele de la pantaloni căutînd cheile despre care știe că nu pot fi aici, ci în cele de la haină ; își spală dinții, își răcorește fața, se piaptănă neatent, fără nici un chef să rămînă în apartamentul plicticos și pustiu, gîndindu-se pe unde ar putea să fie Alberto, pentru că el știe că sculîndu-se din pat la o asemenea oră o să-i fie greu să mai adoarmă, în timp ce prin fereastra de la baie, deschisă și dînd tot în patio, vin aceleași aplauze de la televizor. Plictisit, José Luis se gîndește la Alberto, încercînd să ghicească pe unde ar putea fi la ora aceasta Manolo și Cristina sau Rafa și Marta, încheindu-și manșetele de la cămașă, șovăind dacă să o ia pe aceasta sau să-și pună alta curată ca să plece și el, dar unde anume ? amintindu-și, fără entuziasm, că mîine, luni, trebuie să se întîlnească cu...

— Problema este să te gîndești la toate, știi ? zice Carlos clipind. Să te gîndești la toate, da ? și vine un mom-m-ment c-cînd t-te apucă îndoiala, nu ? ș-și nu știi dacă f-faci un lucru care m-merită os-s-teneala sau nu...

— Mă îndoiesc, deci exist, glăsuiește Eduardo. Preafericiți cei pe care îndoiala îi ține în viață, fiindcă numai ei au parte de neliniștile existenței. Din *Noile fericiri unamuniene*, Salamanca, 1930, vorbește în continuare Eduardo, cu glas stins și inexpresiv ; vocea i s-a pierdut în lumina galbenă care atîrnă de tavanul plin de pete de umezeală.

— Nu știi dacă... dacă merită osteneala sau nu..., continuă Carlos, reliefînd alcoolul în pronunțarea silabelor, dacă merită să scrii..., chiar dacă scrii bine, înțelegi ? De aceea m-am supărat pe tine mai adineauri, pentru că eu nu vorbesc la întîmplare, ci mă gîndesc mult, am multe îndoieli, înțelegi ? De aceea m-a deranjat ceea ce mi-ai spus. (Paharele de whisky sînt urîte, triste, murdare, cenușii : sînt de fapt pahare pentru o cură de dezalcoolizare.) Pentru că, uite, orice lucru îl faci cu un scop anume, dar ce rost are oare scrisul ? Ai ? La ce servește literatura ? Dacă omul e un animal social, ce rol joacă scriitorul ? Doctorul îi îngrijește pe bolnavi, inginerul conti-ri-ribuie (ei, drace !) la progresul societății, nu ? Dar scriitorul ce face ?

— Scrie, pînă se demonstrează contrariul.

— Mă rog, așa-i, așa-i, îl aprobă Carlos, dînd automat din cap. Dar în ce măsură e nevoie de el ? În ce măsură merită efortul de a te consacra aces... acestei munci ? Hai ? ! Asta-i problema, cred eu. Dacă scriu, îmi îndeplinesc oare misiunea ?

— Ce mai, ești un tîmpit ! Eduardo se răsucește plictisit pe taburetul barului de cartier în care au intrat cu totul întîmplător. Tu îți închipui că un funcționar din administrație e frămîntat de misiunea lui sau de cît de util este el, cînd se scoală în fiecare dimineață și înregistrează facturi și bea cafea cu lapte ? Vina este a celor *engagés*, de-alde Sartre, de-alde Brecht, de-alde... toți. Crezi cumva că

Gómez Manrique[1] suferea pentru că nu se simțea util societății ? Gómez Manrique suferea doar cînd nu găsea rimă pentru *preñada*[2]; cînd îi venea în minte *nada*[3], termina scena și gata !

— Nu, nu, nu, nu,... Carlos își clatină capul încet, trist, întristcet. Eu vorbesc serios, ce naiba, pentru că problema există într-adevăr serios.

— Sigur că serios ! Eduardo întoarce repede capul spre Carlos, iar o bătrînică, în drum spre toaletă, trecînd în acea clipă pe lîngă ei, mormăie un mișcător „vai, Doamne !“ Adevărul este că tu ești un amărît de tehnocrat, care n-ar trebui să scrie versuri, nici alte fleacuri... — ochii lui Eduardo îi țintuiesc provocator pe cei ai lui Carlos. Inginerul face poduri, doctorul vindecă gripe,... dar ce face scriitorul ? Scrie, boule, scrie ! Creează frumuseți, oferă mărturii ale realității, este martorul momentelor ei, e un cronicar, un povestitor, un scrib, o autoritate, un istoric, un superistoric, pentru că adevărata istorie artistul o face... Ți se pare puțin ? Scîrbosule, adevărul este că tu ești cel care nu ia literatura în serios (îl oprește cu un gest pe Carlos, care se pregătea să deschidă gura), tu nu crezi cu adevărat în literatură, pentru că aceasta este misiunea artistului și aceasta a fost dintotdeauna, aceasta va fi mereu, iar dacă te îndoiești înseamnă, e-vi-dent, că nu crezi în forța muncii tale.

---

[1] Poet spaniol (1412 ?—1490 ?).
[2] Gravidă (span.).
[3] Nimic (span.).

— Aiurea, Eduardo, aiurea, la tine totul..., Carlos se bîlbîie, încruntat, lucrurile sînt mult mai complexe, nu crezi ? lucrurile...

— Ceea ce mă irită, rahat de scriitor ce ești, continuă Eduardo fără să-i dea atenție, ceea ce mă irită, poet de mîna a șaptea, este că se înțelege că eu ! eu, scepticul, diletantul, boemul, eu sînt singurul dintre noi doi care crede în literatură... Pe dracu ! Vocea lui Eduardo se schimbă cînd își ridică paharul de whisky : Ce bine vorbesc cînd mă enervez !

— Și te enervezi tot timpul.

— Trebuie s-o iau drept un elogiu ? Eduardo bea, ca să-și umple pauza și stomacul. Mă bucur că nu ești ranchiunos, că recunoști că nu ai dreptate.

— Nț, nț, nț... ! protestează Carlos. Eu n-am re-recunoscut nimic, eu am îndoielile mele, eu...

— E trist, amice ! spune Eduardo. Pentru că voiam să te pedepsesc, punîndu-te să plătești tu paharele astea, dar în acest caz mă văd obligat să le plătesc eu, și zău că nu-mi face nici o plăcere. *Garçon, please !* ridică el vocea-i bilingvă. *Combien ?* Carlos, tu mai ai ceva bani ?

— Foarte puțini, ți-am mai zis...

— Cam cît ? Trebuie să te hotărăști, ar spune Tierno Galván [1].

— Păi..., Carlos scoate un pumn de mărunțiș din buzunarul hainei : Șaizeci sau șaptezeci...

---

[1] Politician, ziarist și scriitor spaniol. A fost primar al Madridului, în timpul primei legislaturi a socialiștilor lui Felipe González.

— De duros ? îl întreabă Eduardo, întinzînd o bancnotă maro ospătarului sașiu, care o ia.

— Totdeauna ai fost un umorist de tipul celor din școala Azcona. Doar simple pesete, fără valoare.

— Trist, trist, murmură Eduardo, coborînd de pe taburet, netezindu-și părul și aranjîndu-și jerseul.

— Dar tu cu cît ai mai rămas ?

— Doar cu restul de la sută. E trist, pentru că nu-i decît opt și un sfert. *Où pouvons aller nous maintenant ?*

— *Sais pas.*

— *Et moi aussi.* Eduardo adună un pumn de monede și le întinde în palmă. Cu cele șaizeci ale tale...

— Șaizeci și ceva, rectifică pe loc Carlos.

— Cincizeci și cu șaizeci și, fac...

— Foarte puțin, mai nimic.

— Bine, bine, totu-i relativ, așa a zis Einstein. Sigur că n-o să ne dea nimeni să mîncăm într-un restaurant, dar ne putem permite fără probleme să ne mai cinstim cu încă două păhărele, nu crezi ?

— Ba cred, încuviințează Carlos. Și pe urmă ?

— Om vedea noi, amice, om vedea ! Poate ne ajută tatăl ceresc, nu uita că azi e ziua lui de odihnă. Încotro ne mai îndreptăm pașii ? !

— Am putea să ne apropiem de tavernele deocheate, propune Carlos. Coborîm în grotele viciului, să stăm alături de lumea proastă.

— Da, nu-i rău, spune Eduardo, continuînd să-și netezească părul. Nu atît pentru perspectiva ta sociologică, cît pentru cea economică, care la ora asta ne impune un respiro.

LA LAGUNA, DISTRICT UNIVERSITAR

Fumul de țigară plutește prin toate colțurile odăiței, reducînd mult vizibilitatea, formînd nori denși, aproape solizi, pătrunzînd în pahare, provocînd usturime la ochi, chiar și celor care sînt obișnuiți, foarte obișnuiți să fumeze. Scotocind printre hîrtiile xerocopiate de pe masă, Paco José, cu ochii întredeschiși, evitînd astfel fumul de la țigara pe care o ține între buze, continuă să explice că linia care trebuie urmată, înainte de orice, este aceea de a menține vie autoconștiința studentului și că tot ceea ce se organizează, toate programele de activități propuse pentru a fi desfășurate, adaugă el, privindu-și colegii care îl aprobă dînd tăcuți din cap, trebuie orientate spre acest prim scop, fără de care ar fi absolut imposibil să se obțină o bază solidă pentru activismul politic de orice natură. Antonio, așezat pe unul dintre cele două paturi din cămăruța pensiunii, se gîndește, bînd o gură de coniac, la ceea ce spusese Paco José despre menținerea vie a autoconștiinței studențești, lăsînd astfel să se presupună că această autoconștiință există deja; el își amintește decepția cumplită care l-a încercat cu luni în urmă cînd a remarcat dezinteresul total al colegilor din anul întîi

pentru tot ce nu însemna a lua notițe, a studia și a agăța femei în bar ; și tocmai de aceea, cînd Núñez i-a vorbit într-o dimineață de aceste reuniuni culturale, s-a hotărît să vină și el, întrucît credea că aceasta e obligația oricărui student, că nu poți intra în aulele din La Laguna cu aceeași mentalitate de anul trecut, cînd urmau colegiul pe lîngă vreo mănăstire, mentalitate pe care însă continuă să o aibă majoritatea colegilor. Prin ferestruica întredeschisă intră, din cînd în cînd, un val de aer rece de seară, iar coloanele de fum se pierd, încetul cu încetul, în sus, în patio. Núñez, care l-a întrerupt cu vocea-i gravă și calmă pe Paco José cînd aceasta a început să vorbească de recitalul de cîntece programat pentru săptămîna viitoare, insistă acum asupra faptului că trebuie să ne fie limpede că recitalul nu se poate reduce la un grup de cîntăreți și gata, ci trebuie să reiasă clar că fiecare cîntec poartă și un protest implicit împotriva unei anumite probleme ; iar Paco José spune că da, bine ; ceilalți din grup, inclusiv Antonio, dau afirmativ din cap sau ridică ironic din umeri, dînd de înțeles că, desigur, nici vorbă să fie altfel, doar pe aceasta se sconta de la bun început. Antonio, lăsîndu-se pe spate, cu cotul sprijinit pe o pernă, se uită la toți cei care s-au adunat în această după-amiază de duminică în camera lui Bethencourt, aducîndu-și aminte că de mai multe săptămîni, de cînd a vorbit pentru prima oară cu Núñez, dorea să participe și el, dar i-a fost practic imposibil, uneori pentru că, dintr-un motiv sau altul, întîlnirile

n-au mai avut loc, alteori pentru că trebuia să meargă într-altă parte, cum ar fi, de pildă, acea excursie pe care a organizat-o José Luis cu fetele din grup, cele de la Institut, cînd s-au dus la Las Mercedes, apoi au dansat, și totul a ieșit pînă la urmă destul de bine, s-a lipit de Ana Mari, fata cu plete șatene, puțin cam timidă, dar foarte drăguță, foarte simpatică, cu care a și ieșit a doua zi în oraș. Studenții stau așezați pe cele două scaune din cameră și pe paturi ; Paco José stă în picioare cu mîinile sprijinite de masa acoperită de hîrtii, cărți, pahare, cu sticla de coniac pe jumătate plină ; pe dulap, valizele lui Bethencourt și Jiménez, care s-a dus în La Carrera, pentru că pe el nu-l interesează asemenea lucruri, iar prin colțuri, pe dușumea, rufe murdare, mototolite, hîrtii rupte, cîte o cutie de conserve goală ; Núñez insistă asupra faptului că, orice-ar fi, recitalul nu trebuie să fie doar un lucru reușit, drăguț, și deci un eșec, ci trebuie pregătit cu grijă, mai ales cu seriozitate, ca mesajul fiecărui cîntec să reiasă clar, iar Bethencourt încuviințează, da, da, așa-i, așa-i, vorbind în același timp cu Paco José, care se cam bîlbîie, întinzînd mîna și ridicînd glasul, încercînd să explice că i se pare foarte bine așa, că e de acord cu toate și cu multe altele, că, dacă ar fi după el, ar trebui căutat, ei, drace, dar lăsați-mă să vorbesc, ceea ce trebuie să ne preocupe este tocmai modul în care mesajul să iasă în evidență ; și Antonio întreabă, deși nu-l ascultă nimeni, care sînt cîntecele, iar Luis spune că s-au întîlnit în

această seară tocmai în acest scop, vocea lui Núñez acoperă rumoarea discuțiilor, el propune ca valid orice mijloc de a scoate în relief mesajul ; Paco José insistă, care sînt alea, să vedem, care sînt, de exemplu, hai să vedem ; și Núñez, care a continuat să vorbească netulburat, propune, de exemplu, să se citească, între două cîntece, fragmente din manifeste sau știri din ziare ori texte teoretice alese conform scopului urmărit ; iar Paco José răspunde că bine, dar, amestecîndu-se din nou vocile în discuție, în timp ce Bethencourt dă neîncrezător din cap și comentează în șoaptă cu Luis că aprobarea rectoratului este numai pentru cîntece, dar dacă se citesc astfel de texte, o să iasă tămbălău mare, că una e să ai autorizație pentru o reuniune cu cîntece de Bob Dylan și de Atahualpa Yupanqui, și alta e o adunare unde se citește *Manifestul Partidului Comunist* sau unde se citesc bucăți din *Sfînta Familie*. Antonio nu pricepe prea bine de ce Bethencourt, care este cel mai mare din grup, în anul IV sau V la Istorie, cu ochii ascunși pe după niște ochelari cu lentile groase, a zis asta despre *Sfînta Familie*, și nu-și dă seama dacă a glumit sau a spus-o în zeflemea, pentru că el nu crede să existe vreun text care să se numească astfel sau cel puțin trebuie să fie ceva nesemnificativ, pentru că el n-a auzit niciodată vorbindu-se despre un asemenea text, și-și amintește cu un zîmbet de logosul plat al preoților din colegiu, de predicile de la slujbele de duminică, prudența față de tot ce se referă la întîlnirile de amor, la aventuri, la fete, culcat, fleacuri

pe care trebuie să le depășești de unul singur, gîndindu-se la timiditatea de ieri seară a Anei Mari și la faptul că toate aceste lucruri sînt absurde, mai bînd o gură de coniac și urmărind discuția dintre Núñez, Paco José și Bethencourt despre cel mai bun mod de a organiza recitalul de cîntece de săptămîna viitoare.

— Ceea ce mă face să-mi fie teamă să vin prin locurile astea, spune Carlos împingînd ușa turnantă a speluncii, sînt paharele, murdăria și teama că te trezești cu una în cap...

— Nu știi că alcoolul purifică totul? Eduardo s-a instalat la tejghea, lîngă o codoașă grasă și cu ochelari. Alcoolul omoară sifilisul.

— Și te stîrnește suficient ca să iei altă boală.

— Totul se schimbă, desigur. *Panta rei,* cum ar spune Heraclit. (Eduardo privește țintă la ospătarul cu ochelari care s-a apropiat de ei. E destul de beat. Eduardo, nu ospătarul.) Dumneata știi cine-i Heraclit?

— Poftim?

— Nimic, nimic, intervine Carlos împăciuitor. Te întreba de un prieten de-al nostru. Pune-ne două whiskyuri, te rog...

— Un prieten de-al nostru! exclamă Eduardo cam tare. Tu ai spus-o! Ba chiar mai mult decît un prieten, un maestru, am putea zice. Totul trece, totul se transformă, nimic nu-i imuabil. Știi, de fapt mie mi-e teamă de Heraclit. Es-es-te — i se împleticește limba —

un fel de *memento caducitas*, amintirea perenă a impos-s-sibilității de a conserva ceva neschimbat.

— L-o fi citit oare Matt Monro[1] pe Heraclit ? rostește Carlos aproape murmurînd.

— Aicea-i caducitatea, în acest *panta rei* al lui Heraclit. Imposibi-impobli-imposi-bilitatea (lua-m-ar dracu !) de a fixa — acesta e cuvîntul ! — ceva pentru totdeauna. Totul trece, totul se transformă. Știi că Heraclit e precursorul lui Darwin ?

— Crezi ? spune Carlos fără prea multă convingere, aprinzîndu-și o țigară.

— Sigur că da, este de fapt singurul, dar a trebuit să se oprească cu investigațiile în faza embrionară, pentru că în Grecia nu sînt maimuțe. Dar, crede-mă, mergea pe drumul cel bun. (Șmechera grasă i-a tot iscodit pe cei doi cu privirea, încă de cînd au intrat, calculînd mental posibilitatea de a negocia.) Oricum, i-ar fi trebuit un Teilhard de Chardin[2]. Ce s-ar fi ales de Darwin fără Teilhard de Chardin ?

— Te asigur că habar n-am.

— Nimic. Sau foarte puțin. La fel ca în cazul lui Marx fără Lenin, la fel cu Nietzsche

---

[1] Cîntăreț de mare succes în Spania anilor '60 ; cel mai cunoscut cîntec al său se numea *O să treacă totul.*

[2] Paleontolog, filozof și teolog francez (1881—1955), descoperitor al sinantropului (omul fosil descoperit lîngă Bejing, care prezintă un amestec de caractere primitive și caractere evoluate).

fără Hitler, cu Saussure[1] fără Bally[2], Cehov fără Stanislavski[3], sau la fel cu madame Curie fără Truman[4], ori Bertolt Brecht fără Ricardo Salvat[5]. Te-ai gîndit vreodată la importanța exege-ge-gezei ? Ți-ai dat seama că exegetul e mai important decît autorul ? (Codoașa îi privește fără nici un fel de rușine ; practic, nu-i scapă din ochi.) Începînd de mîine, mă fac exeget.

— Bine, admite Carlos indiferent, privind cu ochii tulburi (de alcool, nu de păcat) la dosul monstruos al unei deocheate care tîrăște după ea un bărbat scund. Dar trebuie să te previn că în Spania sînt deja prea mulți.

— Îmi dai un foc ? întreabă insinuant huiduma cu ochelari, întrerupînd promițătoarele elucubrații ale lui Eduardo.

— Desigur, desigur, cum să nu, se grăbește, amabil, Carlos, scoțînd bricheta. Înainte de

---

[1] Ferdinand de Saussure (1857—1913), lingvist elvețian care, prin lucrarea *Curs de lingvistică generală*, a jucat un rol determinant în evoluția lingvisticii moderne.

[2] Charles Bally (1865—1947), lingvist elvețian, elev al lui Saussure și autor al unui *Tratat de stilistică franceză ;* împreună cu colegul său Albert Sechehaye, pune în ordine notele de la lecțiile lui S. și se ocupă de publicarea *Cursului de lingvistică generală.*

[3] Actor și regizor la Teatrul de Artă din Moscova.

[4] Președinte al S.U.A., din al cărui ordin au fost aruncate bombele atomice asupra orașelor japoneze Hiroshima și Nagasaki.

[5] Regizor spaniol, care a pus în scenă mai multe piese de Brecht.

toate, noi sîntem niște domni : unei femei trebuie să-i dai orice.

— Da, evident. Orice, în afară de bani. (Codoașa îi privește cu șiretenie, pîndind un loc în conversație în care să-și plaseze marfa-i ieftină.) Sigur, doamnă !

— Pot să cer un coniac ? întreabă huiduma cu ochelari.

— Bineînțeles că poți, doamnă, spune Eduardo, făcîndu-i loc chiar lîngă el.

— Poți să-l comanzi și poți să-l și plătești, o lămurește Carlos. Pentru că noi sîntem spanioli proaspăt devalorizați.

— La naiba, mă invitați sau nu ?

— Știi, noi te-am invita. (Eduardo este corectitudinea personificată. Corectitudinea beată, dar la urma urmei tot corectitudine este.) Dar am prefera să știm dinainte cît...

— Uite, îmi dai trei sutare..., spune Codoașa coborînd glasul.

— Prețul e bun, comentează Carlos uitîndu-se la Eduardo.

— Nu e rău, nu, admite Eduardo.

— Bun, cochide Carlos : asta voiam să știm, mulțumim. Ne vedem altă dată.

Deoarece culmile albăstrui, violete și maronii se estompează învăluite în negura strălucitoare a serilor de vară, înălțîndu-se destul de sus, mult mai sus, mult, foarte mult dincolo de limita reală la care sfîrșeau de fapt ; dobîndind un contur înșelător, fantasmagoric, lăsîndu-se învăluite de privirea oricui, invitîn-

du-ne parcă la cele mai felurite interpretări, la cele mai diverse localizări spațio-temporale, ca și cînd ar fi cu adevărat posibil ca de la o clipă la alta să se deplaseze și să ne lase învăluiți în propriile noastre amintiri, așa cum piscurile din Anaga sînt învăluite de pîcla serilor de augut, lăsîndu-ne extaziați, mîndri, frămîntați, schimbîndu-ne perspectiva, dimensiunile, plimbîndu-ne iarăși prin Piața Constitución îmbrăcați în pantaloni largi și haină pe talie, aruncînd priviri provocatoare la scaunele din dreapta și din stînga, gesticulînd cu emfază, avînd sub braț un exemplar din ziarul „La Tarde", salutînd politicos pe mulți, destui, aproape pe toți, pe toți, fără nici o excepție, pe trecători, pe cei ieșiți duminica la plimbare, eleganți, spilcuiți, prudenți, perimați și costelivi, importanți, împăunîndu-se cu mustățile lor cu vîrfurile răsucite în sus, cu hainele lor impecabile, cu bastoanele, umbrelele de soare, ghetele, pălăriile și demnitatea lor ; intrînd din nou pe poarta cenușie a vetustului Institut, cu pantaloni bufanți, cu o șapcă mare pe cap, geografie, gramatică, istorie, luînd loc în aulele vechiului edificiu, ascultîndu-i pe bătrînii profesori, îmbrîncindu-i pe bătrînii pedeli, certîndu-ne cu vechii colegi de la străvechiul colegiu cu preoți bătrîni recent sosiți, cu un confuz accent franțuzesc sau ignorînd uneori cu totul castiliana, cu sutane negre și gulere albe, geografia și franceza, și costumaș alb și albastru, de marinar, plimbîndu-ne alături de tata și de mama, scrobit, incredibil, fantasmatic cum poate orice să fie,

trebuie să fie, este fantasmatic și arheologic, încadrîndu-se în dimensiunile sale ca o imagine de daghereotip, ca o carte făcută ferfeniță și prăfuită pe care o găsim răvășită și care nu mai prezintă prea mare importanță, pentru că vine dintr-o altă lume și aparține unei alte lumi și se află cu totul într-o altă lume, pentru că acesta îi este locul și lui îi aparține și nu are nici o legătură cu cea în care ne aflăm noi acum, deși omul cu pantaloni largi și haina pe talie nu s-a desprins de copilul cu ochii mari, în costum de marinar, nici de speculantul din anii grei, fiindcă oricum e vorba doar de scene disparate, pe care le putem mînui în voie, după bunul nostru plac, pentru că la urma urmei sînt imobile, gravate definitiv pe o anume dimensiune a timpului și a spațiului și se reduc la imagini ilustrative cărora în aceste momente (în aceste momente în care e nevoie să ne agățăm de orice element dinamic, capabil să ne transforme, să ne schimbe, să intervină) le lipsește pînă și cea mai elementară forță, care să nu fie exagerat de sensibilă, lirică, voluptuoasă, voluptatea amintirii, lirismul evocării, sensibilitatea dorului. E cartea ruptă, sînt stampele, albumul de fotografii îngălbenite, pinacoteca, colecția de scrisori prăfuite, facturi de la societăți dispărute, care într-un fel sau altul fac parte din noi înșine, dar se mărginesc a ne ilustra doar estetic ; mirosul de praf, cerneală și sudoare cînd plecam la orele cinci ale după-amiezii de la colegiul de preoți, prima comuniune la biserica Del Pilar, examenul de staf din clădirea cenușie

a vechii Universități, plimbările prin Piața Constitución, șifonarea costumașului scrobit, logodna cu Candelaria, care a durat atîtea și atîtea luni de zile, soarele de amiază căzînd din plin în timpul unei excursii pe muntele Las Mercedes, chipul tatălui în noaptea de șaptesprezece iulie cînd a venit palid de pe stradă, flash-urile, diapozitivele, tablourile plastice care se moștenesc, pe care le moștenim, pe care le transmitem mai departe cu indiferență, pentru că acum nu e momentul de a evoca tandrețea staticului, a imuabilului, a ireversibilului, a atîtor și atîtor celule moarte care s-au refăcut de-a lungul anilor și care astăzi nu mai au nici o legătură cu noi, nici cu problemele noastre (iremediabile?). Sau poate că da?

— E multă lume pe-aici, bîiguie Carlos.

— Pentru că-i duminică, îl lămurește Eduardo, sprijinindu-se cu cotul de tejghea. Dar tu ești un timid și te deranjează mirosul gloatei.

— Nununu, insistă Carlos lîngă el, mă enervează însă mediile astea burgheze, cu atîtea femei bine, cu atîta fum și cu atîția fanți puși pe agățat...

— Era necesar.

— Poftim?

— Spun, îl lămurește Eduardo, că de fapt era necesar să venim aici, înțelegi? E o confirmare practică a mitului cavernei al lui Platon: aici ne simțim înconjurați de umbre și dobîndim conștiința irealității lor. Nimic din

toate acestea nu poate fi real ! Este un catharsis formidabil și pe deasupra și foarte ieftin, în care intră inclusiv consumația.

— Măi să fie, uite cine vine !

— Cine ? întreabă Eduardo cu un interes crescînd...

— Alea două prietene, și Carlos le arată cu bărbia. Două prietene burgheze.

— Unde, unde ? Prezintă-mi-le imediat, amice. Cu atît mai bine că sînt burgheze. Cum ele mănîncă de toate...

— Dar noi sîntem ghiftuiți, șovăie Carlos.

— Ghiftuiala e un fenomen trecător. Pur tranzitoriu. Nu influențează caracterul.

— Bună, Carlos..., i(ntre)rupe vocea feminin-cristal-ină, cu intonația care oscilează între a continua drumul de-a lungul tejghelei și a se opri o clipă (mai multe clipe).

— Bună..., spune mai încet cealaltă voce, blondă.

— Ce chestie, voi aici ! se miră Carlos clătinîndu-se periculos. Barul ăsta are totuși ceva bun, aici te întîlnești cu toată lumea, nu ? Mai ales duminica...

— Și păstrează buna dispoziție, adaugă Eduardo, care nu și-a mai luat privirea de la blonda care se uită la el cu coada ochiului : e o încîntare, o frumusețe blondă de-ți taie răsuflarea.

— Voi nu vă cunoașteți ? zîmbete, negații, prezentări, bucurii... Noi tocmai am sosit.

— Și eram pe punctul de a comanda whisky. Voi vreți tot whisky ?

— Nu, nu...

— Whisky, nu...

— Păi atunci ce beţi ? insistă Eduardo.

— Bine..., admite bruneta. Un Martini...

— Iar eu un Manhatan, zîmbeşte blonda, ca un înger, ca o madonă.

— Transfer ? întreabă Carlos făcînd inconştient Dos Pasos [1] în gol. Întîmplare, întîmplare, cîtă literatură s-a scris în numele tău !

— Poftim ? blonda îşi ridică privirea spre Eduardo.

— Nimic, aiureli de-ale ăstuia. Că dacă vreţi să ne transferăm, să trecem de la tejghea la o masă, ca să ne simţim mai bine, înţelegi ? răspunde Eduardo I Improvizatorul.

— Vai, da, aşa-i, se pronunţă bruneta ; am putea să ne aşezăm la o masă, am sta mai comod, cum sîntem patru...

— Într-adevăr, recunoaşte Eduardo. Din acest motiv, cvintetele îşi petrec viaţa în picioare.

— Ce-ai spus ? întreabă blonda apropiindu-se de Eduardo cu ochii artistic întredeschişi.

— Nimic, nu,... prostii. Ştii, cînd mă aflu în preajma unei femei frumoase, îmi reapare progresiv bîlbîiala. Din pricina asta a trebuit să vorbesc mereu prin semne, dar mereu mi s-a răspuns nu.

— Mergem la masă, da ? întreabă ferm bruneta.

---

[1] Joc de cuvinte între sp. *dos pasos*, „doi paşi", şi (John) Dos Passos (1896—1970), numele unui scriitor american, autor, printre altele, al lucrării *Manhattan Transfer*, la care se face aluzie în dialogul de mai sus.

— Sînt ocupate toate, bolboroseşte Carlos prudent.

— Nu, uite, spune blonda fugind cu paşi mici, ăia de colo se cară.

— Vai, da, da, spune bruneta apropiindu-se.

— Îţi dai seama, treaba asta o să ne coste scump, băiete, îi şopteşte Carlos lui Eduardo, rămaşi amîndoi mai în urmă.

— Mă rog, sîntem bărbaţi, nu ?

— N-avem însă bani.

— *Pas d'argent ?*

— *Pas du tout. Tu ne te souviens pas ?* acum se află lîngă masa deja ocupată de fete.

— *Mais oui,* recunoaşte Eduardo. *C'est vrai.*

— *Et alors ?*

— Domnul va avea grijă de noi, răspunde Eduardo aşezîndu-se lîngă blonda care îl priveşte zîmbitoare. Nu trebuie să-ţi pierzi credinţa.

— Numai tu eşti de vină, îl acuză Carlos.

— Absolut deloc, vinovat poate fi doar Dos Passos. Nu crezi ? adaugă Eduardo, întorcîndu-se spre blondă.

— Da ? bîiguie ea cu cei doi ochi albaştri reflectaţi în ochii tulburi ai lui Eduardo.

— Da, confirmă Eduardo zîmbind din colţul drept al buzelor şi simţind pe piciorul drept atingerea (involuntară) a coapsei stîngi a blondei ; şi se convinge pe sine însuşi că e un tip irezistibil.

— Duminica nu prea ai unde să te duci, spune bruneta, adresîndu-se lui Carlos, care e tot mai nesigur în mişcări. Cinematografele sînt oribile, pline de lume şi încinse...

— Da, ai dreptate, la film nu..., consimte Carlos, nu prea stăpîn pe cuvintele sale.

— Poftim ? întreabă bruneta.

— Nu, nimic, nu..., spuneam că filmul nu..., că nu te poți duce duminica. Eu nu mă duc niciodată duminica la film.

— Oh, nici eu... Noi am stat în casă toată după-amiaza și n-am ieșit decît acum...

— Dar de ce nu ne-ați anunțat ? întreabă Eduardo uitîndu-se cu coada ochiului la blondă. Am fi venit și noi, nu-i așa, Carlos ?

— Ba da, cum să nu.

— Și ce-ați făcut voi în după-amiaza asta ? întreabă blonda, subliniind cu privirea starea interlocutorilor.

— Am bîntuit. Ca niște noi Ulise în căutarea unor inexistente Itace cu Penelope metafomor-moros-metar-... metamorfozate ! în Clitemnestre, cu Telemahi substituiți de alți Oreste, cu fidelitatea convertită în decepție. Mai spre seară am descoperit cu groază că tatăl nostru se numea Eschil în loc de Homer. Și astfel am mai băut cîte un whisky, ca să ne consolăm.

— Nu te înțeleg deloc, mărturisește blonda, adăugînd cu privirea că de fapt nici nu o interesează.

— Nici nu trebuie, spune Eduardo, renăscînd din cenușa sexului său însuflețit. Bărbatul și femeia nu se pot înțelege decît într-un singur fel.

— ...cumplit, și-acolo e cumplit, se aude vocea brunetei în pauză. Eu nici la Club nu mă duc niciodată. Mai de mult...

— Cum anume ? întreabă blonda, coborînd glasul.

— Telegrafic, răspunde Eduardo. Dar e foarte scump.

— Doamne, prost mai ești ! îl elogiază ea, răsucind între degete (degete fine, unghii îngrijite) paharul de Manhatan.

— Elenist, nuanțează Eduardo, întrezărind printre mîinile blondei că-l mai așteaptă un whisky.

— Cine este Elenita ? întreabă tandru-ingenuu-blond, sorbindu-și băutura (o vișină printre vișine, ar spune Góngora), strîmbîndu-se ușor.

— O prietenă de-a mea, declară Eduardo fără să clipească, de care e îndrăgostit Carlos, dar ea nu-l bagă în seamă. Ne-am întîlnit cu ea în după-masa asta și de aceea mi-am adus aminte de ea. Bietul de Carlos, suferă ca un cîine ! De fapt, el a băut din cauza tristeții care l-a apucat după întîlnirea cu ea. Tu știi că el nu bea niciodată ?

— Oh, nu ? !

— Nu. Bea doar cînd e îndrăgostit, spune Eduardo, uitîndu-se la Carlos care clipește de cealaltă parte a mesei, ignorînd cu totul divagațiile etilico-erotice ale lui Eduardo.

— Și tu bei cînd te îndrăgostești ? insinuează blonda.

— Mă rog..., șovăie Eduardo. Cel puțin nu mor de sete.

— Ce prostuț ! îl elogiază din nou blonda, în timp ce Eduardo își ridică paharul. Cu tine nu se poate vorbi serios, o ții tot pe-a ta !

— Nu, nu, lunea sînt serios.

— Şi duminica ?

— Fată dragă, duminica e zi de glumit. Domnul a născocit prima glumă a omenirii duminica : să te odihneşti după ce ai creat omul e un lucru care nu-i poate trece prin minte decît unui umorist extraordinar.

— Asta nu-mi prea place, se încruntă blonda.

— Să creezi omul ? Bineînţeles că nu. De fapt asta-i prima glumă a cerului, dar mie mi se pare de prost gust.

— Nu-mi place să iei în derîdere asemenea lucruri, spune, încruntată, blonda de la colegiul de maici, cu uniformă bleumarin, cu codiţe şi cu examenele de anul IV picate.

— În fine, dragă ... (Eduardo încearcă să descreţească sprîncenele ameninţătoare), nu trebuie s-o iei chiar aşa. Eu nu cred că-i cazul să te superi...

— Nu, dar eu nu mă supăr deloc, spune blonda.

— Mă bucur nespus, vocalizează vocea metalică a lui Eduardo, trezit la viaţă de iluzie, la iluzie de sex, la sex de alcool.

— De ce ? interoghează ea, promiţînd o discuţie plină de banalităţi, priviri, cuvinte pe jumătate rostite, locuri comune, posibilităţi, zîmbete parfumate cu Max Factor.

— Uite, uite cine a venit ! intervine bruneta, lovind mîna prietenei sale, întrerupînd idila verbală a celor doi. Dar parcă era plecată la Madrid, nu ?

— Nu, nu, o lămurește blonda privind spre ușă. La Londra sau în Elveția, nu știu prea bine. Cînd s-a întors ?

— Habar n-am. Hei, heeei ! strigă bruneta, agitîndu-și brațul.

— O știu și eu ? întreabă Carlos.

— Sigur c-o știi, îi explică blonda, în timp ce bruneta strigă. E sora lui Chito, cea care a fost logodită cu Tinín...

— Cine-i Tinín ?

— Of, Doamne !...

— Ce fericire ! exclamă bruneta, apăsînd pe *e*. Dragă, ce surpriză, ce elegantă ești !... rîsete, gîfîieli, exclamații, rîsete, sărutări, rîsete, saluturi, rîsete. Cînd ai venit ? explicații, rîsete.

— *Memento argenti*, spune Carlos lîngă Eduardo, profitînd de faptul că s-au ridicat în picioare.

— *Combien ?* întreabă Eduardo privind chiorîș la bonurile hieroglifice eliberate de la casă, pline de cifre.

— Mult. *Kaputt !* Cu mult peste ce-avem noi, ne lipsesc peste o sută de pesete.

— Și cîte avem ?

— Patruzeci și două, contabilizează Carlos, trezit vizibil din beție. (Economia are efect curativ, e o cură de dezintoxicare alcoolică, terapie insulară.) Dacă se lipește și asta aici, o încurcăm rău de tot.

— Are logodnic, îl liniștește Eduardo.

— Ei sînt Eduardo și Carlos, îi prezintă blonda. Maripili și logodnicul ei.

— Încîntat, bîiguie Carlos. El e Tinín ?

— Poftim ? întreabă logodnicul.

— Taci, tîmpitule ! îl dojenește bruneta.
— Dar stați jos, stați jos, se însuflețește blonda, evitînd hopul.
— Eu nu știam..., se justifică încetișor Carlos. Tipa asta mi-a zis...
— Tîmpitule ! repetă bruneta.
— Beți ceva ? oferă Eduardo nervos, primind o lovitură cumplită pe sub masă.
— Sigur că da, ospătar...
— Și cum a fost ? Ce ne poți spune ?
— O să-ți povestesc eu... Ai să vezi,... minunat...
— Chiar ieri, la Cazinou...
— Da, cu gheață, tu tot cu gheață ?
— Ce ? Oh, da...
— *Il faut chercher l'argent*, spune Eduardo lui Carlos.
— Hai ? alcoolul îl subjugă iarăși pe Carlos, dilatîndu-i evident ochii.
— Că ne trebuie urgent bălegar de drac. Tone.
— Caută tu, mormăie Carlos, generos papinian [1] !
— Am făcut-o, am făcut-o și gata !
— Dar ai și băut ! mormăie iarăși Carlos.
— Ascultă, tîmpitule, e vorba doar de un împrumut, spune Eduardo coborînd glasul, disimulînd în tonul conversației. Decadenta capitalistă *de ma droite* este o bijuterie perfect recuperabilă și utilizabilă, mă înțelegi ? După cum a spus Icar înainte de a se lansa, dinspre mine, nici o grijă ! Burgheziei, adaugă el, pri-

[1] Aluzie la Giovanni Papini, scriitor catolic italian, potrivit căruia banii ar fi produsele Satanei.

vind-o cu coada ochiului pe aiurita blondă, nu-i pasă de banii celorlalți, dar se simte jignită de sărăcie.

— Colaborezi cu capitalul, murmură Carlos, pe un ton care se vrea ironic.

— Cînd e sexul la mijloc, colaborez și cu don Juan March [1]. Dă-mi un trup de care să mă sprijin, și atunci o să-l mișc și pe-al meu.

— Foarte drăguță, foarte drăguță, era foarte drăguță, strigă blonda, aproape uitînd de Eduardo de cînd au venit cei doi. Nu e frumoasă, dar are ceva...

— Ba da, dragă, e chiar frumoasă...

— Vai de mine, ba nu, Doamne ferește! N-o să-mi spui tu mie acuma că...

— Păi cînd e cu el în mașină...

— Cînd e cu el în mașină, da, dar cînd...

— A șaptea artă la nivel de popularizare, bîlbîie Carlos. Insiști, orice-ar fi ?

— *Yes, it is*, recunoaște Eduardo. Singura soluție este să ne aruncăm în apă și să înotăm pînă dăm de cisterna care să ne aprovizioneze.

— Aici ? întreabă sceptic Carlos.

— Da, aici. În barul ăsta s-a adunat tot orașul. Te duci tu sau mă duc eu ?

— Du-te tu !

— De acord, se oferă Eduardo. Așteaptă-mă.

— Ascultă, bîiguie Carlos cel Timid, uitîndu-se în jur. *Pas possible pour moi de rester tout seul à cette table. C'est trop affreux.*

— Poftim ? întreabă bruneta, aducîndu-și aminte de ei de-abia cînd i-a auzit vorbind.

[1] Capitalist spaniol, proprietar al unui imperiu economic. A finanțat insurecția militară a lui Franco.

— Nimic, zîmbește Eduardo. Îmi recita o poezie în franceză, de Claude Vernier.

— Ah, da ! recunoaște europeana Maripili, amintindu-și.

— Carlos, explică Eduardo privindu-și prietenul, nu-și amintea finalul, care spune cam așa : „Dacă nu vrei, într-adevăr, / să te cufunzi în acest val, / du-te și te-ntoarce apoi, / că eu aicea te-aștept. / Și repede să faci, te rog, / ceea ce trebuie să faci."

— Ce drăguț, zîmbește blonda.

— Da, dar are reminiscențe biblice, spune Eduardo.

— Mă rog, consimte Carlos. Iertați-mă o clipă, și, ridicîndu-se, dispare cu un pas nesigur în masa compactă care umple localul, în timp ce Eduardo îi povestește ceva blondei care zîmbește foarte monden.

LA LAGUNA, DISTRICT UNIVERSITAR

Ambianța nu s-a schimbat prea mult de la o zi la alta. Cel puțin ambianța tejghelelor din baruri, a meselor din baruri, a separeurilor din baruri, a closetelor — de bărbați sau de femei — din baruri. Sigur că în orice cinematograf (în oricare dintre puținele și vechile cinematografe risipite prin oraș) poți întîlni aceeași lume care bea și fumează în barul La Carrera, iar în încăperile umede ale oricărei pensiuni sau din vreun cămin stau studenți sprijinindu-se în coate și avînd în fața ochilor cărți, fișe, caiete de notițe, sau, dînd tîrcoale

unei mese pline de fum, pahare și cărți de joc, mai mulți dintre cei care au dezertat din grupurile din barul Brasilia, poate în Puerto de la Cruz, în Santa Cruz de Tenerife, în orice lupanar ieftin pentru uzul aproape exclusiv al studenilor din țările subdezvoltate și al militarilor fără grade, completînd astfel rentele celor care în zilele lucrătoare — chiar și azi — mișună, iau loc, se ridică, intră și ies din baruri ca Alaska, Artillería, Dos y Una. În rest, după cum am mai spus, ambianța nu s-a schimbat prea mult. Cei de la Politehnică poartă aceleași jersee alpine, pe sub halatul (alb ?) al celor ce fac practica la Biologie se văd aceiași pantaloni de flanelă, cu carouri mari, în culori țipătoare, în aulele de la Drept apar aceleași jachete de pluș, la fel și în aulele de la Filozofie, în cele de la Științe, aceleași cravate, aceleași sărmane cravate, la fel în orele — cu obligatoriile cravate pentru cursuri — de drept penal, aceiași ochelari în barul de la Universitate, aceleași perechi statornice pe coridoarele Facultăților, aceleași eventuale cupluri pe rîndurile discrete ale cinematografelor sau din barurile cu unghere strategice, din serile întunecoase pe la colțurile străzii Camino Largo, aceleași pulovere puse pe umeri, cu mînecile înnodate la gît dimineața și la amiază sau bluze colante purtate seara pe puștiul bulevard Trinidad, noaptea în Casa Maquila, ori dimineața, cînd se poate jefui în voie. Și aceleași discuții de la o masă la alta, de la tejgheaua barului la ușă, de la ușă pe trotuar, de pe un trotuar pe altul, de pe trotuar la

masă, de la masă la ușă, despre aceleași nimicuri ale zilelor de lucru care se prelungesc inexorabil cu aceste vizite festive întîmpinate cu uimire, cu resemnare, cu indiferență, cu ridicări din umeri, cu o țigară — L & M pentru cucoane, Coroana, de exemplu, pentru bărbați — în gură, cu un pahar în mînă, cu o amintire despre sîmbăta trecută și cu o premoniție pentru luni, discuții — aceleași, exact aceleași — despre diferite discipline sau despre examene, despre profesori sau despre materii, despre facultăți ori despre seminarii, despre scrisorile primite din alte insule, mandate poștale, cărți, jurnale de grupă, familii, vacanțe, bilete rezervate la compania maritimă Aucona sau la compania aeriană Iberia, zile libere pe care merită sau nu să le petreci pe insulă, mici vacanțe oficiale, oficioase sau individuale, notițe cerute în gura mare, solicitare repetată apoi într-o pauză, la masă, la bar, la ușă, saluturi, idile mai mult sau mai puțin norocoase, comenzi adresate ospătarului de către client, de către ospătar barmanului, de către barman bucătarului, saluturi, afecțiunea a două mîini înlănțuite în mijlocul balamucului, saluturi, saluturi, saluturi. Într-adevăr, ambianța nu s-a schimbat prea mult de la o zi la alta.

(De aici, de la o distanță de treizeci de kilometri, se știe deja cu siguranță că nu, că nu există nici cea mai mică posibilitate de a controla situația ; orice s-ar face, oricum s-ar

pune problema, orice decizie s-ar lua, neliniștea ar fi aceeași, nesiguranța ar fi la fel de mare, dezechilibrul s-ar menține la aceleași cote, iar noi am rămîne fără drept de apel în aceeași postură de perdanți, cu cizma de metal deasupra gîtului zdrobit. Și atunci se acceptă, se admite, se ia puținul — părea puțin cu două săptămîni în urmă, cînd se visa la seraiuri centroeuropene supravegheate de eunuci cu diplomă de la Școala de Turism? — care a mai rămas încă, preferînd să așteptăm ca ruptura fatală, ruptura definitivă să se producă fără cea mai mică participare din partea noastră. Dimpotrivă, e preferabil să mergem pe vîrfuri, să traversăm apartamentul cu grijă, să îmbrățișăm — atunci cînd încă o mai putem face — trupul femeii cu gesturi languroase și buze parfumate și strălucitoare, cu o pasiune feroce, totală, absolută, exploatîndu-i erotismul la maximum — este singurul lucru pe care sîntem capabili să ni-l mai permitem încă —, să evităm cuvintele care pot reprezenta vreo aluzie la subiectul zilei, să evităm gesturile care pot aminti de el, să evităm gîndurile care ne-ar putea trăda — nu, nu pentru a ne neliniști o dată cu anunțul că iremediabilul s-a produs, ci pen-

tru a căuta ca acesta să nu se apropie deja în mod decisiv —, să predăm supuși singurele arme care ne mai rămîneau, cel puțin teoretic, și să rămînem lipsiți de apărare, lăsîndu-ne cu totul în voia soartei, izolați pe celălalt talger al balanței, strîns legați de el, cu furie, în mod obligatoriu, fără scăpare, cu toți mușchii încordați, dispuși să simțim prin suprafața metalică a talgerului, prin carnea noastră, prin nervii noștri, prin oasele noastre care zac deasupra lui, momentul saltului sprinten — haide, hooop ! —, indiferent, spre în afară, în celălalt talger, și, în silă, să ne cufundăm atunci, în adîncuri, atunci cînd ea dorește, cînd ea ține cu tot dinadinsul să folosească bine deplinele puteri pe care tocmai i le-am predat — și atunci a fost tot un act voluntar din partea noastră, îl putem considera tot ca pe o renunțare, ca pe o... ? și la ce mai poate servi acum bărbăția ? ! —, cînd ea ia deciziile pe care de fapt trebuia să le luăm noi, decizia de a termina cu toate aceste lucruri tot așa cum au și început, ludic, aleatoriu, sportiv, cu nepăsare. Atunci ne-am pomeni despărțiți de fereastra imensă cu perdele din gaz alb, transparent, fără legătură cu micile tablouri cu motive canariene, separați de fotoli-

ile funcționale, eliminați din patul în care intrăm — sau am crezut doar că intrăm ?! — stăpîni și senini, despărțiți de lucrurile pe care le-am descoperit ca minunate și care au început să ne asigure adevărata dimensiune a locului nostru, separați de reduta în care, fiind niște intruși, ne-am crezut deosebiți, ca acum, ceva mai tîrziu, ba da, chiar acum, să descoperim că, fiind lipsiți de însemnătate, sîntem de fapt de nebăgat în seamă. Doar totul e atît de simplu... ! Ar fi de ajuns să acceptăm o dată pentru totdeauna caracterul de provizorat pe care îl au toate aceste lucruri... Dar nu, acesta e un fapt deja acceptat încă din primul moment. Nu erau însă previzibile celelalte lucruri : să te trezești lipsit de apărare o dată cu întoarcerea la normal, să găsești că treaba asta începe să ți se pară necesară, că te subjugă într-un fel sau altul și că te împiedică să continui jocul ușuratic pe care îl începuseși cu atîta emfază. Acum nu-ți mai rămîne altceva de făcut decît să-ți accepți propria-ți mărginire și să te frămînți căutînd să fii primul, căutînd să eviți ca gestul ei să vină în întîmpinarea gestului tău, ca prin refuz ea să te domine de fapt cu totul, ca plictisul să se manifeste prin inter-

mediul femeii și nu al bărbatului ; ți-ai pierdut puterea, nu te mai simți în stare să faci pasul care să ducă la ruptura care oricum trebuie să se producă — chiar știind că așa va fi, fiindcă de fapt știi totul ! — și preferi să-i cedezi locul, într-un ultim gest de curtenie, care te va costa scump : cel puțin umilința, renunțarea la mult visata ta autoritate, abandonarea piedestalului... ; dar mai ales, durerea inexplicabilă a experienței dobîndite care — firesc — nu înseamnă dragoste, ci înseamnă conștiința posesiunii, de care nu poți scăpa în nici un chip, căreia i te-ai abandonat crezînd că vei repurta destule succese și de care nimeni — nimeni, desigur, știu că-i așa, sigur că nici măcar ea — nu e vinovat, nici nu-și poate asuma răspunderea, nici nu poate să te despăgubească în vreun fel. Pentru că durerea, o dată acceptată, este suficientă prin sine însăși și poate să umilească, să neliniștească, să strîngă ca un clește, dar nu se poate explica, chiar dacă credem că deținem toate datele care rațional ar fi de ajuns, desigur, pentru a construi o pistă care să ne-o lămurească.)

— Și dacă am mînca ceva ? întreabă Eduardo, cu un smoc de păr etilizat căzîndu-i pe frunte.

— Mie nu mi-e foame, afirmă Carlos.

— Cu atît mai rău pentru tine, spune Eduardo, bătînd cu unghia în cristalul paharului. Recunosc că băutura își are importanța ei, dar *primum vivere* : adică, în traducere literală, mai întîi păpica...

— Traducere publicată de Editura Losada, îl completează Carlos, prăbușit deasupra paharului de whisky numărul al nu-știu-cîtelea.

— Bine..., admite Eduardo, cam îndoindu-se, totuși. Dacă... (Încearcă să dea timp ideilor să-și croiască drumul.) Eu voiam să spun... (prin ceața alcoolului), să spun că mai degrabă de un absolvent de colegiu ecleziastic. Ce zici de niște cîrnați calzi ?

— Nimic bun nu zic, bîlbîie Carlos. Sînt contra mațelor în călduri.

— Poate ceva combinat, măsline, hamsii, după rețetele maure, un...

— Taci, secătură ! mormăie Carlos încruntîndu-se. Îmi țîșnește whiskyul prin urechi, iar tu te încăpățînezi să-mi vorbești de...

— Fiindcă nu te duci să urinezi. Dacă ai face ca mine, cîte un pipi din oră în oră, n-ai mai avea whisky de prisos în burtă : venele ar asimila destul alcool ca leucocitele să nu se plictisească, iar tu ai fi ca mine...

— Beat ! definește Carlos.

— Beat, dar și înfometat. Ospătar ! spune, ridicînd glasul și mîna, în cumulul de rumori de la tejgheaua barului din centru. Am putea

mînca suficient ca să nu pierim de inaniție și să acumulăm noi forțe pentru a ne continua periplul nostru duminical ?

— ...? întreabă ospătarul.

— Că dacă aveți mîncare nealterată și din belșug.

— S-a închis bucătăria, îl previne ospătarul.

— Pe dracu, păi deschideți-o, spune Eduardo, dînd cu pumnul în tejghea.

— Avem bani ? bîiguie Carlos de alături, fără a-și ridica privirea.

— Mulți, *dear*, îi explică Eduardo, uitînd cu totul de ospătar. Nu mai ții minte că tu însuți ai adus portretul albastru al unui domn cu bască, răscumpărat din mîinile cine știe cărui prieten burghez din acel bar burghez în care am agățat niște larve de femele burgheze ?

— Tu ai agățat, armăsarule, îl insultă prietenește Carlos.

— Bine, eu am agățat, dar tu ai fost notar, martor și argonaut al cuceririi acelui splendid gît de lebădă de aur.

— Și ce naiba vrei să spui cu asta ?

— Ignorantule, ăsta e un citat, un citat mitologic. Frumoasa lebădă și lîna de aur : Leda și Medeea mînă în mînă. Trăiască mitologia !

— Atunci... ? insistă ospătarul, care era clar că îl ignoră cu totul pe Seneca.

— Las la alegerea dumitale, spune Eduardo cu un gest de nemulțumire. Dar să fie ceva ușor, da ? Ca să meargă bine cu mitologia.

— Cu... ?

— Nimic, nimic, explică imediat Carlos. Orice, orice !

— Mitologia, mitologia..., insistă Eduardo stîrnit de impasibilitatea alcoolică a lui Carlos. Este povestea cu Leda, înțelegi ? Mai adineauri, eu m-am convertit în burghez vulgar (sau în bulghez vurgar), ca să mă pot apropia de blonda întîlnită întîmplător într-o seară. Întrebarea este următoarea : aș putea să mă culc... ?

— Este imposibil, *God*, este *imposeibol !* exclamă Carlos, dînd violent din cap. Nici măcar cînd sîntem beți nu putem oare să facem abstracție de grețoasa noastră pedanterie ? Ne masturbăm creierul și iese supă de whisky cu potcoave culturale.

— *Sic !* confirmă Eduardo.

— Ce ?

— Am zis *sic !* Adică lunga-ți intervenție constituie o confirmare palpabilă, explică Eduardo. Sîntem pedanți și așa trăim. Dar așa-i onest, omule. Acesta este un simptom al integrității : sîntem realmente pedanți și nici măcar cînd sîntem beți nu încetăm de a fi astfel. Nu-i grozav ?

— *Yes, it is.*

— Să mai luăm cîte un whisky, ca să cinstim acest lucru.

— *Noi abbiamo denaro ?* întreabă Carlos, făcînd pe pontiful[1] cu accent sicilian.

— *Mais oui, je répète.* Chiar tu ai făcut rost de ei, spune Eduardo clipind cu un ochi din cauza strălucirii greu de suportat a becurilor din barul central, care începe să se golească.

[1] În original, „...interroga *Carlo Ponti*ficando en su acento...“, joc de cuvinte avînd ca punct de plecare numele producătorului italian Carlo Ponti.

Printr-unul dintre buzunarele tale bîntuie o hîrtie albastră cu autograful casierului de la Banca Spaniei.

— Oh, da ! exclamă Carlos fără prea multă convingere, căutîndu-se cu greutate în buzunarele hainei.

— Ei, drăcie, dar chiar tu te-ai dus după comoară.

— Cine omoară pe cine ?

— În rumoarea confuză a unor călătorii la Paris, cam asta îmi mai aduc aminte, continuă Eduardo, fără a da vreo atenție glumei. După cîteva clipe te-ai întors utilat.

— Asta-i ! mormăie Carlos extrăgînd cu dificultate o bancnotă mototolită. Acum mi-aduc aminte, da, mi-aduc aminte... Dar... n-am mai plătit paharele alea ? !

— Ba da, cum să nu, stai să vezi... — Eduardo își caută o poziție mai comodă pe taburet la vederea farfuriei pe care ospătarul i-o așază dinainte. Te rog, și încă două whiskyuri... Cred că am insistat să plătim noi totul, dar cretinul cu mustață...

— Ce cretin ?

— Ăla cu mustață, logodnicul prietenei blondei...

— Ah, da ! admite Carlos nu prea sigur pe el.

— Așa de beat erai, că nu-ți mai amintești nimic ?

— Ba da, ba da, spune Carlos, că a plătit el, nu ?

— A zis ceva de geenul „lasă, lasă, că eu am mărunt".

— Aha ! Da... Ceea ce mă frămîntă este că nu mai știu cui dracu i-am cerut cele cinci sute de pesete.

— Cam grav ! recunoaște Eduardo cu gura plină. Nici eu nu mi-aduc aminte prea bine ce s-a mai întîmplat după. Unde naiba or fi dispărut fetele alea ?

— Or fi plecat, șovăie Carlos, nu ?

— Cam așa ceva... Habar n-am. Ce grozăvie ! Cum te mai face alcoolul să uiți de toate ! Nu-mi mai amintesc decît doar că blonda era o nebunie, dar nu-mi mai aduc deloc aminte chipul ei. E tragic, nu ? Pentru că mîine, sînt convins, o să dau prin lucrurile mele de o hîrtiuță cu numărul ei de telefon și cum curiozitatea e un defect masculin, orice s-ar zice, o s-o sun, dar cum o s-o mai recunosc cînd ne-om da întîlnire ? !

— Să-și prindă o garoafă roșie în păr.

— Idiotule ! spune Eduardo săgetîndu-l cu privirea și făcîndu-l pe un bețiv care tocmai atunci intra în bar să-și întoarcă iute capul. Problema e tragică, blestematule ! Să nu mai ții minte o femeie care te-a cucerit prin frumusețea ei... Dacă o văd pe stradă, sigur n-o mai recunosc. Ar trebui să mai vorbesc o dată cu ea, să ne mai privim iarăși în ochi, iar ea să zîmbească din nou la una dintre propozițiile mele. Dar pentru asta ar trebui să-mi retrăiesc trecutul...

— Nu, te rog, nu mai continua ! strigă Carlos, uitîndu-se cruciș la paharul din fața lui. Acuma ai să-mi spui cît de insuportabilă e caducitatea, neputința de a fixa lucrurile, că

toate curg. Și-o să mi-i citezi pe Heraclit și pe nu mai știu cine... (Un domn cu ochelari și cu tîmplele cărunte îi privește fix, cu buzele strînse.) Îți repet, frate, chestiile astea mi le-ai mai spus de mii de ori.

— Și-o s-o mai spun de o mie de ori, cretinule, se aprinde Eduardo scăpînd furculița din mînă. De fiecare dată o spun altfel, pentru că de fiecare dată împrejurarea e alta...

— Atunci, limitează-ți conversația la un singur cuvînt. Trăiește-ți viața spunînd „calmar".

— Și de fiecare dată cînd îl voi rosti va fi altceva.

— Metafizică ! îl ia Carlos peste picior, bînd o înghițitură.

— Sigur că da, ignorantule ! se înflăcărează Eduardo, privind în jur de parcă și-ar căuta ajutoare. (Domnul cu părul cărunt pare foarte interesat de problemă.) Totul este metafizică. Sau cel puțin puteam strămuta totul pe terenul metafizicii.

— Și sexul ? îl sfidează Carlos.

— În primul rînd, răspunde Eduardo. El a devenit metafizic prin opera și harul lui Sigmund Freud, André Breton, Henry Miller, *Ananga Ranga*... Nimic nu scapă metafizicii, *mon petit*...

— Baah !... protestează Carlos. Tu atîta le amesteci pe toate, le încurci, le confunzi... Ești confuz, mincinos, complicat...

— Demonstrează-mi că e minciună ce-am spus eu...

— Nunu..., refuză Carlos. Eu sînt beat...

— Dar și eu ! se fălește Eduardo. Însă eu cuget.

— Iertați-mă, vă rog, domnul cu tîmplele cărunte pune mîna pe brațul lui Carlos. Dacă îmi permiteți o clipă... Vă ascult de cîteva clipe și mă interesează ce spuneți. Vă rog, îmi permiteți ?

— Da, cum să nu, încuviințează Eduardo, văzînd șovăiala etilizată a lui Carlos. Spuneți, vă rog, spuneți...

Așezîndu-se pe taburetul instabil de la tejgheaua barului, Alberto își dă seama că e mult de cînd nu i-a mai trăsnit prin minte să vină singur la cabaret ; se uită la ceas și cască cu voluptate, destinzîndu-și mușchii amorțiți de cele două nopți de nesomn, de oboseala care a trecut de mult de limita maximă, încît acum a ajuns la un punct în care nimic nu-l mai poate deranja în vreun fel, în care oboseala a devenit ceva care aparține propriului trup, înseși naturii sale, bună seara, Alberto, trece o voce feminină prin spatele lui, și își aduce vag aminte de alte multe nopți pe care le-a petrecut așezat pe același taburet sau pe cel din dreapta ori pe cel din colț, rezemat de perete, aprinzîndu-și tacticos o țigară, în vreme ce, ca și acum, Remigio, de cînd și-o fi petrecînd Remigio timpul în spatele acestei tejghele a barului de noapte ? umple paharul cu coniac, în pahar, te rog, Remigio, în pahar, iar ringul de dans trosnește sub pașii făcuți pe melodia *Limón, limonero* din această noapte sau pe

Non ho l'età de acum cîțiva ani ori pe tangouri, bolerouri și cîntece întotdeauna melodioase; nopți de care îți aduci mereu aminte în circumstanțe ca aceasta, nopți în care ajungi să vii singur, nu pentru că un cabaret e loc de distracții și orgii, cum își poate închipui idiotul de José Luis, ci pentru că este singurul care mai dăinuie, în timp și în spațiu, ca în această noapte în care timpul a rămas mumificat într-un formol anchilozant, parcă pentru a recupera ziua fără somn, cu ochii umflați și soarele orbitor, cu prînzul luat la Las Cañadas, coborîrea apoi în La Orotava, seara la Puerto de la Cruz și noaptea, cu cină cu tot, la Casita de Madera, însă Alberto a știut încă de cînd s-au urcat în mașină, la Puerto de la Cruz, se vedea chiar și pe figura Notabilului Poet, în entuziasmul lui Manolito Trujillo discutînd despre panorama poetică spaniolă din ultimii treizeci de ani, ceea ce presupune *Hijos de la ira* [1], da, depășirea garcilasismului [2], Doamne, Dumnezeule, Alberto se gîndește, geme, scoțînd un zgomot surd în timpul discuției, al interminabilei discuții, tot timpul discuției din această după-amiază, din această seară, din

---

[1] *Fiii mîniei* (1944), prima carte de poezie publicată de Dámaso Alonso după războiul civil; alături de *La familia de Pascual Duarte (Familia lui Pascual Duarte)* de Camilo José Cela, pentru proză, și de *Historia de una escalera (Povestea unei scări)* de Antonio Buero Vallejo, pentru teatru, *Hijos de la ira* a însemnat primul mare pas în sincronizarea literară a Spaniei postbelice cu Europa.

[2] Curent poetic instituționalizat de regimul politic al lui Franco, eșuat într-un estetism pseudoclasicist.

această noapte, în mutismul lui de care acum se teme să nu fie luat drept insolență, în entuziasmul contrastant al celor doi, în interesul lor, of, cerule, nemărginitul lor interes, în infinitul lor entuziasm, în nevoia lor de a schimba cuvinte, aceleași, da, dar cuvinte, despre toate acele lucruri pe care nici o ființă civilizată nu le poate lua în serios la asemenea ore, iar Alberto zîmbește, înghițind prima gură de coniac, amintindu-și vag că atunci cînd s-a uitat la ceas de-abia trecuse de ora unu și că mîine o va lua de la capăt, că, sculîndu-se din pat, va constata că-i e somn de atîtea și atîtea zile, de atîtea și atîtea nopți ; dar simțindu-se, acum, pentru prima oară în acea zi, proaspăt și senin, tihnit și în stare să zîmbească, să răspundă la salutul lui Mari Pili, care vine de la lavoar, îmbrăcată în paiete, și să-i facă loc lîngă el, să vorbească cu ea despre singurele lucruri despre care se poate vorbi aici, știi, duminica niciodată nu vine nimeni pe aici, e mai gol decît..., Remigio, dă-mi un whisky, și trecîndu-și mîna peste frunte și prin păr, socotind cam cîți bani mai are la el, pentru că noaptea trecută, don Alberto, vă pun un whisky ? da, da, sigur că da, în timp ce Remigio destupă sticla de White Label plină de ceai, simte cum brațul lui Mari Pili îi înconjoară gîtul — sau mijlocul ? — și totuși îi e bine sau poate tocmai de aceea îi este bine, puțină lume, nu ? își amintește cîți bani a luat cu el de acasă, azi-dimineață, din care trebuie să mai aibă încă, pentru că toată ziua a cheltuit o nimica toată, ah ! banii ăștia..., se știe

prea bine..., mai savurează a gură de coniac cauterizant, arzîndu-i limba, buzele puțin cam crăpate de soarele neobișnuit de tare, cerul gurii, uscat, în vreme ce Mari Pili zîmbește, sprijinită prietenește de el, ca în atîtea alte nopți trecute, gîndindu-se, în timp ce o adiere aduce pînă la tejghea mirosul cumplit de la toaletă, la multele, foarte multele nopți petrecute cu același coniac în față, cu aceeași țigară între degete, cu aceeași prietenă deocheată cuibărită cordial la pieptul lui, sau rezemat de taburetul din colț, cu spatele la perete, așteptînd să înceapă spectacolul, ori clipind solitar, poate apare vreo prietenă, sau pe la patru, patru și ceva, de-abia sosit, așteptînd ora cînd eventuala iubită vine să termine sticla sau cînd trebuie să-i dea sărutul de adio comis-voiajorului grăsuliu, cu care a petrecut cele trei sferturi de oră de pe la unu sau două pentru o mie de pesete ora, iar el trebuie să o aștepte jos, oferindu-i portarului o țigară, între timp apare și ea, mergem ? mergem, dragule, o mîngîiere pe părul blond, șaten sau brunet, un taxi, o adresă și vaga satisfacție a (datoriei ? !) împlinite sau cam așa ceva ; dar, Doamne ! atîta seriozitate la ora asta ! repetă Alberto, murmurînd cuvintele și privind chipul fardat al lui Mari Pili, mai cer un whisky ? da, fătucă dragă, de ce nu ? Remigio ! psst ! admițînd, nici el nu știe prea bine de cînd, dar admițînd fără drept de apel că nu există motiv, că nu există nici un motiv de seriozitate și cu atît mai puțin pentru a duce totul pe terenul seriozității, o masă în Las Cañadas,

cîteva păhărele în Puerto, o plimbare pe șosea, o discuție cu poetul peninsular, o..., de ce nu ne așezăm? și o recunoaște din nou pe Mari Pili, cu un zîmbet mai degrabă de circumstanță decît de alt fel, Mari Pili cea din unele nopți pierdute ca și aceasta, cu capul sprijinit în glumă de pieptul lui, dar nu sîntem așezați? la o masă, blegule, am zis la o masă, nu? privind ceasul din obișnuință, nu din alt motiv, înregistrează că e unu și jumătate și se gîndește că de fapt îi e indiferent, bine, ne așezăm pentru cîteva clipe, dar eu mă car repede, da? se dă jos de pe taburet, caută cu o mînă nesigură prin buzunar, prin buzunare, pînă se termină spectacolul, dragule, că acum începe, scoțînd cîteva bancnote pe pipăitelea și cerîndu-i lui Remigio să-i mai dea un pahar, întrebîndu-l din ochi cît, în vreme ce Mari Pili, nebunatica Mari Pili, fără ca Alberto să fi putut pricepe vreodată prea bine de ce, îl trage de mîna liberă spre o masă neocupată, trei sute cincizeci, don Alberto, lăsînd patru bancnote pe tejghea, făcînd cu mîna un gest de indiferență, acceptînd îmbrățișarea lui Mari Pili, recunoscînd că-i mai comod pe scaunul tare, avînd dinainte o față de masă lipicioasă, în penumbra brăzdată de luminile roșii de pe ringul de dans, dînd din cap cînd se gîndește la seriozitatea de neînțeles a celor din jur, a colegilor, a prietenilor, a cunoscuților, seriozitate pe care Alberto a depășit-o în ultimii ani și din care a păstrat doar (sau numai crede că a păstrat) înfățișarea lui exterioară, îmbrăcămintea, ceva care să nu ne oblige să trăim

în vreo relație cu intelectul, arta, cultura, ceva care să nu ne permită să luăm în serios atitudinea cenzurii față de ontologia poetică și de cărțile publicate sau nu în Barcelona, cu poezii tendențioase sau netendențioase, în ediții mutilate sau nemutilate. Alberto simte mirosul lui Mari Pili lîngă el și brațul lui Mari Pili lipit de al lui și se gîndește, în timp ce ospătarul ia comanda, Pacooo ! de la o altă masă, că pictura lui, expozițiile, cataloagele... ; își amintește, de exemplu, de o altă noapte, una dintre atîtea alte nopți, chiar aici, chiar la această masă sau la aceea din față ori la cea din colț — sau poate tocmai la aceasta ? —, cînd a fost aici, chiar în acest local, cu Manolito Trujilló, cu José Luis, cu Rafa, cu Mesa, ziaristul, după vernisajul primei lui expoziții personale la Ateneu, acum..., acum cîți ani ? și Alberto își dă seama că-s destui ani de atunci și recunoaște, mai curînd cu bucurie decît cu resemnare, că de atunci și pînă astăzi au fost foarte puține expozițiile lui, iar vizitele în acest salon au fost multe, foarte multe, întorcîndu-se spre Mari Pili și zîmbindu-i cu satisfacție, în timp ce ea zîmbește prostește, Alberto își închide ochii, strînge cu prietenie mîna femeii, mînă care se odihnește sub a lui, bea o înghițitură mare, arzătoare, savuroasă, de coniac, și se gîndește la conferința de ieri, la plimbarea din după-amiaza de azi, la seriozitatea lui Manolito Trujillo, la inevitabila cină, la recitalul de mîine despre *Poezia Mea*, la care e aproape sigur că o să se ducă și el.

Deoarece culmile albăstrui, violete și maronii nu ne pot ocroti din aparenta lor inexpugnabilitate, din măreția lor hieratică, din asprimea lor singulară. Ele nu pot îndepărta teama care acum iarăși ne dă tîrcoale, ne învăluie, ne domină, pune stăpînire pe noi, cum a pus stăpînire și în seara zilei de șaptesprezece iulie și în săptămînile acelei noi veri și în lunile de carceră și în anii care au urmat apoi și în atmosfera de neîncredere din anul treizeci și nouă și în nesiguranța din anul patruzeci, din anul patruzeci și unu, din anul patruzeci și doi, în riscurile din anul patruzeci și trei, din patruzeci și patru și din patruzeci și cinci și în deruta din patruzeci și șase, din patruzeci și șapte, din patruzeci și opt... ; este teama, din nou teama, aceeași teamă care niciodată nu ne-a părăsit, care de fapt ne-a însoțit încă din leagăn, deși pe atunci noi nu știam că-i teamă, ci credeam că-i tristețe sau singurătate, dar se afla în calul de carton, în cartea de geografie, în scrobitul costumaș de marinar, în hardughia Institutului, în colegiul preoților cu plastroane albe, în pantalonii bufanți, în plimbările de duminică prin Piața Constitución ; teamă care acum cînd credeam că n-o să mai revină vreodată, cînd totul părea a fi într-un echilibru perfect stabil și ajuns la o placidă maturitate, la o matură stabilitate, la o stabilă placiditate, în fine, inexpugnabilă. Teama de a pierde o dată pentru totdeauna (cu gravitatea irecuperabilului, cu tragedia apăsătoare a timpu-

lui care ne va refuza categoric posibilitatea de a o lua iarăși de la capăt) tot ceea ce s-a sedimentat în jurul nostru, în jurul colegiului copiilor, al plăcutelor călătorii de afaceri, al plicticoaselor petreceri de societate, al televizorului, al aparatelor electrocasnice, al casei de la țară, al paltoanelor Candelariei, al studiilor pe sfîrșite ale lui Rafaelito, al debutului în societate al lui Lali, după îndelungile neplăceri provocate de atîtea și atîtea exemplare din „La Tarde" citite în camera de zi sub reflectorul gălbui al amintirilor, cu Rafaelito trăgînd de pantaloni și glasul impersonal al crainicului comunicînd știrile la Radio Nacional. Nu e posibil ca acum toate acestea să se piardă: ne-am strămutat într-o altă dimensiune, diferită, care nu are nici cel mai neînsemnat punct de contact cu aceea care ne-a propulsat spre această stare; atunci, poate că da, pe atunci ar fi fost posibil, ar fi fost admisibile, ar fi fost aproape, aproape logic să pierdem totul pe neașteptate, de pe o zi pe alta, cu o afacere care să se năruiască, cu o partidă de produse în stare proastă, cu o șalupă rapidă interceptată, cu un împrumut care se întoarce împotriva noastră, dar acum nu, pentru că toate acestea au rămas undeva în urmă și nu mai există neliniște, nici nesiguranță, nici nimic provizoriu în nici una dintre întreprinderile prin care ne mișcăm, legale, cu consultanți tehnici, asigurate, garantate, controlate, sprijinite, cu mobilier metalic, fișiere elegante, dictafoane estetice, telefoane interioare, consilii de admi-

nistrație, dineuri de sfîrșit de an, repartizare a beneficiilor, emitere de acțiuni, sporiri ale capitalului semnate pe loc, banchete cu delegați din industrie, fotografii în ziarele „El Día" și „La Tarde", alături de mai mulți directori generali și de secretarii lor, de asociați și de cohortele lor, de... Și deodată totul se poate prăbuși, scufundîndu-ne în posibilitatea de a trebui s-o luăm iarăși de la capăt, pornind de la zero: catastrofa ivită pe neașteptate: nu atunci, cînd era logică, așteptată, temută, calculată zi de zi, noapte de noapte, ci acum, pe neașteptate acum, de neînțeles acum, de ce acum? acum, acum, acum, tocmai acum cînd mobilierul, fișierele, dictafoanele, telefoanele, cînd beneficiile, acțiunile, consiliile, cînd delegații, directorii, secretarii, dineurile...; acum, o nouă stare de provizorat pe care trebuie să o acceptăm, ținînd iarăși telefonul cu mîna transpirată, trimițînd telegrame urgente, căutînd credite care înspăimîntă, așteptînd în orice moment posibilul, foarte posibilul — de ce? — final al situației încordate, încordate, încordate, în care ne-am pomenit năprasnic amestecați, tocmai cînd totul părea, în sfîrșit, definitiv, cînd totul se stabilizase o dată pentru totdeauna. Dar nu era decît o minciună.

— Eduardooo, mă inviți la un păhărel?! îl roagă, cu o voce care se vrea plină de alint, deocheata de lîngă tejghea.

— Păi nu prea știu, spune Eduardo dînd din umeri. Tu ce spui?

— Hai ? Carlos ridică ochii pe jumătate.
— O invităm sau nu ? Pe domnișoara asta...
— Dinspre mine... Numai că eu m-am declarat întotdeauna contra consumului de alcool. Din principiu.
— În cazul ăsta nu mai e nimic de adăugat, se pronunță Eduardo.
— Mă inviți sau nu ? repetă animatoarea, pentru care nu există dialectică.
— Prietenul meu nu e de acord, spune Eduardo, declinîndu-și parcă orice răspundere.
— Și ce te interesează pe tine ce spune prietenul tău ? protestează slujitoarea viciului.
— Pe mine, absolut deloc : douăzeci și trei de ani de cutezătoare eforturi m-au învățat să-mi păstrez autonomia criteriilor, dar în acest caz nu pot face altceva decît să țin seamă de părerea lui, pentru că el e cel care plătește.
— Ascultă, ascultă, nu..., spune Carlos, renunțînd să-l mai privească pe grăsanul cu pălărie care, la capătul celălalt al tejghelei, se străduiește să-i spună un banc alcoolic unei bătrîioare cu părul blond și care îl suportă cu stoicism. Banii sînt atît ai tăi, cît și ai mei... Îi restituim fifti-fifti, nu ? !
— Beția te-a făcut să-ți pierzi eleganța, comentează Eduardo. N-aș fi crezut c-ai să cobori vreodată în zona problemelor economice. Parcă ai fi un Tamames [1] oarecare.

---

[1] Profesor universitar de economie, puternic implicat în activitatea Partidului Comunist Spaniol pe timpul dictaturii lui Franco.

— Mă rog, dar plătim pe din două, da ? insistă Carlos. Pe mine n-o să mă duci de nas, pentru că te cunosc...

— Cine vorbește de plată acum ? Eduardo face un gest cu mîna. N-ai spus chiar tu că nu mai ții minte cui i-ai cerut banii ?

— Drace, aşa-i, mormăie Carlos, căzut pe gînduri. Doamne, oare cine-o fi fost... ?

— Deocamdată, Eduardo își trece mîna dreaptă prin părul ciufulit, pînă nu aflăm cui trebuie să-i dăm înapoi, nu văd de ce ne-am frămînta atîta... Mîine, om vedea noi.

— Fiindcă veni vorba de mîine, spune Carlos aprinzîndu-și o țigară, cît o fi ceasul, acum ? !

— Două şi cinci. Dintr-o clipă într-alta or să ne dea afară de-aici. Mă apucă tristețea cînd mă trezesc singur pe stradă, părăsit și fără nici un pahar de whisky pe care să-l duc la gură... De ce nu ne-am duce la Casa Felisa ca să luăm un ultim păhărel ? !

— Pe dracu ! protestează Carlos, aruncînd chibritul pe jos. Dacă vrei, tu n-ai decît să te duci la Casa Felisa ; în ce mă privește, după paharul ăsta, eu mă duc acasă... Sîntem plecați de la... Sigur... (Își amintește deodată :) Ce s-a întîmplat cu tipul ăla cu care ne-am întîlnit și ți-a servit o lecție despre Heraclit ? Pentru că a re-re-reieșit că el chiar că-l citise !

— A refuzat să ne însoțească în grotele astea ale pierzaniei. Și-i păcat, pentru că părea un tip amuzant.

— Pe dracu, băiete ! mormăie Carlos, străduindu-se să-și țină ochii întredeschiși. Cum

de-ți mai aduci aminte de toate astea? Eu acușa...

— Acuma..., îl corectează Eduardo zîmbitor.

— Mă rog, cum vrei... ; dar eu nu-mi mai aduc aminte nici de...

— Fiindcă nu mănînci, insistă Eduardo. Fiindcă nu mănînci, nici nu urinezi. Mîncînd și urinînd, beția avansează mult mai lent. Tu nu urinezi cînd te îmbeți? o întreabă el foarte serios pe răbdătoarea ospătăriță de la tejghea.

— Cer unul? întreabă deocheata foarte distrată. Un whisky... ?

— Asta-i obsedată! exclamă Eduardo. Vouă nu vă e gîndul decît la un singur lucru, la șaizeci de ani o să aveți ficatul ferfeniță... Nu înțelegi că o facem spre binele tău?

— Deci nu mă inviți? întreabă ea, puțin cam supărată.

— Nu, nu, nu! Asta e ultimul meu cuvînt, spune Eduardo.

— Nici tu? îl întreabă pe Carlos.

— Hai? Carlos revine la realitate : Nu, eu...

— Atunci, adio...! spune ea ofensată, în timp ce Eduardo comentează calm :

— Doar o facem spre binele tău, femeie, mîine o să ne zici mersi!

— Du-te dracului! răspunde ea, de departe.

— Astea nu știu niciodată să mulțumească, spune Eduardo clătinînd din cap. Încerci să le ajuți și nu e chip să...

— Iar mîine e luni, rostește Carlos cu ochii umflați de nesomn, de oboseală și alcool.

— După duminică, vin multe, recunoaște Eduardo. Totul e să știi să te resemnezi, micuțule !

— Ce mod stupid de a termina o duminică ! se tînguie Carlos, cu ochii pierduți în al. nu știu cîtelea pahar de whisky. Totul a fost lamentabil...

— Nu, te rog, i-o reteză Eduardo cu un gest, literatură al ora două dimineața, nu !

— Dar nu-i literatură, Eduardo, să nu mai începi iar, drace,... că...

— Că..., că... (Eduardo se aprinde pe măsură ce vorbește : deocheata petiționară îl privește, ofensată încă, din fundul localului, sprijinită de o cafetieră strălucitoare și care nu mai e folosită Dumnezeu știe de cînd.) Asta mai lipsea, să vorbești de timpul pierdut, de inutilitatea tuturor acestor lucruri, să spui că nimic nu merită osteneala... !

— A-ți petrece duminica luînd la rînd barurile nu cred că e un lucru prea bun, nici ușor de susține... susținu... susținut, nu ?

— Doamne, dar nimeni nu susține nimic, reacționează Eduardo, dar e ridicol ca la ora asta... Ți se pare mai potrivit să-ți petreci duminica afundat în vreun cinematograf ? Sau să te plimbi cu o fătucă blondă și s-o ții de mînă la măsuța din vreun bar de lux ? Dacă nici una din treburile astea nu te interesează, de ce ești pornit tocmai împotriva beției ? E totuși altceva, nu ? Este lucrul pe care l-am acceptat, care ni se potrivește cel mai bine, care..., în sfîrșit, nu știu... este ceea ce avem, ce ne-am oferit...

— Fatalism ! defineşte Carlos.

— Fatalmă-ta ! tresare Eduardo iritat, răsucindu-se brusc. Dacă tu crezi în lucruri și mai nobile, e cazul să începi peste șapte zile : dacă crezi în demnitatea praxisului, a acțiunii, ca formă de a salva societatea din ghearele monstrului capitalist care o încolțește, ai fi putut să-ţi petreci ziua încuiat împreună cu alţi confraţi recitînd psalmul XXIV din Hegel sau palinodia XVII a lui Marcuse ; dacă crezi în spirit ca formă de salvare într-un termen mai mult sau mai puțin previzibil, ai la dispoziție slujbe de sîmbătă după-masă pînă duminică seara, ca să nu mai vorbim de imnuri religioase, molitve, predici și surogate ; iar dacă crezi (așa cum îmi închipui eu că tu crezi) că trebuie să lăsăm în urma noastră ceva care să ne justifice, o formă de misticism ca oricare alta, nu eu te-am scos din casă, de la hîrțoagele tale, de la poezelele, sonetele sau de la proiectele tale nătîng însăilate... Dar să adopți o poză sceptică după..., nu, nu ! Pentru Dumnezeu, nu ! Nu merită osteneala, conchide Eduardo, puțin cam confuz, după o pauză de cîteva secunde care a umplut localul zugrăvit în roșu, pauză întreruptă doar de bîlbele tipului cu pălărie.

— Ceea ce regret cel mai tare, spune Carlos zîmbind, alegîndu-și cuvintele, este faptul că mîine e luni.

— Și banii pe care i-am cheltuit azi, conchide Eduardo categoric.

Al doilea interval

Mă dor aceste clipe, grele toate,
cum nici Unamuno n-a trăit
cu o durere crudă, de neîmblînzit,
purtîndu-și prin Spania ecoul aparte.

Tristă durere și inoportună,
că nu mă mai miră, e bine știută,
e înlăuntrul meu, peste tot cuibărită,
nu-i loc de durere gol să rămînă.

E cumplit cînd ziua te doare;
durerea din oameni și lucruri
nedreaptă e și plină de grimă.

Dar cum să-mi curm tristețile amare?
Cu fiecare zi se nasc alte și mai pline păsuri
ce țin o viață, prinse de inimă.

(Sonet de Manolito Trujillo, citit chiar de autor Notabilului Poet, la un dejun, în timpul desertului)

Dar eu n-am de gînd să te duc de nas, nici nu vreau să te bag în vreun bucluc, nici nu încerc să te conving de ceva, ce naiba, băiete ; Manolo, pentru Dumnezeu, nu-mi începe acum să le răsucești pe toate fețele, cu deformarea profesională pe care o aveți voi... ; vreau doar să-ți explic cîteva lucruri, pentru a evita cine știe ce complicație. Mie, mă înțelegi, mi-e totuna,... nu ? sau o să ajungi să-mi faci o fișă că-s de stînga și o să mi-o pui la dosar ? Fiindcă, ce mai, dacă și eu îți par suspect... Pe mine toate astea, ți-am mai spus, nu mă interesează deloc, dar, stai puțin, măi omule ! Cînd știi bine că lucrurile stau altfel și că e de ajuns să le pui în ordine ca să... Uite, Manolo, din întîmplare, pe tipul ăsta, da, pe Sergio, îl cunosc și nu din spusele altora, ci personal. Eu unul nu știu, ți-am mai spus, cum lucrați voi ăștia de la Social, nici nu știu și de fapt nici nu mă interesează, dar de cînd am aflat de la Pepe ce-i cu amărîtul ăsta de om, nu mai am deloc liniște, nu am stare. Nici nu mi-a venit să cred, ți-am mai zis. Da, bine, da, frate, cum vrei, sigur, sigur că da, doar nu-s așa de prost, ce naiba, domnule, îmi dau seama că voi folosiți un sistem științific și că nu faceți

lucrurile la întîmplare, asta ar mai lipsi ! dar mi se pare o datorie de conștiință să te informez că acest biet nefericit este tot atît de amestecat în aceste afaceri dubioase ca și mine ; sau ca tine ! uite, ca nu cumva să mă amesteci și pe mine în treaba asta, pentru că voi sînteți... Nu, ți-am mai zis, asta ne mai lipsea, ca după convorbirea asta să-mi faci și mie acum fișă de simpatizant de stînga. Uite, ai să vezi, acuma chiar că vorbesc serios, n-am nici o îndoială că lucrurile au luat o întorsătură destul de gravă, că a trebuit să interveniți, să informați lumea și așa mai departe... Ți-am mai zis că habar n-am — și nici nu vreau să aflu, doar dacă..., nu, nu ! mi se pare normal, doar e vorba de slujba ta ! —, spuneam că habar n-am care-s sursele voastre de informații, dar țin să te asigur, așa, ca între prieteni, la un pahar de whisky, dacă ai încredere în mine, nu, nu, fără menajamente, lasă-mă să termin, dacă ai încredere în mine, oricare ar fi informațiile voastre, eu îl știu pe Sergio mult mai bine decît voi toți laolaltă, băiatul ăsta n-are nici un amestec cu tot ceea ce am auzit eu, nu, nu, Manolo, nu-i bîrfă ce-am auzit eu, știu sigur că-i adevărat ; dar tu de ce crezi că te-am sunat și de ce crezi că țin neapărat să vorbesc cu tine ? Pe mine personal nu mă interesează, dar sînt mai multe lucruri care mă obligă să... ; pe de o parte, după cum ți-am mai spus, e vorba de o datorie de conștiință ; apoi, cum Pepe era foarte îngrijorat... Dă-o dracului, domnule, Pepe... Ramírez, care e colonel în rezervă, de cîțiva ani... Nu, nu, poftim ? nici

vorbă de sentimentalism, nuuu! nici pomeneală de așa ceva la Pepe, era foarte îngrijorat din mai multe motive, din două, sau trei, dacă vrei! pentru că, pe de o parte, e vorba de invidia de la slujbă, care nu se știe niciodată pînă unde ajunge; da, bine, să te audă ăl de sus, dar, oricum, astea nu-s lucruri plăcute pentru nimeni; pe de altă parte, istoria cu acest om, care-i amestecat sau pe care îl amestecă alții într-o teribilă încurcătură; și, în fine, colac peste pupăză, a mai intervenit și povestea cu fiul lui Pepe, care trece prin niște clipe cumplite, ăla de-i director la o întreprindere, da, cred că-ți închipui în ce stare era tată-su cînd m-a sunat, ți-am mai spus, m-a lăsat cu gura căscată, nu-mi venea să cred, mi se părea absurd. Bine..., bine..., da..., da..., așa-i, da..., aiurea, frate, Manolo, pentru Dumnezeu, dar nici vorbă de așa ceva, asta nu ți-o contest, doar tu ai o slujbă, eu o am pe-a mea, să nu mai vorbim de asta; de-aia vorbesc cu tine, dragă, tocmai de aceea. Stai, ascultă-mă o clipă... Tu știi de cîți ani lucrează Sergio la întreprinderea asta? Chiar în septembrie face douăzeci și cinci de ani, a început în săptămîna care a urmat după nașterea băiatului meu, de-aia țin minte. Ei, bine, tu știi cine e direct răspunzător de faptul că Sergio a fost angajat la întreprinderea asta? Păi, eu! chiar eu! De-aia îți spuneam, de-aia îți spun că-l cunosc foarte bine pe Sergio, mai bine decît tine și decît voi toți laolaltă; dar nu-l cunosc așa, prin alții, nu, ci-l știu bine, direct, am fost

amici... Iar acum mi se pare absurd să-l nenorocească din cauza acestui bucluc... E un om, dar eu îl cunosc bine, bine, înțelegi ? incapabil de cea mai mică potlogărie. Reține bine ce-ți spun : nici cea mai mică ! Și nu are cine să mă convingă de contrariul. Și încă ceva, Manolo, fii atent la ce-ți spun, că poate n-ar trebui să-ți spun, înțelegi ? ascultă bine ce-ți spun : sînt absolut convins că tot ceea ce s-a întîmplat sau se întîmplă cu Sergio se întîmplă tocmai pntru că e un om cumscade, d-aia ! pentru că nu-i în stare să facă vreun rău cuiva și pentru că nu-i în stare să fie necinstit. Uite, eu, îți spun sincer, nu l-am mai văzut de mulți, de mai mulți ani, dar, Manolo, știi și tu asta, un om nu se schimbă chiar așa, de pe o zi pe alta ; și cu atît mai puțin cineva ca Sergio. Mai bine de un an și jumătate ne-am văzut zilnic, dar nu așa, întîmplător, ți-am mai spus, ci am fost foarte apropiați, așa îi cunoști mai bine pe oameni, mai în profunzime ; știi că el a făcut parte din compania mea, pe frontul andaluz ? hai ? că am îmbrăcat aceeași haină kaki aproape douăzeci de luni ? că apoi a fost pe Ebru ? că se prea poate ca voi să fi trecut cu vederea toate aceste lucruri ? Nu, nu ca voluntar, ci recrut ; tocmai își făcea serviciul militar cînd a izbucnit războiul. Așa l-am cunoscut eu, așa se face că-l știu bine. Și, știi, era un băiat extraordinar, formidabil, deosebit, așa se explică, cum de, ți-am mai spus, chiar eu, într-un fel, întîmplător, poate, l-am ajutat să se angajeze la Cotisa, în... patruzeci și cinci. Fără

ca el să mă roage. Înțelegi ? ! Nici măcar nu m-a rugat el. Nu era în stare nici măcar să-mi ceară să-l ajut, ți-am mai spus că marele lui defect este că-i prea bun, prea bleg, după cum ți-am mai spus și mai înainte. După război, nu l-am mai văzut multă vreme. Știi că eu am fost la studii, la Academia Militară, și m-am întors în patruzeci și... unu, așa-i, la Almeida, ca să fiu mai exact. Ei, bine, pînă în patruzeci și cinci, n-am mai știut nimic de el. Dar am aflat apoi de la alții, că el n-a venit deloc să mă vadă în perioada asta, nici măcar să-mi ceară ceva, că eu am fost chiar cam supărat pe el, l-am văzut de cîteva ori pe stradă, da, în patruzeci și cinci ; fiindcă prinsesem drag de el, dar el n-a mai trecut deloc pe la mine să mă vadă. Am văzut că pe atunci era cam prost îmbrăcat, îmi amintesc că l-am întrebat ce mai face, cum îi merge, care-i viața lui, iar el, nimic, păi... vedeți..., pe-aici..., foarte corect, foarte prudent, dar nimic concret. Ca apoi să aflu de la un furier pe care l-am avut la companie, acum s-a prăpădit, sărmanul, care pe atunci era ospătar la Atlantic, el mi-a spus că, domnule, Sergio, știți, e cam strîmtorat, pe vremurile astea, nu prea găsești de lucru,... și așa mai departe, că de cînd s-a întors... Cum de cînd s-a întors ? l-am întrebat eu atunci — și de-abia atunci, înțelegi ? de-abia atunci, fii atent la ce-ți spun, că eu îl văzusem deja de cîteva ori pe stradă — am aflat că, după război, el a fost printre primii înrolați în Di-

vizia Albastră[1] și că se întorsese doar de cîteva luni, adică tocmai în patruzeci și cinci. Nu, nu, ce sentimentalisme, îți zic toate astea ca să vezi că nu-s scorneli, că nu vorbesc ca să mă aflu-n treabă, că pe Sergio îl știu eu foarte bine, știu cum era și ce făcea și de ce-i în stare sau nu. Manolo, nu glumesc, îți spun toate astea ca să te ajut, serios, că voi cercetați totul metodic, la rece, dar uneori lucrurile astea — care sînt autentice, chiar așa cum ți le-am înșirat — sînt mult mai necesare ca să judeci un om decît multe alte piste pe care le folosiți voi. Ți-am povestit totul, pentru că sînt sigur că tu habar n-aveai de lucrurile astea și pentru că-s sigur — sau mă înșel ?! — că te interesează și-ți pot fi de mare folos pentru a lămuri afacerea asta.

Iată-mă din nou aici,
Împovărat de liniște.
De aceeași liniște de odinioară
ce m-apasă peste mîinile de curînd pierdute.
Cauză și efect strîns legate
desprinzîndu-se unul de celălalt
sau viceversa, dar
completîndu-se, dacă
mă pot exprima astfel,
cu voia lui Kant.

---

[1] Divizie de militari voluntari care au luptat alături de naziști în 1941 și 1942 pe frontul sovietic ; Spania nefiind o țară beligerantă în timpul celui de al doilea război mondial, această forță militară a fost trimisă sub pretextul că „nu-l ajută pe Hitler“, ci „luptă contra comunismului“.

Împovărat din nou de liniște.
Împovărat de-o liniște prelungă.
Nu încerca vreodată, nu risca
— că-i joc periculos și chiar absurd —
s-o tulburi
cu zgomote periculoase
sau chiar inofensive,
în aparență :
Zgomotul trăgaciului ambițios
al acelui amărît limbut
care și-a pierdut prostește graiul
pentru totdeauna,
zgomotul corbilor lui Allan Poe,
corbi ? Corb ? erau mai mulți
poate i-oi fi văzut dublu
dînd din aripi beți,
beat
fîlfîind din aripi,
zgomotul mîinilor amputate
care l-a deșteptat pe Rimbaud
cînd nu mai avea nici un rost
(deșteptarea, se înțelege,
nu Rimbaud).
sau,
ceea ce-i cumplit,
zgomotul gloanțelor lucioase
ale singurului poet
care s-a numit García
(și pentru el, dispărut e soarele).
Împovărat de liniște tot timpul !
zgomotul, v-am mai spus,
mereu periculos va fi.
Trebuie, trebuie
ca lumea să știe

că pentru fiecare sunet
roșu baccarat
sînt mii de talgere
rănind trotuarele.
    (e frumos, nu ?
    acest rănind,
    mai, mai că-i literar.)
Nu, nu, nici pic de zgomot,
dați liniștii încredere,
garantați aceeași liniște de altădată
peste mîinile noi ale zilei de mîine, de mereu,
care, altfel, nu se vor obișnui
    niciodată.
Așa trebuie.

(Poem scris de Carlos)

3, 4, 5, 6...

Această insulă îndepărtată, în care îmi duc zilele acum, este insula nenorocirilor.

(AGUSTÍN ESPINOSA, *Crimen*)

Zarurile cad pe tejghea, iar Rafa, contrariat, le pune iarăşi în păhărel, în timp ce Alberto, aflat lîngă el, îşi savurează ţigara, trăgînd din ea îndelung, cu ochii întredeschişi în spatele ochelarilor aburiţi de fum. Manolo şi José Luis îşi tot dau palme zdravene peste umăr, sprijiniţi cu coatele de tejghea, de cealaltă parte a lui Rafa. Patru doiuri, spune Alberto, cu ochii tot întredeschişi, te-ai ars, şi le pune din nou, cu mişcări repezi, în păhărelul pentru zaruri, unde, fiind amestecate cu putere, se lovesc de fundul păhărelului şi fac un zgomot neplăcut. Uite cum eşti, bombăne Rafa, bînd o gură zdravănă de whisky şi încercînd să zîmbească ironic, dar nu-i prea reuşeşte, dacă ai avut o dată baftă... ; doar o dată ? ! şi zarurile ricoşează pe suprafaţa de lemn lustruit a tejghelei, unul dintre ele căzînd pe jos, nu merge ! iar Alberto le adună şi întreabă iar, doar o dată ? ! amestecîndu-le cu toată puterea şi aruncîndu-le, patru cinciari şi un as, nu se poate ! izbucnind într-un hohot de rîs ofensator, dacă-ţi spun că în seara asta, lovindu-l, zgomotos, cu palma pe umăr pe Rafa, care mai trage o gură de whisky, ţi-a fugit norocul de acasă ! iar Manolo şi José Luis strigă, însuşi

barmanul, Paco, se oprește cu decență, zîmbind, dar cu decență, iar Rafa pare jenat, iritat sau gata să izbucnească, dar cu tine e imposibil altfel, frate ! iar Alberto își stinge țigara în scrumieră cu pleoapele întredeschise încă, apucîndu-și paharul de whisky, aproape plin, îmi pare rău, pigmeule, în timp ce îi adresează o privire lui Rafa care se străduiește în continuare să zîmbească, dar nu-i iese figura, mai plătești una și te-ai ars cu totul ! dacă vrei revanșa...

— Revanșa cu tine ? tresare Rafa, încruntat și strîngîndu-și paharul în mînă. În noaptea asta sigur îți pune vreuna coarne...

— Puțin îmi pasă, spune Alberto, dînd din umeri. Mai jucăm o partidă sau mă car ?

— Gata cu zarurile ! ordonă José Luis, punîndu-și-le iute în buzunar. Ei, drăcie, ăștia n-au liniște, domnule, dacă nu frămîntă ceva cu mîinile...

— Ia te uită, s-a enervat !... răspunde Rafa, privindu-l cu coada ochiului și cu un zîmbet în colțul buzelor.

— Dar așa-i, domnule, chiar așa..., protestează José Luis, voi nu puteți pînă nu jucați...

Și Alberto zîmbește, cu pleoapele tot întredeschise și lovește de mai multe ori cu palma în umeri pe fiecare dintre ei, fără a ține seamă de nu, frate, ultimul și gata, al lui Manolo sau de invitațiile repetate ale lui José Luis ; să se care, ce mai, să se care, mormăie Rafa, întors cu spatele, că dacă mai stă cu noi, sigur luna viitoare nu mai avem cu ce ne trimite copiii la școală...

— Dar ai mai fi cîștigat și tu, dragă, îl consolează Manolo.

— Aiurea ! Ce tip, domnule ! bombăne Rafa, pe jumătate în glumă, pe jumătate în serios. Ai fi putut să te duci și tu în după-amiaza asta la conferința poetului ăluia cu ochelari, cu care ai fost la masă sîmbătă...

— Ducă-se dracului, spune Alberto, cu o mînă pe umărul lui Manolo, iar cu cealaltă pe cel al lui José Luis. Mi-a fost de ajuns sîmbătă. Cînd mă gîndesc că mîine pleacă și că trebuie să-l conduc !...

— Ascultă, vorbesc serios, spune Manolo, m-am întîlnit cu don Roque azi-dimineață și mi-a povestit cum a fost la dineul...

În apropiere de grupul lor, un tonomat îi asurzește pe cei din local cu un cîntec în care se vorbește insistent, pe un fond de muzică de dans popular, de bucuria de a trăi pentru a cînta, fără să se poată înțelege cuvintele lui Manolo, înecate de hohote de rîs și de loviturile cu palma în umărul prietenilor. Zău, ascultă, chiar așa mi-a spus, iar Alberto zîmbește, bate umerii în semn de rămas bun, individul a zis la cină că..., depărtîndu-se cu zîmbetul pe buze, în vreme ce ospătarul se oprește în fața lui José Luis, a lui Rafa și Manolo, iar un bărbat cu pălărie, însoțit de nevastă, trece spre fundul localului, spre scara ce duce la restaurantul de deasupra, și îl salută ceremonios pe José Luis, cu care are o scurtă discuție, între patru ochi, domnilor ?! da, da, mai pune-ne cîte unul, Paco, îl îndeamnă Rafa ; Manolo își încheie nasturii de la haina tip

Prințul de Wales, nu, Rafa, nu, e foarte tîrziu, tu întotdeauna..., iar Rafa ridică din umeri cu dispreț, barmanul se apropie cu paharele, tu ești grăbit tot timpul cît ești cu noi, de parcă ți-ar fi frică de Cristina că te ia la palme ; ei, pe naiba, problema e că mîine... Lumina tremură în localul ticsit de lume, iar la tonomat se susțin în continuare bucuriile iubirii în viață, se cîntă în continuare, în vreme ce cuplul de mai înainte urcă scara, după ce s-a despărțit, ceremonios, de José Luis.

— Ascultați, să vedeți ce bucluc, povestește José Luis, întinzîndu-i barmanului paharul, fără să-l bage în seamă pe Manolo. Pérez López m-a oprit ca să-mi spună...

— Cine zici că era ?... întreabă Manolo, uitînd pentru o clipă că s-a opus rîndului de pahare pe care barmanul le umplea tocmai atunci.

— Ăsta cu pălărie, pe care l-am salutat adineauri, spune José Luis, Pérez López, ce dracu...

— Ăla însurat cu o fată de-a lui Ramírez, îl urmărește Rafa, fără a se osteni să-și întoarcă privirea.

— Ah, da !

— Ăla, subliniază José Luis. Ei, bine, mă salută, ca să mă întrebe apoi de niște aranjamente pe care..., da, și gheață, se întrerupe José Luis, adresîndu-i o privire lui Paco.

— Ascultă, Paco, exclamă Manolo, văzînd ce face barmanul, mie nu, whisky nu, că eu...

— Drace, nu fi nesuferit, îi poruncește Rafa, fără a catadicsi să se uite la el.

— Deci bag mîna în buzunar, continuă José Luis, ca să notez un număr de telefon, și în loc să scot o bucată de hîrtie, scot păhărelul cu zaruri, pe care îl luasem mai înainte, în glumă, cînd Alberto... Domnule, dacă ai fi văzut ce mutră a făcut cucoana cînd le-a văzut, se uita cu niște ochi ca de...

— Bine, insistă hotărît Manolo, whiskyul ăsta și gata, mă duc acasă, că zilele astea...

Paco, care a terminat de servit whiskyul, șterge cu cîrpa picăturile de sifon și de alcool de pe suprafața de lemn a tejghelei, da, cum să nu, niște migdale sau ce-o fi, și fără a-și pierde vreo notă din ținută, le întoarce spatele foarte demn, în timp ce tonomatul continuă să răsune în localul tot mai gol, Rafa, Manolo și José Luis mai iau cîte o gură din paharul de whisky, iar lumea se plimbă pe trotuarul de dincolo de pereții de sticlă care dau spre stradă ; ceva mai departe, se vede marea.

LA LAGUNA, DISTRICT UNIVERSITAR

— Dai u-u-un rînd ? întreabă Jorge Domínguez, intrînd în bar cu capul înainte, avînd la cravată un nod mare, care depășește gulerul șifonat al cămășii, cu caietele în pătrățele legănîndu-se în buzunarul de la haină.

Jorge Domínguez intră de obicei în bar la ora zece, după ce se termină cursul, și pleacă înainte de începerea celui de la unsprezece. Mai vine uneori în pauza dintre orele unsprezece și douăsprezece. În pauza dintre orele nouă

și zece nu intră niciodată în bar, fiindcă, printre altele, dintre cele cinci cursuri pe care le are în orarul de la facultate, rareori a fost văzut venind la lecția de la nouă.

— Nu dau nici un rînd; îi răspunde Carlos, ajungînd lîngă tejgheaua barului, de care își sprijină coatele.

Tejgheaua e murdară de cafea cu lapte, de scrum de țigări ușoare, de țigări tari, de zahăr amestecat cu dîre de sifon, de unt, de grăsime, de firimituri de pîine, de transpirația mîinilor studenților, de transpirația mîinilor studentelor, de transpirația pedelilor, a profesorilor, a conferențiarilor, a lectorilor, a asistenților. Tejgheaua barului Universității din La Laguna este o tejghea realmente democratică.

— Hai, dai u-u-un rînd ? insistă Jorge. Dai ?

— Nici gînd, insistă și Carlos.

— Du-te dracului, bombăne Jorge. Dă și tu un păhărel, că n-am un sf-sf-sf-sfanț.

— Asta-i problema ta, spune Carlos foarte serios. Fiecare are problemele lui. Problema vietnamezilor o constituie americanii, a americanilor, rușii, și așa mai departe...

— Du-te dracului, amice, repetă Jo-o-orge Domínguez, care, după cum se vede, nu prea e la curent cu politica internațională.

Jorge Domínguez n-a considerat niciodată că a fi student în anul V la Filologie romanică, pe lîngă cunoașterea particularităților dialectului leonez, a metricii lui Leopardi și a consonantismului limbii franceze, mai presupune și alte obligații. Jorgé Domínguez are o viziune foarte personală asupra problemelor universitare.

Jorge Domínguez a studiat zece ani la Seminar, iar cînd a terminat, a constatat că știe foarte multă latină și s-a gîndit că-i păcat să o irosească. În fond, Jorge Domínguez este o structură practică ; părinții lui (care au grădini de roșii în Adeje și locuiesc într-o casă cu etaj, cu scară de piatră și pervazuri mari la ferestre), cînd vorbesc de el la masă, spun că-i tare păcat că i-a trecut prin minte să studieze tocmai Literele și Filozofia.

Barul Universității din La Laguna este un bar democratic. Poate că aceasta se datorește faptului că aici se întîlnesc toate cele patru facultăți (de Litere, de Drept, de Științe și de Medicină) și toate științele, toate cunoștințele, toate materiile, toate culturile, aici își dau zilnic întîlnire la un sandviș cu salam italienesc, la o gură de coniac, la un păhărel de vin, la discuții politice, halate albe pătate de acid sulfuric, lecturi interesate de frămîntările cotidiene, lecturi pasionante din caietele de notițe, glume pornografice la îndemîna mentalității masculine, priviri fixate pe picioarele fetelor din anul I, glume pornografice la îndemîna mentalității feminine, insulte adresate prietenilor, priviri fixate pe dosul fetelor din anul II, solicitări de notițe pentru a fi completate de către cei ce au rămas în urmă, discuții aprinse în legătură cu rezultatele la unele probleme, priviri fixate asupra sînilor fetelor din anul III, unanime comentarii critice în legătură cu competența profesorilor.

— Crezi c-o fi in-in-intrat deja ? Jorge se cam bîlbîie cînd vorbește, iar cei trei colegi

de an (cursurile la Litere și Filozofie se desfășoară de obicei în regim matriarhal) se bucură mereu cînd se întîlnesc cu el la un pahar de coniac sau de whisky, că a fost inspirat răspopindu-se deoarece, date fiind particularitățile lui fiziologice, sacrificiile ar fi fost mai mari pentru credincioși decît pentru el și ar fi rămas cu totul fără clientelă, ceea ce (adaugă de obicei Carlos, cel mai rău dintre ei), cu timpul, se dovedește a fi nefast pentru un popă. Iar Jorge, care, în forul său interior, a mai păstrat ceva credință, deși și-a pus sutana în cui (sau poate tocmai de aceea), se gîndește că are colegi mai ireverențioși decît se cuvine și își apucă repede paharul, comandînd încă un rînd, ca să schimbe astfel vorba, fiindcă pe el de fapt îl deranjează foarte mult (deși nu recunoaște) să fie luat peste picior pentru că-i nițel cam bîlbîit.

— Imposibil. E și un sfert. (Carlos mănîncă lacom un sandviș cu brînză.) Mai sînt încă cincisprezece minute.

Carlos știe că ora de la unsprezece începe întotdeauna la unsprezece și jumătate. Și Jo-o-orge Domínguez știe acest lucru, așa cum îl știu de fapt toți colegii lui. Și l-au știut toți studenții care au frecventat acest curs. Și îl vor ști toți cei care vor mai urma literele, pînă ce don Rogelio Perdomo o să moară sau o să se pensioneze sau o să fie dat afară, dacă acest lucru o să fie posibil vreodată, sau măcar ipotetic posibil, dacă nu-i cumva problematic. Don Rogelio Perdomo a obținut cursul de Istorie a limbii spaniole în douăzeci și opt mai o

mie nouă sute cincizeci și doi, după un concurs cîștigat strălucitor și la care a trebuit să abordeze, printre alte subiecte, problema terminologiei timpurilor verbale în spaniolă. Din anul universitar următor, don Rogelio Perdomo vine zilnic la Universitate cu un geamantan negru foarte mare, își parchează mașina, mai întîi un Volkswagen, apoi un Fiat, pe urmă un Citroën, se uită la ceas, dă afirmativ din cap constatînd că e unsprezece și jumătate fix și intră în clasă închizînd ermetic ușa, fără ca rugămințile sau explicațiile detaliate să-l fi mișcat vreodată îndeajuns încît să îngăduie vreunui student să mai intre în sală după ce el a închis ușa.

— A-a-așa-i, recunoaște Jorge Domínguez uitîndu-se la șoldurile unei fete roșcate care tocmai a intrat în bar. În fiecare zi intră la unsprezece și jumătate, iar dacă mai vrei să intri și tu atunci, nu te lasă.

— Și bine face ! (Carlos privește în trecere picioarele fetei roșcate, care s-a oprit în mijlocul barului.) După ce că-ți lasă o jumătate de oră de odihnă, te mai și plîngi. Te-ai gîndit vreodată cîte lucruri poți face într-o jumătate de oră ?...

— E gro-o-ozavă ! exclamă Jorge Domínguez neexagerînd, fără să știe precis ce l-a întrebat Carlos : fata cu părul roșcat este, într-adevăr, frumoasă.

— Într-o jumătate de oră poți fuma o țigară, poți mînca un sandviș, poți face pipi, te poți uita la picioarele fetelor roșcate (și fata întoarce capul cu dispreț : a auzit cele spuse

de Carlos), poți reflecta asupra problemelor universitare și poți chiar, cu puțin noroc, s-o mîngîi pe spate pe una dintre studentele din anul I (cele din anul V au fundul jos), în fine, poți să bei un coniac sau o bere sau un pahar de vin ori un piperment, care, după cum ar trebui să știi, e un afrodiziac, care te excită cumplit, te aduce într-o stare de călduri mari.

— Faci cinste cu un pă-ă-ăhărel sau nu? Jorge Domínguez e foarte obișnuit să-l asculte pe Carlos, ca apoi să revină la ceea ce îl interesează pe el de fapt.

— E foarte tîrziu, Carlos înghite în grabă ultima bucată de brînză. O să intre Rogelio și rămînem afară. Nu mi-aș ierta niciodată dacă nu l-aș asculta povestind despre al patrulea iot, pe mine mă pasionează enorm.

— Du-te la dracu, fra-a-ate!

— Jo-o-orge Domínguez nu este, desigur, un om înzestrat pentru dialectică. Oricum, Carlos știe că ceea ce-i place realmente lui Jorge Domínguez este să plătească întotdeauna ceilalți, deși tatăl lui nu stă niciodată pe gînduri ca să-i trimită patruzeci de duros, nici măcar cînd e vorba de șaizeci și poate, poate nici dacă ar fi la mijloc optzeci, dacă este îmboldit de cei din familie. Pentru Carlos, Jo-o-orge Domínguez e mai calic decît o balustradă de minister și de aceea iese din bar cu mîinile în buzunare și fluierînd *Podul de pe rîul Kwai*. Jorge Domínguez vine după el, dar nu fluieră nimic.

În jurul fetei cu părul roșcat s-au și adunat trei studenți care rîd la fiece vorbă de-a ei,

îi oferă foc sau încearcă orice, ca să-i atragă atenția. Fata roșcată, în mijlocul barului, înconjurată de gălăgie, de preocupări academice, printre studenți, profesori, pedeli, ore, materii, discuții, insulte, strigăte, înghițituri, se gîndește că Universitatea din La Laguna e o instituție foarte interesantă, e o instituție foarte simpatică, o instituție pentru care merită să vii tocmai din insula Lanzarote și să studiezi orice, chiar și lativul lui Jakobson. Copila roșcată simte că n-are de ce să fie nemulțumită. Copila roșcată e fericită. Și, în plus, copila roșcată e foarte, foarte frumoasă.

Unde s-a dus Alberto ? întreabă Rafa, cu privirea în paharul de whisky, pe care Paco tocmai i l-a pus în față, în timp ce José Luis se uită atent la cît sifon i se toarnă în pahar, gata ! Ultimele picături se risipesc pe partea din tejgheaua rămasă liberă după ce Manolo și-a golit ultimul pahar, zău, mîine trebuie să mă scol devreme, Rafa, ce dracu, și a plecat năpustindu-se cu capul înainte, și ăsta e pus pe rebeliune cu noi, bodogănise Rafa, în vreme ce-și aprindea o țigară. În fundul localului, la o masă din apropiere de scara care duce la restaurantul de deasupra, un cuplu bea cafea, amîndoi stînd tăcuți și zîmbind, iar băiatul de la bar șterge tejgheaua uitîndu-se chiondărîș la ei, de parcă ei l-ar fi deranjat de la treabă.

— Păi Alberto, mormăie José Luis privindu-l pe Rafa cu coada ochiului, n-a stat decît o clipă și s-a și cărat.

— Și de ce-au plecat astăzi toți așa degrabă și ne-au lăsat singuri? întreabă Rafa mirat.

— Poate fiindcă e douăsprezece și un sfert, răspunde José Luis ridicînd din umeri. Probleme de muncă, probleme familiale, probleme conjugale... Nu-i toată lumea ca tine cu nevasta plecată.

José Luis rîde, savurînd o gură de whisky, în vreme ce Rafa crede că trebuie sărbătorit faptul că s-au întîlnit doi cam în aceeași situație, unul cu nevasta plecată temporar, iar celălalt cu nevasta acasă, dar e de parcă n-ar fi niciodată acasă, și deci nu există nici un fel de scuză, cel puțin pînă termină de băut cele două whiskyuri, și mai trage o dușcă, umezindu-și buzele cu limba, nu, zău, ascultă, ce crezi tu, protestează José Luis aprinzîndu-și o țigară, că eu mîine trebuie să..., las că te știu eu; de partea cealaltă a tejghelei, Paco, strîngîndu-și shakerul, cîrpa, mărunțișul, *angostura* [1] îi privește chiorăș, așa cum i-a mai privit și-n alte nopți și cum poate o să-i privească și-n alte nopți, tu mai ia-ți un whisky, îi ordonă Rafa hotărît, și nu te mai frămînta atîta pentru ceea ce o să faci peste zece ore, că nu e cazul; bine, bine, iau, încuviințează José Luis, că te știu eu, că tu te agăți de primul om care-ți iese în cale, că eu nu știu cum

---

[1] Produs fabricat de „Angostura International Ltd." din Trinidad și folosit pentru prepararea cocteilurilor.

de mai poți, că voi, peninsularii, parcă nu mai terminați niciodată. Cuplul care bea cafea la masa din fund, lîngă scară, a trecut discret, zîmbind cu zgîrcenie, noapte bună, la revedere, noapte bună, prin spatele lui Rafa și al lui José Luis, iar acum sînt amîndoi în stradă, de cealaltă parte a geamurilor enorme prin care se vede marea ca într-o vitrină, deschid portierele de la mașină, un Fiat 125, parcat chiar vizavi de cafenea.

— Da, peninsular, se umflă în pene Rafa, dar te conduc prin insulă oricînd vrei.

— Nu, nu vreau. Și cu atît mai puțin la ora asta.

— Uită-te la el, zîmbește Rafa, s-a făcut om serios... De parcă nu te-am ști noi... Ce mică mare furtună era între tine și Aurora sîmbătă seara... ?

— Eu nu-s ca tine, protestează José Luis ridicînd puțin tonul, să aștept să-mi plece două zile nevasta la Las Palmas ca să-mi fac de cap o noapte, dacă am chef...

Luminile din local clipesc, ca din întîmplare, pe dracu, ne dau afară, anunță Rafa, neluînd în seamă cuvintele lui José Luis, care, cu paharul în mînă, întreabă acum cît e ceasul și își ridică privirea spre Paco, îmbrăcat cu o haină impecabilă și care zîmbește profesional, spuneți, don José Luis, în timp ce un băiat termină de pus scaunele pe masă, acum, după ce cuplul care bea cafea la masa din fund a plecat, s-a urcat în Fiatul 125, care a luat-o din loc. José Luis, zîmbitor, clătinînd whiskyul care i-a mai rămas pe fundul paharului, stă

de vorbă cu Paco, barmanul, nu, nu, domnule, dar la ora asta, patronul, în timp ce Rafa, cu capul plecat, își aprinde o țigară, cum adică, ne lasă fără nici un whisky, să nu mai avem cu ce ne clăti gura ? așâ-i, Paco ? Iar José Luis stinge bățul de chibrit, legea-i aspră, știți, Paco zîmbește profesional, fără a fi prea atent la dialog, ce lege aspră, domnule ? mormăie Rafa, în noaptea asta mergem peste tot, și coboară de pe taburet dintr-o săritură, cu cravata cam strîmbă, hai de-aici ! cu țigara în mînă și zîmbetul pe buze, nu te ambala, amice ! îl tempereazӑ José Luis, scoțînd din buzunar un pumn în care se amestecă bancnote verzi, mai multe maro, două sau trei cărți de vizită, cîteva bilete de loterie de culoare verzuie, Paco, pssst ! întinzîndu-i bani barmanului care nu și-a pierdut încă zîmbetul, deformare profesională, iar Rafa, hai, băiete, *one moment, please,* s-a îndreptat spre ușă și-l așteaptă aici pe José Luis, fumînd încet și uitîndu-se la luminile de pe chei care oscilează ceva mai încolo, noapte bună, domnilor, de cealaltă parte a străzii.

(S-au așezat tăcuți la masă, învăluiți de briza iodată care sufla pe deasupra balustradei de fier, mirosind a sare de la reziduurile care le-au rămas lipite de trupurile arse de soarele puternic de pînă acum cîteva clipe, cînd se aflau la piscină, întinși fără grijă pe lespezile încinse, răcorite din cînd în cînd cu apă care

se evaporează însă iute, nu crezi că-i prea tare soarele aici, afară ? pentru că el alesese acel restaurant în aer liber, după ce s-au mai plimbat o vreme, fiindcă i s-a părut mai tihnit și plăcut, fără a ține seama că s-ar putea să fie totuși cam scump, trebuie să te duci, bătrîne, trebuie să te duci și ia și ceva bani cu tine, pentru orice eventualitate, niciodată nu se știe, bine, frate, o aranjez eu, nu fi prost, așa glumea ieri. Acum stăteau față în față, zîmbindu-și, după plimbarea prin San Telmo ocolind tarabele întinse sub cerul liber, esté draguț acestí obiecté de pielé, vînzătorii de *souvenirs*, pictorii de mahala, cu schițe naturaliste viu colorate înfățișînd locurile din apropiere, *ui, petetr, me il ne son pa de șoses de lile*, lăsîndu-se un pic purtați și de voluptatea de după baie, de briza care din cînd în cînd traversa bulevardul îngust, fluturînd părul, ca acum, amenințînd să smulgă eșarfa legată la gît, zîmbind amîndoi, îndepărtînd puțin abstracțiunea, dar revenind imediat la ea, ca mai înainte, la piscină, impregnați de sare marină, lungiți pe prosoape, cu capetele apropiate, mirosindu-i parfumul, camuflat acum de aroma cremei „Bronzol" și apa de mare, destinzîndu-se

în voluptatea aerului, diferită de cea de pe ringul de dans, de cea din timpul plimbării nocturne de-a lungul plajei pline de stînci, de cea din ușa blocului, o voluptate plăcută, pentru care nu e nevoie de cuvinte, în care totul este foarte simplu, mult mai simplu decît se putea presupune, decît se putea închipui sau aștepta în timpul călătoriei în omnibuz, în timpul îndoielilor și al discuțiilor cu César și cu Jorge, la fel de plăcută e, fără a se putea ști de ce, și această tăcere din fața farfuriilor goale, noi, virgine, de pe fața de masă albă, așteptînd fără să știe ceea ce urmează, zîmbind, simțind atingerea genunchiului ei pe sub masă, o atingere întîmplătoare, ingenuă, involuntară, care se convertește subit în premoniție, ca și fugara mîngîiere a sînului, cînd i-a așezat prosopul pe umeri, a coapselor întîlnite în vîscozitatea alunecoasă a apei verzi din piscină, a umerilor îmbrățișați ieri-noapte în timpul plimbării, azi-dimineață, cînd s-au așezat la masă, infinit mai semnificativă decît contactul căutat, dorit, din timpul dansului, *me non, il-y-a asé vant, le soleil nes pa mové avec de vant,* și iarăși s-a lăsat liniștea plină de așteptare și de toate momentele trecute, de toate momentele care urmează să vină ne-

greșit, dar despre care nu se poate ști bine, din acest prezent care nu există ca atare, ce vor aduce cu ele, care se vor reduce la o proiecție — în strălucirea în scădere a după-amiezii însorite — a tuturor pieselor unui puzzle care se învîrtesc în jurul mesei cu față de masă albă, cu tacîmurile lucitoare, cu flori mici în glastră, cu parfumul rujului de pe buzele feminine, cu atingerea pielii sub apă, pe lespezile calde ale piscinei, pe strada ticsită de vînzători, pe marginea mesei, apropierea capetelor lor, simțind discul difuz al soarelui deasupra pleoapelor întredeschise, călătoria în omnibuz fără a ști prea bine de ce, plimbarea împreună pe lîngă balustrada metalică a bulevardului, zîmbetul care în acest moment prezidează masa, amiaza, prînzul, toată viața, culoarea lacului de pe ușa de la intrarea în bloc.)

Prin ferestrele mașinii lui Rafa intră un aer rece, foarte plăcut, care se dovedește și reconfortant după căldura moleșitoare din barul lui Paco, care acum trebuie să fi închis. José Luis s-a hotărît să-și lase mașina în fața barului, ce dracu, José Luis doar n-o să mergem cu două mașini, a insistat Rafa, cînd s-au oprit pe trotuarul de unde se vedea marea, unde și-au

aprins cîte o țigară, și-au netezit părul, și-au încheiat haina, s-au șters de transpirație ; ei, drăcie, zău, Rafa, tu întotdeauna, briza mării îi mai înviora după toropeala paharelor de whisky băute, le complici, spunea José Luis în surdină, îndreptîndu-se spre Mercedesul lui Rafa, eu le complic ? eu ? da, amice, ce dracu, le tot încurci și apoi o lungești, José Luis deschide portiera de la mașină, lasă, că te știu eu, iese cu prelungiri, nu, domnule, nu, ce dracu, iar eu rămîn cu buzele umflate și trebuie să tot trag de tine, să te aștept, hai odată, măi frate, hai, vino ! În Vuelta de los Pájaros, José Luis, de ce i s-o fi zicînd Vuelta de los Pájaros ? de unde vrei să știu eu ? ! cînd mașina a intrat în viteza a treia, iar zgomotul motorului s-a estompat, aveai senzația că te afli cu totul în afara orașului, că dimensiunile sînt altele, că timpul trece într-un ritm cu totul diferit, e o noapte plăcută, nu ? da, da, plăcută. Înăuntrul Mercedesului, se mișcă doar acul kilometrajului și vîrfurile țigărilor lui Rafa și José Luis, scînteind în întuneric.

— De ce o fi plecat Alberto așa de repede în seara asta ? întreabă José Luis.

— Cine știe, spune Rafa dînd din umeri. În ultima vreme, Alberto e cam ciudat.

— Crezi ?

— Da. Tu nu ?

— Să zicem. Dar așa a fost mereu, nu ? José Luis aruncă mucul de țigară care produce o constelație de mici scîntei ricoșînd pe șosea. Întotdeauna a avut o viață aparte, cu pictura lui, cu frămîntările, problemele, treburile lui...

În ultima vreme nici măcar nu mai pictează.

— Dar înainte era altfel.

— Cînd dracu înainte ? protestează José Luis, întorcînd capul spre Rafa. Că tu doar nu-l știi de mult !

Pe măsură ce șoseaua urcă pe o pantă aproape verticală, pe aceste drumuri pentru capre, spune mai întotdeauna Rafa, ca să scapi de grijă, trebuie să mergi doar cu a doua, pe măsură ce șoseaua urcă străpungînd noaptea, orașul, Santa Cruz, Santa Cruz de Tenerife, Santa Cruz la Nuit, și ce s-a ales de Paco Pimentel ? de cine ? de Pimentel, ah, habar n-am, nu mai scrie de mult, pe măsură ce șoseaua urcă, orașul pare tot mai pierdut în noapte, îndepărtat de urcuș, de acest drum marginal, drum de capre, spune Rafa întotdeauna, care pînă nu de mult a fost șoseaua principală ; ba-l știu de mult, José Luis, sînt deja doisprezece ani, doisprezece ? bine, și ce-i cu asta ? noi am fost la prima comuniune împreună, îmi aduc aminte că Alberto a spus niște versuri caraghioase, pe care le-am învățat apoi și eu pe dinafară, ca să-l sîcîi ; trebuie să fi fost de groază Alberto spunînd versuri, cu mutra aia a lui, fiindcă nu cred să și-o fi schimbat prea mult. Știu eu ?! pe atunci nu purta ochelari, era altfel..., dar eu nu mi-l pot închipui altfel ; jos, în dreapta mașinii, în dreapta lui José Luis, care stă pe locul mortului, strălucesc luminile care situează în spațiu orașul rămas de mult în urmă, aparținînd parcă unei alte dimensiuni, în timp ce mașina își continuă mersul pe șoseaua plină de hîrtoape.

— Dar eu cred că s-a schimbat, insistă Rafa, că era altfel înainte.

— Îmbătrînește, știu eu ?...

— Noi doi sîntem mai bătrîni, amîndoi.

— Burlăcia, viața grea...

— Dar el s-a dus să se culce ! protestează Rafa. Viață grea ar fi fost să meargă cu noi la chef și să stea pînă cînd pierde noțiunea timpului.

Cînd Rafa a pornit Mercedesul, cu o smucitură (de nerăbdare ?), de pe Bulevardul Anaga, lîngă barul lui Paco, care închidea localul, José Luis se uita cu o anume nostalgie la mașina lui, care se îndepărta în nemișcarea ei, ascultă, Rafa, fără chestii din astea, cu pierderea noțiunii timpului, că mîine eu trebuie să..., hai, hai, cînd sînt și eu burlac pentru o zi... ; atunci mașina lui José Luis a rămas departe și inaccesibilă, practic într-o altă dimensiune complet diferită de această șosea nocturnă presărată cu hopuri, de unde orașul, cu mașina parcată pe una dintre străzile de lîngă mare, se vede, bine sau rău, ca un lucru cu totul deosebit, oi fi tu burlac o zi, José Luis se agită nervos pe locul lui, dar nevastă-mea e acasă și gata, hai, hai, că tu ești burlac tot anul, șmecherule, mașina urcă pe șosea tot mai sus, nu știu ce soartă ai și tu..., da, soarta, lasă..., Mercedesul lui Rafa urcă de parcă n-ar avea o anume distincție, îndepărtîndu-se singur, cufundîndu-se în noapte ca pe o ciudată scară a lui Iacov care duce spre alte lumi necunoscute, situate la mare distanță de luminițele încă aprinse ale orașului real care îl așteaptă, îl va

aştepta, desigur, de la o clipă la alta, acolo jos, lîngă mare.

— Nu, serios, insistă José Luis, acum mai liniştit, aprinzîndu-şi o ţigară, mîine am o treabă care nu suferă amînare.

— Nu suferă amînare, nu suferă amînare..., Rafa pare mulţumit, apăsînd cu toată puterea pe accelerator, împotriva gravitaţiei, e oare ceva care să nu sufere realmente amînare ?

— În principiu, nu, desigur, José Luis zîmbeşte, dar de fapt e vorba aici şi de nuanţe.

— Am devenit persoane importante, aşa-i ? !

— Cam aşa ceva, recunoaşte José Luis, holbîndu-şi ochii. Cine ar fi crezut ? !

Mă rog, e firesc, José Luis îşi scarpină o sprînceană, fără a părea prea convins, în timp ce maşina urcă, firesc, firesc, nu, nu firesc, depinde de noroc, urcă pe noi tronsoane de şosea luminată doar de faruri, faza lungă, acum scurtă, la cotitură, ale Mercedesului, bine, lasă-te de bancuri, dar nu-s bancuri, Rafa, ne-a mers destul de bine, nu ? ia gîndeşte-te puţin, urcă solitară, încrucişîndu-se doar din cînd în cînd cu vreun taxi, vreun camion, schimbă lumina, faza scurtă, pentru cotitură, drace, coboară, eu mă tot gîndesc şi m-am tot gîndit, diplomele universitare au fost un panaceu într-o ţară ca a noastră în vremea de azi : un economist, în cincizeci şi şapte, urcă străpungînd tunelul negru al nopţii şi lăsînd în urmă tunelul negru al nopţii, eu sînt doar avocat, bun, şi ce-i cu asta ? păi un avocat, urcă, urcă, urcă, altora nu le-a mers la fel de bine, uită-te la Castro, urcă, urcă, urcă, e din altă generaţie,

e altceva, altceva? da, altceva, nu are studii, n-are nici o legătură cu noi, e dintre ăia care după război au lăsat totul baltă, e altceva, pe cînd la noi totul are o logică, urcă fără a se preocupa unde urcă, urcă, bun, da, dar nu știu, uită-te și la Alberto, ei, drăcia dracului, dar și cu Alberto e o altă poveste, urcă, numai ca să treacă vremea, cum ar spune Rafa, dacă ar fi întrebat încotro merge, urcă, urcă, de ce e altă poveste? nu știu, ți-am zis că-i cam ciudat, că mereu a fost așa, pictura, treburile lui, și-a complicat prea tare viața și și-o tot complică, nu știu, urcă, urcă, urcă.

— Ce naiba, dar unde mă duci?! întreabă José Luis privind deodată pe fereastră.

— Nu știu. Ca să treacă vremea.

— Cît e ceasul?

— E devreme, bătrîne, devreme, și apasă pe accelerator.

În fața șevaletului, înconjurat de pînze mîzgălite, de schițe inutilizabile, de cîrpe murdare, de scaune rupte, Alberto își aprinde o țigară, cu privirea blîndă pierdută în praful adunat de zile și săptămîni și pus în relief de fascicolul de lumină care intră prin fereastra înaltă; e praful luminos care l-a intrigat dintotdeauna, încît a constituit tema primei sale expoziții, cea din cincizeci și cinci, omagiul său secret adus *Țesătoarelor*, materializarea luminii în ceva solid, impresionant, dens, care poate fi apucat cu mîna, strîns, stors, pînă dă drumul esenței acestei lumini murdare, care

constituie baza a ceea ce Mesa a numit „existențialism plastic“ într-un articol publicat în ziar, despre expoziția lui Alberto, în acei ani cincizeci cînd se vedeau existențialiști peste tot. În dreapta, după ușă, sprijinite de perete, se află primele tablouri dintr-o serie pe care o dorea numeroasă la început și cu care trebuia să inaugureze sezonul de expoziții de la Ateneu în anul..., anul trecut sau celălalt ? Alberto ezită, în timp ce se apropie de ele, cu mîna dreaptă în buzunar, uitîndu-se la fiecare în parte, așezîndu-le unul lîngă altul, trei, patru, cinci, asta-i tot, scoțîndu-și ochelarii, încruntîndu-se, privind acum mai de departe, cu o perspectivă mai mare, distingînd nuanțele, chipurile de femei care se descompun pornind parcă din ele înseși, aprofundîndu-se în tabloul din mijloc, ultimul pictat — semnătura indică anul o mie nouă sute șaizeci și șapte —, unde chipul de femeie, singurul chip de femeie, apare aproape cu totul șters, pe punctul de a deveni invizibil într-un amestec eteric care îl estompează și o cruntă insistență în a-l contura cu ocru, nuanțîndu-l cu sîrg, nemilos ; Alberto crede că poate pe cel de-al șaselea tablou al seriei n-a reușit să-l picteze niciodată fiindcă n-ar mai fi fost posibil să se distingă în el chipul feminin care-i oferise tema ; ar fi fost strivit, ascuns cu totul de culorile tari, de luminile solide care se suprapuneau cu furie. Dar știe că n-a ajuns să-l picteze și pentru că își petrece serile jucînd zaruri cu Rafa, cu José Luis și cu Manolo, în majoritatea nopților bîntuie cu ei sau stă așezat pe un taburet din

cabaret, tăifăsuind cu Remigio ; de-abia mai calcă prin atelier în clipe de răgaz, ca acum ; și își scoate ochelarii, frecîndu-se la ochi cu dosul palmei, acomodîndu-se cu întunericul înăbușitor din mansarda de lemn, în timp ce dă din cap, ca și cum i s-ar părea fără importanță ceea ce face, ca și cînd n-ar merita să mai dea tîrcoale prin atelier acum, cînd expoziția n-a mai avut loc și nici nu va mai avea, orice-ar fi, dacă n-o va pune în relație cu zarurile sau cu cabaretul ori cu zorii în Casa Felisa, că el a început să iasă cu Ricardo cu mult înainte de prima lui expoziție și, oricum, așa a continuat să trăiască ; și a ieșit cu ei și după seria întreruptă de portrete de femei, a continuat și să picteze, dar altceva : tabloul pe care i l-a dăruit lui José Luis, cele pe care le-a vîndut lui Manolito Trujillo și lui don Roque ; iar aceste cinci pînze sprijinite de perete nu pot avea nici o legătură..., se gîndește iarăși Alberto, aproape mormăind cuvintele, întorcîndu-se cu spatele la ele și oprindu-se să privească instinctiv, uriașul portret al Margaritei, atîrnat de perete, la care nu trebuie să se mai uite pe semnătură ca să-și aducă aminte cînd anume, în ce moment l-a realizat : în toamna anului o mie nouă sute cincizeci și șase, după călătoria în Franța, cînd scrisori pline de dragoste luau drumul Barcelonei și... Își mai aprinde o țigară, continuînd să privească tabloul, modelul multiplelor chipuri feminine care se repetă în cele cinci pînze de lîngă peretele de alături, amintindu-și prin lungile rotocoale de fum de numeroasele după-amieze petrecute cu

spatula în mînă, de cîrpa ruptă cu care își curăța pensulele și care provenea de la o cămașă pe care a sfîșiat-o de sus pînă jos cînd a scos-o din geamantan și a rămas agățată de toartă, de sticla de Lichior 43 plină cu ulei de terebentină și de lumina solidă căzînd constant pe șevalet, scoțînd în relief praful de pe pînză, din încăpere, din amurg, servindu-i drept unic model pentru opera la care lucra și din care se revărsa acea explozie de optimism vital adusă din Europa, cu care s-a închis săptămîni întregi în mansardă, citind, luînd notițe, pictînd și hotărînd, plin de curaj, să uite de cele șase examene care îl mai despărțeau de diploma universitară, fiindcă, la urma urmei, toate acestea, în fața șevaletului, bîntuit de amintirea Franței și a Barcelonei, de fasciculul de lumină care îl însoțea zi de zi categoric, și chiar de sticla de Lichior 43, oricum nu puteau fi luate în serios. Acum Alberto se apropie ca să verifice dacă pe pînză e într-adevăr o umbră sau o gaură, confirmîndu-și, cu buzele strînse în jurul țigării, că nu-și putea lua în serios studiile, orice-ar fi făcut, după cum nu putea lua în serios nici slujba provizorie de șase mii — acum de douăsprezece mii — de pesete pe lună, că la ora asta nu mai poate îndrepta nimic, trebuie să se împace cu soarta, fără remușcări, fără a încrunta fruntea, fiindcă n-are nici un rost. Alberto își ridică privirea spre fereastra înaltă, cu geamul spart, pe unde fasciculul de lumină, acel fascicul care solidifică lumina, acum nu mai pătrunde, amintindu-și anumite momente, zeci de anumite

momente cînd, în același loc, băga de seamă că nu mai vine coloana de soare cu praf, momente care l-au surprins cu penelul în mînă, preocupat de problemele tehnice pe care această lumină escatologică i le pune pe pînză, pe pînzele care se succedau, care urmau orelor de Drept Civil, înainte de a se spăla, de a se bărbieri, de a-și schimba hainele și de a discuta pînă în zori (la Aguila, la Peña sau în Casa Felisa) despre esența luminii, despre problematica ei, despre posibilitățile ei infinite, cel puțin nelimitate, în timp ce seria *În lumină* (subintitulată mental *Modest omagiu Țesătoarelor)* se îmbogățea cu noi mostre, Alberto zîmbește, de existențialism plastic, din care azi nu mai are nici una și într-o oarecare măsură chiar îi pare bine că-i așa. Se uită cînd la ceas cînd la fereastră, gîndindu-se că acum nu-i momentul să se apuce să picteze, că, dacă merită să continue cu pictura, ar trebui să încerce altă dată, nu la șapte și ceva, aproape fără lumină, așa, deodată, pictînd ca să picteze. Și deschide ușa de la atelier, gîndindu-se la atîția și atîția cretini care au descoperit natura moartă sau marina ori colajul tocmai cînd erau complet terminați ; gîndindu-se că trebuie să găsești în orice cîte ceva fundamental, definitiv, sau să renunți să mai încerci, fiindcă altfel ajungi să lipești lut pe pereți ori culori pe pînze, așa cum a crezut el la un moment dat că a găsit lumina sau acele radiografii feminine, zîmbește gîndindu-se iarăși la Rafa, care nu l-au dus nicăieri, fir-ar să fie ! și care de-acum aparțin deja unei alte lumi, inamovibile ;

se întoarce din ușă și, observînd că cele cinci pînze stau tot lîngă perete, aliniate, le strînge, în timp ce prin fereastra înaltă încep să se strecoare umbrele. Alberto se gîndește că e un moment potrivit să mai iasă din casă pentru un ceas sau două, să mai schimbe o vorbă cu cineva și să mai bea ceva.

Pe drumul pietros și întunecos, Mercedesul se tot clătina, în timp ce Rafa fredona un cîntecel, iar José Luis, cu brațul drept scos pe fereastră, bătea cu degetele în capotă, am amuțit, hai ? biiine ! mă rog, tot aia e, și a trebuit să țină dreapta corect, ca să poată trece un jeep care venea din sens opus.

— Uite ce chestie, să te duci la cabaret cu jeepul...

— Poate că nu vine de la cabaret, mormăie José Luis.

— Pe drumul ăsta nu poți veni din altă parte, amice.

— Dincolo de pod mai sînt și alte locuri, nu ? insistă José Luis, bătînd mai departe cu degetele în capotă.

Ultimele minute de drum s-au scurs în tăcere.

Practic, de cînd au ieșit din ciudatul bar cu ospătărițe, Rafa a devenit cam morocănos, ce dracu, spusese el, ceea ce contează e să bem ceva, oriunde, ca să ne începem noaptea, fiindcă José Luis protestase că localul ăsta e împuțit, babele astea parcă ar veni direct din cocină, ăsta-i bun pentru adolescenți curajoși,

ce dracu, și au ținut-o tot așa, posomorîți, cît au stat acolo, ți-am mai spus că ceea ce contează e să bem ceva, oriunde, nu ? da, oriunde, dar nu aici... ; oriunde, dar acest oriunde e aproape, e aici... Și de cînd s-au urcat în mașină stau tot încruntați, Rafa a demarat brusc, încruntat, nu e cazul să dai gata bateria într-o noapte, bateria e a mea, ca și noaptea, noaptea ta ! a subliniat José Luis, și au rămas tăcuți aproape tot drumul de întoarcere, cu excepția cîntecelelor lui Rafa și a tactului bătut de José Luis ; mă scoți din sărite, barem de m-ai duce în..., lasă-te de prostii, i-a răspuns Rafa cam plictisit, la tejgheaua din barul cu ospătărițe, dacă ai venit cu mine înseamnă că ai avut chef, aveam chef să merg într-un loc plăcut, dar aici..., iar discuția în fața paharelor de whisky și a ospătăriței, o femeie între două vîrste — trebuie s-o recunoaștem ! —, care îi servise, a devenit tot mai rece.

— Parcăm sau nu ? întreabă Rafa, încetînd să mai fredoneze cîntecul ininteligibil.

— În ceea ce mă privește,...

— Uite, José Luis, în noaptea asta ești...

— Eu sînt sau tu ?

Mașina, tot hurducăindu-se printre pietrele neregulate de pe drum, își caută un loc unde să se oprească, pe esplanada din stînga drumului de mîna a doua sau mai degrabă a treia. Din sălile localurilor din apropiere, de ce atîta lipsă de originalitate aici la voi, de puneți toate cabaretele în același loc, laolaltă ? întrebase la început Rafa, recent sosit de la Madrid, neînsurat încă și cînd nu-l cunoștea pe José

Luis, se aud diferite melodii si strigăte, care se amestecă pe esplanada unde ricoșase mașina lui Rafa, altfel trebuie să luăm un taxi, îi explicase atunci Alberto lui Rafa, e mult mai ieftin cu toate cabaretele adunate laolaltă, luminînd șoseaua cu farurile nestinse încă, absorbit cu totul de cîntecul lui italienesc, *La bambola*, adică *Păpușa*, poți bea un pahar oriunde, nu ? ! și după o tăcere apăsătoare, oriunde, dar nu și aici, în fața tipei ăsteia groaznice, care seamănă cu femeia de serviciu de la mine de la birou, bombăne José Luis cu capul plecat și tot ținînd-o pe-a lui, voi, peninsularii, aveți un gust, o plăcere deosebită la de-alde astea, ospătărița, cu o bluză în culori țipătoare, singurul lucru țipător la persoana ei lipsită de farmec, punea discuri la un mic pick-up, uite, José Luis, iar Rafa zîmbea, așa cum face de obicei cînd asemenea discuții se prelungesc pînă noaptea tîrziu sau în timpul serii, te porți de parcă n-ai avea chef de nimic, ce naiba, nu pricep ce-i cu tine, și despărțea sistematic cuvintele în silabe cînd le rostea, de parcă ar fi urmărit un efect umoristic, noi, peninsularii, n-avem gust, dar canariencele, care sînt o minune de femei, se mărită cu peninsulari, în vreme ce de pe disc se auzea, începuse să se audă în acea clipă un cîntec de Peret, cel cu lacrimi și nisip și iar lacrimi, iar José Luis, fără a-și ridica vreun pic capul și fără să bage în seamă glumele lui Rafa, care zîmbea pe jumătate, te-oi fi însurat cu o canariancă, dar trebuie să-ți cauți și o iubită, și, profitînd de

pauză, în timp ce discul spunea „cine ar putea, cine ar putea s-o găsească“, o iubită care să fie peninsulară, nu ? fiindcă aia e peninsulară, nu ? și Rafa și-a retras zîmbetul și a zis, uite, frate, du-te dracului, și n-au mai vorbit deloc, iar discul s-a terminat și ospătărița a mai pus unul și apoi altul, și cînd se ridica, șchiopătînd, ca să mai pună unul, pe care de fapt nu l-a mai pus, au plecat.

— Pe-aici n-or fi tot niște tîrfe groaznice ? a spus Rafa, fără a fi oprit încă motorul.

— O să vedem acolo, nu ?

— Dacă o ții tot așa, a spus Rafa după o pauză, pierdem noaptea degeaba.

— Eu ? Oricum, tu ești cel care o ține pe-a lui.

— Mă rog, ce mai, că parcă tu...

— Eu ? Tu care bagi în seamă toate bunurile de consum, ca să le zic într-un fel...

— Dar nu-i vorba de asta, drace, tu nu pricepi odată...

— Bine, i-o retează José Luis, dacă tot am ajuns aici, ar fi mai bine s-o lăsăm baltă.

Au închis portiera, și-au încheiat hainele, Rafa își aprinde o țigară și traversează fără grabă esplanada. Au continuat să meargă tăcuți, ca pe drumul de întoarcere de la barul cu chelnerițe, cum dracu îi zicea la cocina aia ? a întrebat José Luis, cu asprime în glas, la cîteva clipe după ce Rafa pornise mașina, poftim ? ! a făcut Rafa, care îl auzise perfect, nu, nimic, și mașina și-a continuat drumul în tăcerea celor doi, pînă ce Rafa a început să-și

îngîne cîntecelul, iar José Luis, aproape imediat, și-a scos brațul pe fereastră și l-a acompaniat bătînd ritmul în metalul capotei.

-

Cristina ? Aici Eduardo ! Știi mai mulți Eduardo ? Bravo, foarte frumos, după ce că încerc să-mi înving cumplita timiditate !... Nu-i așa ? ! Știu s-o ascund, dar, ți-am mai spus, după ce că mă chinuiesc să-mi înving timiditatea ca să te sun, iată că nici nu-ți mai aduci aminte de numele meu... Sînt gata să închid telefonul, dar, în fine... Recunoaște că ai uitat cu totul că trebuia să te sun într-una din zilele astea ca să-ți aduc aminte de întîlnirea noastră întîmplătoare dintr-o duminică oarecare ! Nu, nu, nu marți, a rămas că într-una din zilele următoare, nu ? una din zilele următoare, nimic clar ! Dacă era așa, își pierdea tot farmecul. Dar tu nu știi ce plicticos e să zici te sun marți și pac ! (mai bine zis, poc !), marți, exact, e cumplit ! Sau trebuie să înțeleg că tu ești dintre femeile care iau totul în serios, orar, punctualitate și alte chestii de-astea ? ! Da ? ! Dar e îngrozitor, nu pot să cred ! Cum ? ! Punctuală, punctuală ? Cu adevărat punctuală ? Vorbești serios ? Adică dacă-ți spun acum că aș vrea să ne vedem diseară la șapte și jumătate în locul nostru obișnuit... Cum care-i locul nostru obișnuit ? Păi de cîte ori ne-am văzut noi pînă acum ? ! Și unde ne-am văzut această singură dată cînd ne-am mai văzut ? Atunci... ? Păi ăsta-i locul nostru obișnuit, dragă, acolo-i locul nostru obișnuit !... De necrezut !... Ah,

da ? ! Da, da, înțeleg... Bine, bine, da..., atunci, pe curînd... Cum nu știi dacă ?... Bine, mîine... și eu, care credeam... Păi atunci, nu prea ești chiar așa punctuală cum zici... Desigur, dragă... Să vedem ! Dacă nu ne-întîlnim azi, cum zic eu, doar ne vedem mîine, cum spui tu, înseamnă că vii cu o întîrziere de douăzeci și patru de ore... Ha, ha, ha !... Nu se numește tupeu, i se zice sofism, dar în cazul de față e tot aia. Da, îți dau chiar voie să-i zici tupeu. *Old raid.* Atunci, la șapte ? Draga mea, la opt e prea tîrziu, n-are rost... Păi n-o să am timp să te țin de mînă și așa mai departe... Dar, drăguță, ăsta-i un motiv în plus, că dacă ești protocolară, ne va trebui ceva mai mult timp, nu ? Ha, ha, ha !... Exact, așa-i, ăsta-i un sofism, dar poți să-i zici și de data asta tupeu. Poate nimerești. Da, bine, bine, da. Atunci la șapte și jumătate. Dar la fix, da ? Să vedem dacă te ții de cuvînt. Pe curînd, *darling !*

Deoarece culmile albăstrui, violete și maronii își schimbă cu totul dimensiunile cînd sînt privite dintr-o altă perspectivă ; cînd sînt privite de sus și nu din față, cînd sîntem suspendați în aer, iar crestele lor ne par netede și pipăim centura gri pe care ni s-a spus mai adineauri să ne-o punem. Și, într-adevăr, de la înălțime, totul capătă o altă nuanță, zburînd spre continentul care întotdeauna, întotdeauna, absolut întotdeauna înseamnă Madrid ; de fiecare dată cu tot mai puțină pompă, acordîndu-i tot mai puțină importanță, la intervale de timp

tot mai scurte, cu tot mai puține dificultăți pe trasee, cu tot mai puține goluri de aer pe rutele aeriene, cu tot mai puține neplăceri, cu tot mai puține zile de pierdut, cu tot mai puține schimburi în geamantan, cu tot mai puține comisioane de făcut, cu un interes tot mai mic pentru drum, cu mai puține ore și chiar cu mai puțin chef pentru distracții, cu mai multe griji, cu mult mai multe griji care te împiedică să nu te mai gîndești la neliniștea că sîntem suspendați în gol, că nu mai durează cinci ore și ceva, ca în o mie nouă sute cincizeci, nici patru ceasuri, ca în o mie nouă sute cincizeci și șapte, nici nu mai face vreo escală nicăieri, ca în acea călătorie cînd a trebuit să ne oprim la Sevilla sau cînd a avut loc întîlnirea urgentă cu Ramíréz, cu escală la Casablanca, ci de-abia dacă mai avem vreme să luăm cunoștință de această perspectivă la care ne refeream, la viziunea asupra insulei ca un lucru deosebit, ca glie natală privită cu sînge rece, din afară, simțindu-ne, pentru prima oară, spectatori ai ei, ai noștri. Pentru prima oară (atîta timp fără să fi plecat niciodată din insulă, atîta vreme fără a fi putut face vreo comparație, fără a fi avut ocazia să...) apărea neliniștea, din nou teama, teama dintotdeauna, diferitele temeri, teama care se adăuga altor spaime care n-au fost încă (pe care nu le-am depășit încă) depășite cu totul și tuturor spaimelor noi trăite în ultimii ani ; o spaimă intelectuală și fizică, spirituală și biologică : teama de avionul ce planează pe cerul albastru, pe diferite ceruri albastre, teama de capitala necunoscută, teama

de urgența afacerilor care urmează a fi negociate și ca marfa să nu mai ajungă în mîinile lui Ramírez tocmai cînd..., teama de a ne despărți (pentru prima oară în patru ani de zile, Doamne, în patru ani în care am citit „La Tarde", iar Rafaelito m-a tras de pantaloni) de stabilitatea dobîndită trecînd peste orice piedică, mestecînd spaima, spaimele, celelalte, spaimele de dinainte, clipă de clipă, văzînd cum se scurg banii, cecurile, polițele, pe masa din birou și știind că trebuie să dispară la un moment dat, fiindcă nu pot rămîne în casa de fier din colț, ci trebuie folosiți pentru garanții sau avansuri, pentru a cumpăra sau a intra în... ; de cîte ori ne-am pus centura mușcînd din trabuc, fără ca în seara dinainte să bănuim că... ? trebuind să renunțăm la dineuri de tranzacții, petreceri de societate, aniversări, mușcînd mereu din trabuc, cu satisfacția neprevăzutului, familiarizîndu-ne de fiecare dată cu altceva, amintindu-ne alene călătoriile precedente săpate în memorie, descoperind, grație tihnei oferite de orele de zbor, noi ispite, obișnuința cu tejgheaua de la barul hotelului unde învățăm să cerem același whisky ca și pe insulă, cu același ton, cafeaua pe care o ducem la gură, o dată cu primele discuții, la una dintre cafenelele centrale, uneori în incinta aeroportului Barajas, spectacolele la cabarete : Pasapoga, Micheleta, Parrilla del Alcázar, teatrele, asemenea lucruri amintindu-ne, mestecînd gumă la decolarea avionului unde, acum cîteva săptămîni, am remarcat, răsfoind ziarul „ABC", că actrița Conchita Montes a jucat în premieră

ceva cu un titlu nostim și ne-am gîndit că e o chestie, totuși, să-ți dai întîlnire chiar din avion cu Ramírez sau cu Méndez la ora unu la Restaurantul Italian sau, la orele șapte, la California ori la nouă la Barul Palace, chipul familiar, observat de la o lună la alta, al chelnerior și cameristelor de la hotel, această descoperire, această ultimă descoperire, această decisivă descoperire a Madridului confortabil, cordial, cu taxiuri și restaurante, cu săli de festivități și hoteluri, cu ospătari amabili și ospătărițe elegante, a unui Madrid familiar, deloc ostil, o prelungire continentală a afacerilor noastre, a lumii noastre și a familiei noastre, o prelungire trecătoare a insulei noastre, stabilă și uriașă, un adevărat continent la care trebuie, desigur, să ne înapoiem.

Cînd Rafa și José Luis au traversat vestibulul din fața sălii barului de noapte nu era decît ora unu și un sfert. Portarul îi salută, mai ales pe José Luis, căruia îi face cu ochiul, iar la un gest vag al lui Rafa, zîmbește, face un pas înapoi, se înclină ușor, ca și cum ar refuza explicațiile, ca și cum ar fi spus „asta ar mai lipsi", că bineînțeles că lor n-o să le ceară biletele de intrare, nici vorbă, că doar don José Luis e un client de seamă, pe care toți îl prețuiesc, și la fel și pe don Rafael, nici chiar așa, că taxa de intrare e pentru mitocani ori pentru studenți sau pentru pescarii japonezi ori pentru comis-voiajorii catalani sau pentru..., bună seara, Ramón, vă salut, domni-

lor. Înăuntru nu e încă nimeni, iar Rafa și José Luis, înainte de a coborî cele cîteva trepte, privesc sala timp de cîteva minute, Rafa își aprinde o țigară, în timp ce José Luis se strecoară pe ușa din stînga, cea pe care este pictat un joben, iar cele zece sau douăsprezece femei risipite prin localul spațios și în dezordine, în care e încă prea multă lumină și fum mai deloc, se uită toate la Rafa ; el mai ține încă în mînă bricheta, clipește, bagă o mînă în buzunarul de la pantaloni, trage în piept o gură de fum, iar cînd o dă afară, prin fața treptelor trece un ospătar care îl salută respectuos, fără a se opri ca să-l întrebe dacă dorește o masă ori..., bună seara, îl salută și Rafa, îi zîmbește, bună seara, dar nu-i sigur dacă ospătarul îl cunoaște într-adevăr de cînd a mai fost pe aici sau nu, ori îl ține minte vag sau pur și simplu l-a salutat din obișnuință, nu ca pe José Luis, pe care, desigur, toți ospătarii îl... La ora asta e prea devreme pentru a veni la cabaret, mai ales într-o zi oarecare de lucru, nici măcar în ajunul unei zile de sărbătoare ; de fapt, chiar în fața intrării nu se vedeau decît cîteva mașini, dar la urma urmei nu prea ai unde să te duci la ora asta, oricum, chiar și băiatul de la parcare, cînd José Luis l-a bătut cu palma pe umăr, i-a dat doi duros și l-a întrebat e puțină lume, așa-i ? a ridicat complice din umeri, de parcă el ar fi fost de vină. Iar acum stau amîndoi cu coatele pe tejgheaua aproape goală, mai sînt doar doi tipi beți, care de-abia se aud în partea dinspre colțul cu o plantă agățătoare, oribila plantă agă-

țătoare din plastic, lîngă care José Luis povestește mereu că, acum cîțiva ani, lui Alberto era să-i crape cineva capul, într-o noapte cînd..., da, whisky, iar ospătarul îi servește cu îndemînare, ținîndu-și capul foarte drept, în timp ce cîteva femei se înțeleg din privire care dintre ele să se pregătească să-și ia clienții în primire.

— Ți-am zis eu că n-o să fie nici dracu pe-aici, decretează Rafa.

— Nu era nevoie să mi-o spui tu : din cîte orașe cunosc, ăsta e cel mai puțin înclinat către viața nocturnă...

— Nici nu-i de mirare, cu o asemenea ambianță...

— Într-un asemenea oraș, îl corectează José Luis, aprinzîndu-și și el o țigară, n-are de ce să te mire ambianța.

— Mă rog,... Rafa dă din umeri și bea o înghițitură.

— Dacă vrei, mergem la cabaretul de alături. Sau la altul... Fiindcă altceva mai bun nu e, dar să știi că...

— Nu, nu, lasă, de ce ? ! spune Rafa. Poate dăm o raită mai tîrziu. Stai să vedem mai întîi spectacolul. Pentru că trebuie să aibă și spectacol, nu ?

— Mai mult o porcărie decît spectacol.

— Ce zici ? întreabă Rafa sprijinindu-se de tejghea cu cotul de la mîna în care își ține paharul.

— Că-i mai degrabă o porcărie...

— Du-te naibii, spune Rafa, aruncînd o privire critică spre mesele ocupate de femei elegant îmbrăcate.

— Cu excepția sîmbetelor, aici mereu e la fel. Am fost pe-aici săptămîna trecută cu Alberto și nu văd nici o deosebire.

— Cu Alberto ? De-asta a șters-o de cum a dat cu ochii de tine...

— A fost o noapte idioată, idioată, idioată... Am plecat de la Casa Felisa pe la cinci și ceva dimineața și apoi... am intrat într-o afurisită de încurcătură,... ce mai ! termină José Luis, aranjîndu-și cravata imaculată, mulțumit parcă de faptul că n-au mai rămas urme de atunci pe nodul prost făcut sau pe gulerul șifonat sau vreo pată inoportună. Chiar dacă acum poartă o altă cravată.

— Aha ! de-aia era așa Aurora sîmbătă noaptea !

— Nu, nu, ascultă, protestează José Luis imediat, ca și cînd l-ar fi deranjat aluzia, să știi că Aurora...

— Hai, hai,... zîmbește Rafa, ce dracu, doar ne-ați stricat noaptea la toți. Tu trăiești numai în încurcături... Sau, mai bine zis, într-o încurcătură continuă...

Cînd Rafa și-a întors capul în partea opusă, cu pleoapele întredeschise studiat, în semn de aparentă suficiență față de problemele lui José Luis, dă peste armatele amazonice în mișcare, lansate în atac și invadînd chiar terenul de la tejghea ; cea care se află în imediata sa apropiere, Saluuut bună seaaara, e sincer dezagreabilă de la bun început, grasă, unsuroasă, urîtă

și îmbrăcată fără gust, încît Rafa se gîndește de ce dracu n-or fi impunînd în asemenea localuri niște elementare baremuri estetice la angajarea personalului, se încruntă și totodată întoarce capul spre cealaltă tipă, ca să vadă dacă n-o să fie în cîștig sau ca să evite ca nu cumva José Luis, pe care îl cunoaște bine din alte nopți ori ambuscade asemănătoare, să încerce să-l pricopsească pe el, Rafa, cu urîta, tipa cu Saluuutbunăseaaara, stîrnit probabil de pocitania care o însoțește și care îi place sau i-a căzut cu tronc lui José Luis sau are el chef de ea pentru cine știe ce motiv, fiindcă atunci cînd José Luis... ; dar nu, cealaltă reprezintă complementul, antipodul, se gîndește Rafa, vocalizînd printre dinții strînși, ceva lamentabil, să urli, ce oroare, o ciolănoasă aproape de menopauză, ce oroare, ce oroare, Rafa nu-și poate explica deloc cum de..., dacă nu cumva femeile astea or fi fost angajate de Armata Salvării ori de Casa Diocezană de Exerciții sau de Episcopat ori de... ; iar José Luis zîmbește ca un om de lume, în vreme ce Rafa e tot posac, fără a catadicsi să se uite în ochii vreuneia dintre cele două, nu din rușine, ci pentru că este indignat, nici vorbă să le ofere vreun păhărel. nici măcar unul, pe astea nu merită să strici nici o picătură, nu fiindcă apoi ar sta împreună cu noi la aceeași masă, nici la masă, nici pe vine ! ci pentru că e nevoie de mult cinism încît să ai tupeul să te înfățișezi în halul ăsta, de bunăvoie, cu asemenea mutră și cu o smăcuială penibilă, sfinte Doamne, de parcă s-ar pregăti să intre în Piața Comună Europeană,

ce mai !... no, no, no, lasă, rostește acum José Luis, apăsînd pe fiecare silabă, dulce, încet. mîngîietor, nu ! ferească-ne sfîntul, nici un pahar, nimic nicicum, dar noi nu vrem decît un păhărel, se aude glasul avortonului, tipa ciolănoasă, surîzătoare încă, asta cred că are halenă !... Rafa de-abia se mai poate stăpîni, hei, la vîrsta asta nu prea sînt hotărîți domnii, trebuie încurajați, iar José Luis, amabil, rămîne de văzut ce dobîndești, și foarte, foarte prețios, iar prima Făt-Frumoasă îl prinde pe Rafa de braț, lasă, cu altă ocazie, îi spune el tot prost dispus, cu gînduri negre, fiindcă merită, ar trebui legate de cișmeaua din Piața Paz, dar chiar în noaptea asta ; iar întîia Făt-Pocitanie continuă, da singuri mai sînteți, măi băieți ! te înșeli, mai bine singuri, continuă José Luis, luînd avantaj în situația creată, e mai bine așa, doamelor, pe cine iei drept doamnă ? ! iar Pocitania numărul doi spune mie să nu-mi zici doamnă, iar José Luis îi dă mai departe, că el respectă părul cărunt, chiar dacă-i cănit, doamne, ce să mai discutăm, cum să vă ofer eu tărie ? Dacă ar fi fost vorba de flori, busuioc sau nalbă, mai treacă-meargă, dar alcool, nu, doamnelor, pe toți sfinții că nu, iar Rafa, care nu mai poate suporta, se desprinde cu o mișmare bruscă din mîna primei Făt-Frumoase, care continuă să-i mîngîie — poate fără să-și dea seama — haina, și se întoarce cu spatele la ele și la ringul de dans, se sprijină de tejghea, băgîndu-și capul între umeri, apucă pa-

harul de whisky cu amîndouă mîinile și hotărăște să nu se mai sinchisească multă vreme de aici încolo de absolut nimic.

LA LAGUNA, DISTRICT UNIVERSITAR

La tribuna din Aula mare a Universității, un tînăr subțirel, cu barba rară și privirea posomorîtă, dă asigurări, acompaniindu-se — cum nu se poate mai prost — la chitară, că el nu știe dacă există Dumnezeu, că poate că da, poate că nu, dar dacă el într-adevăr există, probabil că se hrănește la masa patronilor ; în jurul lui, cîțiva băieți și fete, îmbrăcați cu un nonconformism studiat, pregătesc următoarele numere din program, verifică stația de amplificare sau își citesc, în șoaptă, textele scrise pe bucăți de hîrtie. Carlos, așezat între Jo-o-orge Domínguez și Miguel Angel, fumează tăcut, privind la forfota studenților care stau în sau se ridică din fotolii : unii sînt fluierați că nu păstrează cuvenita liniște, alții, care nu iau prea în serios problemele argentiniene, rîd în hohote, iar alții poartă discuții mai mult sau mai puțin violente, în vreme ce băiatul cu barba rară și privirea posomorîtă îi asigură că bunicul lui a murit într-o mină, fără doctor sau preot la căpătîi.

— Ce po-o-orcărie..., exclamă Jorge Domínguez, care nu poate scăpa ispitei de a face o glumă. Dar bunicul individului ăstuia, care e din Adeje, a murit într-o casă rău famată, zău că...

— Haijorgedăimaideparte, hohotește Miguel Angel, cu gura larg deschisă.

— Crezi c-o zi-i-ic la mi-i-ișto ? întreabă Jorge Domínguez, aplecîndu-se peste Carlos ca să-l audă Miguel Angel. Zău, întreabă pe cine vrei, că-i din sat cu mine. Sigur, sigurisim !

— Ceea ce-i evident, intervine Carlos, aprinzîndu-și o țigară, este că bunicul acestui individ nu era miner. Iar faptul că nepotul nu-i cîntăreț sare-n ochi.

— În urechi, rîde Miguel Angel.

— *It is evident*, îl aprobă Carlos.

— Eidrăciecarlostocmai tu..., rîde Miguel Angel, cine să te mai priceapă și pe tine, zău ! Mai înainte parcă-ți plăcea cîntecul ăsta. Nu-i chiar așa de mult de-atunci, nu ?

— Îmi plăcea, protestează Carlos, întorcînd capul ofensat, cînd îl știam doar noi și-l ascultam într-o tăcere plină de respect, în cinci sau cel mult șase persoane, după o cină stropită din belșug cu vin. Și, mai ales, ce naiba — adaugă el, arătînd înspre scenă —, cîntecul îmi plăcea cînd îl cînta Eduardo, care cîntă cum vrea. Și să mai știi ceva, Miguel Angel, izbucnește el, făcînd cu mîna un gest de dispreț, astăzi e clar pentru toată lumea că a avea o rudă care aparține proletariatului este un lucru obișnuit : Víctor Manuel [1] are și el un bunic care a muncit ca miner într-o mină, Serrat [2] are o

[1] Interpret spaniol, care, prin cîntecele sale, protesta împotriva dictaturii.

[2] Joan Manuel Serrat, cîntăreț catalan persecutat de regimul lui Franco pentru activitatea sa protestatară, desfășurată îndeosebi pe scena sălilor de concert. Începînd cu 1970, cîntă și în spaniolă, fapt la care se referă autorul prin „Nova Cançó Bilinguë“ (în catalană, „noul cîntec bilingv“).

biată mătușă nemăritată care a lucrat toată viața ca secretară a unui avocat leneş... Ceea ce mă deranjează nu este să-l aud pe Atahualpa[1] (dacă ăsta aduce, într-adevăr, a Atahualpa), ci faptul că Atahualpa cîntă asemenea cîntece cu prea mare întîrziere, cînd elogiul exploatatului l-a făcut pînă și Nova Cançó Bilinguë.

Băiatul cu barba rară şi cu privirea posomorîtă și-a terminat cîntecul în aplauzele călduroase ale colegilor și în cîteva fluierături lipsite de respect. Acum, Paco José, într-un jerseu de culoare închisă, cu gulerul ridicat, citește la microfon un anumit articol din Proiectul de Lege a Învățămîntului, care, din cauza murmurelor, a discuțiilor, a rumorii și al unui continuu du-te-vino al studenților din aula cu fotolii, de-abia se mai putea auzi. De sus se aruncă din cînd în cînd cîte o glumă greu inteligibilă sau vreun rîs în zeflemea, care îl fac pe Jo-o-orge Domínguez să ridice curios capul. Paco José își întrerupe pentru cîteva clipe lectura, în timp ce hărmălaia spectatorilor crește, reacționarule ! o fată cu ochelari își dojenește cu asprime un coleg, iar cîțiva dintre organizatori, Bethencourt, Luis, își fac semne și se urcă la balcon cu pas hotărît, lăsați-vă de bancuri, că astea nu-s cîntece ! irupe o altă voce din mijlocul mulțimii care începuse să fiarbă tot mai tare, ceea ce l-a făcut pe

---

[1] Atahualpa Yupanqui, poet, compozitor și cîntăreț indian din Argentina, celebru la jumătatea acestui secol pentru cîntecele sale în care, făcînd o puternică critică socială, spunea „povestea săracului" din nordul argentinian.

Paco José să-și încrucișeze brațele, într-un gest de neputință, impotenților ! în timp ce spectatorii se agită pe locurile lor, fasciștilor ! iar tu ești un pui de cățea ! (dialectica, mereu dialectica, în versiune carpetovetonică[1], suspină Carlos), cîțiva se scoală în picioare, încercînd să identifice vocile, comentînd între ei cine ar putea fi, dacă nu-ți place, cară-te, părăsindu-și locurile, împiedicîndu-se pe coridoare, discutînd și tot gesticulînd, iar Paco José, pe scenă, lîngă microfon, e tot descurajat, întinde mîinile spre public, cu o expresie de neputință întipărită pe chip.

— Drace ză-ă-ău, spune Jorge Domínguez foindu-se în fotoliul lui și privind în toate părțile. Eu mă car, că aici se l-a-a-asă cu ca-a-af-teală...

— Dafrate, recunoaște Miguel Angel, în timp ce, două rînduri mai în față, doi băieți se încaieră, strîngîndu-se de gît, și eu cred că recitalul e pe cale să ia sfîrșit.

— Zău dacă mai pricep ceva, comentează Carlos cu tristețe în glas și ridicîndu-se fără chef din fotoliu : îl ascultă în liniște pe individul ăla care cînta îngrozitor un cîntec deja răsuflat, iar cînd Paco José, plin de bunăvoință, încearcă să citească un articol din Legea Învățămîntului, se pornește tămbălăul și rămînem în întuneric, lipsiți de informații. Eu unul știam cîntecul lui Atahualpa, dar Legea Învățămîntului, nu...

---

[1] După Carpetovetónica, numele unui lanț muntos care străbate Spania de la est spre vest.

— Poate că, îi răspunde Miguel Angel, cînd se aflau deja pe coridorul principal, tipii ăștia au protestat fiindcă auziseră Legea Învățămîntului mai de mult, citită de Eduardo după o cină zdravănă.

— Du-te dracului, îi zîmbește Carlos, părăsind incinta Aulei.

(Este provizoratul sau riscul ori coarda de acrobație, pistol cu alveola imensă, care se rotește clipă de clipă cu cîte un glonte în fiecare dintre alveolele sale și care se învîrte — violent, cu duritate și neliniște — după fiecare apăsare pe trăgaci, după fiecare clic salvator, după fiecare gîfîit de fericire provizorie; pentru că nu există nici cel mai mic dubiu că proiectilul n-ar mai fi acolo, înăuntru, el e, fără îndoială, plasat în tambur, iar într-un asemenea moment, la următoarea tragere sau la cea de mîine ori din săptămîna viitoare, va exploda înlăuntrul nostru, hotărînd odată pentru totdeauna, ducînd la bun sfîrșit ceea ce se știa prea bine de la acceptarea provizoratului, ceea ce a fost acceptat o dată cu resemnarea în fața riscului asumat dureros — nu ludic, nu violent, nu provocator, ci plat, gratuit, lamentabil —, o dată cu anularea tuturor valorilor care

mai erau încă posibile, acceptînd — așa cum, în acele momente încărcate de neliniște, ar fi fost acceptat orice — coarda de acrobație ca unică bază stabilă, ruleta ca unic scop rațional al acestei aventuri stupide pe care nimeni nu va putea vreodată s-o explice cu litere de tipar, pentru că nimeni nu va ști cum s-o explice, și totul ar ieși un talmeș-balmeș, agitîndu-se și amestecîndu-se, pe aceeași pagină, amintirile cu dorurile, dorințele cu satisfacțiile, faptele cu gîndurile, durerea cu plăcerea, timpul real cu cel fictiv, structurînd un haos care ar deveni apoi unica realitate stabilă de care am putea dispune cînd ar fi trecut totul — fiindcă toate vor trece, cu adevărat, nu ? —, cînd glontele stingher va fi bubuit în țeastă, după cum știm că urmează să se întîmple, că trebuie să se întîmple, că se va întîmpla dintr-o clipă într-alta, fără ca nimeni-nimeni-nimeni să mai poată face ceva, pentru că în pactul nostru intra implicit și acest lucru sau mai bine zis ne-am văzut obligați să acceptăm ca așa să se întîmple, pentru că puterea — pe care niciodată n-ai avut-o, idiotule, la care n-ai ajuns niciodată, nici măcar în zgomotele tuturor acelor încăierări amoroase în care TE-AI (atenție, lino-

tipiști !) TREZIT amestecat ! — se află în mîinile pe care le mai putem ÎNCĂ strînge în penumbra din apartament, mîini pe care le mai putem ÎNCĂ mîngîia în clipele de lîncezeală agonică, mîini care mai alunecă ÎNCĂ pe spatele nostru, pe umerii noștri, pe mijlocul noastru, în momentele hotărîtoare, de care ne temem că sînt ultimele. Dacă ne-am putea gîndi la aceste lucruri, ar trebui pusă problema în ce moment anume haosul a început să pună stăpînire pe noi și să treacă în serviciul ei, pentru că, oricum, asta nu s-a întîmplat cînd zîmbea încrezătoare de pe lespezile fierbinți din jurul piscinei, nici cînd se lăsa îmbrățișată în timpul dansului din seara cînd ne-am cunoscut întîmplător, nici cînd își sprijinea capul pe umărul tău, cu stropi de transpirație în păr, în prima seară cînd ați urcat împreună în apartamentul cu perdele de gaz alb și pereți plini de tablouri cu motive canariene, nici în clipele de preludiu, cu mîngîieri atunci inventate și gîfîitul provocat de descheierea precipitată a nasturilor, nici în privirea primei despărțiri, nici..., nici măcar nu se poate stabili cu exactitate momentul acestui pact umilitor al renunțării de a mai domina situația, al renunțării la propria demnitate sen-

timentală, al renunțării la demnitatea bărbătească, al renunțării la demnitatea umană, ceea ce înseamnă nu numai să accepți cizma în ceafă, ci și să te ții cu desperare de maleolă, cu ambele mîini, pentru că știi că dacă cizma vrea — și cizma o să vrea ! —, nu-ți mai rămîne de la ea nici măcar amintirea unei călcături pe picior, dar e nevoie de călcătura pe picior, pentru că, fără să-ți dai seama — ei, drăcie ! dar ăsta-i cel mai cumplit lucru —, ți-ai vîndut supremația pe o farfurie de linte, armăsar sentimental !)

S-au mai stins cîteva becuri care luminau sala, iar mesele s-au topit în umbra colțurilor care au apărut pe neașteptate acolo unde cu o clipă mai înainte nimeni nu și-ar fi putut imagina existența vreunui ungher ; toți cei din cabaret sînt surprinși de vocea agreabilă care îi învăluie, O-no-rat pu-blic, nefaceodeosebită plăcere să vă prezentăm tu-tu-ror pe simpaticastilistă a muzicii ușoare, Ma-Ri-Na, care va interpretapentrudumneavoastră un fermecător bolero intitulat *Per-fi-di-e.* S-au auzit imediat cîteva scurte și puternice aplauze, un ospătar înconjoară cu pas grăbit ringul de dans (eventual scenă) ocupat de veșminte strălucitoare de diferite culori care o ascund, apoi o lasă să apară pe femeia în rochie decoltată și cu paiete, ce înaintează cu microfonul în mînă,

în timp ce orchestra, cu pianistul privind-o pe cîntăreață cu coada ochiului, ca să-i dea intrarea cînd trebuie, repetă primele acorduri mai mult decît se cuvenea, *Niiimeeeeeni*, afirmă vocea impersonală a Marinei prin toate difuzoarele din sală, iar José Luis comentează că e regretabil faptul că spectacolele din localurile de noapte ale unui oraș ca Santa Cruz de Tene-, *nu știe că inima-mi se frînge*, rife pot fi, psst ! te rog, dragule, taci, susură, făcînd însă și mai mult zgomot, fata în rochie verde care s-a apropiat de ei doar cu cîteva clipe mai înainte și acum, stînd la aceeași masă, mîngîie cu o mînă expertă și totodată fără vlagă antrebrațul drept al lui Rafa, *de dor, de durere...* Să știi, spune Rafa, dînd din cap și ținîndu-și ochii întredeschiși, că pentru noi, care nu sîntem deloc melomani, există anumite cîntece făcute parcă anume pentru a ne irita, pentru a ne scoate din fire cînd le auzim pe neașteptate. Dar cîntate așa, glumește José Luis, foindu-se pe scaun, nu contează, nu contează, cred că-i o problemă de generație, nu ? eu am mai spus-o, de mai multe ori, că noi și cei de vîrsta noastră aparținem, vrînd-nevrînd, generației boleroului și atît, *nici măcar nu mai pot plînge*, iar sala se trezește iarăși din letargie o dată cu stridența megafoanelor, stridență care străbate întreg localul de la tejghea pînă la mese, *neliniștea iar năvălește toată*, dar eu nu mă consider deloc..., protestează José Luis, nici nu mă îndoiesc, poate că tu vibrezi doar la novene, dar eu nu ; eu am rămas la bolerouri, tangouri, foxtroturi lente : există cîteva zeci

de cîntece de muzică ușoară legate fiecare de ceva anume din viața noastră, dar bolerourile..., *că toți mă lasă și pleacă,* José Luis îl privește pe Rafa prin ochelarii cu montură neagră, avînd gulerul cămășii de tergal descheiat și fața învăluită în fumul de țigară : Marina, femeia în rochie foarte decoltată și împodobită cu paiete, *Iubiiito,* își leagănă șoldurilee în mijlocul ringului, împărțind democratic zîmbete profesionale, oprindu-le cu ceva, doar cu ceva parcă, mai multă intensitate pe măsuța din separeul din colț, aproape invizibilă, de unde, curajos, cu brațele încrucișate pe piept, o urmărește cu o privire fixă un domn gras, chel, cu mustăcioară fină, îmbrăcat îngrijit, elegant, *dacă poți, întreabă sus la stele,* pentru mine, boleroul înseamnă anii patruzeci și ceva, iar José Luis, cu fața mascată de fumul care urcă prin aerul rarefiat, amestecîndu-se cu razele de lumină de la reflectoare, se uită tot la Rafa, *întreabă luna și-ntreabă iarba din poiană,* care clipesc, cu încăpățînare pe trupul ritmic al cîntăreței privite de toată lumea, de unii, ca Rafa și José Luis, cu indiferență, de alții, precum cei doi bețivi de la tejghea, neprivită deloc ori pur și simplu privită cu ingenuitate, cum o fac cei trei puștani care stau la o masă cu o femeie foarte grasă și cu o sticlă de whisky, sau privită cu un respect care poate părea sincer ridicol, cum e cazul colegelor care sînt gata să aplaude de la mesele lor, de la tejghea, de la posturile lor de luptă, gata să cînte în cor dacă trebuie, *și-ți vor spune ele Dac-am uitat să te iubesc vreodată.* Paharele de whisky

de pe masa acoperită cu o față de masă de un roșu strălucitor par goale, stinghere, lipsite parcă de ceva anume... José Luis, bolerourile rămîn încă, insistă Rafa sub privirea critică a fetei în verde, care are niște ochi foarte frumoși și o voce foarte răgușită, legate de ultimii mei ani de liceu și de primele mele ceaiuri în casele fetelor înstărite din Madrid, de primii mei..., *Și întreabă marea, oglinda inimii mele*, pianistul, cu lentile groase, de miop, o privește insistent pe Marina, femeia cu decolteu, paiete și șolduri, fără vreo aparentă voluptate, cu un chip încă tînăr, dar cu pronunțate cearcăne, mîncîndu-și cina la cinci dimineața, cînd își fumează ultimele țigări, și trîntindu-se în patul încă neîncălzit la cinci și jumătate sau la șase, *de cîte ori m-a văzut*, pentru a se scula după-amiaza la trei, cînd copiii sînt la școală, ca să o ia de la capăt, *cu sufletul lacrimi făcut, de perfidia*, José Luis, bolerourile, *iubirii tale-s zdrobit*, îmi amintesc..., zău, ce chestie ! *Te caut peste tot în lume*, iar José Luis îl privește mai departe, clipind continuu, ca și cînd fumul l-ar deranja prin ochelari ori poate că îl supără obscuritatea din jur sau luminile schimbătoare ale reflectoarelor, *și nicăieri nu* sau alcoolul adunat peste noapte și cel înghițit seara, îmi amintesc, zău, de diferite lucruri, cum ar fi ieșirea de la liceu, spre seară, dar la Madrid nu e ca aici, știi ? de fapt ieșeam chiar pe întuneric, și Rafa dă din mîini pe deasupra mesei, atrăgînd întrucîtva atenția, fiindcă s-au hotărît să se așeze, *dau de al tău nume*, la o masă mult mai puțin ferită, foarte aproape de marginea

ringului, în bătaia reflectoarelor care joacă pe trupul unduitor al Marinei, cea cu paiete, decolteu și șolduri, și de asemenea un ceai acasă la o fată blondă, cu plete, care se numea Maripili, și salonul părintesc, noaptea, împreună cu toți ai mei și cu tata ascultînd Radio Nacional cu o figură foarte gravă, continuă Rafa, gesticulînd ca un apucat, atingînd brațul fetei cu rochie verde, ochi frumoși, vocea răgușită și cu gestul de repros, *Mi-e dor de sărutu-ți de foc*, și lovind totodată, fiind chiar pe punctul de a-l răsturna, unul dintre paharele de pe masă. Nu, deșteptule, nu, glumește José Luis aproape în șoaptă, lasă-le pe astea să le spargă, că doar din asta trăiesc, iar tu..., *Dar buzele tale nu mai răspund deloc*. Te-ai dus, fata în rochie verde e pe punctul de a protesta profesional, însă Rafa, care se pare că nu a auzit nimic, continuă : ascultă, zău, asta-i cultura mea, uneori citești diferite chestii, mai ales romane..., nu știu, vezi pe cîte unul că e regele jazzului, de parcă jazzul i-ar aparține, îți aduci aminte de o povestire foarte drăguță, de scriitorul ăla înalt, sudamerican, despre un trompetist... ? și ți se înșiră toți interpreții de jazz, n-am dreptate ? cu aceeași seriozitate ca și cum ar fi vorba de Brahms sau Mozart, Debussy sau Haydn, iar pentru mine..., *te-ai dus departe de*, chelnerii trec încoace și încolo fără a face vreun zgomot, ocolind ringul, ocolind mesele, intrînd în și ieșind din separeuri, pentru mine bolerourile reprezintă o epocă, zău, așa-i, José Luis, neclintit, e tot în penumbră, cu privirea fixă, ochii îi strălucesc, iar Rafa vorbește și

dă din mîini deasupra mesei, anumite lucruri, amintiri, ca niște fulgerări, momente deosebite, opuse, știi ? chiar contradictorii față de... Cînd aud *„Numai o dată“*, mi-l amintesc pe tata ascultînd Radio Nacional, *locul unde iubirea,* iar *„O întreagă viață“* înseamnă amurgul și ieșirea de la orele de la liceu, unul dintre cei doi bețivi, trecînd pe lîngă masa lor, era cît pe ce să răstoarne sticla cu cotul, dar fata în verde (cea cu ochii frumoși și vocea răgușită), care voia să protesteze, s-a abținut cînd și-a dat seama că nici Rafa, nici José Luis n-au remarcat nimic, *„Neliniște“* îmi evocă ceaiurile dansante de duminică din casele fetelor cu stare, *„Perfidie“*, este... *pentru tiiiiine baaate,* și cele șase, șapte, opt..., nouă cu pitica rahitică din colț, femei din sală aplaudă cam agresiv parcă, justificîndu-și astfel serviciul, profesia și totodată noaptea provincială, continuitatea, iar cîțiva, mai mulți clienți, băieții cu sticla pe jumătate plină și femeia mai coaptă, domnul gras și chel, cu ochelari și mustăcioară elegantă, aplaudă și ei, însă cu mai puțin entuziasm. José Luis, care și-a terminat țigara, stă cu obrazul sprijinit în palmă, cu gîndul aiurea, iar Rafa ia o gură din whiskyul de pe masă, Și dupăacestmoment, vă pre-zen-tăm, caultimnumăralspectacolului pe care îl oferim onoratei noastre clientele, Tru-pa de Ba-let Ma-No-Lo-Var-Gas, într-o Fantezie Spaniolă. Para, paraparapapa, paraparapapa, paraparapapa ! Turururururu, tu-ru-tu-tu ! Bam !

Pumnul izbește cu violență în mandibula bărbatului cu barba rară, și degetele, ușor umezite de transpirație, se ating pe întuneric, în timp ce sîngele țîșnește impetuos din buza spartă, stropind cămașa slinoasă și zdrențuită și eșarfa legată la gît, mîngîindu-se cu gingășie în tăcerea din semipenumbră, în fața trupului care se prăbușește zgomotos peste șubreda balustradă a scării. Ana Mari privește ecranul cu atenție, fără a se încumeta să întoarcă nici măcar o clipă capul, simțind degetele lui Antonio tot mai aproape de ale sale, observînd cum, de fiecare dată, contactul involuntar, dorit, întîmplător, se convertește în mîngîiere anume, cum degetele lui Antonio, umede, transpirate, trec peste ale sale și o iau apoi de la capăt, cunoscîndu-le, mulîndu-se pe ele, iar Antonio, cu mîna Anei Mari într-a lui, se frămîntă nervos în fotoliu, uitîndu-se la fată cu coada ochiului, la profilul ei cu privirea ațintită în ecran, temîndu-se să nu reacționeze violent, temîndu-se să nu se supere dacă își petrece brațul pe după umerii ei, așa cum s-a întîmplat ultima oară cînd au ieșit împreună, încercînd să descifreze, prin intermediul degetelor pe care le ține în mînă cu tot mai multă hotărîre, căldura epidermei și dacă ea consimte sau nu să fie mîngîiată ; amintindu-și chipul ei zîmbitor, cu părul șaten căzîndu-i peste umeri, cînd s-au întîlnit nu cu mult timp în urmă în colțul bulevardului, unde stabiliseră să se vadă cînd au vorbit la telefon la amiază. Pe ecran, călăreții galopează acum printre niște cumpliți nori de praf pe un ne-

sfîrșit șes împodobit cu blocuri de piatră, cactuși, buruieni rahitice, sub soarele necruțător al amiezei. Ana Mari își întoarce chipul spre Antonio și se trezește în fața privirii lui ațintite asupra ei și, neputîndu-se stăpîni, zîmbesc amîndoi cu timiditate, iar ea își lasă și cealaltă mînă, cea cu care se ținea de brațul fotoliului, să se sprijine, aproape fără să vrea, de mîna lui, uitînd pentru o clipă de muzica filmului, care, amestecîndu-se cu galopul cailor și cu împușcăturile bubuitoare, îi învăluie fără ca vreunul să-și ia privirea de la celălalt, în vreme ce Antonio, ușurel, ca într-un ritual, crede el, își petrece brațul pe după spătarul fotoliului, mîngîind umărul Anei Mari, fără a mai fi nevoie de întrebări, cuvinte, explicații, atrasă, firesc atrasă, de trupul bărbătesc pe care îl descoperă palpitînd, puțin cam tremurător, cînd își sprijină, cu grijă, foarte cu grijă încă, pletele șatene de umărul lui, dînd iarăși cu privirea de masa rotundă la care străinul cu o față cam buhăită s-a oprit pe neașteptate, în liniștea din *saloon,* întrerupînd, prin prezența lui agresivă, partida de pocher cu cărți nou-nouțe și lucioase, cu jetoane multicolore și bancnote mototolite. Ana Mari simte degetele lui Antonio alunecîndu-i pe umăr și pe braț, plăcut, afectuos, strîngînd-o ușor, ușurel spre el ; și, în timp ce ea se supune mișcării lui, își aduce aminte de o altă seară, din prima zi cînd au ieșit împreună și au dansat, au stat de vorbă, și-au povestit toată noaptea, cînd s-au cunoscut, în excursia aceea. Antonio simte că-l pătrunde mirosul de parfum sau de săpun ori

de țigări sau al trupului Anei Mari, îi simte obrazul catifelat lipit de obrazul lui, ușor țepos, părul șaten care îi gîdilă nasul, strîngîndu-i cu putere mîna căreia nu i-a mai dat drumul, văzînd-o, în penumbra sălii pe jumătate plină, cu fusta ei scurtă traversînd zebra de la intersecția cu bulevardul, plimbîndu-se lîngă el și glumind, discutînd cocoțată pe taburetul din cafenea despre problemele de la Universitate, despre conștientizarea studenților, despre alienare, învățămînt, cu pletele șatene jucîndu-i mereu peste umeri. Străinul cu chip ponosit nu s-a clintit din locul în care se afla cînd trișorul, cel cu redingotă cenușie și vestă fantezí, a măturat dintr-o lovitură jetoanele, paharele, cărțile de joc, sticlele, dolarii mototoliți, provocîndu-l cu privirea, ținîndu-și brațele arcuite pe coaste, așteptînd prima mișcare a adversarului, iar mîinile se închid cu și mai multă putere una peste alta, în timp ce brațul lui Antonio apropie și mai mult trupul fremătător al Anei Mari, și chipurile lor, atingîndu-se acum, se privesc în ochi, cîteva clipe înainte ca buzele întredeschise să se caute cu stîngăcie, pierzînd scena din *saloon*, cu încăierarea care se anunță, uitînd de sala cinematografului, de noapte, imaginîndu-și fiecare, în întunericul sărutului, chipul invizibil al celuilalt.

Ospătarul desface sticla, varsă o minusculă cantitate de lichid chihlimbariu în fiecare dintre cele trei pahare, ia castronașul metalic cu

gheață, introduce cleștele în el, împarte cuburile, pune sifon, nu, nu, sifon nu, pentru mine, apă de la robinet, te rog, da, domnule, apă, imediat, și se retrage demn și rigid, contrastînd cu bețivii care stau de vorbă la tejghea, distingîndu-se în ambianța nocturnă în care s-a renunțat la posibila eleganță, identificîndu-se doar cu domnul gras, chel, cu ochelari și mustața îngrijită, care își menține aerul seniorial, străin cu totul de atmosfera generală din sală, cu trunchiul rigid și brațele încrucișate deasupra mesei, avînd în față paharul de whisky și pe Marina, fata cu decolteu și paiete, care acum poartă niște pantaloni albaștri foarte largi și o vestuță de satin, stă lîngă el încercînd să-i învioreze neserioasa-i gravitate, cine dracu o fi tipu ăla ? întrebase José Luis cînd s-au așezat la masă înainte de începerea spectacolului, care tip ? ăla, măi, ăla cu mustață, ăla de stă grav și singur, parc-ar fi director ; în insula asta, oricine care e singur și grav într-un cabaret lucrează în timpul zilei ca director, se pronunță Rafa, sau contrabandist, îl corectează José Luis ; da, asta era înainte, e un client de bază, îi informă fata în rochie verde care se așezase cu ei în urmă cu cîteva clipe, un client deosebit și foarte serios, iar acum, trecînd prin fața mesei domnului gras și chel, care este un client deosebit și foarte serios, se întoarce chelnerul cu o cană de ceramică pe care e scrisă o reclamă pentru cine știe ce whisky, apă, domnule, și o lasă pe masă, dispărînd iarăși cu aceeași eleganță distantă ca și mai înainte.

— Mă sîcîie deformarea profesională din aceste locuri, bombăne José Luis, bînd o gură din pahar.

— Așa-i, ce mă-sa, tocmai asta ziceam și eu, voi canarienii mai sînteți încă pe vremea hanurilor la marginea drumurilor, cu chelneri umblînd în cămașă, cu țigara atîrnîndu-le în gură și tutuind clienții, raporturi familiare, nu ?

— Uite ce-i, deșteptule, eu am fost la Cabaretul Pasapoga de mai multe ori decît tine...

— Dar există, afirmă Rafa categoric, vreun loc mai provincial decît Pasapoga ?

— Dar există, îi răspunde José Luis, aproape fără să se gîndească, vreun oraș mai provincial decît Madridul ?

Noroc ! intervine fata în rochie verde și cu ochi frumoși, cu aceeași voce cu care le-a vorbit de cînd e cu ei la masă, iar Rafa zîmbește ridicîndu-și paharul de whisky și înmuindu-și buzele protocolar, în timp ce José Luis dă din cap, acceptînd parcă toastul profesional, și bate în masă cu nodurile degetelor ritmul *Cazaciocului* interpretat acum, dansăm ? întreabă amabilă fata în rochie verde, întorcîndu-și capul spre Rafa, nu, draga mea, tu crezi că cine vine acum pe-aici vrea să danseze ? dar tu ? insistă ea, întorcîndu-se spre José Luis, fără a fi afectată de refuz, e oare posibil ca voi să vă prăpădiți într-adevăr atîta după dans ? poftim ? întreabă din nou fata cu ochi frumoși, ziceam că dacă voi nu v-ați săturat să tot tropăiți pe ring patru ore în șir, adaugă José Luis, că mie mi se pare o cruzime să te scot la dans cînd poți încasa tot atîta stînd jos sau în pi-

cioare și golind sticle, vai, ce om ! spune fata cu voce răgușită, dînd din umeri, mie mi-e totuna, iar orchestra amestecă ultimele note ale *Cazaciocului* cu primele ritmuri din *Tema de Lara,* inserată într-un interminabil lanț muzical, care începe în fiecare seară o dată cu aprinderea primelor lumini electrice și ia sfîrșit în zori, dacă nu dansați, voi de ce veniți pe-aici ? cum, insistă José Luis, privindu-l în față pe Rafa prin ochelarii care reflectă din cînd în cînd luminile sărbătorești din fundal, de ce venim noi la cabaret ? păi venim ca oricine, ca să stăm sau fiindcă și noi sîntem oameni, o lămurește José Luis, ridicîndu-și degetul arătător pînă în dreptul nasului fetei în rochie verde, cu ochi frumoși și voce răgușită, după cum zice neamțul ; zău că-i drăguță puștoaica asta, îi spusese Rafa lui José Luis, cînd acesta a luat loc lîngă el, la tejgheaua barului, după ce s-a întors de la toaletă, care puștoaică ? aia în verde, are niște ochi frumoși ; unul dintre tinerii ce par a fi studenți la cursurile preuniversitare iese pe pista de dans înlănțuit de grasa mai copticică și care, inexplicabil, se ocupă de toți cei trei băieți de la masă, iar Rafa își plimbă privirea fără o țintă anume, sesizînd contorsiunile à la Goya ale celor două trupuri pe podea, înconjurînd mesele, și mie mi-ar plăcea să știu ce căutăm noi pe-aici, comentează José Luis, mai degrabă pentru el decît pentru interlocutoarea lui, dar venim totuși, iar fata în rochie verde, despre care Rafa spusese mai înainte, la scurtă vreme după ce au intrat în cabaret și cu puțin înainte

de a se înființa lîngă ei cele două ciumăfăi, că e faină, îl privește neștiind ce să spună și în cele din urmă zîmbește, punîndu-i o mînă eterică și foarte îngrijită, cu unghii lungi și strălucitoare, pe antebraț.

— Ia te uită, îi poruncește Rafa lui José Luis, fără a-și întoarce capul și arătînd doar cu bărbia spre ringul de dans, uită-te la puștiul ăla ce mutră de groază are.

— Ce dracu, parc-ar fi un iezuit !

— Nu fi tîmpit, protestează Rafa, fără a-și lua ochii de la cei doi, mă apucă tristețea cînd mă gîndesc cît de ridicol am fost și cîte prostii am făcut la șaptesprezece ani.

— Și la douăzeci și cinci, adaugă José Luis, aplecîndu-și capul ca să-și aprindă o țigară. Și la treizeci și doi. Și la patruzeci.

— Dar cel puțin acum nu mai dansez cu toate babele deocheate, nici nu le mai dau băutură de trei mii de pesete.

— Poți fi ridicol în mai multe feluri. Mai ales cînd vii în astfel de locuri.

— În cazul nostru (Rafa se întoarce spre masă trăgîndu-și scaunul și sprijinindu-se ușor de un colț al feței de masă), nu-i nimic ridicol : plătim ca să ne distrăm și gata. Poate fi ridicol cel mult faptul că nu ne distrăm.

— Și gata !

În fundul sălii, tejgheaua e goală și pare a fi doar o tribună a barmanului impecabil, care domină sala în smochingul lui albastru. Cei doi bețivi din colțul cu planta agățătoare, care au fost relativ pașnici pînă la sfîrșitul spectacolului — show șou, primă reprezentație —,

au plecat nu demult, au ieșit clătinîndu-se ritmic, fără să atragă atenția, chiar în momentul în care Marina, cîntăreața de bolerouri, cu șolduri, paiete și decolteu, apărea prin ușa de la cabine îmbrăcată acum în pantaloni albaștri și cu bolerou, indivizii ăștia..., îl auzi Rafa spunînd pe ospătarul care tocmai atunci trecea pe lîngă masa lor, iar fata în rochie verde și cu vocea răgușită strîmbă din nas și își înăbușă un gest de dezgust la adresa celor doi clienți. Acum, o umbră feminină se apleacă pe neașteptate peste masă, bună seaaara, ce se întîmplă ? José Luis își ridică încetișor capul simțind în nări un parfum mîngîietor și dă de grasa-unsuroasă-urîtă-prost-îmbrăcată, cea cu saluuutbunăseaaara de mai înainte, de la tejghea, clipind din ochi a surpriză, stau și eu nițel cu voi ? nu ! se pronunță Rafa categoric, fără a-și ridica privirea din paharul de whisky, of, Doamne, ce antipatic ! și rîde gîlgîitor și fals, continuînd să stea sprijinită de masă, ei, haide, stau și eu o țîră, că doar fata asta, săraca nu poate dansa cu doi odată, nu ? ! iar José Luis, profitînd de faptul că femeia grasă-unsuroasă-urîtă-prost-îmbrăcată se adresează exclusiv lui Rafa, o privește rezemat de spătarul scaunului, am zis că nu, și iar se aude rîsul cristalin, dar fals, contopindu-se cu ritmul melodiei *Little Lady*, cîntată de orchestră, și făcîndu-l pe chelnerul care servea la o masă ceva mai încolo să se răsucească spre ei, hai, zău, că doar noi ne cunoaștem, iar prietenul tău e foarte simpatic, nu, doamnă, nu, nu, nu, rostește Rafa, încet, dar ferm, înainte ca José

Luis să aibă timp să reacționeze în vreun fel la avansurile pe care i le-a făcut grasa-unsuroasă-urîtă-prost-îmbrăcată, e adevărat că ne-am cunoscut la tejghea, dar numai din întîmplare și în ciuda eforturilor noastre susținute de a te evita, iar prietenul meu e simpatic doar de cîteva clipe încoace, fiindcă pînă să punem piciorul în grota asta și el era, greșesc oare, José Luis ? insuportabil ca și mine, ba mai mult, noi nu dansăm și fii sigură că dacă o să ne hotărîm s-o facem, o să dansăm mai curînd cu barmanul decît cu dumneata, iar grasa-unsuroasă-urîtă-prost-îmbrăcată rămîne ca o caraghioasă, cu gura căscată, negăsind în repertoriul ei nici un răspuns, nici o insultă care să se potrivească într-o asemenea situație ; José Luis stă tot rezemat, aruncînd rotocoale de fum, iar fata în rochie verde și cu vocea răgușită, Margot a zis ea că o cheamă cînd s-a apropiat de masă, ce nume drăguț ! a spus Rafa, zîmbind, e o martoră de o admirabilă seriozitate, prin care se ghicește satisfacția pentru tronul exclusiv de la această masă și circumspecție pentru discreditarea profesională a colegei ei, în timp ce Rafa, cu privirea ațintită asupra paharului, își pune din nou whisky, adaugă gheață și apă din cana de ceramică, agitînd amestecul și bînd o înghițitură zdravănă, și acum vrei să dansăm, frumoaso ? iar fata în rochie verde clipește surprinsă, dar ziceai că..., lasă savanților punctele de suspensie, și luîndu-i mîna dreaptă ca un cavaler, v-ă-r-o-g..., zîmbind zîmbetului, trebuie s-o recunoaștem, puțin cam forțat, prin care fata în

rochie verde și cu ochi frumoși accepta invitația, în timp ce José Luis stă picior peste picior, cu spatele lipit de spătar și aruncînd fumul în rotocoale, iar grasa-unsuroasă-urîtă-prost-îmbrăcată a dispărut cu totul din raza lui vizuală.

— Vezi ? spune Rafa, deja în picioare, în timp ce așteaptă ca fata în rochie verde să se ridice. Asta-i legea cererii și-a ofertei, dar e imposibil, absolut imposibil, să faci pe caraghiosul într-o asemenea împrejurare.

— Poate că astfel de tentații și-ar pierde din interes dacă n-ar mai prezenta și riscuri.

Rafa, urcînd pe estrada ringului de dans, schițează un zîmbet enigmatic pe care José Luis, stînd pe scaun, sprijinit de spătar, picior peste picior și scoțînd rotocoale de fum, nu știe cum să-l înțeleagă, dacă e legat de răspuns sau de vreun comentariu al fetei în rochie verde, care a zis că se numește Margot cînd s-a apropiat de masă.

Deoarece culmile albăstrui, violete și maronii se înalță, s-au înălțat, se înalță, se vor înălța, se înalță semețe pe cerul din amurg, nu sînt crenelurile unui bastion de apărare, ci contraforturile unei fortărețe care a tot fost ridicată, pe care au tot ridicat-o, pe care am tot ridicat-o, pe care am ridicat-o, care a fost ridicată nu știm de cînd, nici pînă cînd. Fortăreață care caută, care a tot căutat, care tot caută să ne înece nu în mările vijelioase care o inundă, ci într-un lichid care amenință să-și

reverse propria-i suprafață; un lichid impur care în fiecare zi, în fiecare clipă, în fiecare înserare, în fiecare noapte își urcă nivelul și se plasează la o sută, două sute, cinci sute, opt sute, o mie de ani-lumină deasupra nivelului anterior, un lichid ce pare a avea suficientă putere pentru a ne cufunda pe toți în el și a tot continua să-și ridice nivelul pînă va cuprinde toate crăpăturile de pe insulă, pînă va îneca și cele mai înalte piscuri, piscul cel mai înalt, pînă se va contopi cu oceanul și îl va văduvi de culoarea lui albastră, înlocuind-o cu alta artificială, ca de chihlimbar, inconfundabilă, prezentă în memoria tuturor. Lichid care ne înconjoară, ne învăluie, ne amenință și care trebuie consumat, ingurgitat, băut, înghițit, ingerat cu desperare, pentru a evita astfel ca nivelul lui să urce iar și iar și iar și iar și iar, pînă ce insula devine whisky, marea devine și ea whisky, iar soarele ajunge să se reflecte pe o suprafață gălbuie, opalescentă, strălucitoare, care servește drept neașteptată oglindă: whiskyul. Fără ca nimeni să știe de cînd, cînd, pînă cînd; înecați în whisky sau uiski sau visiki. Whiskyul de sîmbătă seara, whiskyul de duminică seara, whiskyul de la prînz, whiskyul de la aperitiv, whiskyul din amurg, whiskyul în papuci și pijama din tihna căminului, whiskyul de la nunțile în smochinguri din hotelurile de lux, whiskyul de la chefurile cînd îți îngropi burlăcia, whiskyul din cabarete, whiskyul de la petrecerile de acasă, whiskyul de la ceaiurile tinerești, whiskyul de la sfîrșitul reuniunilor de la consiliul de ad-

ministrație, ultimul whisky, ultimul whisky, ultimul whisky, whiskyul de rămas bun, și whiskyul lui peăstaîlplătesceu, whiskyul lui maipunemiodatălafel, whiskyul lui maieojumătatedeorăpînăîncepefilmul, whiskyul lui haisăneașezămdoaroclipă, whiskyul lui peăstaîljucăm lazaruri, whiskyul lui amchefsămăîmbătînnoapteaasta, whiskyul de logodnă, whiskyul de însurătoare, whiskyul cu colegii, whiskyul de taifas, whiskyul de la negocieri, whiskyul din cafenelele elegante, cu chelneri care întreabă marca și înclină capul, whiskyul de la Clubul Nautic, în august și septembrie, cu mirosul de iod de pe terasă, whiskyul din cîrciumile sătești servit în pahare de cristal gros și umplute pe jumătate, whiskyul triumfător de la primele comuniuni, băut printre anacronicele cești de ciocolată, whiskyul din barurile cu chelnerițe frecventate cînd tîmplele sînt argintii, whiskyul lui cefacemînsearaasta, whiskyul lui ladracucuviațaasta, whiskyul lui măplictisescdemoarte, whiskyul lui urăscduminicile, whiskyul lui nuștiucesăbeau, whiskyul lui dămioricedebăut, whiskyul lui nucaladumneavoastrăînpeninsulă, whiskyul lui undeneammaiputeaduceacum, whiskyul lui haidețilaminesăbemunpăhărel, whiskyul insulei, al rocilor, al plajelor, al vulcanului, al rîpelor, al copacilor, al pietrei, piatra filozofală, pomul cunoașterii, scut heraldic ce protejează, liniștește, calmează, excită, indispune, amuză, ajută, îngreunează, hrănește, zdruncină cu alcoolul lui care te doboară pe un cîmp de orz.

Cartea cam uzată, ușor îndoită pe la colțuri, pătată de urme de degete, e ținută sub braț, cu coperta albă în afară. Întotdeauna se găsește cîte unul care, cînd te salută, întinde mîna și o ia fără să mai zică nimic sau o cere ori o înhață, o răsfoiește, o cîntărește în mînă și apoi ți-o înapoiază. Și totul se petrece în liniște, pentru că așa se pare că trebuie să se poarte atît cel ce ia cartea, cît și stăpînul, care rareori își permite să facă vreun comentariu privitor la gest sau să întindă mîna ca s-o recupereze cînd se termină operația de control, pentru că întotdeauna celuilalt îi revine sarcina de a o pune din nou sub braț, ca și cum acolo i-ar fi locul, iar esența literară s-ar lichefia și ar fi absorbită prin subsuori și astfel ar fi hrănit organismul purtătorului cu întreaga sevă nouă pe care o dăruiește cultura. Alteori, cartea trece din mînă în mînă, fără ca proprietarul să dea semne că ar fi băgat de seamă acest lucru, fiindcă atunci cînd se întîmplă așa ceva, întotdeauna el își aprinde o țigară și ba stă de vorbă cu o fată cu plete blonde fluturînd în vînt și cu ochi fardați, taman la nouă fără zece, ca să ajungă la timp la cursul de la nouă, care începe de fapt la nouă și un sfert, ba îi cere o cafea lui don Salvador, ba caută un taburet sau își descheie haina. Iar cartea, care nu este niciodată vreun manual, trece din mînă în mînă fără ca nimeni s-o comenteze, cel mult se aud monosilabe, adjective ori interjecții, atunci totul se rezolvă cu o mimică

expresivă ori se face cu ochiul; numai să nu fie printre cei prezenți vreunul de la Chimie care să spună vreo prostie sau să rîdă ori să întrebe cine mai e și scriitorul ăsta sau să facă vreo glumă pe socoteala eufoniei numelui ori ceva de genul ăsta, cum numai alchimiștii (așa le zice Carlos) sînt în stare să facă, dar cărora li se poate ierta, trebuie să li se ierte incultura în funcție de natura și de ignoranța lor, căci ei se pricep la aldehide, însă nu sînt capabili să citească *Ulise*, or toți știm că de fapt tocmai acest lucru contează.

Acum stau pe taburete lîngă tejghea, trăgînd încet din țigări, fără să-și vorbească, privind picioarele femeilor care se perindă, ca din întîmplare, prin fața lor, mă inviți la un whisky? susură, într-o încercare nereușită de a părea insinuantă, o făptură palidă, îmbrăcată într-o rochie vaporoasă, nu, răspunde Rafa tăios, continuînd să fumeze, în vreme ce notele din *Noapte de serenadă* (sau cam așa ceva) traversează ringul de dans și se apropie de ei, de țigările, tăcerea și whiskyul lor, oare de ce femeile de prin localurile astea s-or fi tot încăpățînînd să le invităm la cîte ceva? murmură grav José Luis, oh, nu știu, și Remigio, barmanul, zîmbește monden de după tejghea, în vreme ce palida cu rochie vaporoasă își tîrîie insuccesul spre toaletă.

— E ciudat că n-am dat de Alberto pe-aici, comentează José Luis după o pauză.

— Dar de ce dracu-i ciudat ? Doar nu era să urce singur pînă aici, dacă n-a vrut să vină cu noi !

— Tu nu-l cunoști pe Alberto.

— Nu, ce-i drept...

— Alberto e un tip straniu în chestii de astea, insistă José Luis, fără să asculte ce spune Rafa, lui îi place să vină singur aici și să-și omoare timpul liber uitîndu-se la tipele astea, care sînt prietenele lui, să asculte muzică, să-și scoată și să-și pună ochelarii, în timp ce bea coniac, și să mai schimbe cîte o vorbă cu Remigio.

— Cine-i Remigio ? întreabă Rafa.

— Ăsta. Barmanul.

— Aha !

De la tejgheaua localului, Rafa și José Luis nu reușesc să zărească pista de dans, nici estrada orchestrei formată din patru instrumentiști, nici măcar măsuțele în jurul cărora s-au înghesuit cîteva femei singure, îmbrăcate cu o sceptică eleganță, așteptînd să treacă noaptea, sîntem în cursul săptămînii și se știe, a spus Rafa cînd au intrat aici, ce se știe ? păi asta, măi, că totuși nu.., pe cînd urcau scara foarte înaltă, după ce au aruncat o privire în jur și s-au oprit o clipă pe ultimele măsuri din *Tema de Lara,* ei, drăcie, tot *Tema de Lara,* peste tot se cîntă numai asta, a bodogănit Rafa, și s-au îndreptat alene spre tejghea, au comandat două whiskyuri și s-au așezat pe taburete.

— De ce spui că Alberto vine pe-aici ? insistă Rafa, fără a-și dezlipi privirea de

la oglinda de pe peretele din fundul sălii.

— Pentru că așa este. Uite, Rafa, pe Alberto îl cunosc ca pe copilul meu. Alberto vine pe-aici foarte des, aproape în fiecare zi. Vine, se așază și gata, vine nu știu de cînd, dar cred că... nu știu, cred că vine dintotdeauna. Cu pictura și cu preocupările lui, Alberto a fost mereu un tip ciudat, ascultă-mă pe mine.

Îndată ce au ieșit din celălalt local, au intrat aici. Rafa și-a amintit cît de tare l-a mirat, cînd a ajuns pe insulă, faptul că toate cabaretele din oraș erau amplasate în aceeași zonă, ca să nu trebuiască să iei taxiul, băiete, e mult mai ieftin așa, i-a răspuns Alberto într-o noapte de chef, puțin după ce l-a cunoscut, cînd i l-a prezentat Ricardo, uite, Rafa, vorbește José Luis, fără a întoarce capul și învîrtind între degete paharul de whisky de pe tejghea, chiar îmi aduc aminte cînd am pus piciorul pentru prima oară aici, nu știu dacă ți-am povestit vreodată, îmi amintesc însă că am fost împreună. Am venit amîndoi într-o vară, cu mulți ani în urmă, închipuie-ți..., orchestra invizibilă atacă acum unul dintre valsurile care îi duce cu gîndul la Paris pe cei care nu l-au văzut niciodată, iar un zgomot cumplit, ca de mobile în cădere, venind dinspre ringul de dans, oprește pentru cîteva clipe orice rumoare, of, Doamne! comentează Remigio, barmanul, terminînd de înregistrat la casă o comandă a chelnerului, era o noapte de vară, să fi avut șaptesprezece sau optsprezece ani, eram amîndoi în anul I la Drept, știi? am început studiile împreună, Alberto luase toate

examenele, eu doar unul, pe ăla de Drept Politic, așa-i că are haz? mai înainte, cînd s-au ridicat de la masa din cabaretul de alături, fata în rochie verde, cu ochii frumoși și vocea răgușită, a insistat ca ei să mai stea, nu, nu, că mîine trebuie să ne sculăm devreme, i-a explicat Rafa, rămîne pe altă dată, scumpo, în timp ce José Luis, în întuneric, își apropia și-și tot apropia nota de ochi, ca să deslușească scrisul, să vadă cît are de plătit, a băgat mîna în geantă, a scos un pumn de bancnote și a plătit, Alberto era beat rău, era beat mort, ca și mine de altfel, bine..., parcă eu nu eram chiar ca el, dar amîndoi eram într-un hal..., îmi aduc aminte că fuseserăm mai întîi la Club, la o petrecere, și noi ne plictisiserăm groaznic, eram deprimați, mai ales Alberto, care era și îndrăgostit lulea de o blondă mortală, care însă nu-l băga deloc în seamă și care s-a măritat cu un peninsular și s-a cărat cu el, cu ani în urmă, zi-i într-o zi lui Alberto de povestea asta și-ai să vezi cum sare ca ars, și a invitat-o la dans de mai multe ori în timpul nopții, ca pînă la urmă, poate din milă, să-i spună bine hai, dar cu dispreț, și la jumătatea dansului se oprește și-i zice că dacă n-o lasă în pace cu mîngîierile, atunci să danseze cu mă-sa, și-l lasă baltă în mijlocul ringului, ei! închipuiește-l pe bietul Alberto în ce hal era, cu buzele umflate, supărat și pe deasupra beat criță, fata în rochie verde care s-a apropiat de ei, în celălalt cabaret, cînd s-au așezat la măsuță, fiecare cu paharul în mînă, plictisiți ca întotdeauna, vorbind în fraze eliptice despre cei doi

beţivi de la tejghea, mai bine să eviţi să te iei la ceartă cu cineva, spunea Rafa, pentru că încă n-am uitat cînd..., şi a trecut prin faţa lor foarte serioasă, conştientă parcă de statutul ei, fără a semăna prin nimic cu cele două care îi luaseră cu asalt la tejghea şi de care au reuşit să se descotorosească, pe mine mă scot din sărite plicticoasele astea, bombănea Rafa în timp ce se îndrepta spre măsuţa de lîngă ringul de dans, şi atunci am luat un taxi cu gîndul să ne înfundăm într-un cabaret ca s-o facem şi mai lată, dar, ştii ? habar n-aveam cam pe unde vine şi am nimerit tocmai în ăsta, care pe atunci arăta altfel, tejgheaua era acolo, în fund, orchestra era cam pe unde sînt acum glastrele alea, iar Alberto striga pe scări, groaznic, ce mai, a fost o beţie de pomină, nici eu nu mai ţin bine minte, ştiu sigur doar că am fost aşezaţi la o masă cu două putori grase, ca alea de adineauri, le mai ţii minte ? care ? alea de dincolo, de la tejghea, plicticoasele alea, ce dracu, ah ! alea ! cu fata în rochie verde a fost foarte simplu, ea trecea pe lîngă masă, iar Rafa, aproape instinctiv, i-a zis bună seara, ea a zîmbit şi a răspuns bună seara, pe urmă au rămas cu ea pe cap, au luat o sticlă de whisky, şi, la sfîrşit, Rafa a şi dansat puţin cu ea şi i-a spus ceva, în mijlocul pistei, aproape nemişcaţi, deşi orchestra cînta de zor, dar pe atunci era mult mai ieftin, îţi dai seama, au trecut douăzeci de ani ; era prin anii cincizeci, în orice caz, nu mai ştiu cine avea bani, eu, Alberto sau am plătit juma-juma, dar am băut o sticlă de whisky cu para-

șutele alea, mă rog, ele l-or fi aruncat, îmi aduc aminte că Alberto dansa în brațele uneia dintre ele, era de nedezlipit de huiduma aia boită de groaza lumii. Zău că eu îl știu bine pe Alberto.

Cînd mai scade gîfîitul, iar cele două trupuri încetează să se mai agite peste cearșafurile mototolite, Alberto își rememorează fără să vrea sosirea la cabaret în această noapte, privirea plictisită aruncată în jurul ringului de dans, paharul de whisky de la tejghea, așezat pe obișnuitul lui taburet, cu indiferența expertă a atîtor și atîtor nopți în care acesta este singurul loc deschis nonstop, iar Remigio unicul ospătar care nu se grăbește să-ți ia banii, simte căldura degetelor feminine sprijinite încă de șoldul lui, iar el întinde mîna neatent ca s-o mîngîie și atinge fără voie nasul fetei care zace lîngă el în întunericul alcovului, răspunzîndu-i cu scurte exclamații, stai, tu, ce naiba, că mor de rîs, zău, iar Alberto îi dă replica cu un zîmbet obosit și sfîrșesc amîndoi prin a-și găsi locul în pat ; Alberto își depărtează picioarele, oftînd mulțumit, uitîndu-se cu coadă ochiului, printre umbre, la profilul cîrn al fetei blonde, infantilizat de lipsa de lumină, venindu-i în minte și alte profiluri asemănătoare, toate îndulcite de umbre, cîteva împrejurări identice și paturi ciudate împărțite de-a lungul tuturor acestor ani. Își amintește zîmbind și totodată ridicîndu-se puțin în capul oaselor, ca să-și aprindă țigara pe care fata i-a apropiat-o de buze, cît de departe era nu

cu mult timp în urmă — doar cîteva ceasuri, cînd nu se gîndea decît să bea un păhărel — de a-și imagina măcar sfîrșitul acestei nopți (sau al acestui început de zi), cînd sta rezemat de perete cu paharul de whisky în mînă, mai schimbînd cîte o vorbă de plictiseală cu Remigio și privindu-l critic pe bețivul care se chinuia s-o pipăie pe Mari Pili în mijlocul ringului de dans, făcînd haz pe socoteala nasului în vînt al lui Mari Pili, care se zărea pe deasupra umărului bietului nefericit, în timp ce se uita la el și-și da ochii peste cap, făcîndu-l complicele profesiei ei. Și Alberto se gîndește, pipăind absent părul blond, mătăsos, de pe capul care se odihnește pe antrebrațul lui drept, că dacă Mari Pili n-ar fi avut de lucru cu cretinul ăla, sigur nici el n-ar fi avut nici un cap blond de mîngîiat, nici vreo coapsă tînără pe care s-o îndepărteze cu grijă, ca să se poată lungi în voie pe cearșafurile răsucite, pentru că și-ar fi petrecut noaptea stînd de vorbă la tejghea cu Mari Pili ori invitînd-o la un păhărel, cel mult două, și niciodată nu s-ar mai fi apropiat de el fata necunoscută, pe care a acceptat-o din pură curiozitate și nu din vreun alt motiv, a invitat-o să bea cu el, pentru că-i plictisitor să stai singur la tejghea ; a început s-o privească cu alți ochi după ce i-a răspuns că n-o s-o invite la nici o sticlă de whisky și nici măcar la o jumătate de sticlă, tu nu știi că whiskyul e un venin lent pentru ficat și rapid pentru buzunar ? iar ea a ridicat din umeri și a început să-i spună că-l știe din vedere, că stă mereu la tejghea, singur sau cu

Mari Pili, de obicei iese cu ea ? că-i nou venită în local, a sosit săptămîna trecută cu trupa de balet de-abia angajată, dar cum tu nu te apropii niciodată ca să vezi spectacolul..., și s-au așezat la o masă, fără ca Alberto să dea nici un fel de importanță întîlnirii ; și nici acum, cînd fumul de la cele două țigări se întretaie plutind în rotocoale în jurul capului cu profil cîrn, păr blond și mătăsos, n-ar putea spune cu precizie, și Alberto întredeschide ochii încercînd să distingă conturul dulapului în întunericul cu care începe să se obișnuiască, în ce moment anume s-a simțit atras de fata subțirică, care și-a culcat capul pe umărul lui, a început să-l gîdile și să-i spună că pe Mari Pili poate s-o ia dracul, nu-mi cade bine deloc, e-o măgăriță, chiar dacă-i prietena ta, iar el rîdea și-o mîngîia, o mușca de ureche, fără să-i pese că ar putea fi surprins într-o asemenea ipostază în care totul părea atît de simplu, cu Remigio la tejghea, în fund, căscînd și umplînd din cînd în cînd cîte un pahar, cu cvartetul pe estradă repetînd ca în fiecare noapte *Tema de Lara*, cu Mari Pili risipind oceane de whisky, oare cîte sticle or fi zăcînd acum goale pe masa ei ? gata, gata ! făcu ea în nasul bietului idiot care oferea un spectacol lamentabil în beția lui libidinoasă, iar el se simțea în largul lui, fericit, alintat, stăpîn temporar al unui serai pe care tocmai și-l crease pentru propria-i mulțumire, ridicînd mîna ca să mai ceară o sticlă, rectificîndu-și însă imediat comanda, sub privirea mustrătoare a eventualei iubite, nu fi prost, cere doar

o juma de sticlă, întărindu-și dezinteresul total cu un sărut zgomotos, fără a-și mai bate capul în vreun fel cu motivele acelei cuceriri ușoare, de-acum, gata, știa că așa este. Alberto își stinge chiștocul și apoi stă la îndoială dacă să se culce pentru cît a mai rămas din noapte în patul îngust, bîntuit de coate ascuțite și de genunchi neliniștiți, sau să se mute într-al lui ; dar socotește că trebuie să fie deja șase și numai la gîndul de a se scula, de a se îmbrăca, a coborî scara, a ieși în stradă și a lua un taxi... ; acum știe că totuși o să doarmă ceva, doar cîtva timp, puțin, atîta cît mai poate dormi în noaptea asta, îmbrățișat de fata asta, care i-a zis că se numește Maribel și că a pus ochii pe el încă din prima zi cînd l-a văzut stînd grav la tejghea, că se vedea limpede că ești un cunoscător, că nu ești un client oarecare, ce mai, și nici un prostănac, și că mîine, mai bine zis peste cîteva clipe, peste cîteva minute, o să se ducă la birou nebărbierit, cu cămașa neschimbată și nespălat pe dinți. Închide ochii resemnat, în timp ce fata blondă îl sărută pe obraz și-i ciufulește părul, de parcă ar avea chef de joacă, iar Alberto se gîndește, continuînd să zîmbească, că sînt la mijloc prea multe pahare, prea multă oboseală și o prea mare diferență de vîrstă — cîți ani o fi avînd oare copila asta ? ! — ca să mai răspundă la mîngîierile de la șase dimineața, amintindu-și, oarecum mîndru, că e cam ca acum nu știu cîți ani, ca prima oară, ca de fiecare dată, cu alte fete, blonde sau nu, cu nasul în vînt sau nu, unele cu prenume, iar altele chiar și cu

nume ; dar el știe că — și răspunde la îmbrățișarea fetei fără prea mare încredere în propriile-i forțe — tocmai aici e răul, în faptul că e ca întotdeauna, că nimic nu s-a schimbat, nici în bine, nici în rău, și mîngîie sînii din apropiere, tot mulțumit, fără a fi părăsit de satisfacția pentru această victorie în care, neriscînd nimic, nu avea decît de cîștigat. Și amintindu-și că acestea sînt de fapt aceleași reguli după care s-a condus și în cazurile anterioare, o îmbrățișează pe fată tot mai tare, ca și în alte ocazii asemănătoare, mîngîie buzele groscioare la fel ca și în alte dăți, își schimbă poziția în pat, dăruindu-se obosit acestei fete, ca să scape de trecut, de dimineață, pentru că își închipuie, căscînd voluptuos, că nici unul dintre ei doi nu mai poate urma alt drum.

Aproape fără să-și dea seama, au coborît scările barului de noapte, fir-ar ai dracului, bombăne José Luis, cui i-o fi trecut prin minte să facă un cabaret la etaj ? zi și tu, să nu te înfurii ? ! amețiți încă de tăcerea celor patru băieți din orchestră care și-au acoperit instrumentele cu huse după ce au cîntat încontinuu toată noaptea, clipind din ochi, scuturîndu-și capul, Rafa aprinzîndu-și o țigară, José Luis scoțîndu-și ochelarii și frecîndu-și ochii înroșiți, mai mult rezemîndu-se decît ținîndu-se de balustrada scării, ciocnindu-se la un moment dat unul de celălalt, cînd au ajuns la palierul unde scara îngustă o cotește. Jos, în holul enorm, portarul

crăpase ușa ca să poată vorbi despre fotbal cu doi taximetriști, iar două fete cu fardul șters și în perdesie țipătoare pleacă în mare grabă, Paulino, e vreun taxi ? și se fac nevăzute prin ușa care rămîne tot întredeschisă.

— Cît dracu o fi ceasul ? întreabă José Luis, desfăcîndu-și nasturele de la gulerul cămășii.

— Cît să fie ? ! Dacă închid, trebuie să fie patru și jumătate sau cam așa ceva ; dacă tocmai închid...

— Așa de tîrziu închid ? Ce bestii ! bombăne José Luis coborînd scara cu mîinile în buzunarele de la pantalonii șifonați, foarte șifonați. Dar cînd s-a făcut așa de tîrziu ? Doar mai adineauri am intrat... Ca să vedem showul și să bem un păhărel, nu ?

— Da, așa-i, răspunde Rafa. Să vedem showul, dar atunci era ora două.

— Ah, da, două ! recunoaște José Luis.

— Dar în celălalt cabaret, amice, ăla de vizavi.

José Luis dă din umeri și, cu mîinile tot în buzunare, se uită în tăcere la afișele din jur, Estrella de Triana și Ansamblul său flamenco. Rita Iris, originala interpretă a boleroului sudamerican, ei, porcărie, Rafa întoarce capul de la afișul cu boleroul sudamerican, păi ce, există și bolerouri finlandeze ? mergînd încet, dar cu pași mari, pe dalele de culoare închisă din hol, care răsună sub pașii lor ca într-o mănăstire, trecînd prin fața portarului, Paulino, zîmbitor, la revedere, noapte bună, noapte bună, la revedere, aplecat de mijloc,

aşteptînd slugarnic şi primind, mulţumesc, la revedere, obişnuita monedă din mîna lui José Luis, noapte bună ; auzi porcăria, bolero sud-american, insistă, lovindu-se uşor cu piciorul de prag, cînd să iasă, asta-i bună, zău, pentru Carandell [1], bună de trimis lui Carandell. Răcoarea nopţii îi învăluie iar, în timp ce Rafa respiră adînc aerul de sub stele ; mai înainte, acum cîteva clipe, sprijiniţi în coate de tejghea, vedeau aceleaşi stele, în depărtare, mai înalte, mai strălucitoare, prin ferestrele deschise ale sălii, în timp ce José Luis continua să-i povestească lui Rafa, entuziasmîndu-se, diferite lucruri despre Alberto, cum au început ei să iasă noaptea împreună şi să se îmbete amîndoi, întotdeauna a fost un timid, ştii ? cam timid, dar se apără cu seriozitatea lui, ticălosul, ştii ? înregistrînd privirile inexpresive ale fetelor care trec prin faţa tejghelei, fără nici o speranţă, în drum spre toaletă. Pe esplanada dinaintea cabaretului, dinaintea celor două cabarete, aflate unul în faţa celuilalt, zgomotul ţevilor de eşapament, al uşilor care se închid, se întredeschid şi iar se închid, al vreunui hohot de rîs etilic, toate rămîn în urmă, iar ei înaintează încet spre maşina camuflată de umbră ; după ce a vorbit şi a tot vorbit, José Luis a tăcut, deprimat parcă, cu capul cufundat tot mai tare între umeri, cu privirea tristă, obosită, uitîndu-se din cînd în cînd la

---

[1] Luis Carandell, cunoscut ziarist spaniol care, în anii '70, avea o rubrică la revista „Triunfo“ la care publica ştiri despre tot felul de întîmplări pitoreşti, culese chiar de el sau trimise de cititori.

cîte o fată dintre cele care treceau pe dinaintea lui, dar ce-i cu tine? nimic, ce să fie? sînt obosit, cît e ceasul? fără să fie însă prea atent la răspuns; au băut mai multe whiskyuri, destul de multe whiskyuri, pe măsură ce bolurile sau paharele înalte din cristal gros se goleau, ele erau iarăși umplute, aproape fără s-o mai ceară ei, doar cu o simplă mișcare a mandibulei, cu o privire, stînd împreună fără a-și vorbi; cum, luînd iarăși loc în mașină și coborînd geamul, José Luis clipește ușurat, simțind că aerul întunecos și înstelat al nopții îi pătrunde, ca o adiere, prin toți porii de pe frunte și de pe tîmple, alinîndu-l cu adieri gingașe după noaptea obositoare.

— Cît ai zis că-i ceasul? întreabă el, vorbind rar și cu un glas năclăit.

— Patru și jumătate, cinci fără un sfert...

— Dar cum de-i atît de tîrziu? N-am făcut altceva decît să bem cîteva păhărele de whisky...

— Totul depinde de numărul păhărelelor, spune Rafa. Adu-ți aminte cum face Manolo cînd cere nota de plată: Paco îl întreabă, politicos (desigur, Paco e întotdeauna politicos), cîte a băut, Manolo se uită la ceas și zice... : eu am venit pe la șapte, e zece și jumătate, hm! și Rafa îl imită pe Manolo, socotind pe degete: șapte, șapte și jumătate, opt, opt și jumătate, nouă, nouă și jumătate, zece... : deci șapte! Păi fă tu socoteala la fel și-o să vezi atunci!

— Drace, e deja cinci, geme José Luis, fără să fie atent la ce spune Rafa, care zîmbește,

în timp ce pornește motorul. Ți-am zis eu c-o să ne culcăm tîrziu... Cu tine e imposibil, pe cuvînt...

— Ești îngrijorat din cauza Aurorei ? zîmbește Rafa.

— Păi, de atîtea zile și dimineți..., monologhează José Luis.

— Dimineața doarme...

— Da, fir-ar să fie, doarme...

— Și-apoi, Aurora e deja obișnuită, spune Rafa.

— Da, așa-i, spune José Luis, fiind atent pentru prima oară, în timp ce mașina pornește ușor. Dacă nici ea nu-i obișnuită, zău că nu știu cine-o mai fi atunci...

Mașina lui Rafa alunecă în salturi, ocolind pietrele și hîrtoapele parchingului improvizat unde, cînd plouă, se formează bălți, băltoace și mocirlă ; astăzi n-a plouat și mașina stîrnește nori, mai bine zis norișori de praf, care devin vizibili în lumina farurilor și-l fac să tușească pe José Luis, care inspiră tăcut aerul nopții, cu privirea pierdută aiurea pe cerul încă întunecos, ce dracu, praful ăsta ! își ferește privirea și își freacă ochii cu degetul arătător strecurat pe după lentilele ochelarilor, iar Rafa ridică din umeri și cască, schimbînd viteza și căutînd printre hurducăieli drumul spre Santa Cruz de Tenerife, amîndoi picotind de somn, parcă mai mult Rafa, care bombăne, pe naiba, ce tîrziu e, săltîndu-se fiecare pe locul lui la fiecare zdruncinătură a mașinii, lăsînd în urmă, complet uitată, euforia ceasurilor anterioare, cînd José Luis depăna, sprijinit cu coatele de

tejghea și tot agitîndu-și mîinile, amintiri din alte vremuri, dar din aceleași locuri, de pe cînd a venit el pentru prima oară la cabaret, împreună cu Alberto, ce noapte, Rafa, dac-ai ști, e de necrezut cum îți vin în minte asemenea lucruri, sub privirea îngăduitoare a lui Remigio, barmanul, a trecut atîta vreme, e de necrezut, nici că eram beți criță, el ceva mai tare decît mine, mă rog, dar ce mai contează ; sau așteptînd veseli la masa cu față de masă roșie, împreună cu fata în rochie verde, cu ochi frumoși și voce răgușită, îmi place fata asta, e drăguță, spusese Rafa, cînd a văzut-o de la tejghea, care ? aia, băiete, în rochie verde ; acum mașina începe să prindă viteză, iar José Luis se apleacă ușor, ca să evite aerul care intră pe geam, aprinzîndu-și o țigară.

LA LAGUNA, DISTRICT UNIVERSITAR

Prin ferestrele deschise de la biroul decanului Facultății de Litere și Filozofie se văd cîteva fîșii de cer senin, împrăștiate printre spațiile goale dintre diferitele clădiri ale Universității, chiparoși posomorîți, uriașii nori nesiguri ai toamnei — ai iernii, primăverii, verii — din La Laguna. Chipul decanului, care stă în picioare în spatele biroului lui pe care se află mape, foi de scris, manuscrise, se profilează în contralumină în fața grupului de studenți veniți doar cu cîteva clipe mai înainte, îmbrăcați în blue-jeans, jersee scămoșate, sacouri din pluș, cu tricouri naive, dintre cele pe care un

îndepărtat rival al domnului Benz le folosește ca deviză extravagantă a neamțului care îndeamnă la lascivitate ca substitut al agresiunii eroice sau cel puțin al livretului militar. Grupul de studenți care a intrat adineauri în biroul decanului Facultății de Litere și Filozofie a Universtății din La Laguna venise cu scopul de a-i pune acestuia o problemă cu caracter academic, privitoare la incompatibilitatea, nerezolvată încă, dintre exigențele profesionale ale unui anumit curs din programa lor și cunoștințele profesorului — cu titlu de doctor — care de trei ori pe săptămînă, pentru un salariu ce nu-i de lepădat, chiar scăzînd cele paisprezece procente la sută impozite și unu la sută asigurări, se chinuiește să le predea studenților. În grupul de studenți care a intrat mai adineauri în biroul decanului e unul care nu poartă nici barbă, nici mustață ; e proaspăt ras, dar numai cei mai apropiați prieteni știu că de fapt el e spîn ; acum cîteva clipe vorbea tocmai de necesitatea cunoașterii regulamentelor universitare, începînd cu cele referitoare la studenți, ca punct de plecare pentru o iminentă politizare a Universității.

— Mă rog, știți... (Decanul își lasă acum capul ușor pe spate și privește în tavan cu indiferență.) Trecînd peste faptul că regulamentele universitare sînt elaborate exclusiv de către profesori, iar noi studenții le primim gata făcute, trecînd, deci, peste această problemă de principiu, într-o țară ca a noastră, problemele sociale care se ivesc ne obligă, desigur, la o participare colectivă, dar eu prefer să mă re-

fer doar la cele din domeniul universitar (de fapt, tocmai pentru asta ne aflăm aici și dumneavoastră și noi)... hmm!... mai concret... hm!... desigur... mai... hm!... adevăratul motiv al acestei întîlniri este...

Obișnuita liniște monahală, mănăstirească, din biroul decanului Facultății de Litere și Filozofie se destramă pe neașteptate, defaptnoivammaizis, inundînd austerele fotolii, bineînțelesdomnuledecan, pereții cu lambriuri, într-o stare mai mult sau mai puțin bună, eucredcănusepoate, împodobiți cu imitații după Degas, de un gust îndoielnic, cu fotografii ale frescelor lui Michelangelo, ușor de recunoscut după reproducerea perfectă a crăpăturilor din perete, evorbadeochestiunedeprincipiu, tavanele cu stucaturi, covorul moale, dacămipermitețivăarăt, ferestrele deschise, celelalte clădiri ale Universității, norii grei de deasupra La Lagunei, defaptvoiam, chiar chipul decanului care, indiferent, cu privirea pierdută pe petele de umezeală, evorbadeochestiunedeprincipiu, de pe tavan, își freacă mîinile din obișnuință, uitîndu-se cu coada ochiului la băiatul cu jerseu verde, eu v-am rugat, hm!... mai concret... hm!... care-i adevăratul... hm!... motiv... hm!... al..., care stă lîngă spînul contestatar, hm!... amintindu-și (of! universitățile astea de provincie!) că a picat de cinci ori, cinci sesiuni la rînd, la Filozofie, pentru că nu se înțelegea cu conferențiarul care refuza categoric și fără justificare să admită că Heraclit, prin al său *panta rei,* sugera, într-o formă voalată, iminenta decadență a centralismului elen, demagogic de-

mocratic și ineficace progresist. Decanul Facultății de Litere și Filozofie, hm !... bine, vedeți dumneavoastră..., continuă să-și frece mîinile fără entuziasm, îmbrăcat într-un costum de tergal gri deschis, adică..., cu privirea la stucaturile din tavan, în timp ce studenții din grupul care de-abia intrase în birou ajung să se uite unul la altul, să vorbească răgușit, hm !... ziceam că-i vorba de o problemă academică, și să urmărească, cu o relativă obediență, reacția autorității profesorale, și pe care, deci, hm !... aș prefera s-o punem în termeni concreți, conștienți încă de locul unde se află — cu pereții cu lambriuri, covor moale și tavan cu stucaturi —, pe care trebuie... hm !... să-i discutăm.., dacă, într-adevăr, eu înțeleg motivul pentru care dumneavoastră ați solicitat o... hm !... audiență la mine. Decanul Facultății de Litere și Filozofie, în contralumina de la ferestrele deschise care dau spre celelalte clădiri ale Universității, spre chiparoși, spre nori, spre cerul (uneori albastru) al orașului La Laguna, continuă să-și frece mîinile pe care le scoate din buzunarele costumului său de tergal gri, cu privirea absentă, adică e vorba de..., pe stucaturile din tavan, uitîndu-se cu coada ochiului la spînul cu problema regulamentelor universitare, la cel cu *panta rei,* la fata (de fapt, singura fată din delegație) căreia nu-i prevede un viitor prea încărcat de solicitări de împreunare contestatară și care arată prin bluza care o acoperă un bust pipernicit, aducîndu-și aminte, printre murmurele glasurilor studențești, peste care se suprapune uneori zgomotul, puternic

sau slab, al unor țevi de eșapament, de vremea cînd și el era student la Filologie Romanică, studiind *Originile limbii spaniole*[1], tratate de paleografie — desigur, nu cele semnate de Millares[2] —, inscripțiile de la Pompei, de decepția prematură trăită epidermic, de teroarea biologică, intrată în sînge, și de o carte, în franțuzește, de Jean-Paul Sartre, citită cu multă trudă, în alcovul lui peninsular, darevorbadefapt, dînd din cap inexpresiv, deochestiunecomplexă, îmbrăcat în costumul lui de tergal gri, bineînțelesdomnuledecan, cu privirea pierdută în tavan, evorbadeochestiunedeprincipiu, cu spatele la ferestrele deschise (cum am putea scrie altfel, ca să nu pară o glumă ?) spre campusul universitar.

(A zis, zîmbind și cu chipul învăluit de fumul de țigară, că acumá noï putem mergé la cazá mea pentrú a bea un café, privindu-l în ochi cu presupusă dorință, din probabil dorita împreunare, din represiunea sexuală care impune o dublă semnificație pentru fiecare gest, pentru fiecare cuvînt, pentru fiecare mișcare, ca acum, urcînd scările strîmte

[1] E vorba de lucrarea lui R. Menéndez Pidal, lingvist care a elaborat instrumentele de bază pentru cercetarea diacronică a limbii spaniole.

[2] Agustín Millares Carlo (n. 1893), istoric spaniol care s-a remarcat îndeosebi prin cercetări în domeniul paleografiei.

și strălucitoare, noi și lucitoare, eu cred ca tu plací café, nu esté așá? pe unde fesele ei marchează drumul, pantalonul de crep, strîmt pe șolduri, incită la desfrîu la ora patru după-amiază, la piroteala de la ora siestei, la posesiune mitică, fabuloasă; *me ui, bian sir, me jem plis ancor dotres șoses*, învăluit de căldură pe frunte, în ceafă, la subsuoară, cu gîndul la virilitatea absolut recent descoperită, la invidia disimulată a lui Jorge, la oaicîndvreicedracu al lui César, la mîngîierile tainice de aseară, la dans, la insomnia care a urmat, la despărțirea în ușa aceleiași case care acum se prelungește pe scările ieri interzise, la invitații nesugerate, la posibilități nebănuite, la paradisuri fără seamăn, la...; esté cam mic, dar eu me gîndesc che doár noí doí, singurí, deschizînd ușa, privindu-l cu ochii întredeschiși, cu simpatie și poate și cu complicitate, cu un gest politicos, care poate e și voluptuos, *mais c'est meilleur ainsi, n'est-ce pas?* urmînd-o în interiorul apartamentului, închizînd ușa după sine, cercetînd mobilierul standard, perdelele decolorate de soare, stampele cu motive canariene, femela identificată acum cu vizuina ei, astăzi dată în vileag. Și la mîna care îi întinde

ceașca de cafea, zîmbind, tu crezí che aré destúl zaár ? și acum apare inevitabil străina cu piele albă, înroșită de soare, oferindu-i amabilă cafeaua, femeia emancipată, dorită în nopțile de poluare pestilențială, apropiindu-se cu o cordialitate simplă, femeia imaginată în agonia desperatului exercițiu singuratic, convertind un gest monden într-unul firesc, amanta fabuloasă, visată cu înverșunare în brațele deocheatelor transpirate, lăsînd să se vadă dorința în ochii care întreabă, posibila aventurieră întîlnită într-un *night club*, oferindu-se — în împrejurări care nu au nevoie de explicații —, lascivitatea unui parfum care îl domină, fără să-și dea seama în îmbrățișarea dansului, mestecînd cu lingurița în cafea, în așteptarea momentului inevitabil, farmecul unor buze roșii și strălucitoare care proclamă sărutul, punînd un disc la pick-up, curtezana ancestrală, îngăduindu-i să-și pună mîinile pe umerii săi, femeia ușuratică, primindu-i mîngîierea pe ceafă, cînd încă mai e timp pentru demnitatea teoretică, străina, femeia emancipată, amanta fabuloasă, aventuriera, desfrîul, curtezana, femeia ușuratică, oferindu-și răsuflarea în care recunoaște parfumul aproape uitat,

oferind trupul pentru o posibilă pasiune, oferindu-și gura într-o îmbrățișare care convertește sofaua în prolog, se gîndește la virilitatea lui, compendiu al tuturor virilităților, sărutînd, mîngîind, savurînd gustul acelei femei descoperit în totalitatea lui de-abia acum pentru prima oară, se gîndește la zîmbetul cam plictisit al lui Jorge, mîngîind misterul trupului care niciodată nu poate fi cucerit fără o dublă dorință, se gîndește la trebuiesăteducineapăratmîinecedracucătreabaecașifăcută al lui César, pierdut în absurdul unui desfrîu ușor dobîndit, se gîndește la baia din piscină, cu trupurile alăturate și știind deja totul fără să știe de fapt cum e, simțind că se contopește cu sărutul, cu îmbrățișarea, cu muzica de la pick-up, cu după-amiaza orbită de soare, ferm în triumful lui, exigent în supremația lui.

În încăperea mică, fără aerisire, din Casa Felisa, nu mai e nimeni : la o masă, la cea mai mare, Rafa și José Luis fumează, mănîncă și beau tăcuți, iar în cea de alături, zugrăvită tot în roșu, pahare, sticle, resturi de mîncare, scrum... ; José Luis s-a opus să vină aici, las-o baltă, dă-o dracului de treabă, acuma mai vrei și la Casa Felisa, cînd Rafa i-a propus, hai, omule, zău, José Luis, ești de groază ;

da, de groază, tu ai spus-o..., discutînd în Mercedesul oprit, cu motorul în funcțiune, lîngă tejghea, dar nu înțelegi că eu n-am mîncat nimic de la prînz și că am chef de o supă ca să-mi revin ? iar lumina alburie, lăptoasă, a zorilor se revarsă pe deasupra caselor fără etaj din cartierele vechi, pătrunzîndu-le în creier, înțepîndu-le ochii obișnuiți cu penumbra roșiatică a nopții trecute, cu machiaje stridente, mă inviți la un păhărel ? nu, zău că nu te invit, sub zîmbetul enigmatic al lui Remigio aflat după tejghea, întorcînd brusc spatele fetei care își continuă plimbarea în căutarea altui client ; surpriza luminii care niciodată nu-i așteptată cu adevărat, chiar dacă se știe că o să vină, fiindcă e ora cinci și...

— Trebuia să mănînc, mărturisește José Luis, fără să-și ridice privirea din farfurie ; toată noaptea n-am făcut altceva decît să bem...

— Mie mi se întîmplă exact pe dos, cu cît beau mai mult, cu atît mănînc mai puțin, uit cu totul de mîncare...

— Pînă a doua zi, nu ?

— Mă rog, a doua zi e cu totul altceva, recunoaște Rafa.

Pînă la masa lor din mica încăpere ajung toate zgomotele și mirosurile Casei Felisa, aceleași glasuri ale ospătarilor și bucătarilor despre care nu se știe cînd dorm, or fi mai mulți, ce naiba, spune Manolo, întotdeauna cînd vin aici după o noapte de chef, iar Rafa rîde în hohote, pentru că, după cum zice Alberto, Manolo este ființa cea mai lipsită de umor, după canguri, de ce tocmai după canguri ? nu

știu, așa... ; doi jandarmi se ivesc în prag, ca să vadă dacă mai sînt locuri, bună dimineața, scuzați, bună dimineața, iar afară, în stradă, se aude o mașină frînînd, se aud și alte zgomote indescifrabile, singurele semne care arată, în interiorul Casei Felisa, că s-a luminat de ziuă, ăștia nu închid niciodată ? întreabă Rafa, cred că acum închid, pentru cîteva clipe, ca să facă curat, singurul loc unde se poate mînca și bea la orice oră din zi și din noapte, singurul loc unde poți întîlni jandarmi la șase dimineața, cupluri onorabile la patru, femei neserioase la cinci și jumătate, chelneri la trei, Casa Felisa, spune Rafa întotdeauna cînd e cu chef — azi nu —, Casa Felisa e Drugstore-le orașului, dar pronunță atît de prost, încît nimeni nu înțelege niciodată cuvîntul Drugstore.

— Te duci să te culci ? întreabă Rafa, încrucișîndu-și furculița și cuțitul în farfuria goală.

— Nu știu, nu cred... (José Luis își mai aprinde o țigară.) Prefer să nu mă mai duc pe-acasă. O să mă duc direct la birou. De fapt, nici nu prea am ce face. Dacă n-ar fi fost povestea cu muncitorii, aș fi luat mașina și m-aș fi dus la vila din Bajamar, să stau pînă la prînz.

— Eu o să mă culc puțin, totuși. Foarte puțin, firește.

— Ești un fericit că poți, spune José Luis ridicînd din umeri. Eu, pînă nu se termină povestea cu contractul colectiv, stau cu sabia lui Damocles deasupra capului, blestematele astea de greve nu mă lasă nici să respir.

— Chiar așa gravă este situația ?
— Nu-i gravă, lucrurile astea, știi, se rezolvă, dar consilierii fac pe ei de frică și mă țin în tensiune, mă țin...
— Cu sabia lui Damocles deasupra.
— prins între ciocan și nicovală. (José Luis pare că nu l-a auzit pe Rafa.) Trebuie să caut cea mai bună soluție pentru muncitori, cea mai bună soluție pentru întreprindere, cea mai bună soluție pentru sindicat, cea mai bună soluție pentru opinia publică și cea mai bună soluție pentru dividende...
— Bine că nu ți-au cerut să rezolvi și problema războiului din lume...
José Luis își termină de băut berea care mai era în pahar, lovește cu palma în masă, imediaaat ! își mai aprinde o țigară, mergem, da ? întreabă Rafa, da, sigur că da, și amîndoi se răsucesc pe scaunele deșelate așteptînd ospătarul, parcă mai vioi după masa cină-micdejun, scăpați de moleșeala somnului, de indispoziție, de o parte de alcool, eliberați de interminabila noapte, prelungită copilărește, eu ți-am mai zis că n-aveam nici un chef să vin, bombănea José Luis, în vreme ce mașina cobora, dacă ar fi fost vorba doar o dată în viață, numai o zi, ... dar așa,... am mai fost... și-or să vină alte zile la fel... S-au ridicat în picioare și José Luis își aranjează nodul de la cravată cu un gest de iritare, fiindcă îl roade gulerul de la cămașă, pe care la pipăit îl simte murdar, iar Rafa, și el în picioare, ia restul de la ospătar, care i-l întinde cu mișcări încete, numărînd monedele în palmă îna-

inte de a le da drumul pe masă, de parcă s-ar fi temut să nu le piardă: are o înfățișare de om antipatic, ca și cum ar fi deranjat că face noaptea albă muncind, mulțumește pentru pesetele pe care le primește bacșiș de parcă i s-ar fi cuvenit, la revedere, la revedere, numai bine, surprinși cînd se trezesc în față cu explozia neașteptată de lumină care îi întîmpină de la ușă, se opresc înainte de ieșire, José Luis ștergîndu-și ochelarii, iar Rafa întinzîndu-se ușor și aranjîndu-și cu mîna părul ciufulit.

— Nu știu dacă o să mă mai culc, mormăie Rafa.

— Culcă-te, ce dracu, nu fi prost! spune José Luis, punîndu-și ochelarii. Eu unul dacă aș fi în locul tău..., fără nimeni acasă... Ah, dar ce știi de Marta?

— Bine, e bine, tocmai m-a sunat.

— Să fii singur după o noapte de chef e o plăcere pe care n-am cunoscut-o decît cînd mă duceam la Madrid.

— Da, dar am treabă, spune Rafa, acum în stradă, jucîndu-se cu cheile de la Mercedes. Și pe deasupra, ah, fir-ar să fie! și-și lovește palma cu zgomot peste frunte, în liniștea plăcută a dimineții. Uitasem cu totul de socru-meu.

— Intră și asta în obligațiile matrimoniale? întreabă José Luis, sprijinit de capota mașinii.

— M-a căutat ieri-dimineață, spune Rafa, deschizînd mașina și așezîndu-se. În legătură cu porcăria aia de afacere a lui Castro, de

care e foarte interesat. Și știi ce pisălog e socru-meu.

— Aha, da, povestea cu Castro, da, încuviințează José Luis, în timp ce mașina demarează. Mi-aduc aminte că și sîmbătă seara, la mine acasă, te-a pisat Manolo tot cu povestea asta. Cum stau lucrurile de fapt ?

— Rău, foarte rău, suspină Rafa. E strîns cu ușa rău de tot. Eu îl cunosc de mai mult timp, dar au trecut cîțiva ani buni de cînd nu l-am mai văzut.

— Eu de-abia îl cunosc, numai din vedere, de la Club.

— Tatăl Martei, după cum ți-am mai spus, e foarte interesat de afacerea asta. Iar Manolo mi-a zis sîmbătă seara, cînd ne-am întîlnit acasă la tine, cum că el ar fi început să lucreze la întreprinderea lui Castro și că acum ar fi vorba doar de niște semnături...

— Să nu cumva să te arzi.

— Nu, nu, eu nu, se grăbește Rafa să spună. Și, în plus, de unde să scot atîta ? Că se pare că nu-i vorba de un milion sau două, treaba-i foarte serioasă. Bine barem că în insula asta, niciodată în asemenea împrejurări, nimeni nu se duce să se arunce în rîu.

— Pentru că nu-i nici un rîu pe insulă.

— Nici măcar în prăpastie.

Lumina se revarsă dinspre cer și scaldă încet, încet, sistematic, fațadele, terasele, antenele televizoarelor, străzile încă pustii. Rafa își aranjează din nou părul, aruncîndu-l pe spate, luptîndu-se cu vîntul, ei, drăcie, s-a făcut cam frig, care intră pe fereastra mașinii, era

și timpul, răspunde José Luis, clipind din ochi, de după ochelari, ca să evite fumul țigării pe care și-o aprinde, în timp ce mașina gonește, gonește cam tare, pe străzile încă pustii.

Deoarece culmile albăstrui, violete și maronii sînt, au fost, fuseseră, vor fi esența însăși a insulei, a colectivității umane care o locuiește, chiar a noastră, a longitudinii și a latitudinii care ne delimitează, ne situează, ne plasează aici pentru totdeauna, pentru eternitate, ca și cînd lucrurile ar putea realmente să rămînă plasate undeva, situate într-o anumită poziție, delimitată de anumite dimensiuni ; ca și cum lucrurile — lucrurile în general, fiecare lucru — n-ar oferi multiple posibilități de abordare, multiple nuanțe, multiple planuri de valorificare, multiple timpuri și multiple spații, ca și cum ar fi date odată pentru totdeauna, ca acești munți, aceste roci, aceste piscuri, aceste povîrnișuri, aceste hăuri, aceste pietre ; ca și cum n-ar conta existența atîtor și atîtor lucruri în același timp, ca și cum n-ar fi limpede că în acest moment responsabilitățile nu mai pot fi reclamate cu aceeași tărie, cu aceeași rigoare, cu aceeași intensitate, cu aceeași armă din momentele anterioare, ca și cum toate acestea — toate care ni se întîmplă, care sînt pe punctul de a ni se întîmpla, problemele care ne înconjoară, ne învăluie — ar putea crea și apoi răscumpăra niște bunuri, oricum, din alte vremuri, care fac și ele parte din noi. Nu e cu putință înțelegerea, de aici,

din această dimensiune, opțiunea impusă cînd nu era posibilă — și cum ar fi putut fi oare, atunci? — tihna conștiinței noastre: pozițiile noastre n-au fost nicicum ale noastre, ele au ajuns să se definească pe navele de la Fyffes, în teama de la Fyffes, în neliniștea de la Fyffes, în desperarea de la Fyffes, ni le-au definit ei hotărînd pentru noi, cînd au decis destinul încarcerării, destinul persecuțiilor, destinul urii care naște ură, care avea să nască ură în acele luni de vară, din prima vară a lumii; toate hotărîrile noastre ulterioare au fost condiționate de ei, chiar și conștiința noastră, condiționate de teama de ei, de ura față de ei, de dorința neidentificării cu ei, de disprețul biologic față de ei; nimic din toate acestea n-ar trebui uitat, pentru a putea astfel explica faptul că totul, totul, absolut totul era limpede trasat chiar din momentul ieșirii pe poarta grea a carcerei din Fyffes, sub privirea bănuitoare a santinelei: escaladarea sinucigașă care prelungea prin nesiguranța ei — dar acum cu alte dimensiuni — teama atroce din lunile de temniță, escaladarea despre care nu știam unde duce, dar era clar de ce anume se depărtează, de ce mediocrități fuge, de ce mizerii se desparte, de ce foame trebuia să se desprindă, veghind cu patimă asupra familiei care avea să vină mai apoi, riscînd singurul lucru care mai putea fi riscat în acele vremuri cu nouă sute de pesete pe lună: libertatea; jucînd totul pe o singură carte, care putea fi măsluită, și atunci s-a zis! Atunci, da, atunci, atunci era riscant, nu acum, atunci te puteai

aștepta la orice de la nesiguranța afacerilor enigmatice în care intrai; acum nu se poate justifica, ar fi nedrept, această catastrofă, iminentă, invocînd riscurile pe care atunci le-am înfruntat deschis, care atunci puteau fi asumate și pe care atunci le-am fi acceptat; atunci; da, numai atunci: acum sîntem determinați de cu totul alte circumstanțe și e foarte, foarte greu să le pui în vreo relație pe cele de acum cu cele de atunci, ce-am mai fi putut face în acele clipe cu puritatea pierdută, cînd am cunoscut — pe neașteptate — ura? am înfruntat totul, mînați de rațiunea supraviețuirii, și ni s-a dat certificat moral de pirați pentru a ne simți scutiți de orice răspundere, cine, dacă nu noi, ducea lipsă de responsabilitate etică în ceea ce făceam atunci? N-am fost oare obligați să ne apărăm cu dinții? Nu, nu trebuie să punem acum amintirile într-o balanță rigidă, sînt atîția oameni care se regăsesc într-unul singur! Am repetat acest lucru de mai multe ori, dar Juan nu l-a priceput niciodată, n-a înțeles că-i vorba de două lumi diferite și că el putea să aparțină lumii noastre fără să-și facă scrupule, după cum nici noi nu aveam de ce să ne facem scrupule: era lumea celor ce urcau sprijinindu-se pe ruinele pe care ei înșiși le semănaseră și a celor care urcam dintre ruinele aruncate peste noi, lumea celor ce luptau în Divizia Albastră, îi denunțau pe cei suspecți, priveau în jur cu dispreț, sacrificau vieți, iscau discuții în jurul meselor din cafenele, primeau pensii, își însușeau orice,

pînă și entuziasmul, și lumea antagonică a celor care ascultau Radio Nacional pe liniile frontului, înțelegeau că e vorba de fapt de „o victorie a aliaților“ cînd citeau în ziare despre „o retragere a nemților“, se știau sau se credeau urmăriți la fiece pas, se recunoșteau drept adevărați protagoniști — protagoniști cu drepturi aparte — ai foametei care bîntuia fără milă, se simțeau stăpîni absoluți ai urii născute din ură. Acea ură de care niciodată, nici măcar acum, deci niciodată, niciodată nu poți să nu ții seama: ura care ne mai justifică într-un fel actele, care ne mai purifică oarecum, care ne mîntuie întrucîtva.

Mercedesul lui Rafa prinde iarăși viteză, gonind acum pe străzile pustii ale orașului, trezite de zgomotul motorului care sparge liniștea nopții de-abia trecute și care parcă împinge, cam forțînd, transparența alburie a luminii ce începe să se lase peste terase, pătrunzînd brusc prin ferestre închise, întredeschise sau deschise, zgomot ce rămîne în urmă pe străzile deja străbătute și irupe pe alte străzi care dau frîu liber ispitei vitezei, atenție, măi, ce naiba, mergi prea tare, fără a mai privi acul vitezometrului, nici la semafoare, nici la intersecții, așa-mi place, comentează Rafa, ai mai văzut vreodată strada Castillo pustie? poți să dai pe neașteptate peste cineva, tot timpul mergi numai cu a treia..., cu șaizeci pe oră nu-i de glumit pe-aici. José Luis privește pe fereastră și își ține brațul drept

afară, bătînd cu degetele tactul în capotă, gestul lui de deplină liniște, clipind din cînd în cînd pe după lentilele ochelarilor, în timp ce Rafa, rezemat de spătarul scaunului lui, zîmbește apăsînd pe accelerator, iar mașina alunecă ușor pe asfalt, nu ca pe drumurile de piatră care duc la cabaret, cărarea viciului, zău, cărarea viciului, spune Rafa zîmbitor, cînd José Luis se plîngea, ei, drăcie, ce hîrtoape, acum înțeleg de ce-i lumea castă, zvîrlit în sus la fiecare zdruncinătură a mașinii, la fiecare neregularitate a drumului, la fiecare piatră, gîndindu-se, în timp ce bate tactul în capotă, la lunga noapte trecută, ți-am zis eu c-o să ne culcăm în zori, la sala cabaretului, în plăcuta penumbră roșiatică, la Marina, fata în rochie cu paiete, cîntînd bolerouri, la părerea lui Rafa privind puterea lor evocatoare, bolerourile, zău, José Luis, îmi aduc întotdeauna aminte de un anumit moment, la cuplul care dansa flamenco, încercînd, cu artalorincomparabilă, de exponențiautenticiaisufletuluispaniol, să impresioneze sau, cel puțin, fiecare își cîștigă existența cum poate, să-și facă datoria cît de cît, fii atent, ce tipi și ce mutre de groază au, sub privirea derutată a fetei în rochie verde și cu ochi frumoși, în timp ce Rafa zîmbește clipind iarăși, în liniștea mașinii solitare.

— Tocmai mi-am amintit...

— Ce-ai zis ? întreabă Rafa.

— Mi-am adus aminte de fata aia.

— Care fată ?

— Aia în rochie verde. Care a stat cu noi în noaptea asta și vorbea răgușit.

— E drăguță, nu? spune Rafa, întorcînd capul spre el.

— Știi de cine-mi aduce aminte?

— Nu, nu,... neagă Rafa.

— Are ceva din Tania.

— Nu fi absurd, bombăne Rafa. Și apoi tace.

— N-ai mai văzut-o?

— Pe cine? întreabă sec Rafa.

— Cum pe cine? Pe Tania, deșteptule, parc-ai fi un popă ori de cîte ori vorbim despre chestii de astea...

— Păi dacă și pe tine te apucă vorbitul în niște momente... (Rafa vrea să zîmbească, dar José Luis, care îl privește din profil, vede că nu reușește.) Pare de necrezut ca un director de întreprindere ca tine să nu cunoască funcționarea strictă a legii ofertei și a cererii. Tania a fost o operație comercială necesară la un moment dat.

— Era drăguță, spune José Luis, făcînd pe nevinovatul.

— Era obligația ei, încasa taxe de lux.

Mașina gonește nebunește în liniștea dimineții, străbătînd străzi, unde te duci acum? lăsînd primul vînt al zilei, care întotdeauna e întîmpinat într-un mod ciudat, cu fiori, să se strecoare pe fereastră și să răcorească frunțile îngreunate, să-ți iei mașina, nu? să-mi iau mașina de pe bulevard? bine, ultimul ocol, ca să ne mai dezmeticim, lăsînd să intre vîntul cast care se întețește cu fiecare clipă.

— A fost o noapte destul de idioată, comentează José Luis, aproape în șoaptă.

— Ca toate celelalte, nu ?

— Tocmai de aceea. Barem de-ar fi și ultima...

— Dac-ar fi ultima, ce-ai să te faci noaptea ?

— O să caut alte forme de plictiseală, spune José Luis zîmbind. Problema este să vrei acest lucru...

— Dacă le-avem pe astea, de ce să mai schimbăm ? Tu nu știi oare că ce-i în mînă nu-i minciună ? De fapt, ar trebui să ne simțim bine în viața asta de destrăbălare, prostie și risipă cînd ne afundăm atît de des în ea. Cît viciu, cîtă degenerare, ce oroare ! Și, în plus, zîmbește Rafa, trebuie să recunoști că-i frumos să vezi orașul (orașul nostru, că acum e și al meu, nu ?) cum se luminează încetul cu încetul, cum capătă culoare, ca o tîrfă bătrînă. Îmi aduc aminte că Fernando Castro, ăla cu întreprinderea de construcții, ăla cu scandalul, care are o încurcătură de nu știu cîte milioane, se încăpățîna într-o vreme, pe cînd eram în relații cu el, să susțină că, la ora înserării, munții Anaga, văzuți din Santa Cruz, îți dau senzația că sînt albăstrui, violeți și maronii... Bietul Castro ! În ce bucluc a intrat acum ! Uneori, zău, vorbesc serios, știi la ce mă gîndesc ? Mi s-a năzărit de multe ori, să nu rîzi, ca...

Ultimul interval

Dragă prietene,

Întors acum (sic transit!) *la monotonia vieții din Madrid, îți scriu în grabă doar cîteva rînduri de salut. Acum, aici, unde cerul e parcă mai cenușiu decît de obicei (sau albastrul de la voi mi s-a întipărit pe retină și mi-a pătruns în sînge? !), mi-e gîndul la zilele, puține, din nefericire, dar minunate, în care, pentru prima oară în viața mea, eram complet învăluit în lumină și mă simțeam mai poet ca niciodată, rătăcit, cum numai noi poeții (tu, eu, noi...) ne putem simți, în acea inexplicabilă explozie de lumină, despre care nu știu dacă vine din timp, ori timpul vine din lumină; dar știu că ne invadează prin fiecare por, fără a ne putea apăra de ea în vreun fel. Revenind la cotidian, duc acum dorul acelor zile de neuitat, înconjurat de voi toți, de minunații, inimaginabilii oameni ai insulei voastre; nu pot uita încă impresionanta frumusețe din Las Cañadas, peisajele onirice pe care, deși știi că există cu adevărat, nu poți să nu le consideri neverosimile cînd dai cu ochii de ele. Am ajuns să mă cam îndoiesc că e posibil să simți că*

zilele te pot durea într-adevăr, înconjurat de o asemenea lumină și de astfel de peisaje care par mereu noi și pe care voi, cei din Tenerife, le știți ale voastre... Poemul tău, oricum, e foarte frumos. Chiar ieri, la obișnuita noastră întîlnire de la Cafeneaua Gijón, am vorbit despre tine, ți-am citit poeziile, ai fost permanent prezent printre noi. José Luis mi-a spus că reține lucrările pe care i le-ai trimis prin mine și că le va publica într-unul dintre numerele viitoare, dar nu știe cu siguranță cînd anume. În dimineața asta am primit mandatul poștal cu cele nouă mii de pesete : mulțumesc pentru eficiență și pentru rapiditatea cu care mi-ați achitat conferințele. Aceia care, ca tine, nu aveți nefericirea de a trăi din literatură, sînteți, din fericire, cam străini de această indispensabilă alterare a poeziei.

Acum îmi pregătesc, în grabă, cu o mai mare grabă decît aș fi dorit, bineînțeles, următoarea călătorie, în La Coruña, despre care ți-am vorbit ; am încercat s-o mai amîn, după cum ți-am zis de fapt c-aș vrea să fac, dar e foarte greu să-mi mai aranjez programul și mă văd astfel obligat să termin în marș forțat conferința despre Cantigas *și influența lor asupra liricii populare galiciene ; sînt pur și simplu îngrozit, deoarece îmi dau seama că e o îndrăzneală incalificabilă să le explici galicienilor înșiși propria lor literatură, dar atîta au insistat, că n-am avut încotro... Știi că una este să stăpînești (mai mult sau mai puțin) bine un subiect, și alta să vorbești despre el, de la catedră.*

Sper că este adevărat că o să te vedem curînd printre noi. Anunță-mă din vreme, fiindică o să-mi facă multă plăcere să te văd și să te prezint prietenilor pe care nu-i cunoști, să ne întîlnim cu cei pe care îi cunoști. Salută-i din partea mea pe toți din acea binecuvîntată insulă, și pe cei de care-mi aduc aminte și pe ceilalți. Toți s-au purtat foarte frumos cu mine. Te îmbrățișez și pe curînd (numai să fie adevărat). Pepe.

P.S. *N-am avut probleme la vamă cu cele două magnetofoane și cu mașina de scris. Nici măcar n-a mai fost nevoie să folosesc scrisoarea pe care mi-ai dat-o din partea prietenului tău. Oricum, te rog să-i mulțumești în numele meu. Noroc ! P.*

(Scrisoare a Notabilului Poet către Manolito Trujillo)

Nu, nu, frate ! Dar de țe ? E mai naționalist decît oriține. Ei, pe dracu ! Dar bătrînul a făcut tot războiul, din prima zi, nu știu dacă l-a pupat vreun glonte pe undeva sau mai știu eu țe ; că eu nu știu prea bine, dar cum aude țeva care-i miroase,... că nu l-a trăznit ăl de sus, individu e unu dintre ăi mai ai dracului franchiști. Oho ! Păi stai să vezi ! Cînd s-a terminat războiu, bătrînu s-a dus în Rusia, cu Divizia Albastră, că a stat doi ani acolo, pînă s-a liniștit treaba. Da, bre ! Păi eu țe-ți zic ! Și-acuma individu mă-nnebunește, că-i băgat în afațerea aia de care-mi zițeai tu, cu sindicatu și alte chestii d-astea.

Da io dă unde dracu să știu dacă-i delegat sau șef ori țe dracu o fi ?! Eu știu doar că luptele dă care povestește el cînd și cînd, cînd e șucărit, și dă scandalurile pă care mi le face gadzica, că uneori trebuie să urlu la ea ca să tacă, cînd vine d-acasă întoarsă cu totu pă dos... Ieri mi s-a pus pe un plîns, maică Precistă ! că m-au apucat toate furiile din cauza la bazaconiile și încurcăturile ăstora... Și țe dracu vrei să știu eu ?! Păi tipu e mai tot timpu pisat la cap, ca și tine, bine, nu chiar așa, că tu vrei să te badzi ca să-ți iasă și ție țeva, ca și toți ăilanți ; ...dar el se bagă din alte motive, e-un naiv... Știi, lasă-te de bancuri, lasă prostiile și bagă-ți mințile-n cap, c-o-ncurți. Bine, deșteptule, eu nu zic să fie el delegat sau nu știu țe barosan, că mie nu-mi plațe toată încurcătura, tărășenia asta..., da treaba e că-i amestecat în chestia cu greva, de care se zițe că se fațe dacă nu s-acțeptă acordul colectiv..., păi n-are decît să-și ducă singur amarul în cîrcă. Nu-s ca ăilalți, nu, deșteptule, dar șefu de echipă poartă toată răspunderea, și cum el e șeful..., bine, știi, toți șefii sînt șefi, fac pă ei dă frică, uite, i-au zis ei, n-ai vrea să te ocupi nițel să se mai liniștească apele ? da ? să convindzi lumea să se mai potolească cu adzitația asta,... mă-nțeledzi ?! că ei or să-l răsplătească pe urmă..., tu înțeledzi, da ? iar el, ți-am mai spus că-i foarte serios și dă treabă, zițe că nu să bagă, c-or să-l mănînce de viu, fiindcă știe el că ăia de la poliție stau cu ochii pă el, și dacă se bagă..., i-a spus lui țineva că e un tip care...

și nu mai știu țe chestii d-astea, că el nu-i tîmpit să dea de bucluc, să ia biștarii și-apoi să facă pă nebunu... O să dea de dracu, totuși, ai să vezi... Tu țe-ai prefera, să iei două mii dę duros sau să te badze ăia la răcoare ? ! Sau chiar dacă nu te bagă la răcoare, tot te dau pe mîna poliției... Zău, lasă-te de prostii, că voi doi sînteți la fel. Dacă țiripește țineva, se lasă cu bucluc mare, să nu-mi spui pe urmă. Țe mai, așa stau lucrurile, știu eu... dacă te badzi în treburi din astea, te pîrlești rău, iar dacă fați pă șmecheru, om te fați, nu glumă ! Așa-i !... Pă mine nu mă interesează niți cît negru sub unghie, că eu n-am niți în clin niți în mînecă cu încurcăturile astea... Bine, șeful..., ca șef dă echipă, poartă toată răspunderea și-i amestecat în toate țiorbele... Oho ! da tot nasol iese, că dacă nu primește să fie delegat, niți nimic, tot o încrucă... Ai să vezi... Tu nu te băga, ascultă-mă pe mine, că nițiodată nu să știe țe iese cu lucrurile astea..., că eu te știu bine,... nu fi prost să te ledzi la cap fără să te doară, că o încurți rău de tot... Ține minte țe-ți spun, că altfel... Bine, dar de fapt... Da ce se-ntîmplă ? Țerem să ne-aducă aițea jos o juma de uiskiuleț și să mai uităm dă chestiile astea ? Hai, frate, așa ne mai odihnim și noi o țîră înainte de a ne întîlni cu gadzi-țile, că p-a mea dac-o văd iar miorlăindu-se, zău că nu mai scapă nechelfănită !

În primele ore ale dimineții de ieri, a avut loc în capitala noastră

un tragic accident, în care și-a pierdut viața o minoră, în timp ce mergea de acasă spre liceu. Mercedesul TF — 58.912, condus de Rafael Méndez Hernández, născut în Madrid, în vîrstă de treizeci și nouă de ani și stabilit în Santa Cruz de Tenerife, venind dinspre strada Méndez Núñez și mergînd pe strada Pilar, s-a ciocnit cu un Taunus, cu număr de înmatriculare TF — 49.934, condus de Fernando Castro Rodríguez, născut și locuind în acest oraș, în vîrstă de cincizeci și opt de ani, care venea din direcție opusă. Deși ambii șoferi au mînuit volanul în grabă cu intenția de a evita coliziunea, aceasta s-a produs totuși, fatalmente, cele două mașini ciocnindu-se una de cealaltă și, în efortul de a evita ciocnirea, provocînd avarii considerabile unuia dintre autovehiculele parcate pe trotuar, Fordul TF — 15.080.

Regretabilul accident, care s-a produs în apropierea intersecției cu strada Bernabé Rodríguez, a avut urmări tragice, deoarece tocmai în acel moment traversa strada minora Ana María Suárez García, născută și locuind în orașul nostru, în vîrstă de șaisprezece ani, care a fost lovită de Mercedes. Nefericita victimă a fost transportată de urgență la

Spitalul Civil din localitate, într-o stare foarte gravă, unde s-au constatat fracturi craniene, fractură a femurului și hemoragie internă, murind înainte de a se mai putea interveni în vreun fel. Șoferii celor două mașini au scăpat nevătămați, ca și José Luis Ramírez Mesa, născut și avîndu-și domiciliul în Santa Cruz de Tenerife, în etate de treizeci și opt de ani, care călătorea în Mercedesul TF — 58.912. Prin aceste rînduri transmitem cele mai sincere condoleanțe părinților și rudelor nefericitei victime.

(Publicat în ziarul „El Día" din Santa Cruz de Tenerife)

Epilog

Și porci erau cu fața și cu glasul,
Cu părul și cu trupul, dar la minte
Erau întregi întocmai ca-nainte. [1]

(Homer, *Odiseea*, cîntul X)

[1] Traducere de George Murnu.

inevitabil, inevitabil, inevitabil, iar reflexele sînt amorțite din cauza alcoolului și a nopții nedormite și a excitării, a chefului, a oboselii și a Mercedesului care vibrează din pricina ciocnirii și a trupului tînăr care se prăbușește implacabil, inevitabil, inevicabil, implavitabil, inevizibil, sigur, ghicindu-se sîngele în cădere, oasele zdrobite, strigătele care lipsesc întocmai ca într-un film mut, ochii larg deschiși, înspăimîntați, alcoolizați, umflați ai lui José Luis, care stă lîngă el, ținîndu-se strîns cu mîinile de scaun; scîrțîitul frînelor continuînd, prelungindu-se, extinzîndu-se dincolo de stradă și de mașini și de accident, mult după instalarea liniștii, de parcă nu se va mai termina niciodată, ca și cînd ar ține veșnic, de parcă ar vrea să trîmbițeze în cele patru vînturi insulare și peninsulare sîngele, dezastrul care este ireparabil, care trebuie să fie ireparabil, care nu poate fi decît ireparabil, care se anunță ireparabil, care se anunță ireparabil, reducîndu-se, subliniind prin acest trup doborît ordinea Naturii, distrugerea, exteriorizarea violenței interioare, potențiale, latente, adormite, a insulei adoptate odinioară, violența și gratui-

tatea ei, violența și absurdul ei, absurdul violenței nedorite, dar triumfătoare, explozivă, strălucitoare dincolo de orice, dincolo de instrumentul ales, care nu se poate identifica cu ea, fără ca el să fie ucigașul acestui trup invizibil, compendiu al tuturor trupurilor violentate într-un fel sau altul, al Martei, violentată în căsnicia ei, în copii, în gineceul ei confortabil și de neînțeles, incomunicabil ca și insula, ca și lumea de pe insulă, de o cordialitate epidermică, de o neîncredere profundă, de o sublimă neîncredere față de venetici, dureroasă chiar, pentru cel care o observă, dureroasă ca și vina, ca și răspunderea, ca această răspundere, ca această vină a trupului care o să se prăbușească sub roți, sub roțile ei, roțile mele, roți fără camere, făcute anume contra înțepăturilor, pătate acum, în curînd, chiar în clipa cînd accidentul se produce într-o formă accidentată, accidentală, occidentală, urbană, cu urbanitate, ca tot ceea ce a proiectat, realizat, frustrat, în acest timp, în acești ani de muncă civilizată, de afaceri civilizate, de întreprinderi civilizate, de fraude civilizate, de abuzuri civilizate, de beții civilizate, de chefuri civilizate, de adultere civilizate, de plictiseală civilizată, total, absolut, categoric civilizată: trăiască civilizația și consecințele ei, tristele și definitivele ei consecințe, după cum definitivă este și izolarea voluntar-obligatorie, palatul de fildeș al mașinilor americane, al alcoolului, al tutunului, al acestui porto franco, Franco, franc, sincer, onest, un port cordial, care își deschide

brațele și strînge, care sărută și absoarbe sub formă de femeie elegantă și curioasă, acum moartă, gravă, accidentată, căzută, căzînd, pe punctul de a cădea, en train de *a cădea, de* tomber, *de a renunța cu totul la gineceul personal, la copiii ei, la iluziile ei monotone, la fraze contrafăcute, la sîsîitul ei năvalnic, cutremurător, cu o sex-senz-ualitate primejdios ingenuă, grav răspunzătoare de raptul peninsularului, de înlănțuirea lui de stîncă vulcanică, de integrarea lui în rîndul membrilor Clubului și ai Cazinoului și în casa de vară, după cele douăzeci de mii de pesete pe lună și prima mașină europeană, violentă, violentamente, Viol-etnam-ente, asasinul acestui trup care cade fără a-l putea opri, ridica, converti în senzualitate, recuperînd astfel pentru o clipă condiția ei de femeie, de femeie canariană, de femeie strivită, însîngerată.*

..

Cînd Jo-o-orge Domínguez a coborît din omnibuzul de pe linia Sud, care îl aducea din Adeje, se gîndea să treacă mai întîi pe la cămin ca să-și lase schimburile curate pe care i le pregătise maică-sa, să ia micul dejun, să facă un duș și să se bărbierească, să-și ia cîteva cărți, cîteva caiete și cîteva pixuri, să urce apoi pînă în La Laguna și să asiste la cursuri ca în fiecare zi, ca aproape în fiecare zi. Iar cînd s-a oprit la colț, socotind că realmente e un chin să trebuiască să se scoale la cinci fără un sfert ori de cîte ori se întoarce de acasă, ca să poată lua mașina și să ajungă

la timp la Universitate, pentru că nu e chip să-și convingă părinții că-i totuna dacă ajunge ceva mai tîrziu sau deloc ori la sfîrșitul dimineții; cînd s-a oprit la colț, gîndindu-se în treacăt la toate aceste lucruri, tocmai voia să-și aprindă o țigară, să arunce bățul de chibrit pe jos, să tragă în piept o gură de aer curat în lumina plăpîndă a noii dimineții și să-și continue drumul pînă la cămin. Dar înainte de a izbuti să-și scoată pachetul de țigări din buzunar, bubuitura celor două mașini care se năpusteau una asupra celeilalte în liniștea străzii pustii, atingînd în timpul manevrei și un Ford parcat lîngă trotuar, l-a făcut să privească îngrozit, cu ochii larg deschiși, trupul fetei de șaisprezece sau șaptesprezece ani care traversa strada chiar în acele clipe și asupra căreia se repezise Mercedesul, primind o lovitură violentă, ridicînd brațele în sus, spre cer, risipindu-și în aer geanta, hîrtiile, cărțile, caietele, încovoindu-se asupra propriului trup și prăbușindu-se pe asfalt, totul numai în cîteva secunde, căzînd brusc, căzînd pe neașteptate sub roțile care frînau, scîrțîind, peste corpul fetei, rămasă întinsă, frîntă, sub privirea uimită a lui Jo-o-orge Domínguez, care se uita la ea cu ochii deschiși, larg deschiși, fără a mai putea să-și ia privirea, înspăimîntată, de la ea, stînd țintuit pe trotuar, slăbindu-și strînsoarea degetelor și scăpînd pe jos ceea ce ținea în mîini, schimburile pe care i le dăduse maică-sa, cîteva cărți pe care le luase de formă cu el, privind-o fără a clipi, fără a putea să-și ridice ochii, uitînd cu totul

de cămin, de bărbierit, de micul dejun, de cursurile de la Universitate, oprit la colț și privind-o, privind-o, privind-o.

însîngerată, trup însîngerat, carne însîngerată, amintiri însîngerate, amintiri verticale, strînse în snopi, ridicate în picioare, învîrtindu-se în diferite ritmuri în jurul trupului căzut, în cădere, care cade, dansînd un dans macabru, izvorît din viciu și plăcere, comoditate și plictis, indiferență și neglijență, distincție și stabilitate categorică lîngă nevastă și copii, apartament, prieteni și bani, profesiunea cîștigată cu propria trudă, dar nu prea mare, susținută de o situație comodă, de o căsătorie comodă, de relații comode, de un talent comod, dezvoltat comod la Universitatea din Madrid, cu costumele călcate de mama, de servitoarea mamei, cu o sută de pesete în buzunar, pentru gustările din cursul dimineții, cafeaua de după-amiază, filmul din timpul serii, uneori cîte o fătucă, pe vremea cînd o sută de pesete însemnau ceva, nu ca acum, ca azi-ieri, ca atunci cînd bancnotele de o mie pot să se convertească în durere cheltuindu-le cam nesăbuit într-o noapte fără vreo altă bucurie decît conversația trenînd nehotărîtă sau mereu aceleași dialoguri cu obișnuitele dansatoare din cabarete, epatîndu-le, jucîndu-se cu frazele, cu parodia, cu vorbele de neînțeles, pierduți în obscuritatea roșie a cabaretului, autosatisfacere intelectuală care se accentuează o dată cu alcoolul și care cere tot mai mult alcool, ajun-

gînd să adoarmă senzualitatea, s-o ia cerebral în zeflemea, s-o ridiculizeze cu un incomprehensibil resentiment ce reclamă tot alcool, alcoolul care va strivi în zori, care masacrează, împinge maşina, chiar acum o împinge, încît braţele femeii-tinerei-fetei-copilei se ridică spre înalturi, îndoite de multe asalturi, într-un gest iute, care nu mai e, a și dispărut, sfîrșind sub maşină, dincolo de raza sa vizuală, căzînd încă, în scrîșnetul frînelor, iar ochii deschiși, idiotizaţi, ai lui José Luis, mereu timid, întotdeauna slab, mereu învăluit în banii lui, în munca lui, în prestigiul lui, în talentul lui profesional, în nevasta lui, în banii lui, dar și în cei ai Aurorei, martiră interesată, furie moderată în unele dimineţi, în unele seri, niciodată eternă, mereu sincronizată în feminitatea ei convențională, tristă în strălucire, cenușie în splendoare, perfect identică cu sine, atroce adaptată societății, societății noastre, acestei societăți de cartonpiatră care merită uneori să-i arăţi că ţi-e teamă, pentru că toţi ne învîrtim, se învîrtesc, vă învîrtiţi în jurul vostru, fără să mai existe ceva, fără ca astronauții, egiptenii, vietnamezii, berlinezii, rușii, americanii să fie altceva decît vești, hîrtii, voci, glume, comentarii, science-fiction, ficțiune : o altă planetă, altă lume care se învîrtește în jurul nostru la o distanță de mai mulți ani-lumină, ca Saturn și inelul lui, ca însăși marea care ne înconjoară, ne ocrotește, ne izolează, ne sufocă, ne-a sufocat, continuă să ne sufoce ieri și azi și mîine și acum și aici, așezat la volan, strîngîndu-și mandibulele, fără să știe prea bine

dacă imaginea dureroasă și grotescă a femeii care se prăbușește, chiar acum se întîmplă, într-adevăr acum, dacă gestul nesfîrșit gravat pe scoarță — niciodată la fel, mereu caduc — n-o fi cumva amintire îndepărtată, necunoscută ca visele pe care le credem deja trăite, dacă nu cumva totu-i un vis, dacă nu cumva viața aceasta nu e decît un vis, mai mult sau mai puțin calderonian, visat în patul de flăcău din strada Ferraz și care poate fi destrămat dintr-o clipă într-alta pentru a merge la orele de la facultate, ținute în hardughia de la San Bernardo, visez realitatea insulară, nunta, căminul, copiii, munca, prietenii, accidentul, părul încărunțit, visez taberele de Instrucție Premilitară de lîngă Los Rodeos, visez strigătul care anunță ciocnirea metalului cu carnea și care se sparge într-un răcnet înfiorător chiar în momentul în care are loc lovitura.

„Lună care străpungi întunericul“, cum mai răsună degeaba ! își pierde puterea de evocare, *„singurătății mele“*, devine plicticoasă, inutilă, deșartă, *„unde te duci“*, ridicolă ; cîntecul poate să ne aducă ceva deosebit doar *„spune-mi dacă-n noaptea asta“* cînd ne impresionează *„pleci pe drum de veghe iar“* sau chiar dacă nu ne impresionează, *„cum a plecat și ea“* cînd cînd cînd *„cu cine e acum“* merge, cînd mai are deci putere evocatoare, dar nu, dar nu, totu-i deja irosit și se prea poate ca *„spune-i c-o iubesc, spune-i că“* niciodată să nu mai

acționeze în vreun fel, niciodată *„mă sfîrșesc așteptînd, să“* n-o să-mi mai ostoiască dorul sfîșietor ce-mi apasă măruntaiele *„se întoarcă iar, că bolnavă“* cu chestia asta cenușie și moale, care mă *„e noaptea fără iubire“* obligă să mă anulez iar și iar și *„tristă e“* iar, pînă mă contopesc cu notele, *„și dureroasă“* cu vioara, cu cîntărețul, *„încît“* cu lumea pierdută care renaște *„plînsul te“* pentru o clipă și iar *„îneacă“* se pierde o dată cu acordul final care ar vrea să se prelungească la nesfîrșit, cînd se mai poate încă, nu acum, încît luminile, sînt atîtea lumini pe cer, te deranjeazădorîntristează, cu Rafa alături vrînd vrînd vrînd, cu Rafa carevrea, ar vrea, cu Rafa care conduce fără să stăpînească volanul ca de obicei, așa o să parcheze, cu ochii — și-ai mei or fi la fel ? — umflați, roșii, tot așa de jegos oi fi și eu ? dezagreabili, și ai mei ? se vede că nu-i odihnit, de aceea nu conduce bine, îl zăpăcesc zorii-lumina-dimineața, vampirul Bela Lee, Christopher Lugosi, Fangio Reyes[1], nesigur, chefliu, șovăielnic, idiotulidiotulidiotulidio, cum atinge Taunusul cu durere în mandibulele și cretinul ăsta strînse am cacarisit-o e vinovat

---

[1] Cele trei nume proprii reprezintă un tip de parodie deformantă, care constă în combinarea a patru nume : Bela Lugosi (1888—1956), actor de cinema ; Christopher Lee, actor de cinema care, ca și Lugosi, a jucat pe ecrane rolul lui Dracula, în mai multe versiuni ; Juan Manuel Fangio, automobilist argentinian, campion mondial în anii ’50 ; Chicho Reyes, automobilist din Tenerife din anii ’60.

de toate, f-a-t-a-f-a-t-a-asigurări auto-fa-acu-machiarcamcacarisitoamfeșteli-ta-tobețivderaha-tasasin

vinavina

esteafeteicare

„cînd iluziile te vor durea“

beatcetaremădordinții

„ai să-nțelegi că totu-i doar minciună“

la dracu !

stai !

beție

idiotulidiotulnumai

asta-mi mai lipsea — asta ne mai lipsea — asta-i mai lipsea —

asta-mi mai lipsea

dac-am putea să aranjăm ceva trebuiesoaranjămînvreunfeltrebuiearanjatcumvatre

„minciuuuună, minciuuuuună“, ăla-este-ăla-acela-singurul-ăla nu, zău, ce dracu !

și

acolo maiecinevaacolocareseuitășeui fata o fi cel puțin moartă

da, la naiba, oricum mai e și ăla din Taunus și cretinuldincolț, cum de s-a întîmplat așa-deprosteșteașadeprostește *„și nimănui nu-i pasă“* toțitoțiauvăzutaccidentul, to-toți-l-au-văzut, sfîrșit de chef, sfîrșit de joc, sfîrșit de partidă, de-acum nu mai e vreme, cu mai mult calm, cu mai multă grijă, cu mai mult noroc, cu mai mult tact, nu mai rămîne nimic de făcut decît să așteptăm, fir-ar să fie, Rafa, Rafa, Rafa, ai făcut-o, mi-ai făcut-o, golul din stomac, *„minciuuuună“* de s-ar contracta, de

s-ar termina „*minciuuuună*“ de, n-o să-i treacă, Aurora o să afle care-i situația din declarații, oare nu-s secrete ? în orice caz, starea de ebrietate, alcoolul, poate că se face analiza sîngelui numai la șofer, chiar azi, chiar în această după-amiază, m-aș fi sculat, „*nu aștepta de nicăieri vreun sprijin*“, după o siestă pe cinste, poate chiar la birou, patul cald, frisoane, odihnă în poziție fetală, întoarcerea în uterul matern, „*nici vreo vorbă bună*“ și m-aș fi trezit proaspăt, complet refăcut, m-aș fi băr

scandal, zgomot, încurcături, agitație, necazuri, petoțidraciidoarastami mailipseaacum, de ce ? de ce ? de ce ? dacă s-ar putea strînge din fălci mai tare, mai tare, mai-ta-re-mai-ta-re maitaremaitaremaita și să nu-ți mai miști privirea, lăsînd-o să-ră-tă-ceas-că-să-ră-tă-ceas-că pînă ce nu se mai zăresc decît umbrepestecontururi și nu ceea ce se întîmplă, s-a întîmplat, se întîmplă chiar aici, ni se întîmplă nouă, mi se întîmplă mie

bierit cu voluptate și m-aș fi spălat pe dinți și mi-aș fi pus o cămașă curată, răcoroasă, plăcută, și o cravată elegantă, de cu

Taunusul ar fi putut să-și dea seama la timp, trebuia-putea-trebuia să-și dea seama la timp, înainte de a se fi întîmplat ceva, dar acum nu

se mai pune problema să, nu mai poate fi vorba de văzut, doar n-o să mai discutăm acum cine are sau nu dreptate, nici că viteza era excesivă pentru oraș, aveadreptulaveadreptulaveadreptulaveadreptbinebinebine, dar s-ar fi evitat ar fi trebuitputut evita acidentul tragic ; pe scurt, o portieră îndoită, daunedaunedau asigurări pentru accidente, dar vedem noi îndată, trebuie să coborîm să vedem, o să vedem imediat, imediat, o să vedem, de ce Taunusul ? de ce aici ? de ce Rafa ? de ce Fordul parcat ? de ce parcat ? de ce fata acum, în minutulsecundaclipa ? de ce în zonaloculcentimetrulmilimetrul ăsta ? de ce ?

rînd călcată și aș fi prezidat reuniunea de azi, care nu ridica nici o problemă, totul s-ar fi aran

Aurora și cheful, beția, cabaretul, iar tămbălăul obișnuit, nu există liniște, nu-poa-te-e-xis-ta-li-niș-te, ni-cio-da-tă-ni-cio-da-tă-ni-cio-da-tă-n-i-c-i-o-d-a-t-ă-n-i-c, fiindcă de data asta chiar că o să totul în detaliu, totul totultotulto și nu va mai fi chip să se odihnească, să uite de sine, să se lase copleșit, să aranjeze ceva, cel puțin pînă la viitoarea,

nununu, s-a sfîrșit, pentru totdeauna, blestematul ăsta de chef e ultimul

jat cu ușurință, fără dificultate, mai greu ar fi fost la ședința de săptămîna ce v-i-n-e, dar acum s-a terminat cu toate, cravatăbărbieritședințăsomnpaceuter, Rafa, Rafa, chiar eu, ar fi trebuit să conduc chiar eu, despăgubiri, asigurări pentru accidente, moartă sau nu, să cobor, rănită, acum, chiar strivită, încurcături, să fie îngrijită, să mă port cum se cuvine, spital, despăgubiri, merită osteneala, poate că nici nu-i prea grav, Rafa, Rafa, alte cîteva mii de pesete, că cele de azi-noapte bine au mai fost investite, moartă, o înmormîntare clasa întîi, sînt și martori, mulți, prea mulți, doi, trei, patru, și ăla din Taunus, dar nu se-arată încă nimeni, zgomotul, zgomotul ăsta, e-atîta zgomot, fir-ar..., încă mai e posibil..., dacă nu e posibil să scăpăm..., s-ar putea ca..., dar vina e a noastră, a lui Rafa, Rafa ar putea să aranjeze lucrurile..., chiar eu o să mă interesez, sigur că trebuie să mă interesez, să-i cumpăr pe toți, fata-i deja moartă, trebuie plătită înmormîntareaspitalizareaclasaîntîiautopsia, oare ce va revela autopsia ? sînt posibilități, atîtea posibilități, o să vedem, o să vedem îndată, ce sfîrșit pentru o noapte de chef care s-ar fi putut termina ca toate celelalte, o să vedem, de s-ar fi terminat ca toate celelalte ar fi fost o plăcută amintire, de care să-ți amintești cînd îți amintești, dar mai vedem noi, discutăm discutam stăteam de vorbă

schimbînd impresii făceam ceva deosebit acum am fi putut să ne amintim cu drag cu plăcere, o să vedem, totul se lega, muzica era bună pentru atîtea lucruri, pentru a ne da siguranță pentru a ne ține în picioare, o să vedem, parcă parcă parcă am recupera timpul Proust pierdut ușurel, Rafa știa de asta, o să vedem, ce frumoasă ce frumoasă — de ce nu ? — ar fi fost noaptea asta amintirea asta, nimeni nu e mulțumit de soarta lui morală de fabulă, o să vedem, ce chin ce chin ce chin groaznic ce păcat nu se mai poate îndrepta nimic, o să vedem, nici recupera timpul nici s-o iei de la capăt mai bine Rafa mai bine pentru toți, o să vedem, pentru noi, o să vedem, pentru tine pentru mine pentru ea pentru fată, o să vedem, oricum nu se mai poate face nimic — oare nu s-ar fi putut doar... ? —, o să vedem, ce noapte ratată cîte ocazii ratate irecuperabile sigur sigur sigur că vor fi irecuperabile, o să vedem, acum, pe neașteptate, o să vedem, cine ar fi putut ? o să vedem, cîte s-ar fi... ? o să vedem, cine ar fi crezut ? o să vedem.

are loc lovitura care răsună, continuă să răsune, cade înăuntrul mașinii, în trupul șoferului, în capul mustind de alcool, în scrîșnetul frînelor care se transmite persistent la roți, stăruie, strînge, le oprește tot mai tare, dar deja prea tîrziu, deja inutil, pentru că femeia se răsucește grotesc în aer, căzînd fără demnitate, dezintegrîndu-se în ciocnirea stupidă care

nimicește, pisează, strivește, carne, oase, sînge, incontestabil femeie, hotărît femeie, femeie moartă care mai gesticulează încă în aer arătînd cerul cu brațele, în vreme ce contactul aspru și rece al volanului se imprimă — pentru totdeauna, pentru mult, pentru puțin? — pe mîinile nepricepute, incapabile de a evita inevitabilul, aceleași mîini care au ținut strîns volanul acesta sau alte volane, de-a lungul atîtor seri și dimineți și nopți și zori, pe șosele limitate, pe șosele închise, pe șosele care nu duc nicăieri, care încep iarăși, își mușcă coada, nu sînt în stare să continue dincolo de mare, dincolo de nori, dincolo de Teide[1] *cel uriaș, colos, monstru, polifem care controlează cu un singur ochi vulcanic totul în jurul lui, care vinde pașapoarte, vize, licențe, care autorizează uneori plecarea din insulă, din domeniul lui, de pe teritoriul lui, din unitatea lui de instrucție premilitară superioară, ascunsă privirilor, unde ajung să-și facă serviciul militar numai odraslele de bani gata, venind cu euforia necunoscutului, a exoticului, a extraordinarului, marcînd trecerea, îmbrăcat în kaki pe esplanada din Los Rodeos, jurînd pe drapel în cîntul fanfarelor militare, scăldîndu-se în piscina Clubului Nautic duminica dimineața, acostînd, flirtînd, copilărindu-se, dansînd la petreceri, ghicindu-și statutul în privirile femeii insulare — femeie moartă, femeie care cade, femeie însîngerată — care se implică dulceagă în copilul meu, în dumneavoastră, în farmecul s-urilor finale*

---

[1] Vulcan din Tenerife (3716 m).

dispărute, euforie continuată, păstrată, ocrotită înăuntrul Paradisului găsit și nu umilit, virgină ca femeia care dansează la Cazinou, bea la barul Atlantic, rîde în excursii, se alintă, se alintă, se alintă, în cele din urmă cade moartă în ciocnirea care răsună acum în cap, în trup, în mașină, pe stradă, în oraș, pe insulă, trezind vulcanul Teide, nemișcat, dar atotputernic în imperiul său, Teide imaginat ca proxenet inocent în scrisorile trandafirii scrise cu cerneală verde, parfumată, cu scris de elevă la colegiul măicuțelor, scris de burghezie puternică, scris de femeie, copilă, nubilă, îndrăgostită în timpul unui curs, de zece luni, după ce a reîntîlnit-o în vara următoare, încadrată cu totul în peisajul ei, în ambianța ei, cu paharul de Cuba libre în mînă, cu tatăl ei zîmbitor, nunta hotărîtă, jinduită, consumată la biserica Cristo, cina luată la Golf, călătoria la Paris, apartamentul închiriat pe bani părintești, mobilat mai mult sau mai puțin tot așa, tot virgin și el și deschis tuturor posibilităților : afacerile proiectate curînd, după o primă perioadă, șovăielile repede depășite, telefonul socrului de atîtea ori consultat, notat, amintit, marcat, utilizat, exploatat cu pudoare la început, apoi în liniște, cu dreptul propriu, indiscutabil, ca încă o clauză a căsătoriei, drept și obligație, ca și a cumpăra mașină, a avea copii, a bea whisky, a ieși cu prietenii procurați de multe ori așa cum se procură tablouri sau măsuțe sau lămpi, ca o necesitate inevitabilă, mai degrabă în raport cu ceilalți decît cu sine însuși : prieteni făcuți din soții

prietenelor, din tovarășii de muncă, din prietenii prietenilor, chiar dintre peninsularii veniți pe aici, provenind din Barcelona, Bilbao, Sevilla, Madrid, unde rămîn lucruri ce devin tot mai nebuloase, tot mai neclare, tot mai schimbătoare, pînă ce rămîn legate de un anumit loc, concret, stabil : casa părinților, felicitarea pentru sărbătorile de iarnă, telefonul prin care se anunță călătoria la Madrid, restaurantul care a dispărut, cafeneaua care, bunicuța Carmen, bunicul Enrique, schimbînd dimensiunile, ca locuitori ai unei alte galaxii îndepărtate, alte lucruri rămîn definitiv pierdute, definitiv pierdută e Facultatea, colegii, prietenele, fericirea pașnică din anii cincizeci, din anul cincizeci și unu și moartea bunicii, din anul cincizeci și doi și prima sa logodnică, din anul cincizeci și trei și călătoria în străinătate, din anul cincizeci și patru și drumul în Canare, barieră care începe să separe, grapă care începe să erodeze, pierzîndu-se totul în amintire, creînd un dor deja suavizat, dorul după fericirile juvenile probabil tot așa dispărute, dar a căror tristețe se asociază acum cu toate aceste lucruri, cu această nefericire cumplită, înspăimîntătoare, nemulțumitoare, comodă și inexplicabilă, cu această mașină, cu aceste chefuri absurde, infantile, gratuite, obositoare, nefaste, acum tragice în ochii rotunzi ai lui José Luis care privesc speriați, muți, idiotizați, brațele femeii care dispare în cele din urmă pe undeva pe sub motor, dispare inutil, moale, prostește, fără viață

Mercedesul se ciocnește de portiera stîngă din spate a Taunusului. O ciocnire care face caroseria să trosnească, să se cutremure tabla, scaunele, roțile, cutia de viteze, șoferul, ciocnire care pune capăt tensiunii insuportabile adunate timp de atîtea ore, zile, săptămîni de neliniște, care face să se împrăștie în mii de bucăți — după cum se împrăștie în mii de bucăți vopseaua celor două mașini, după cum se împrăștie în mii de bucăți viața fetei surprinse în mijlocul străzii, după cum se împrăștie în mii de bucăți zgomotul frînelor, al ambelor frîne, tulburînd ultima liniște a zorilor — inumana povară de frămîntare, grijă, neliniște, zbucium, tristeți desperate care se pulverizează în ciocnirea brutală ce plasează totul — totul, totul, totul — într-un același plan, într-o aceeași perspectivă în care polițele protestate se confundă cu anii grei de după război, anul o mie nouă sute treizeci și nouă, anul o mie nouă sute patruzeci, anul o mie nouă sute patruzeci și unu, anul o mie nouă sute patruzeci și doi, anul o mie nouă sute patruzeci și trei, anul o mie nouă sute patruzeci și patru, anul o mie nouă sute patruzeci și cinci... ; se pot confunda garanțiile indispensabile de peste cîteva ore cu cealaltă neliniște a insuportabilelor liniști nocturne, a pașilor silențioși în liniștea străzii, a loviturilor silențioase în silențioase uși ale caselor liniștite ; se pot confunda conferințele telefonice strîngînd în mînă receptorul care se umezește sub degetele alunecoase, cu cealaltă teamă, teama de amiază strălucind în lumina celor trei veri pro-

vizorii (așa cum au fost și iernile și toamnele și primăverile și zidurile din Fyffes și țigările fumate din cînd în cînd ; se pot confunda paharele de whisky care însoțesc așteptarea desperată cu alte gusturi și mirosuri și alte culori infantile, adolescentine, nubile, cu canotierele plimbîndu-se pe sub dafini, cu gulere tari, ghete, uniforme cu nasturi auriți, cu o teribilă afectare în atitudine, cu o vanitoasă mustață, cu pantaloni bufanți, bască, șosete treisferturi, treisferturi, treisferturi, colegiul cu accent franțuzesc prost disimulat din strada San Vi-Cente Ferrer, tristul Institut din spatele bisericii Pilar, meciurile de fotbal ; și cu familia în cîrcă dincolo de speranțe, de paharele de whisky, de receptoarele umede, de apelurile telefonice, de garanțiile pretinse, de cambiile protestate ; și cealaltă familie, cea care n-a contat niciodată ca povară, cea care a văzut pantalonii lungi și care de-abia a avut timp să se îngrijoreze din pricina primelor beții și a primelor încurcături și a primelor buclucuri, fiindcă mai erau și alte încurcături și alte buclucuri și alte beții care au băgat-o în sperieți încetul cu încetul, familia care l-a purtat în coșulețul de pai acoperit cu un șervet mare cu dreptunghiuri roșii și albe, cu privirea înduioșătoare a mamei și ermetică a tatălui mustăcios, aere de superioritate și dispreț provocator la cei douăzeci și cinci de ani ai săi lipsiți de experiență, expuși prin rețeaua metalică, distruși printre pietrele tăcute din Fyffes — scenă temporară —, care acum, în ciocnire, și acum cîteva zile, în prăbușire, la începutul declinului, la prima

deznădejde, reapar în doruri, se bulucesc împreună cu alte momente, după cum s-au erijat în justificare și în anul patruzeci și unu, cînd s-a însurat, patruzeci și doi, cînd s-a născut copilul, patruzeci și trei, cînd cu șalupele rapide, patruzeci și patru... Ce știau, ce-au știut, ce-au vrut să știe ei, cei care rîdeau, se bucurau, se îmbrăcau, se umileau cu el între acei modești pereți cu Cina cea de taină din sufragerie sau cu apostoli pe ușa de lîngă scară? Cu ce drept mai pot — acum, acum, acum, tocmai acum — să-l privească, să se gîndească, să-și închipuie chiar, să-i pretindă încă, să continue ritmul ascendent care începuse să se întrerupă într-una dintre multele sincope pe care le prezintă acest ritm provizoriu? Ea nu era la poarta pușcăriei din Fyffes stînd la coadă cu mîncarea sub braț, nici n-a auzit loviturile din ușa casei, nici nu și-a auzit bătrîna urlînd la vederea cămășilor albastre și a mașinii parcate pe trotuar, nici n-a îndurat trei luni doar în cămașă așteptînd, așteptînd, așteptînd, așteptînd, nici n-a știut — nici părinții ei n-au știut-o poate — că din cînd în cînd mai părăsesc nava cîte unul, palid mort, și nu se mai întorcea. Ei au venit mult mai tîrziu, ei toți sînt din epoca revanșei, a bursei negre, a speculei, nu, nu! nu se pot delimita lucrurile chiar atît de ușor; era nevoie să capete această perspectivă pe care ciocnirea violentă i-a prilejuit-o, această perspectivă care e în stare să pună semnul egal între toate, să facă să sară în aer toate piesele acestui *puzzle* și să lase pînza albă imaculată, ca tot pe ea să se potrivească

iarăși piesele, toate piesele, aceleași piese — fiindcă nu există altele —, una lîngă alta, pentru a constata că nu lipsește nici una și nici nu e vreuna în plus, pentru a putea afla că cele de azi sînt în strînsă legătură cu șalupele rapide, cu logodna lui cu Candelaria, cu privirile ei provocatoare în păduricea de plopi în acordurile imnului lui Riego, cu al ei Tatăl nostru rostit în franceză alături de reumatici călugări surghiuniți, cu teama lui de nopțile liniștite, cu teama lui de țigările din pușcărie, cu teama lui de după, cînd nu se știa dacă s-a terminat totul sau nu, cu plimbările în pantaloni lungi din Piața Constitución, cu imaginea canotierelor, a femeilor fără cingătoare, cu descoperirea uimitoare a existenței atîtor și atîtor posibilități după înfrîngere — Victorie, sau cam așa i se mai zice — și că sîntem singurii care mai putem moralmente — Doamne, moralmente ! — să le mai epuizăm, să ne luăm revanșa ; totul se înlănțuie la ora asta neobișnuită a dimineții, după cum s-a înlănțuit și botul Mercedesului cu Taunusul lui, după cum se înlănțuie și scîrțîiturile frînelor, după cum se înlănțuie și strigătul inutil al fetei cu izbitura, cu brațele zbătîndu-se în aer, cu uluirea tipului din colț, cu toate, toate, toate, iar fiecare dintre piese, toate, definitiv înlănțuite sub culorile albăstrui, violete și maronii.

fără viață, stingîndu-se în amintire, obișnuindu-se deja cu orice, însuflețit deodată în acest alarmant, cu acest neașteptat accident care nu

poate, nu se poate, nu-l putem evalua în totalitate, care se reduce la înfiriparea lui în amintire și la ciocnire, la noaptea de chef și la femeia care se prăbușește, la cariera lui și la zgomotul frînelor, la căsnicia lui și la brațele ce se răsucesc în aer, la apartamentul lui și la ochii lui José Luis, la copiii lui, la prietenii lui, la munca lui, la banii lui, la situația lui, la, la, la... lui ; egoism conștientizat brusc care se revarsă, care trebuie să se reverse, care începe să se reverse, care curge necontenit sub mașină pătînd pneurile, pătrunzînd prin caroserie, impregnîndu-i pe cei doi, inundîndu-i într-un fictiv gust sălciu, după cum te inundă al zecelea whisky în barul cu chelnerițe sau al unsprezecelea la cabaret ori al doisprezecelea în Casa Felisa sau al n-lea-primul, cu miros de parfum ieftin și țigări mentolate, miros de Tania, atîta — cît ? — timp, uneori — de cele mai puține ori — ca revanșă la un chef ratat, de cele mai multe ori la niște păhărele, indispensabile, în plus, fără a mai da pe acasă, părăsind prietenii la nouă, la zece, la zece și jumătate sau la unsprezece, telefonînd Martei din bar sau chiar din același apartament, cu un fel de morbiditate bigamă care știe, e sigur, a știut, n-o va putea face să protesteze auzindu-l cum se justifică cu o treabă urgentă, cu o cină de afaceri, cu un chef de adio dat de un burlac — cîți prieteni s-au însurat oare în acele luni —, fiindcă, orice-ar fi fost, tot s-ar fi predat, s-a predat supusă, moale, fără luptă, fără opinteală, fără mister, fără farmec, fără doza necesară de puritate sau de răutate,

de pasiune sau de dispreț, încît relația lor să devină dragoste, actul să fie voluptate; din rezultatele muncii sale, ale situației sale, ale frivolității sale dobîndite cu desperare, dobîndită la colegiul de fete, prin aparatele electrocasnice, în călătoriile în peninsulă și în străinătate, în cinele de gală, prin Tania, amanta care dă prestigiu, care e arătată cu viclenie doar cîtorva prieteni intimi, care e cunoscută, cunoscută aproape, aproape în mod intenționat, curtată cu o politețe rece, contractată telefonic, cînd ea pare distantă, veselă, frivolă, superioară, cu toate trofeele în palmă, experimentată, teribil de experimentată, foarte experimentată, sociologă autodidactă, cercetătoare a burghezului, în felul ei mai eficientă decît un Aranguren[1] *schimbînd la troc creierul pe senzualitate,* machine à faire l'amour *perfect gresată, pregătită, dispusă, închiriată, tovarăși pentru cîteva luni de zile, femeie care nu lasă urme decît în buzunar și pe care, în ciuda faptului că e corozivă, e greu s-o abandonezi atunci cînd trebuie, cînd luciditatea de licențiat, de soț, de burghez, de licențiat burghez, de soț lucid (cîtă redundanță eufemistică!) te sfătuiește s-o faci: aventură efemeră, dar dureroasă, rememorată cu tristețe în clipele de tristețe, știind că această urmă de neșters e tristă în pacea căminului său, ca și cînd toate*

---

[1] José Luis López Aranguren, profesor universitar și cunoscut filozof spaniol contemporan; opunîndu-se regimului lui Franco, și-a pierdut catedra de la Universitatea din Madrid, pe care o recapătă o dată cu reinstaurarea democrației.

celelalte ar fi fost ușor de șters, ca și cum aceasta ar fi fost definitivă, iar celelalte tranzitorii, tranzitorii bețiile sporadice, tranzitoriu necazul ăsta, groaza de ziua de mîine, de proiecte, tranzitorie integrarea lui în lumea asta de afaceriști, în această societate de afaceri, în această viață de afaceri, tranzitorii consiliile sale administrative — uite, băiete, uite, Rafa, Rafa! Rafael! don Rafael!... —, tranzitorii bilanțurile sale atît de asemănătoare, de nediferențiat unele de altele, variind doar siglele mapei albastre, gri, maro care le conține, marca de whisky a președintelui care le primește; egoism aici, în această voluntară ignorare a oricărui lucru, în a nu vrea să vadă decît urmările pozitive, băgîndu-și capul sub aripă în fața injustiției inevitabile, de neocolit, imposibil de ascuns, ocolită în tăcere, nici măcar cu vorbe frumoase pe care — cam în treacăt, da, e adevărat — le-a urît la facultate, la Madrid, cînd învăța despre plusvaloare și curbele valorii, fisc și notabilități, la seminarii și la orele de practică, diferite de practica propriu-zisă; egoism descoperit în această lumină lăptoasă a zorilor, cu nori fumurii, cu Taunusul strivit în stînga lui, cu Fordul încastrat în portieră, cu volanul lipit de mînă, cu sîngele prelingîndu-se înăuntrul mașinii, pătînd tapiseria, impregnîndu-i-se uneori pe mîini, cu trupul tînăr, virgin, pur, care cade sub roți, care se zbate fără convingere, moale, obsesiv, în repetate rînduri, care n-a făcut altceva decît să se zbată din clipa — de demult, de demult, de demult... — în care ma-

șina l-a lovit și care acum se prăbușește : egoism care trebuie să recunoască acum fără să știe de ce, care trebuie să admită că această goliciune, cînd scuzele nu mai vin în minte fiindcă creierul s-a blocat, s-a oprit, a devenit static în fața acestei imagini.

Nu. În acest moment nu te mai gîndești la nici una dintre aceste mici probleme care pînă ieri te consumau cu totul, iar tu n-aveai de unde să știi că vor putea dobîndi o însemnătate diferită — mai mare ori mai mică, tot aia e ! de cea pe care o au în realitate. Nu că ai fi obsedată de vreuna dintre ele sau că te-ar împiedica să te odihnești, nici oprimată de ele nu ești, nici strînsă cu ușa ori copleșită ; nici pomeneală : de cele mai multe ori nici măcar nu te gîndeai la ele, ca și în această dimineață, ca adineauri, cînd te-ai sculat fără chef și te-ai încăpățînat să cînți acest ritm repetat pînă la sațietate în discoteci și pe care îl fredonai încă pe cînd coborai scările și amenința — ai bolborosit zîmbind — să se repete toată ziua ca un refren. În dimineața asta nu te gîndeai absolut deloc la așa ceva, la nici unul dintre acele mici-mari lucruri pe care le purtai pe dinăuntru ca unic bagaj. Te umpleau, asta da, însă precum ceva inerent, in-

halat — cu haș intercalat, da, ca în alcohol, aldehidă și Feijóho ; nu, Feijóo și alcool nu au *h* —, mai bine zis ceva care îți aparține, care face parte din tine : erau singurele lucruri pe care le aveai, pe care le-ai avut dintotdeauna, pe care de-abia le descoperiseși, pe care — și acestea îți erau parcă mai scumpe, nu ? — le dobîndiseși încetul cu încetul, aproape, aproape fără să-ți dai seama. Tu nu te gîndeai că ar mai putea exista și alte lucruri. Știai, desigur, că sînt războaie în lume, că în peninsulă sînt trenuri și că uneori se petrec fel de fel de lucruri : că femeile se închid în biserici, că studenții fac greve mai tot timpul și că unii — de asta nu erai prea sigură, dar credeai că așa trebuie să fie — se aruncă (ia te uită ce chestie !) pe fereastră. Sigur că știai și alte lucruri, că în Europa e mai multă libertate decît oriunde, că băieții și fetele ies întotdeauna singuri la plimbare și că nu trebuie să fie neapărat căsătoriți, nici logodiți, nici... și multe alte lucruri, fiindcă nici nu se putea altfel. Dar toate se aflau departe, ca atunci cînd cineva ne explică un anumit lucru și rămîne puțin cam în urmă pe drum, iar la noi ajunge doar umbra ori ecoul sau mai știu eu ce ; ca frazele din cărțile de școală sau ca notițele din clasă : venitul pe locuitor, modernisme, a doua Republică, războiul civil, gene-

rația de la '27. Dar pentru tine importante erau tocmai celelalte lucruri, lucrurile mici, ție îți ajungeau astea. Ele erau ca mirosul persoanelor dragi, al locurilor cunoscute, care te însoțește mereu și pe care, dacă voiai, puteai să-l păstrezi. Era cu tine sau, mai bine zis, tu erai în el. Dar acum nu mai e așa. Te-ai cufundat parcă în obscuritate, deși nu te așteptai deloc la așa ceva. Sigur că nu puteai să te aștepți la un asemenea lucru! Cum să te fi așteptat cînd nu făceai altceva decît să treci strada! Te-a luat prin surprindere și te-a golit pe neașteptate de tot ceea ce purtai pe dinăuntru fără să știi. Impresia este că, chiar și acum, în aceste clipe de confuzie, s-ar putea să ți se pară cam complicat totul, impresia este, repet, că acum, chiar în acest moment, ai fost separată de el, tocmai acum, cînd pentru prima oară în viața ta (în lunga ta viață: șaisprezece ani, atenție! șaisprezece ani deja...) îți dai seama de existența acestui bagaj care te însoțea pretutindeni: la Club, cînd te scăldai în fiecare duminică dimineață și în zilele în care orele de la școală se terminau la douăsprezece sau la douăsprezece și jumătate, la școală, dimineața, acasă la Mari Carmen, cînd mergeai uneori seara ca să înveți, la Orche alteori, cînd te duceai să dansezi, sau la film, cu Antonio. Acum ai rămas goală. Un spectator

obiectiv, cineva care te-ar putea vedea din afară, ca băiatul ăla blond de la colț, căruia i-au căzut acum cărțile pe jos, sau șoferul ăsta care nu-și mai dezlipește privirea de la tine ori cel care stă lîngă el sau... oricare dintre ei ar crede că ești îngrozită, suferind și pe dinăuntru și pe dinafară. Dar nici măcar asta. Ai rămas goală : și cînd spun goală, tu știi, nu-i așa ? că vreau să spun goală de tot, fără teamă, fără tragedii, fără absolut nimic, nici măcar amintirea micilor lucruri care te însoțise pînă acum. E un fel de tablou plastic, nu ? sau ca atunci cînd se întrerupe pelicula, îți aduci aminte de Victor din *Doctor Jivago ?* nu numai că se oprește imaginea, dar încetează să mai aibă volum și mișcare, carne și oase, se reduce la un abțibild aplicat pe cearșaful alb din fundul sălii. Pur și simplu ești aici ; sau, mai bine zis, ești și nu ești ; după cum a zis neamțul ăla pe care trebuie să-l fi studiat — sau l-ai răsfoit ori ai auzit despre el cel puțin în clasă —, ăla cu *Sturm und Drang* [1] ; în acest moment s-ar putea spune că exiști doar în funcție de lucrurile care te înconjoară, de lucrurile care acționează asupra ta, care sînt tot mici, să nu crezi că-s altfel, ca și lucrurile

[1] Mișcare literară preromantică, apărută în Germania în jurul anului 1770, ca reacție împotriva raționalismului și clasicismului.

care te umpleau pînă mai adineauri, dar avînd o altă natură : e vorba de ceea ce sociologii ar numi mediul tău, iar Ortega le-ar defini drept circumstanțele tale. De asta îți aduci aminte, nu ? În aceste clipe există doar izbitura, chipurile care te privesc, scrîșnetul frînelor, zgomotul caroseriilor care se turtesc ; în această chestiune tu nu mai prezinți interes : ești complet marginalizată. De aceea ți se poate vorbi cu seninătate, fiindcă e ridicol să se creadă că din ceea ce se întîmplă în jurul tău te mai poate afecta ceva în vreun fel. Ție îți este de folos numai pentru a-ți fixa elementele lumii tale reale, cele care nu-ți mai aparțin, cele care te-au părăsit în momentul în care nu mai contau pentru tine în nici un fel. Aproape, mai că s-ar putea spune — nu-ți fie teamă, n-o s-o spun eu — că e ca și cum ai lua cunoștință de. Dar nu, nu se ajunge chiar pînă aici. Ție îți e suficient să te despoi de tot ceea ce te învăluia și să rămîi castă, obiect utilizabil, tocmai nimerită pentru a fi locuită. Din fericire, nimerită, bună doar începînd din acest moment. Păcat că tu, Ana Mari, n-ai putut să te bucuri niciodată de el.

acestei imagini care se tot fixează pe retină, în creier, în amintire, în memorie, în conștiință,

scăldată de sîngele care continuă să curgă prin miile de răni invizibile, care se scurge de-a lungul străzii, care pătează inexorabil pavajul pînă se varsă în mare, unde în cele din urmă se contopește cu apa, camuflîndu-se în albastrul strălucitor al valurilor îmblînzite din golf, lăsînd totul dincoace, ca într-o încercare disperată de a-și evita transcendența, de parcă insula, această insulă, insula mea, insula, toate insulele suprapuse peste aceasta, insula n-ar fi altceva decît o enormă justificare, o justificare în care încape totul, care admite orice, care poate admite orice, care poate sufoca orice la o sută de metri de Anaga, la cîteva minute de navigație; și de aici sigur că nimic nu poate fi stupid la ora aceasta a zorilor-dimineții-zilei, fiindcă orice lucru își are explicația sa, pentru că orice își are o deslușire, întrucît orice se poate plasa într-un loc anume, din cauză că orice lucru are un echivalent, poate îndepărtat, poate de neînțeles, poate monstruos, separat de aceste secunde eterne în care roțile stau înfipte în șosea, iar femeia a rămas incrustată pe capotă, José Luis continuă-continuă-continuă-continuă să se piardă în unduirile părului feminin ridicîndu-se spre albastrul tot mai lăptos al cerului citadin; și se pot justifica încă atîtea alte lucruri călcînd și alte oase nubile, feminine, care or să cadă dintr-o

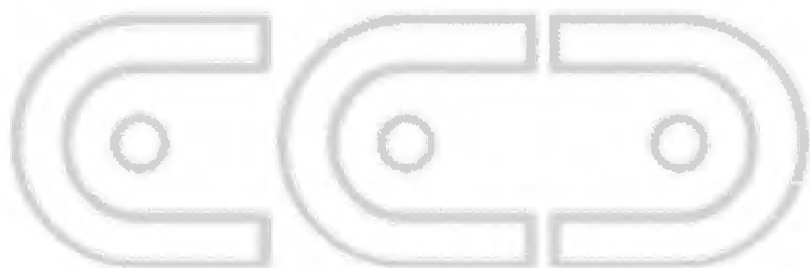
clipă într-alta sub roți, se pot justifica atîtea lucruri tocmai cu ajutorul lor, s-ar putea justifica totul, mascat în această temniță de zăbrele lichide, totul și-ar căpăta adevărata dimensiune din poziția în care ne aflăm, cînd mașina frînează încă, iar ecoul scîrțîitului amenință să spargă geamurile tuturor apartamentelor de la toate casele: acest sînge are valoare numai cît șiroiește pe pămîntul tare care l-a risipit; după aceea va fi complet anulat, se va stinge așa cum se pot stinge atîtea alte lucruri, unele venind chiar din acest pămînt tare care le hrănește; și poate că aceasta e adevărata strategie a insulei, să ne ofere alibiul și să ne refuze luciditatea suficientă pentru a ne da seama că tocmai despre asta e vorba, despre un alibi, pe care îl avem toți și fiecare dintre noi, cel de care neîndoielnic avem nevoie toți și fiecare în parte, cel care probabil trebuie sau va trebui sau ar fi trebuit să trebuiască la vremea lui, iremediabil, această fată cu ochi frumoși și speriați care vede că mașina lui Rafa vine peste ea și că o să fie lovită dintr-o clipă într-alta fără a putea face nimic pentru a o evita, accident care va avea și el alibiul său într-o altă dimensiune, după cum îl va avea și José Luis în groaza lui infantilă, cu buzele tremurătoare, cu pleoapele umflate și dilatate, aflat într-o stare de mo-

liciune greu de ascuns, după cum îl va avea și șoferul Taunusului și tipul din colț și după cum îl vom avea toți cei de aici, pentru că totul, totul, totul începe și se termină între aceste patru țărmuri care ne unesc, care ne despart, care ne închid, care ne mărginesc, da, ăsta! acesta e cuvîntul: care ne mărginesc, care ne silesc, ne marchează transparentul la care obligatoriu trebuie să ne așteptăm, ne ajunge asta..., sîntem scuzați de tot ceea ce e dincolo de perimetrul pe care îl putem străbate cu pantofii, nimic — nimic cu adevărat important, să fie limpede — nu poate transcende în absolut pe deasupra apelor albastre: nimic nu poate trece pe deasupra valurilor fără să se scufunde, fără a se anula definitiv: trebuie ca totul să rămînă între noi, să ne aparțină cu adevărat, ca să-l putem folosi după bunul nostru plac, ca să-l putem mînui după cum credem noi că e mai bine, ca să-i putem da forma pe care o vrem, formă de femeie asasinată sub roțile unei mașini, formă de renunțare la orice fel de ideal, formă de supunere față de diferitele moduri de viață care ne sînt propuse, formă de exploatare a propriilor noastre particularități, a orgoliului nostru, a independenței noastre, a supremației noastre, a elementelor aflate mai la îndemînă,

formă de violență, formă de putere, formă de comoditate, formă de crimă, formă de ermetism, formă de frînă, formă de dispreț... ipostaze susceptibile de a fi adoptate la vremea potrivită, dar care încep și se termină între noi, între Anaga și Los Cristianos, între Teno și Bajamar, între San Marcos și El Médano, între leagăne umede și nișe subtropicale și care, asemenea unor astfel de forme, se reduc la una singură cînd vine momentul, ca acum.

A fost terminat de scris la Santa Cruz de Tenerife
în luna iulie a anului 1970.

CUPRINS

Lector : MIHAELA CIUNCAN
Tehnoredactor : VICTOR MAŞEK

Bun de tipar : 22.III.1988
Coli de tipar : 13.

Tipărit sub cd. 5008/988 la
Întreprinderea Poligrafică BACĂU
str. Mioriţei, nr. 27
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

